

Bulletin advokacie

Stanovisko ČAK k novele umožňující použití zpravodajských informací jako důkazů • Advokáti–zapsaní mediátoři mohou nově získat na ČAK certifikaci IMI • Advokacie 4.0 • Žaloba oprávněného dědice • Zproštění povinnosti mlčenlivosti podle zákona o bankách • Zástupci ČAK v mezinárodních organizacích informují •

V Y D Á V Á Č E S K Á A D V O K Á T N Í K O M O R A

**Galavečer Právnicka roku 2019
přinesl hned dvě vítězné dvojice**

Podrobnosti najdete na str. 8-10 a 97-102.

**ČAK MÁ
NOVÉHO
TAJEMNÍKA**
Čtěte na str. 4-6.

Nejrozsáhlejší elektronická knihovna,

na kterou se můžete vždy spolehnout.

ASPI

270+

aktualizovaných
komentářů

224+

komentovaných
předpisů

50 %

komentářů aktuálních
k 2018/2019

770+

monografií

NOVINKA

Katastrální zákon

Komentář / 2. vydání

Eva Barešová, Iveta Bláhová, Pavel Doubek, Bohumil Janeček,
Lumír Nedvídek, Petr Souček

Druhé vydání komentáře katastrálního zákona č. 256/2013 Sb. reflektuje všechny změny, k nimž v této oblasti právní úpravy došlo. Komentář autoři doplnili bohatě zejména o relevantní judikaturu.

Komentář je k dispozici
také v ASPI a jako e-kniha

Bulletin advokacie

Bulletin advokacie vydává
Česká advokátní komora v Praze
(IČ 66 000 777)
v agentuře **impax**, spol. s r. o.
www.impax.cz

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik ČR.
Vychází 10x ročně, z toho 2 dvojčísla (1-2, 7-8).
Přetisk povolen jen se souhlasem redakce.

Adresa redakce:

Česká advokátní komora
Národní třída 16, 110 00 Praha 1
telefon: 273 193 111
e-mail: bulletin@cak.cz, www.cak.cz
IČ: 66000777
DIČ: CZ 66000777

Redakce:

Šéfredaktorka: JUDr. Hana Rýdlová
Výkonné redaktorky: PhDr. Ivana Cihlářová,
PhDr. Dagmar Koutská,
Mgr. Hana Kejhová, MPA
Tajemnice redakce: Eva Dvořáková

Redakční rada:

Předseda redakční rady: JUDr. Petr Toman, LL.M.
JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.,
prof. Dr. Alexander Bělohávek,
prof. JUDr. Jan Dědič,
prof. JUDr. Jan Dvořák, CSc.,
prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.,
JUDr. Vojen Güttler,
JUDr. Vladimír Jirousek,
JUDr. Ladislav Krym,
doc. JUDr. Alena Macková, Ph.D.,
prof. JUDr. Karel Marek, CSc.,
doc. JUDr. Pavel Mates, CSc.,
JUDr. Michal Mazanec,
Mgr. Robert Němec, LL.M.,
prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc.,
prof. JUDr. Pavel Šámal, Ph.D.,
JUDr. Michal Žižlavský

Objednávky předplatného zasílejte

na adresu: ČAK, Národní třída 16,
110 00 Praha 1,
e-mail: dvorakova@cak.cz
Cena výtisku včetně dvojčísel je 90 Kč,
zvýhodněné roční předplatné 850 Kč kromě
poštovného, balného a DPH. Advokátům
a advokátním koncipientům se rozesílá
zdarma. S reklamacemi při problémech
s distribucí se obraťte na pí Dvořákovou,
e-mail dvorakova@cak.cz, tel. 273 193 165.

Inzertní služby zajišťuje agentura

IMPAX, spol. s r. o. Objednávky inzerce
zasílejte na adresu agency@impax.cz,
případně volejte na tel. 244 404 555 nebo
na 606 404 953. Media kit a další informace
naleznete na internetových stránkách
www.impax.cz.

Celé znění každého čísla vychází též
na internetu (www.cak.cz).

Toto číslo vyšlo 14. 2. 2020 v nákladu
17 050 výtisků.

Obálka: vítězové soutěže Právník roku 2019
- foto Igor Zehl

Tisk: Impax, spol. s r. o.

MK ČR E 6469
ISSN 1210-6348 (print)
ISSN 2571-3558 (Advokátní deník)

Úvodník

Robert Němec: **Výzvy roku 2020** 3

Aktuality

Odcházení/přícházení, aneb JUDr. Ladislav Krym/JUDr. Petr Čáp Vladimír
Jirousek, Ivana Cihlářová 4
Kárná komise ČAK má nového předsedu Ivana Cihlářová 6
Do Právnícké síně slávy byla uvedena dvojice moravských advokátů
Ivana Cihlářová, Dagmar Koutská 8
Cenu Václava Mandáka za rok 2019 opět získal příspěvek
z oblasti trestního práva Hana Rýdlová 10
Stanovisko ČAK k novele umožňující použití zpravodajských informací
jako důkazů 11
Advokáti-zapsaní mediátoři mohou nově získat na ČAK certifikaci IMI
Martina Doležalová 13
Doporučení představenstva ČAK ohledně nošení mobilních zařízení
do věznic 13
Senát schválil nominaci předsedy Nejvyššího soudu Pavla Šámal
na ústavního soudce Red. 14

z právní teorie a praxe

Články

Advokacie 4.0 Martin Koudelka 15
Sledování osob po skončení trestního stíhání Jana Tlapák Navrátilová,
Ingrid Galovcová 25
Žaloba oprávněného dědice Filip Plašil, Iveta Talandová, Adam Talanda 28
Zproštění povinnosti mlčenlivosti podle zákona o bankách Petr Liška 37
Zdroje plnění v oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením
majetkové podstaty Jolana Maršíková 43
Vymezení základního rámce dohod rodičů o styku s dítětem
Romana Rogalewiczová 47
Podmínky zachycení a šíření podoby člověka prostřednictvím fotografie
Hana Šerá 53

Z judikatury

NS: K nároku advokáta na mimosmluvní odměnu podle advokátního tarifu 57
NS: K aplikovatelnosti ustanovení občanského zákoníku o rozhradách 58
ÚS: Čtení protokolu z přípravného řízení v hlavním líčení ve vztahu k právu
na obhajobu 61
NSS: Neveřejnost správního řízení 64
SD EU: Stanovisko generálního advokáta Henrika Saugmandsgaarda ØE
o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti 67
ESLP: K neoprávněnému zabavení elektronických dat chráněných
advokátní povinností mlčenlivosti 68
Glosa: K rozsudku NS ve věci posuzování ochranného účelu povinnosti
postupovat *lege artis* 70

Z odborné literatury

Pavla Uhlířová: **Procesní postavení osoby neznámého pobytu**
ve světle Nařízení Brusel I bis (Petr Bříza) 73
Petr Sprinz, Tomáš Jirmásek, Oldřich Řeháček, Milan Vrba, Hynek Zoubek a kol.:
Insolvenční zákon. Komentář (František Kučera) 73
Jiří Jelínek a kolektiv: **Deset let od přijetí českého trestního zákoníku**
(Simona Heranová) 74
Květoslav Růžička, Bohumil Poláček, Petr Dostálík: **Geneze kodifikací**
mezinárodního práva soukromého. Soukromoprávní úpravy mezinárodních
poměrů (Kristina Sedláková Salibová) 76
Tomáš Moravec, Jan Pastorčák a kol.: **Spotřebitel a podnikatel**
na dynamicky se rozvíjejícím trhu (Hana Šerá) 77

Ladislav Vojáček, Karel Schelle, Jaromír Tauchen: Dějiny Právnické fakulty Masarykovy univerzity 1919-2019, Díl 1, 1919-1989 (Jan Macura)	78
Therese A. Cannon: Ethics and Professional Responsibility for Paralegals (Tomáš Friedel)	79

z advokacie

Z české advokacie

Advokáti do škol – zpráva o projektu Daniela Kovářová	81
Z kárné praxe Jan Syka	82
Průběh a výsledky advokátních zkoušek, uznávacích zkoušek a zkoušek způsobilosti v roce 2019	86

Z Evropy a ze světa

Zástupci ČAK v mezinárodních organizacích informují	88
Celosvětový fenomén: stres v advokacii a well-being advokátů Eva Indruchová ...	90
Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje	92

informace a zajímavosti

Měli byste vědět

Advokáti – spoluvůrci Ústavní listiny z roku 1920 Stanislav Balík	93
Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	95
Pozvání na semináře a přednášky Jednoty českých právníků v I. pololetí 2020	96

Z právnické společnosti

Slavnostní galavečer Právníka roku 2019 v Brně: pod vlivem „magických dvojek“ Ivana Cihlářová, Iva Chaloupková.....	97
---	----

Nakonec

Francouzské Lidice a obhajoba Václav Král	103
Kresba Lubomíra Lichého	104
Víte, že... Stanislav Balík	104
Obsah ročníku 2019.....	105
Inhaltsverzeichnis	110
Zusammenfassung/Summary	111
Table of Contents	112

Pokyny pro autory

Vážení,

jsme potěšeni vašim zájmem publikovat v Bulletinu advokacie! Prosíme vás v zájmu urychlení publikace o dodržení několika mála instrukcí:

Příspěvky posílejte redakci elektronicky ve formátu programu Microsoft Word (DOC), a to na adresu bulletin@cak.cz.

Formát

Formát zasláných příspěvků by měl odpovídat řádkování 1, písmo Times New Roman, velikost 12. V žádném případě nepoužívejte funkci Automatické číslování, Automatické odrážky ani další speciální formátování textu. Odstavce oddělujte jenom entrem. Vyznačování v textu provádějte pouze tučně (důležité pasáže) nebo kurzívou (citace, cizojazyčné, zejména latinské výrazy), v žádném případě nepište proložené, nepoužívejte podtrhávání textů ani verzálky! Poznámky pod čarou a vysvětlivky k textu tvořte výhradně pomocí funkcionality programu MS Word a „Poznámky pod čarou“. Tabulkové údaje formátujte pomocí tabulátorů.

Fotografie

Pokud k článku chcete připojit obrazové podklady, zašlete je zvlášť ve formátu JPG, TIF nebo eps. Barevné fotografie by měly mít rozlišení nejméně 300 dpi při velikosti, v jaké se budou reprodukovat, zasláné portrétní fotografie by měly mít nejméně 400 x 500 pixelů. Obrázky či grafy v žádném případě nevkládějte přímo do dokumentů!

Obsah

Redakce uvítá zejména články kratšího až středního rozsahu, optimální rozsah je do 30 000 znaků včetně mezer.

K odbornému článku připojte vždy stručné shrnutí v rozsahu nejvýše deseti řádků.

Citace a odkazy provádějte dle vlastní bibliografické normy BA.

Vzory citací:

Kniha: J. Novák: Soukromé právo, C. H. Beck, Praha 2020, str. 120.

Časopis: J. Novák: Poznámky k soukromému právu, Bulletin advokacie č. 3/2020, str. 20.

Redakce přijímá články, které nebyly dosud publikovány a jsou původním autorským dílem, dostatečně odlišným od jiných příspěvků na stejné nebo podobné téma. Pokud autor nabízí rukopis současně více redakcím, je povinen redakci o této skutečnosti neprodleně informovat. Zjištění opaku může vést k ukončení recenzního řízení. Poskytnutím rukopisu bere autor na vědomí, že dílo před publikací musí projít úspěšně recenzním řízením, přičemž o jeho zařazení do recenzního řízení, jakož i o publikaci rozhodne šéfredaktor/ka.

Udělení souhlasu

Autor poskytnutím rukopisu dává redakci souhlas s rozmnožováním, rozšiřováním a sdělováním příspěvku na webových stránkách ČAK a v Advokátním deníku, v právních informačních systémech a na internetových portálech spolupracujících s ČAK, jakož i v oblasti zpracování dat v rámci monitoringu médií.

Korektury

Autorské korektury se provádí elektronicky po zalomení, e-mailem.

Ke každému příspěvku prosíme připojte:

- čestné prohlášení, že článek nebyl dosud publikován
- svoji barevnou portrétní fotografii
- telefonické spojení a e-mail
- korespondenční adresu
- datum narození
- bankovní spojení pro vyplacení honoráře
- informaci o svém profesním působení, akademické, pedagogické či vědecké tituly
- sdělení, zda jste plátcem DPH

Redakce si vyhrazuje právo stylistických, jazykových a technických úprav textů.

ZIZLAVSKY ➤ **25 let**

byznys a insolvence

příležitost ke spolupráci

www.zizlavsky.cz

ak@zizlavsky.cz

Výzvy roku 2020

*Milé kolegyně,
milí kolegové,*

v první řadě mi dovoluji popřát vám všem hodně štěstí a zdraví v novém roce!

Je mi velkou ctí a potěšením být členem týmu představenstva ČAK, které vstoupilo do druhé poloviny svého funkčního období. S potěšením konstatuji, že představenstvo je skutečným týmem, který se snaží pragmaticky řešit aktuální otázky a problémy, jimž advokacie čelí.

Stávající představenstvo je tvořeno advokáty z velmi širokého advokátního spektra, a to jak z hlediska regionálního, tak z hlediska odborného zaměření, tak i z hlediska způsobu výkonu advokacie. V představenstvu jsou advokáti, kteří vykonávají advokacii jako samostatní advokáti, advokáti vykonávající advokacii v malých či velkých, národních i mezinárodních advokátních kancelářích, advokáti, kteří se specializují na civilní, obchodní, insolvenční či správní právo. To s sebou přináší širokou pluralitu názorů, které se v některých otázkách pochopitelně často liší, neboť každý způsob výkonu advokacie přináší specifické problémy, ať již jde o výchovu advokátních koncipientů, vzdělávání advokátů, pojištění profesní odpovědnosti či využívání IT technologií a nástrojů při poskytování právních služeb. Tato pluralita však zároveň poskytuje představenstvu skutečně reprezentativní náhled na poskytování právních služeb jako celek a umožňuje využití širokého spektra odborností.

Co je však klíčové, je skutečnost, že ve všech podstatných ohledech je představenstvo schopné nalézt shodu a jednotu.

Mezi nejpodstatnější otázky přitom dle mého názoru patří všechny základní pilíře, na kterých stojí výkon našeho svobodného a nezávislého povolání. Mezi tyto základní pilíře nadále patří respektování důvěrnosti vztahu mezi advokátem a klientem, advokátní mlčenlivost, nezávislost a samospráva, důstojné postavení advokacie ve společnosti a důvěra veřejnosti ve výkon advokacie.

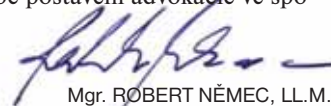
Ačkoliv se to na první pohled nemusí zdát, veškeré tyto hodnoty jsou neustále ohrožovány ze strany mnoha národních i mezinárodních, zejména evropských, institucí a orgánů, které pod záštitou ochrany různých veřejných zájmů a boje proti nešvarům, jako jsou daňové úniky, praní špinavých peněz, ochrana osobních údajů, ochrana spotřebitelů, ochrana kybernetické bezpečnosti atd. neustále podkopávají základní principy výkonu advokacie, jako je loajalita vůči klientovi a důvěrnost vztahu mezi advokátem a klientem.

Mezi další výzvy, kterým advokacie čelí, a to zejména z ekonomického pohledu, je rostoucí liberalizace poskytování služeb, které byly tradičně vnímány jako doména advokacie, různými neadvokátními subjekty, počínaje správou obchodních společností, vymáháním pohledávek, organizací veřejných zakázek a poskytováním právního poradenství v rámci investičního a realitního poradenství. Stojíme bohužel v situaci, kdy, ačkoliv počet advokátů trvale roste, právní trh se v důsledku liberalizace trvale zmenšuje.

ČAK vynakládá nezměrné úsilí za účelem ochrany a zachování základních principů advokacie, a to jak na poli legislativním, tak v rámci aplikace a implementace právních předpisů státními a evropskými orgány. ČAK se s většími či menšími úspěchy aktivně účastní legislativního procesu v rámci připomínkových řízení i v rámci projednávání návrhů zákonů v parlamentu. Pokud jde o legislativu a exekutivu v rámci EU, ČAK se aktivně zapojuje i do tohoto procesu, a to prostřednictvím svého stálého zastoupení v Bruselu, prostřednictvím CCBE a prostřednictvím pravidelných setkání s poslanci Evropského parlamentu. Na tomto místě bych rád poděkoval všem kolegům advokátům, kteří tyto činnosti ČAK podporují svou prací v odborných komisích ČAK i v dalších orgánech a organizacích. Zároveň bych rád poděkoval za podporu a spolupráci celému týmu Bulletinu advokacie, který se od loňského roku rozšířil o nový zpravodajský portál www.advokatnidenik.cz, jenž umožňuje rychlé zprostředkování aktuálních témat v rámci advokacie.

Je mi potěšením a ctí, že se na těchto aktivitách mohu v rámci činnosti představenstva podílet a těším se na další spolupráci.

Závěrem mi dovoluji popřát nám všem a celé advokacii mnoho úspěchů při obhajobě postavení advokacie ve společnosti.

Mgr. ROBERT NĚMEC, LL.M.,
místopředseda představenstva ČAK

Odcházení/přícházení, aneb JUDr. Ladislav Krym/JUDr. Petr Čáp

Spolu s rokem 2019 odešel z funkce tajemníka ČAK její dlouholetý představitel JUDr. Ladislav Krym. Má za sebou dlouhých patnáct let nabitých nekomorových prací ve prospěch advokátního stavu, komorových orgánů, jednotlivých odborů ČAK či výborů a sekcí. Jelikož je všeobecně známo, že řadový advokát se o práci Komory a jejích funkcionářů zajímá povětšinou až tehdy, kdy je potřeby nebo když má problém, je namístě připomenout, že: **tajemník je pravou (provozní) rukou předsedy ČAK, řídí sekretariát a z této pozice je ve stálé součinnosti s hospodářským odborem, je mnohdy první, kdo spolu s vedením Odboru vnějších vztahů reaguje na mediální ataky, jeho pozornosti nesmí ujít průběžné dění na matrice, je stálým vykonavatelem stavovských předpisů a v té souvislosti podílíkem na legislativní činnosti, koordinuje chod volených orgánů Komory a zajišťuje realizaci mnohých rozhodnutí představenstva, je nezbytnou součástí personální politiky ČAK, etc., etc.**

To vše, a ještě mnohem víc vykonával Ladislav Krym s náležitou odborností, kterou před rokem 2004 nabyt jak v rámci samotné advokátní činnosti, tak jako člen a předseda Kárné komise a následně člen představenstva ČAK. A nelze též opomenout, že je dosud zkušebním komisařem anebo že se jako spoluautor podílel na koncipování komentáře k zákonu o advokacii.

Na závěr části „Odcházení“ trochu osobní nostalgie: *Ladislav Krym mi byl obrovskou oporou v hektických dobách mého nástupu do funkce předsedy ČAK (konec roku 2003), kdy jsme*

řešili reorganizaci Komory, vstup české advokacie na evropskou půdu, budování vlastních školicích center atd. Za to vše, Ladislave, velký dík!

Ale koloběh života je věčný a s **příchodem nového roku přišel i nový tajemník, JUDr. Petr Čáp**. Je přímo symbolické, že tento absolvent PF UK (1984) vyrůstal před rokem 1989 stejně jako jeho předchůdce v AP Příbram, stejně jako on zastával funkci předsedy Kárné komise (do konce roku 2019), je členem Zkušební komise a jakožto znalec stavovských předpisů se spolupodílel na tvorbě komentáře k zákonu o advokacii. Je navíc členem delegace ČAK v Radě evropských advokátních komor (CCBE), kde se věnuje práci v Etickém výboru (Deontology Committee) a spolupodílí se na přípravě Vzorového etického kodexu evropských advokátů. Kromě toho je členem Komise Ministerstva spravedlnosti ČR pro nový trestní řád, to vše vedle dennodenního výkonu advokátní činnosti.

Věřím, Petře, že sázka na Tvou osobu fakticky žádnou sázkou není. Vím totiž dobře, že s výše rámcově vymezeným portfoliem činnosti tajemníka jsi detailně seznámen. Přeji Ti, aby ses nenechal otrávit problémy, které Tě v dané funkci jistě čekají, necht' se s nimi vypořádáš s Tobě vrozenou elegancí a grácií. Přitom nepochybuji, že budeš jak předsedovi ČAK, tak všem orgánům Komory, resp. jejím členům, stejnou oporou, jako byl Ladislav.

✿ JUDr. VLADIMÍR JIROUSEK, předseda představenstva ČAK

Redakce Bulletinu advokacie a Advokátního deníku se jak na doktora Kryma, tak na doktora Čápa při této „výměně stráží“ obrátila s prosbou o rozhovory, které v úplné podobě zájemci najdou v Advokátním deníku. Pro BA přetiskujeme alespoň jejich podstatné části.

▶ Z rozhovoru s JUDr. Ladislavem Krymem, který byl tajemníkem České advokátní komory v letech 2004 až 2019 a za svoji obětavou práci pro Komoru obdržel na slavnostním galavečeru Právnicka roku 2019 v Brně zvláštní cenu svatého Yva za zásluhy o advokacii (viz str. 99) uvádíme:

● **Rozmýšlel jste se před těmi lety dlouho, zda funkci tajemníka Komory vezmete?**

K převzetí této funkce mne přesvědčoval tehdejší tajemník Jirka Klouza, předseda ČAK Standa Balík, a nakonec mne přesvědčil tehdejší a současný předseda ČAK Vláda Jirousek. Celkem jsem se rozmýšlel dva roky.

● **Jaký největší problém jste za ta léta v tajemnické funkci musel řešit?**

Tajemník Komory řeší širokou škálu nejrůznějších problémů v oblasti přípravy jednání představenstva, hospodaření Komory, personálních otázek, styku s advokáty, s veřejností, s ministerstvy a jinými úřady atd., a většina problémů se v tu kterou dobu zdá jako největší.

Pokud si vzpomínám, k největším problémům, které jsem řešil několik let, včetně zastupování Komory před soudy, patřila snaha absolventů různých pseudoškol, škol bez licencí a zahraničních vysokých škol, nechat se bez dalšího zapsat do seznamu advokátních koncipientů, případně advokátů. Nakonec se podařilo po složitých jednáních s Ministerstvem školství, Ministerstvem spravedlnosti a úpravou legislativy docílit toho, že zapisování jsou pouze absolventi právnických fakult tuzemských ▶

▶ Z rozhovoru s novým tajemníkem České advokátní komory JUDr. Petrem Čápem jsme pro BA vybrali:

● **Rozmýšlel jste dlouho, zda funkci tajemníka Komory vezmete?**

Hned od první neformální nabídky je pro mě velkou ctí mít možnost navázat na práci dvou všeobecně respektovaných tajemníků Komory – JUDr. Jiřího Klouzy a JUDr. Ladislava Kryma. Na druhé straně znamenají tyto vážené osobnosti pro mě velký závazek. Kromě posuzování, zda budu schopen tuto práci kvalifikovaně vykonávat, jsem zvažoval, že to významně zasáhne do mé advokátní praxe. Jelikož funkce tajemníka je v zásadě neslučitelná s členstvím v orgánech Komory, bral jsem také v úvahu, že budu muset, ač nerad, skončit v Kárné komisi. Kárná praxe totiž byla významnou a velmi zajímavou součástí mé profese. Přesto jsem se příliš dlouho nerozmýšlel.

● **Mohl byste přiblížit široké advokátní veřejnosti, co všechno funkce tajemníka Komory obnáší? Čemu byste se chtěl prioritně věnovat?**

Za poslední půlrok, kdy mě doktor Krym s prací tajemníka podrobně seznamoval, čímž mi nástup do funkce výrazně ulehčil, jsem si ověřil, že působnost tajemníka je široká. Uvedu jen několik příkladů. Tajemník v první řadě řídí činnost kanceláře Komory, která má přes sedmdesát zaměstnanců. Zastupuje Komoru v řízeních před soudy a orgány veřejné správy. Zpracovává rozborů a stanoviska k aplikaci zákona o advokacii a stanovských předpisů, organizačně a technicky zajišťuje činnost představenstva, jehož jednání se účastní, podílí se na přípravě rozpočtu Komory. Nemyslím si, že bych měl a mohl některé z činností dávat přednost. ▶▶

► vysokých škol, a absolventi studia na zahraničních vysokých školách, kteří prokážou znalosti z českého práva.

● **Je něco, co jste chtěl udělat nebo změnit, ale nepodařilo se?**

Mým přáním nejen ve funkci tajemníka, ale i v předcházejících volených funkcích i jako člena Legislativní rady vlády (s tříletou přestávkou od roku 1990 do roku 2016), bylo zavést povinné vzdělávání advokátů především v oboru advokátního práva. To se bohužel nepodařilo.

● **Co pokládáte za největší úspěch své „tajemnické éry“?**

Za největší úspěch své „tajemnické éry“ považuji to, že jsem ve funkci tajemníka „vydržel“ patnáct roků.

►► Mým prvořadým cílem je, aby Komora řádně fungovala, byla respektovaným partnerem a aby co nejvíce advokátů uznávalo a chápalo, že je pro ně potřebná a prospěšná.

● **Funkce tajemníka Komory je jistě náročná, jak moc obtížné bude skloubit ji s Vaší advokátní praxí?**

V tuto chvíli je poměrně obtížné stanovit přesný rozsah, v němž budu muset svou advokátní praxi omezit. Rozhodně však počítám s tím, že právní služby klientům budu poskytovat v podstatně menší míře. Tím, komu budu věnovat nejvíce svého pracovního času, bude Komora.

✦ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ

✦ Foto redakce

Kárná komise ČAK má nového předsedu

Kárná komise České advokátní komory má od začátku roku 2020 nového předsedu – pražského advokáta JUDr. Tomáše Herblícha, který byl poslední dva roky jejím místopředsedou. V čele Kárné komise vystřídal JUDr. Petra Čápa, jenž se stal novým tajemníkem ČAK po JUDr. Ladislavu Krymovi.

Doktor Herblích poskytl obsáhlý rozhovor Advokátnímu deníku, z něhož pro BA vybíráme:

● **Kvůli jakému jednání se advokát či advokátka nejčastěji dostane před kárný senát?**

Nejčastější kárná provinění začínají tím, že advokát něco opomene. Nepodá včas žalobu, opravný prostředek nebo neodstraní jejich vady, když je k tomu soudem vyzván. Poměrně často se pak stává, že advokát místo toho, aby se snažil své pochybení v mezích možného napravit, zamlčuje po určitou dobu skutečný stav, čímž klienta mnohdy poškodí daleko více. Někdy se pak klient takového advokáta o této své povinnosti dozví až od exekutora.

Dalšími častějšími kárnými proviněními jsou porušení povinnosti odmítnout poskytnutí právních služeb pro kolizi zájmů, nevydání listin klientovi po skončení zastupování nebo neplnění oznamovacích povinností vůči ČAK. Stále v této skupině častých kárných provinění zůstávají i provinění advokáta při správě úschovy (její nenahlášení ČAK, pozdní vyplacení, vyplacení v rozporu se smlouvou o úschově apod.) a problémy s řádným vyúčtováním odměny klientovi.

● **Objevuje se v poslední době nějaký nový typ kárného provinění, který se třeba ještě nedávno neobjevoval nebo jen výjimečně?**

Zřejmě v důsledku častějších kontrol prováděných Kontrolní radou vzrostl počet kárných žalob podaných za pochybení při vedení knih o prohlášení pravosti podpisu a při provádění úschov. Nutno však zdůraznit, že v převážné většině se jedná o pochybení pouze formální, nikoli zásadní.

V roce 2019 se však objevily i zcela nové případy, a to v návaznosti na nově přijaté právní předpisy. První skupinu tvoří pochybení spojená s postavením advokáta jako povinné osoby podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. I zde jde primárně o pochybení při plnění administrativních povinností – identifikace a kontroly klienta. Za nepoměrně závažnější je potom považováno pochybení spočívající v rezignaci na tyto povinnosti vůbec.

Druhým případem pak jsou řízení o kárných žalobách souvisejících s postupem advokáta při podávání návrhů na prohlášení úpadku klienta, spojených s návrhem na oddlužení, a to buď v rovině vadného vyúčtování právních služeb, anebo v podobě etickým kodexem zapovězené spolupráce se zprostředkovateli této služby.

✦ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ

✦ Foto JAN KOLMAN a archiv redakce

Nakladatelství C. H. BECK
vás srdečně zve na konferenci

INSOLVENCE, FINANCOVÁNÍ, ZÁSTAVNÍ PRÁVO

18. března 2020

Hotel Kings Court, Praha 1

Neúčinnost právních
jednání dlužníka po zahájení
insolvenčního řízení

Aktuální otázky úvěrového
financování v ČR

Nabídka zastřené koně
a další nástroje, jak dostat
reorganizaci z poklusu do cvalu

Zajištění a refinancování
z pohledu insolvenčního řízení

Zástavní právo

PŘIHLAŠUJTE SE NA
WWW.BECK-KONFERENCE.CZ

NA KONFERENCI VYSTOUPÍ

doc. JUDr. Bohumil Havel, Ph.D.
Of Counsel AK PRK Partners

JUDr. Zdeněk Krčmář
soudce NS ČR

JUDr. František Kučera
místopředseda VS ČR

Mgr. Petr Kuhn
advokát a zakladatel AK BADOKH

JUDr. Petra Myšáková, Ph.D., LL.M.
advokátka AK Allen & Overy

JUDr. PhDr. Jan Petrov, Ph.D., LL.M.
moderátor konference

Mgr. Milan Polášek
soudce NS ČR

Mgr. Petr Sprinz, LL.M.
partner AK Havel & Partners

doc. JUDr. Petr Tégl, Ph.D.
právní expert AK Havel & Partners

Mgr. Hynek Zoubek
soudce NS ČR

Do Právnícké síně slávy byla uvedena dvojice moravských advokátů

Po řadě vynikajících jednotlivců, mužů i žen, byla při letošním půljobilejním, již 15. galavečeru soutěže Právník roku, který se konal 31. ledna 2020 v brněnském hotelu COSMOPOLITAN BOBYCENTRUM, poprvé společně uvedena do Právnícké síně slávy dvojice – olomoučtí advokáti JUDr. Petr Ritter a JUDr. Zdeněk Šťastný. Společná advokátní kancelář ale není ani zdaleka tím jediným, co tyto dvě výjimečné renesanční osobnosti spojuje.

Potkali se poprvé jako čerství studenti pražských práv na podzim roku 1968 v jednom kolejním pokoji a od té doby až dosud trvá jejich více než padesátileté přátelství. Společně promovali v roce 1973, společně se stali advokátními koncipienty a společně nastoupili do Advokátní poradny v Olomouci. Rodák z Poděbrad JUDr. Zdeněk Šťastný (*1947) kvůli tomu změnil bydliště, protože původně měl odejít do Liberce, olomoucký rodák JUDr. Petr Ritter (*1950) zase profesi, přestože jeho prvotním plánem bylo stát se soudcem.

Ve stejném roce začali společně vystupovat ve folkové kapele Osada Severní hvězdy, ale nejen to; brzy společně psali komponované pořady a konferovali. To byl začátek jejich **společné literární dráhy**. Jejich prvotina „*Studovali práva*“

sice kvůli cenzuře vyšla s úpravami až v roce 2010, do roku 1990 ale stačili vydat román „*Advokát ex offio*“ (1985), z něhož vznikla již v roce 1988 třídílná televizní minisérie, a čtyři povídky pod společným názvem „*Biliáry*“ (1987). Jednu z těchto povídek uvedla již o rok později Československá televize pod názvem *Bude řeč o penězích* (1988). Petr Ritter je navíc i autorem řady dalších knih; na základě jeho románu „*Protipopravčí četa*“ (1992) s tematikou trestu smrti je právě nyní natáčen celovečerní film s názvem *Hrdelní proces*.

I při vystoupení na letošním galavečeru, jak o tom níže svědčí i oba snímky, si navzájem předávali slovo s lehkostí, kterou se kdysi vyznačovaly dialogy Voskovce a Wericha – literárně vybroušené, pečlivě komponované, moudré a vtipné. Koneckonců – i oni kdysi studovali stejná práva jako tihle dva.

Kdo by si při jejich dialogu na prknech brněnského hotelu nevzpomněl na slavné forbíny V+W?

„Když jsme se dozvěděli, že letos my vstupujeme do *Síně slávy*, tak jsme se rozesmáli,“ zahájil Petr Ritter.

„Pak jsme poněkud zvažněli, protože jsme si uvědomili, jak asi špatně na tom právníký stav musí být, když sáhl po nás,“ reagoval Zdeněk Šťastný (na všech snímcích je to ten s brýlemi).

„A pak jsme zvažněli doopravdy, kdy nám došlo, kdo všechno tady stál před námi,“ doplnil Petr Ritter.

Ovšem – R+Š zvažněli jen na chvíli. Upřímné poděkování porotě za nominaci tak vzápětí odlehčili slovy „i když si stále myslíme, že při tom musela být v patogenní zóně“.

Závěrečné poděkování Petra Rittera „*advokacii, té nejkrásnější profesi na světě*“ bylo ale jistě zcela vážné a upřímné, a pravdivý byl i dovětek Zdeňka Šťastného „*kteřá nás a naše blízké uživila*“, i doplnění Petra Rittera „*a bez které bychom nenapsali ani naše knížky*“.

Dvojrozhovor s oběma letošními laureáty, nazvaný „*Studovali spolu práva*“ a věnovaný především jejich společné tvorbě, přinesl Bulletin advokacie „*prorocky*“ již před více než osmi lety a zájemci jej najdou v letním dvojčísle 7-8/2011.

Zatímco ale jejich umělecká tvorba je veřejná a „*snadno dohledatelná*“, za oběma advokáty je spousta další „*neviditelné*“ práce. Hned po revoluci v roce 1989 se oba angažovali v Občanském fóru a také v advokacii. Iniciováli takzvanou „*Olomouckou výzvu do vlastních řad*“, která měla zásadní vliv na budoucnost advokacie. Ve výzvě oslovili všechny advokáty zapsané tehdy v seznamu vedeném Ústředím české advokacie, a i díky následným aktivitám známějších kolegů jako doktora Čermáka, Šolce, doktorky Burešové a dalších, **byl za jejich účasti formulován a v zákonodárném sboru posláze přijat nový zákon o advokacii**. Ve dnes neuvěřitelně krátké době, už 1. července 1990, vznikla nezávislá samosprávná Česká advokátní komora.

Oba advokáti se pak podíleli i na **formulování prvního polistopadového advokátního tarifu**. A postupně se – aby neohrozili chod své společné kanceláře, která vznikla hned 1. července 1990 – po několik volebních období střídali v představenstvu Komory, Kárné komisi a Kontrolní radě.

V devadesátých letech rovněž pomohli zabránit dalšímu drobení republiky vyvoláním podpisové akce *Prohlášení mlčících Moravanů*. **Podíleli se na vzniku Právnícké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a přišli i s myšlenkou na rámcové hromadné pojištění advokátů při výkonu advokacie prostřednictvím Komory**. V roce 1994 navíc založili nadaci *Bezpečná Olomouc* bojující proti kriminalitě.

Ač se oba svoji právníkou odborností podíleli na ustavení prvních městských a místních samospráv a koncipovali první organizační uspořádání měst a krajů, po celou dobu odmítali veškeré pokusy okolí nechat se vtáhnout do politiky. Právní agenda obcí a měst ale postupně vedla k profesnímu zaměření jejich společné advokátní kanceláře. Od roku 1990 pracují pro statutární město Olomouc, od vzniku krajů v roce 2000 pracovali i pro Jihomoravský a Plzeňský kraj, pro Olomoucký kraj a dalších šedesát měst a obcí pracují dosud.

♣ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ, PhDr. DAGMAR KOUTSKÁ

♣ Foto IGOR ZEHL

právník roku 2019

Právníky roku 2019 v dalších řádných i speciálních kategoriích jsou tyto osobnosti:

Občanské právo

doc. JUDr. PETR LIŠKA, Ph.D., LL.M.,
ředitel Právní služby České spořitelny

Trestní právo

JUDr. ROBERT FREMR,
místopředseda Mezinárodního trestního soudu
v Haagu a soudce Nejvyššího soudu

Správní právo

JUDr. JANA ZWYRTEK HAMPLOVÁ,
advokátka z AK Hamplová v Mohelnici

Rodinné právo

JUDr. LUBOMÍR PTÁČEK, Ph.D.,
předseda senátu Nejvyššího soudu

Pro bono

Mgr. VÍTĚZSLAV DOHNAL,
advokát z AK Dohnal & Bernard v Táboře

Insolvenční právo

JUDr. JOLANA MARŠÍKOVÁ,
místopředsedkyně Krajského soudu v Hradci
Králové

Talent roku

JUDr. JAKUB DRÁPAL, M.Phil.,
doktorand PF UK v Praze, výzkumný pracovník
Ústavu státu a práva AV ČR a asistent ústavní
soudkyně

Zvláštní cena sv. Yva za zásluhy o advokacii

JUDr. LADISLAV KRYM,
advokát a dlouholetý tajemník České advokátní
komory

Podrobné informace o průběhu celého galavečera Právníka roku 2019 najdete na str. 97-102.

Cenu Václava Mandáka za rok 2019 opět získal příspěvek z oblasti trestního práva

Cenu Václava Mandáka za nejlepší odborný článek publikovaný v Bulletinu advokacie v roce 2019 získala autorská dvojice doc. JUDr. Pavel Mates, CSc., a JUDr. František Púry, Ph.D., za příspěvek nazvaný „Zákaz nucení k sebeobviňování“.

Záměr udělovat každoročně ocenění za nejlepší původní článek publikovaný v tištěné verzi Bulletinu advokacie v předchozím kalendářním roce schválila redakční rada Bulletinu advokacie již před třemi lety. Ocenění pojmenovala (se souhlasem oprávněných dědiců) „Cena Václava Mandáka“, po dlouholetém šéfredaktorovi Bulletinu advokacie JUDr. Václavu Mandákově, CSc. (*1933 †2009). A jak se zdá, doktor Mandák na soutěž jistě „dohlíží“, i když již mezi námi není, neboť první tři ročníky vyhrál zatím vždy článek z oboru trestního práva, kterému se celý život věnoval.

Redakční rada, společně s šéfredaktorkou BA a vedoucí Oddělení vnějších vztahů ČAK, hodnotila články podle odborné kvality, srozumitelnosti a argumentační přesvědčivosti, přínosu článku pro právní a zejména advokátní praxi a přihlížela i k původnosti tématu a jeho aktuálnosti v daném kalendářním roce.

Nejlépe těmto kritériím v již třetím ročníku soutěže vyhověla a Cenu Václava Mandáka za rok 2019 získala autorská dvojice doc. JUDr. Pavel Mates, CSc., a JUDr. František Púry, Ph.D., za příspěvek nazvaný „Zákaz nucení k sebeobviňování“, který vyšel v loňském březnovém čísle.

Cenu vítězům slavnostně předali v rámci galavečera Právnicka roku 2019 dne 31. ledna 2020 v brněnském Cosmopolitan Bobycentru předseda redakční rady BA JUDr. Petr Toman, LL.M., (na snímku u mikrofonu) a šéfredaktorka BA JUDr. Hana Rýdlová (na snímku vpravo vedle dr. Tomana), společně s Mgr. Jiřinou Mastníkovou z vydavatelství Wolters Kluwer (na snímku zcela vpravo), které věnovalo každému z vítězů šek v hodnotě 3 000 Kč na nákup tištěné odborné literatury.

Docent Pavel Mates je vysokoškolským pedagogem a odborníkem na veřejné, zejména správní právo. Ve své děkovné řeči zdůraznil, že „v právu platí tři poučky: za první musí být právo srozumitelné každému, za druhé právo má a musí jít a je třeba hledat cesty, jak je prosadit, a nikoliv, proč to nejde, a za třetí, stejně, jako nemůže být žena tak trochu těhotná, tak právo buď je, nebo není“. Docent Mates, jak řekl, věří, že v oceněném spoluautorském článku se tyto tři zásady podařilo naplnit.

Doktor František Púry, dlouholetý soudce Nejvyššího soudu, který je od 1. září 2015 předsedou jeho trestněprávního kolegia, poděkoval svému spoluautorovi za to, že ho přiměl ke spolunapsání vítězné statě, a také porotě za dobrý vkus a za odvalu, když z něho učinila „recidivistu“, doktor Púry totiž vloni převzal ocenění sv. Yva v kategorii Trestní právo. A jak s úsměvem dodal, věří, že bude „do třetice všeho dobrého“.

Vítězný článek „Zákaz nucení k sebeobviňování“ se zabývá problematikou uplatnění zásady *nemo tenetur se ipsum accusare*. Východiskem je zakotvení této zásady v Listině základních práv a svobod a Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Autoři, v souladu s konstantní judikaturou, vycházejí z toho, že své uplatnění nacházejí ve všech oblastech, kde jsou ukládány veřejnoprávní sankce. Rozebírají její místo v jednotlivých procesních institutech správního práva a speciálně pak v oblasti přestupkového práva. Pokud se týká práva trestního, věnují pozornost, vedle obecné úpravy, zejména zákazu nucení k sebeobviňování ve vztahu ke zkrácení daně a vztahu práva odepřít výpověď a zákazu nucení k sebeobviňování. Závěry jsou prezentovány na pozadí judikatury zejména nejvyšších soudů, Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva.

Redakce Bulletinu advokacie vítězům srdečně gratuluje a zároveň všem dává na vědomí, že další, čtvrtý ročník byl již vyhlášen, a budeme se těšit na vaše odborné příspěvky na aktuální a zajímavá témata.

✿ JUDr. HANA RÝDLOVÁ
✿ Foto IGOR ZEHL

Stanovisko ČAK k novele umožňující použití zpravodajských informací jako důkazů

Vláda schválila návrh zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Návrh byl předložen Poslanecké sněmovně dne 13. 11. 2019 (sněmovní tisk č. 642). Součástí návrhu zákona je i změna trestního řádu, která má mj. umožnit použití zpravodajských informací (tj. informací získaných zpravodajskými službami při jejich činnosti) jako důkazů v trestním řízení, což bylo doposud vyloučeno.

Česká advokátní komora se důrazně ohrazuje proti takovéto změně trestního řádu, a to z mnoha zásadních důvodů, které spočívají v níže uvedených argumentech:

◉ NEAKCEPTOVATELNÉ ROZŠÍŘENÍ DŮKAZNÍCH PRAMENŮ

Navrhovaný text tohoto ustanovení lze považovat za velmi podstatnou změnu, neboť významně rozšiřuje okruh důkazních pramenů získávaných za cenu zásahu do základních občanských práv.

◉ ZÁSAH DO ZÁKLADNÍCH OBČANSKÝCH PRÁV

Okruh důkazních pramenů je rozšířen bez legálního základu, tedy nejsou stanoveny zákonné podmínky těchto zásahů.

◉ PROCESNÍ NEPOUŽITELNOST

Účelem trestního řízení je náležitě zjištění trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů, účelem činnosti (vojenských) zpravodajských služeb je zabezpečení informací o záměrech a činnostech představujících především vojenské ohrožení České republiky, o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany, o záměrech a činnostech namířených proti zabezpečování obrany České republiky a o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství v oblastech obrany České republiky.¹

◉ ZCELA ODLIŠNÝ ZÁKONNÝ REŽIM A VYMEZENÝ ÚČEL

Trestní řád explicitně stanoví, že použití těchto specifických prostředků získávání informací nesmí sledovat jiný zájem než získání skutečností důležitých pro trestní řízení.² Zpravodajské služby se použitím specifických prostředků nesnaží zjistit důkazní prostředky pro trestní řízení, nýbrž se pokouší získat a vyhodnotit informace důležité především pro ochranu ústavního zřízení a bezpečnosti a obrany České republiky.

◉ NEDOSTATEČNÁ GARANCE SOUDNÍ KONTROLY K POUŽITÍ DŮKAZU

Zákon o zpravodajských službách stanoví, že zpravodajské služby předávají policejním orgánům informace o zjištěních, která náleží do oboru jejich působnosti; to neplatí, jestliže by poskytnutí ohrozilo důležitý zájem sledovaný příslušnou zpravodajskou službou. Přestože je povolení k použití zpravodajské techniky podrobena soudní kontrole, nedosahuje podle názoru Ústavního soudu garančních kvalit, které stanoví trestní řád, a proto nelze takto získané informace použít jako důkaz v trestním řízení.

◉ NEAKCEPTOVATELNÁ UNIVERZÁLNOST PROPOJENÍ TAJNÝCH SLUŽEB S VYŠETŘOVATELI V RÁMCI TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

Nelze s naprostou jistotou garantovat, že takové informace budou využívány pouze pro závažnou trestnou činnost.

¹ Toto potvrdil i Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 3038/07.

² § 158b odst. 2 trestního řádu.

◉ NESYSTEMATIČNOST § 89 NOVELY TRESTNÍHO ŘÁDU

Jak patrně, zákonodárce upravuje definici toho, co lze použít jako důkaz, ale ne to, jak smí být takový důkaz opatřen. To je dáno tím, že se mění trestní řád, ale nikoli právní předpisy, které upravují právě ono získávání těchto důkazních pramenů.

◉ OHROŽENÍ ZPRAVODAJSKÝCH AKCÍ

Dle odborníků a samotných zpravodajských služeb může být novela rovněž způsobilá ohrozit zpravodajské akce, a to především nepřípustným odhalením svých metod a zdrojů.

◉ VTAŽENÍ UTAJOVANÝCH SKUTEČNOSTÍ DO TRESTNÍHO ŘÍZENÍ

Úprava umožňující použít informace získané zpravodajskými službami jako důkaz v trestním řízení má i další negativní důsledky v podobě „vtažení“ zpravodajských služeb a jejich informací do trestního řízení.

◉ PROBLEMATICKÉ DOLOŽENÍ LEGÁLNOSTI POŘÍZENÍ ZÁZNAMU VEDOUcí AŽ K MOŽNÉMU VYDÍRÁNÍ

Bude příslušná zpravodajská služba ochotna doložit legálnost pořízení informací (záznamu) předaných policii i příslušným rozhodnutím soudu, které mohlo být vydáno z důvodů, jež zpravodajská služba zveřejnit nechce?

◉ NARUŠENÍ DŮVĚRNOSTI VZTAHU MEZI ADVOKÁTEM A KLIENTEM

V souvislosti s tímto návrhem a všemi jeho kritizovanými nedostatky je nutné ze strany České advokátní komory důrazně připomenout princip ochrany důvěrnosti mezi advokátem a klientem, který je základním prvkem celé stavby právního řádu a práva na spravedlivý proces, a zdůraznit, že principiálně je třeba veškeré snahy o pořízování záznamu a sledování komunikace mezi advokátem a klientem, mezi obhájcem a obviněným či obžalovaným odmítnout.

◉ ÚČELOVÉ OBCHÁZENÍ TRESTNÍHO ŘÁDU

Existuje zde reálná a nikoli zanedbatelná obava z účelového zneužití dané novely (tj. účelové obcházení trestního řádu skrze použití zpravodajské techniky na základě příslušných zpravodajských zákonů). Nebezpečnost lze spatřovat především v tom, že se mohou v trestním řízení objevit důkazy, které byly získány nejen bez dozoru státního zástupce, ale i bez dozoru kohokoli dalšího.

◉ ÚČELOVÉ OBCHÁZENÍ PRAVIDEL PRO ZÁSADY DO SOUKROMÍ A DALŠÍCH PRÁV OSOB

Pokud daný orgán činný v trestním řízení či zpravodajská služba nedostanou povolení k využití zpravodajské techniky, nelze se jednoduše obrátit na druhý orgán a případné informace od něj jen tak získat. Šlo by totiž o obcházení kontrolních mechanismů ochrany lidských práv.

Česká advokátní komora doporučuje celý koncept navrhované novely trestního řádu odmítnout, a to na základě výše uvedené argumentace, kdy daná novela a chystané legislativní zásahy zásadně nerespektují zcela odlišné zákonné režimy a zákonem vymezené účely zpravodajských služeb a trestního řízení, ohrožují tím samotné zpravodajské akce a utajované skutečnosti, které by tímto krokem měly být vtaženy do trestního řízení, a zcela účelově obcházejí principy trestního řízení, respektive trestního řádu.

Tím není pochopitelně řečeno, že účel sledovaný novelou je sám o sobě nelegitimní – ochrana veřejných zájmů je samozřejmě statek, který je pro fungování demokratické společnosti nepostradatelný. Zde však jde o legislativní změnu, která zasahuje do práv a svobod jednotlivců nad míru potřeby z hlediska sledovaného cíle. Z tohoto důvodu považujeme za nutné se vůči chystané změně zásadním způsobem ohradit.

Celé stanovisko České advokátní komory je dostupné v Advokátním deníku v článku nazvaném „ČAK: zpravodajské informace by neměly být použity jako důkaz v trestním řízení“. ❀

Advokáti–zapsaní mediátoři mohou nově získat na ČAK certifikaci IMI

Advokátky a advokáti, kteří jsou zároveň zapsanými mediátory, mohou nově získat na půdě České advokátní komory certifikaci významné evropské mezinárodní autority – IMI (International Mediation Institute). Sama Komora totiž nedávno splnila náročná kritéria IMI, tzv. QAP (Qualifying Assessment Program – kvalifikační hodnotící program), a může sama certifikovat.

Proč by měl být advokát a zapsaný mediátor certifikován u IMI:

- Získá důvěryhodnost v mezinárodním měřítku – takto kvalifikovaní mediátoři jsou uvedeni na celosvětových top vyhledávacích portálech a webech. Tato certifikace je v současnosti respektovaným mezinárodním ohodnocením služeb mediátora (jeho kreditu, kompetence a vhodnosti pro mediaci určeného typu) pro ty, co hledají mediální služby.
- Je to výchozí kvalifikace též pro reciproční mimoevropskou certifikaci, např. singapurskou (SIMI – Singapore International Mediation Institute), další jsou v jednání.
- Úspěšní kandidáti IMI certifikací potvrzují letité zkušenosti a znalosti v mediaci, obdrží logo IMI ke svému označení, získávají na webu IMI tzv. profil (Profile) a zpětnou vazbu (Feedback Digest), kterou vytváří hodnotitel (Reviewer). Tím je mezinárodně uznávaný odborník – mediátor, ten „certifikuje“ uchazeče.

První certifikace proběhnou v pražském sídle České advokátní komory již 27. až 29. dubna 2020.

Zájemci se mohou hlásit ke zkoušce do vyčerpání volných míst, nejpozději však do poloviny března 2020 na: dolezalova@cak.cz

Předsedou komise (hodnotitel, „reviewer“) bude Patrick van Leynsele, belgický mediátor, člen IAM (International Academy of Mediators se sídlem v Chicagu), členy komise pak JUDr. Martina

Doležalová, Ph.D., advokátka a zapsaná mediátorka, vedoucí sekce ADR na ČAK, a PhDr. Dana Potočková, MDR, zapsaná mediátorka, zástupce CMI v ČR.

Podrobnější informace najdou zájemci na webu ČAK v sekci Aktuality nebo v Advokátním deníku.

❖ JUDr. MARTINA DOLEŽALOVÁ, Ph.D.

Doporučení představenstva ČAK ohledně nošení mobilních zařízení do věznic

Představenstvo České advokátní komory důrazně doporučuje advokátům – obhájcům, aby nevnášeli svá mobilní zařízení do věznic při návštěvě svých klientů.

Zhlediska ochrany obsahu mobilních zařízení je třeba vnášeni mobilních zařízení považovat za rizikové. Překotný rozvoj informačních technologií silně ovlivňuje každodenní profesní činnost advokáta. Rozvoj technologií samozřejmě zahrnuje nejen další možnosti, jak si práci usnadnit, zpříjemnit nebo zkvalitnit, ale přináší i možnosti, kterými je možné prolomit dosavadní ochranu technických zařízení a datových úložišť, která advokát při své práci využívá.

Vzhledem k tomu, že za ochranu dat a informací, které advokát v rámci své profesní činnosti shromažďuje a uchovává, je v konečném důsledku odpovědný vždy advokát, je nezbytné sledovat, jak se reálná rizika v této oblasti mění, a členy advokátní komory na aktuální reálná rizika upozorňovat. ❖

Senát schválil nominaci předsedy Nejvyššího soudu Pavla Šámala na ústavního soudce

Senát dne 29. ledna 2020 podle očekávání schválil výraznou většinou hlasů nominaci předsedy Nejvyššího soudu prof. JUDr. Pavla Šámala, Ph.D., na ústavního soudce. Ten v tajné volbě získal 61 ze 76 odevzdaných hlasů.

Funkce ústavního soudce se profesor Šámal ale může ujmout až složením slibu do rukou prezidenta republiky. Na dotaz Bulletinu advokacie a Advokátního deníku, kdy bude do funkce jmenován a koho by rád viděl jako svého nástupce v čele Nejvyššího sou-

BREDFORD CONSULTING

daně - účetnictví - mzdy

SROZUMITELNÁ ŘEŠENÍ

KREATIVNÍ PŘÍSTUP

**ATRAKTIVNÍ PODMÍNKY
PRO ADVOKÁTY**

www.bredford.cz

du, uvedl, že obojí bude tématem jeho schůzky s prezidentem Milošem Zemanem. „Zatím jsem stále jen předsedou Nejvyššího soudu,“ dodal.

Šestašedesátiletý expert na trestní právo a hlavní autor platného trestního zákoníku prof. Pavel Šámal má u Ústavního soudu obsadit místo po jiném odborníkovi na trestní právo, a to profesoru JUDr. Janu Musilovi, CSc., který před rokem rezignoval ze zdravotních důvodů.

Celoživotní kariérní soudce Pavel Šámal se kromě přípravy trestního kodexu podílel i na zajištění členství České republiky v EU a na činnosti Legislativní rady vlády. Je také členem univerzitních vědeckých rad a zkušebních komisí, mj. je i zkušebním komisařem pro advokátní zkoušky. Trestní právo vyučuje na právnických fakultách Univerzity Karlovy v Praze a Univerzity Komenského v Bratislavě. Je Právníkem roku 2008 v oboru trestní právo a dlouholetým členem redakční rady Bulletinu advokacie.

♣ Red.

♣ Foto: redakce

z právní teorie a praxe

Advokacie 4.0

Česká advokátní veřejnost dosud nahlížela na tzv. čtvrtou průmyslovou revoluci spíše pohledem stranou stojícího pozorovatele, který se s tímto fenoménem sice musí vypořádat coby s hybatelem právem regulovaných vztahů, a patrně tedy i práva samotného, avšak jehož samotného se žádné převratné změny patrně dotýkat nebudou. Nelze však přehlížet, že odvětví tzv. „legal tech“ roste přinejmenším v zahraničí poměrně nezadržitelným tempem. Není tedy nepravděpodobné, že jím vyvíjené inteligentní nástroje a s nimi související příležitosti a výzvy dosáhnou dříve nebo později i českou advokacii. Jaké budou, a jaké naopak nikoliv? A jak se, pokud možno, neztratit mezi konkurencí vybavenou umělou inteligencí? Na takové otázky hledá odpovědi následující příspěvek.

Mgr. Ing. Martin Koudelka, LL.M.,
působí jako advokát trvale spolupracující s AK Skills v Praze.

Úvodem: advokacie konzervativní a futurologie progresivní

Právnícké stavy, advokacii a advokáty nevyjímaje, mívají spíše konzervativní sklony. Prevence právních rizik i, vznešněji řečeno, ideály spravedlnosti nepřejí větším výstřelkům. Právo nicméně musí reflektovat společenský, ekonomický a technologický vývoj, který posouvá jím regulované vztahy novým směrem. Výjimku netvoří ani tzv. čtvrtá průmyslová revoluce, přičemž, jak ukázal i Právník roku 2017, česká advokátní veřejnost toto v obecné rovině vnímá.¹ Advokáti a advokátky nicméně někdy podléhají dojmů, že přímo jich se současný technologický pokrok netýká. I přes některé výjimky se tak o infromatických novinkách v advokacii častěji uvažuje pouze jako o nových nástrojích komunikace s klienty. Ony výjimky nadto zřídka přesahují rozměr kratších žurnalistických příspěvků.²

Zdá se tedy, že **technologická představitost advokátní veřejnosti není ve vztahu k sobě samé největší.** Navíc má občas tendenci vydat se spíše do oblasti sci-fi, tj. směrem k právnímu androidovi, který advokáta téměř či zcela nahradí. Tam poměrně snadno narazí na zkratkovité informace, že k tomu

přinejmenším ještě dlouho nedejde. Ostatně i dle populární stránky *Will robots take my job* je pravděpodobnost náhrady právníků roboty ve výši pouhých čtyř procent.³ Ani dostupná literatura, včetně zahraniční, dostatečně přehledně nemapuje

- 1 V návaznosti např. na Epravo.cz: Právník roku 2017: Nejvyšší počta pro Jiřího Machourka, EPRAVO.CZ, 29. 1. 2018, <https://www.epravo.cz/top/clanky/pravnik-roku-2017-nejvyssi-pocta-pro-jiriho-machourka-106994.html> [cit. 18. 10. 2019], srov. L. Kolaříková: Odpovědnost (za) robotu aneb právo umělé inteligence, Bulletin-advokacie.cz, 18. 4. 2018, <http://www.bulletin-advokacie.cz/odpovednost-za-robotu-aneb-pravo-umele-inteligence> [cit. 18. 10. 2019]; a S. Mikeš: Právo ve věku inteligentních strojů, Bulletin-advokacie.cz, 14. 5. 2018, <http://www.bulletin-advokacie.cz/pravo-ve-veku-inteligentnich-stroju> [cit. 18. 10. 2019].
- 2 Viz nad rámec dalších uvedených např. i K. Pružinová: První umělá inteligence v právu umí najít informace, které by člověk mohl přehlédnout, PravníRadce.cz, 25. 5. 2018, <https://pravnicradce.ihned.cz/c1-66149710-umela-inteligence-v-pravu-je-zatim-dostupna-jen-pro-elity> [cit. 18. 10. 2019]; A. Vejvodová: České právo čeká nástup moderních technologií a umělé inteligence, Hospodářské noviny, 19. 12. 2018, <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=19889> [cit. 18. 10. 2019]; nebo A. Vejvodová: Tradiční právní kanceláře spějí k zániku, zlom přijde do pěti let, Hospodářské noviny, 3. 6. 2019, <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=20634> [cit. 18. 10. 2019]. Výjimky z takových pravidel, byť zatím opatrné, lze do určité míry identifikovat zejména ve Výkladovém stanovisku České advokátní komory k poskytování právních služeb online (zejm. v bodech 6 a 7), ačkoliv se toto stanovisko obecně zaměřuje právě spíše jen na otázky nových forem komunikace (srov. Bulletin advokacie č. 5/2019, str. 7-8). Srov. dále i některá související vyjádření člena představenstva ČAK JUDr. Martina Maisnera, Ph.D., MCI Arb. in D. Šrámek: Advokát Martin Maisner: Poskytovat právní služby na internetu nelze anonymně, Česká justice, 19. 7. 2019, <https://www.ceska-justice.cz/2019/07/advokat-martin-maisner-poskytovat-pravni-sluzby-na-internetu-nelze-anonymne/> [cit. 18. 10. 2019]; a in V. Drchal: JUDr. Robot. Do advokacie přichází umělá inteligence, Euro.cz, 13. 4. 2019, <https://www.euro.cz/byznys/judr-robot-1446690> [cit. 18. 10. 2019]. Srov. také některé poznatky zachycené z konference LAW FIT 2017 in T. Ochodek: Co přinesl LAW FIT 2017: Umělá inteligence a právo? Právní prostor, 14. 6. 2017, <https://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/co-prines-law-fit-2017-umela-inteligence-a-pravo> [cit. 18. 10. 2019]. Naopak spíše úžeji pak viz např. B. Dědková: LAW FIT 2017 – Právo a umělá inteligence, EPRAVO.CZ, 12. 7. 2017, <https://www.epravo.cz/top/aktualne/law-fit-2017-pravo-a-umela-inteligence-106111.html> [cit. 18. 10. 2019].
- 3 Srov. M. Kowalczyk: Will „Lawyers“ be replaced by AI & Robots? WillRobotsTakeMyJob.com, <https://willrobotstakemyjob.com/23-1011-lawyers> [cit. 18. 10. 2019].

pomyslné kraje mezi těmito dvěma póly, tj. mezi nedotknutelností advokátní profese třetí informatickou/čtvrtou průmyslovou revolucí na jedné straně a úplným nahrazením právníků (všeho)schopnými roboty na straně druhé. Např. doyen advokátní futurologie Richard Susskind tak předpovídá blízkost technologicky podmíněného zániku právních a dalších profesí již poměrně dlouhá léta. Nelze se přitom ubránit dojmu, že ho kromě nadšení a nesporné informovanosti nejen právníké, ale i technologické, vede též motto „čím revolučnější, tím prodejnější“.⁴ Vhledu právníků do IT/AI pokroku přitom může bránit i jeho logická podmíněnost orientací v příslušných matematicko-informatických otázkách.

Tento příspěvek si proto klade za cíl ona slepá místa na mapě relativně blízké technologické budoucnosti české advokacie překlenout, a to v hranicích vymezených zkušenostmi a očekáváními autora coby advokáta zaměřeného na komerční právo a podnikatelský sektor. Takto se níže předkládá přehled možností, jak se příslušné technologie, zahrnující zejména tzv. umělou inteligenci, strojové učení a zpracování přirozeného jazyka, mohou již poměrně zanedlouho aplikovat v advokacii, a rovněž analyza silných a slabých stránek těchto řešení. V návaznosti na to jsou posléze podrobněji rozebrány výzvy, které tyto technologie advokacii případně přinesou, jakož i možné odpovědi na ně.

Netřeba přitom zdůrazňovat, že predikce tohoto typu bývají ošemetné. Vždyť jak dlouho má lidská posádka letět na Mars

„už za dvacet let“ a jak úsměvně působí fantazie z konce 19. století, dle nichž bychom snad měli do práce plachtit na létajícím kole jako Jan Tleskač. Tento článek byl nicméně zpracován s přesvědčením, že střízlivý pohled na dnešní možnosti může poskytnout poměrně spolehlivý vhled do relativně blízké budoucnosti. České prostředí má navíc tu (ne)výhodu, že technologický vývoj do něj obvykle přichází s určitým zpožděním ze zahraničí. K pohledu „vpřed“ proto často stačí pohled „ven“, kde je již nyní rozvoj tzv. *legal tech* poměrně překotný.⁵ Touto optikou se tedy níže nahlíží, na co se mohou připravovat, a snad i těšit, čeští advokáti a advokátky generace 4.0.⁶

I. Základní východiska: jak inteligentní je umělá inteligence?

Analýza možností nových právních technologií se neobejde bez přehledu konceptů, na kterých tyto technologie stojí. Nedorozumění totiž mohou pramenit také z představ, které může vyvolávat i samotný pojem nastupující *umělé inteligence*. Dostupné definice přitom takové romantické představy a s nimi spojený zmatek spíše posilují. Např. dle nedávné studie Thomson Reuters by se tak umělou inteligencí měla rozumět „oblast matematické informatiky zaměřená na vývoj softwaru, který je schopen činit rozhodnutí a řešit problémy“.⁷ Je proto třeba se ptát, o co se vývoj takového rozhodovacího softwaru opírá.

I.1. Strojové učení – více statistiky než magie

Jedná se předně o technologie tzv. **strojového učení**. Zde již jsou odborné definice sdílnější. Strojové učení tak „statisticky využívá informace o frekvenci [určitých situačních] znaků k „naučení“ se vztahu mezi situačními znaky a cílovými výsledky“⁸ resp. „synetizuje velké objemy dat – často nestrukturovaných – identifikací své prediktivní přesnosti“.⁹ Technologie strojového učení částečně autonomně a každopádně agnosticky vybírají pro dosažení takových cílů algoritmy, tj. sady matematických, statistických a informatických instrukcí, modelů a metod, které „maximalizují prediktivní přesnost nezávisle na podkladové teorii – to umožňuje využít spojitosti mezi a napříč referencemi, a to i takové, které jsou spíše implicitní než výslovné“.¹⁰

Strojové učení coby nástroj pro dosažení (určitého zdání) umělé inteligence tedy představuje informatickou aplikaci pokročilých statistických metod, která vhodně využívá výkonu nedávno ještě běžně nedostupného hardwaru k nalézání komplexních statisticky významných vazeb, podobností a struktur ve velkých objemech dat (a to často struktur a vazeb, které by mohly zůstat lidským odborníkům skryty, a navíc v takových objemech dat, které nebyly před vznikem internetu k dispozici).¹¹ Tyto vazby a struktury přitom umělá inteligence dále statisticky analyzuje pomocí prediktivních modelů za účelem předpovědi pravděpodobného výsledku.¹² Jinak řečeno, **umělá inteligence tedy na základě již dříve zpracovaných vstupů a výsledků, tj. podkladových, „učebních“ dat, předpovídá (modeluje), jak by s určitou mírou pravděpodobnosti vypadal neznámý výsledek na základě sady obdobných vstupních dat.**

Takové pokročilé statistické modelování lze přitom relativně dobře přiblížit i na příkladech z reálného života. Pokud

4 Z poslední doby srov. zejm. R. Susskind: *Tomorrow's Lawyers: An Introduction to Your Future*, 2. vydání, Oxford University Press, Oxford 2017. Přitom první vydání této publikace predikující přinejmenším zcela revoluční změny v poskytování právních služeb byla vydána již v roce 2013. Srov. dále i R. Susskind, D. Susskind: *The Future of the Professions: How Technology Will Transform the Work of Human Experts*, Oxford University Press, Oxford 2015, zejm. v kap. „Our broad argument“, v kap. 1.9, 2.4, 4.4, 7 a v kap. „Conclusion“.

5 K rozsahu zahraničních investic v této oblasti srov. např. D. Storbaek: *Trends in Legal Tech 2019*, Prezentace, 11/2018, <https://www.slideshare.net/DanStorbaek/legal-tech-trends-2019-report-124204435> [cit. 18. 10. 2019], sl. 3 (nárůst sektoru měřený počtem společností mezi lety 2017 a 2018 o 32 % na 899); nebo A. Vejvodová: *Opatrný rozjezd inovací pro právníky*, *Právní rádce* č. 6/2019, str. 7 (celosvětové dosavadní investice do této oblasti odhadované v rozsahu 3,3 mld. USD; z toho ovšem pouze 192 mil. USD v Evropě).

6 Ti z generace 2.0 se mohli a mohou těšit zejména z toho, že co je psáno, lze i snadno smazat a přepsat (a že každopádně rozsah jejich praxe již není omezen jako u A. Lincolna „*vahou knih, které unese jejich kůži*“). Ti z generace 3.0 se pak těší i z toho, že informace lze vyhledávat nejen lokálně indexově, ale též napříč sítí fulltextově, a že odeslání zprávy klientovi, a dokonce ani soudy již neomezují otevírací hodiny pošt a podatelny a průchodnost faxové linky. K takto pojaté klasifikaci vývoje advokátní profese, v níž překrývající se druhá a třetí generace bývají občas spojovány do jedné, srov. též B. Alarie a kol.: *How Artificial Intelligence Will Affect the Practice of Law*, UTLJ č. 1/2018, dostupné též z https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3066816, na str. 6-7 zde citované online verze (odkud pochází i ona reflexe omezení praxe A. Lincolna), či D. Lat: *How Artificial Intelligence is Transforming Legal Research*, *Above the Law*, <https://abovethelaw.com/law2020/how-artificial-intelligence-is-transforming-legal-research/> [cit. 18. 10. 2019].

7 Thomson Reuters, *Legal Department 2025: Ready or Not: Artificial Intelligence and Corporate Legal Departments*, Thomson Reuters, 2017, https://static.legalsolutions.thomsonreuters.com/static/pdf/S045344_final.pdf [cit. 19. 10. 2019], str. 4 (překlad vlastní).

8 K. D. Ashley: *Artificial Intelligence and Legal Analytics: New Tools for Law Practice in the Digital Age*, Cambridge University Press, Cambridge 2017, str. 107 (překlad vlastní).

9 B. Alarie a kol., op. cit. sub 6, str. 9 (překlad vlastní).

10 Tamtéž. K použité definici algoritmu srov. obdobně také Thomson Reuters, op. cit. sub 7, str. 4.

11 Srov. také B. Alarie a kol., op. cit. sub 6, str. 9; K. D. Ashley, op. cit. sub 8, str. 111; nebo R. Susskind, D. Susskind, op. cit. sub 4, kap. 7.1.

12 Viz i K. D. Ashley, op. cit. sub 8, str. 234-235.

tak např. bude umělá inteligence vylepšující internetové vyhledávání registrovat, že lidé hledající obchody s palivovým dřívím často současně hledají i e-shopy s pilami, začne po čase k vyhledávacím dotazům na palivové dříví zobrazovat i tyto e-shopy. Technologie strojového učení lze navíc před jejich ostrým nasazením nejprve „trénovat“, a dávat jim tak v kontrolovaném prostředí zpětnou vazbu, jaké výsledky jsou žádoucí a jaké nikoliv. Pokud tedy budou algoritmy zvolené umělou inteligencí během vývoje predikovat poptávku kupujícího paliva nejen po pilách, ale též po opékacích rožních, zatímco výsledná technologie je určena spíše pro segment vytápění než pro camping, mohou vývojáři příslušnému programu poskytnout zpětnou vazbu, že výsledky zahrnující pily jsou hodnotnější než výsledky zahrnující grilovací náčiní. Mohou tak ve výsledném produktu dosáhnout posílení role těch algoritmů, které preferují relevanci prvních z uvedených.¹³

Prediktivní nabídka pil nám přitom nemusí připadat jako přespříliš „inteligentní“ umělá inteligence. Od takové proto-inteligence ovšem nemusí být, zejména s využitím níže popisovaných technologií rozpoznávání přirozeného jazyka, dlouhá cesta k softwaru, který obdobné principy využívá i k odpovědi na otázky typu „jaké existují alternativy k plynovému vytápění a co vše potřebuji k jejich využití?“, tj. k již poměrně komplexnímu dotazu položenému počítačovému poradci. Na obdobných principech přitom fungují i reálné komplexní příklady stávajícího nasazení umělé inteligence, a to jak ty široce rozšířené, v čele zejména s algoritmy chytrého fulltextového vyhledávání, online inzerce a strojových překladů, tak i ty experimentální, které reprezentují zejména vrcholné programy Watson a Debater z produkce IBM. První z nich v roce 2011 ovládl soutěž Jeopardy, tj. americký předobraz populární televizní soutěže Riskuj!, druhý, který z něj vychází, dovede reagovat v rámci jednodušších odborných diskusí.¹⁴

Kvalitu takto fungující umělé „inteligence“ přitom zjevně podmiňuje dostupnost a strukturovanost podkladových dat a vstupů, když umělá inteligence současnosti a blízké budoucnosti v zásadě pouze zpracovává již existující specifická řešení a aplikuje je na obdobné, byť nové vstupní okolnosti (často v rozsahu a s rychlostí, jaké by jinak nebyly možné).¹⁵ Naopak tzv. silná umělá inteligence, která by obdobně jako člověk pomocí intuice a představivosti vymýšlela nová kreativní řešení a široce o nich diskutovala, je stále spíše ve fázi vědeckofantastických představ než realizace. Pro novátorská řešení totiž z povahy věci neexistují historická, a někdy ani aktuální vstupní data.¹⁶

1.2. Zpracování přirozeného jazyka – jeden krok vpřed a půl kroku zpět

Závislost umělé inteligence na vstupních datech implikuje i obtížnost jejího nasazení v oblastech, které se spíše než na exaktní matematické údaje spoléhají na abstraktní humanistické ideje zachycené v literárních textech. Očividným příkladem je i právo.¹⁷

S tímto problémem si technologie umí částečně poradit „sama“, a to za pomoci **zpracování přirozeného jazyka**. Tento druhý z klíčových nástrojů, které umožnily současný rozvoj umělé inteligence, přitom představuje jak částečně produkt strojové

ho učení (ve spolupráci s lingvisty z masa a kosti), tak v dnešní době jeho nezbytného průvodce, a soustředí se na analýzu „použití slov a frází ke zjištění spojitosti v rámci a napříč psaným nebo mluveným jazykem“.¹⁸ Neslouží pouze ke zpracování existujícího textu, ale též reverzně k jeho generování.

Zpracování přirozeného jazyka nicméně není všemohoucí. **Aplikace umělé inteligence v právu se tak neobejde bez anotací korpusu existujících a vznikajících právních textů**, tj. bez pokud možno co nejpodrobnějšího lidského značkování těchto textů strojově zpracovatelnými atributy.¹⁹ Potřeba široké datové základny, navíc ve strojově čitelných formátech, jakož i potřeba její anotace přitom může zdržet nasazení příslušných technologií zejména tam, kde je objem dostupných vstupních textů a též jejich lidských anotátorů řádově nižší než v anglofonním – a případně též sinofonním – světě, a tedy i v České republice.²⁰ Na druhou stranu, i čeští právníci by měli extenzivně pracovat rovněž s unijním právem a unijními zdroji. V jeho případech tato omezení nemusí platit, a to snad ani po brexitu, když unijní orgány i nadále počítají s užíváním angličtiny.²¹

13 Srov. v obecné rovině i K. D. Ashley, op. cit. sub 8, zejm. str. 247-248 a 380.

14 Srov. obecně i R. Susskind, D. Susskind, op. cit. sub 4, kap. 7.1, a konkrétně ke vzpomínaným nástrojům IBM pak K. D. Ashley, op. cit. sub 8, str. 16 a 23 a násl.

15 Srov. obdobně i R. Polčák: Odpovědnost umělé inteligence a informační útvary bez právní osobnosti, Bulletin advokacie č. 11/2018, str. 27-28.

16 Srov. v těchto souvislostech i vyjádření Rudolfa Kadlece z IBM in T. Ochodek, op. cit. sub 2. Srov. také J. Rembsgård: AI – Advokaters verktyg eller dess ersättare? [AI – Advokátův nástroj nebo jeho náhrada?], diplomová práce, Univerzita v Göteborgu 2018, https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/59127/1/gupea_2077_59127_1.pdf [cit. 19. 10. 2019], str. 22, a další literaturu tam uvedenou. Přitom takto popsané základní principy fungování umělé inteligence v určité míře oslabují i obavy z dopadů tzv. *black boxů*, tj. softwarových algoritmů, které generují určité výsledky bez možnosti seznat, jak k takovým výsledkům došli (obecně, mimo rámec aplikace v právních odvětvích, srov. i S. Mikeš, op. cit. sub 1, L. Kolaříková, op. cit. sub 1, nebo R. Polčák, op. cit. sub 15 – tam zejm. na str. 24-25). I když totiž konkrétní algoritmus použitý umělou inteligencí nemusí být snadno identifikovatelný a vyjádřitelný, v pozadí stále funguje rigidní svět matematické a statistické teorie aplikované na dostupná data, a příslušné prediktivní modely tak lze na tomto pozadí před jejich praktickým použitím poměrně exaktně testovat z hlediska jejich predivační přesnosti (spolehlivosti) a chybovosti (v podrobnostech srov. kromě obecné literatury ke statistickému modelování např. i K. D. Ashley, op. cit. sub 8, str. 114). Nežádoucí výstupy lze přitom přinejmenším omezit dodatečnou zpětnou vazbou a též nastavením některých pevně daných inherentních pravidel a instrukcí. Na druhou stranu, pokud by nad takovým zodpovědným přístupem převážil zájem na uhlášené komercializaci, související rizika by vzrostla – kromě nekválních algoritmů by se přitom mohl projevit i princip v informatice lapidárně označovaný coby „odpad dovnitř, odpad ven“ (*garbage in, garbage out*), tj. nízká kvalita výstupů odvozených od nevhodných a/nebo nekválních vstupních dat.

17 Srov. také G. Sheridan in M. Boran: Making a case for artificial intelligence in the legal profession, The Irish Times, 21. 6. 2018, <https://www.irishtimes.com/business/technology/making-a-case-for-artificial-intelligence-in-the-legal-profession-1.3533815> [cit. 19. 10. 2019].

18 B. Alarie a kol., op. cit. sub 6, str. 8 (překlad vlastní). V dalších podrobnostech srov. i na str. 9 tamtéž.

19 Srov. zejm. K. D. Ashley, op. cit. sub 8, str. 4, 13, 16 a 391.

20 K některým omezením v podkladových datech, která bude v českém prostředí potřeba překonat, srov. i M. Myška a kol.: Možnosti citační analýzy v České republice, Revue pro právo a technologie č. 13/2016, str. 147-189. K obecným jazykovým limitacím rozvoje v této oblasti srov. i M. G.-E. García in A. Vejvodová: Právník by měl být Leonardem da Vincim, Hospodářské noviny, 12. 9. 2019, https://icrevue.ihned.cz/c3-66640340-01CT00_d-66640340-pravnik-by-mel-byt-leonardem-da-vincim [cit. 19. 10. 2019].

21 Srov. Evropská komise: A Modern Budget for a Union that Protects, Empowers and Defends: The Multiannual Financial Framework for 2021-2027, Communication from the Commission, COM (2018) 321 final, 2. 5. 2018, str. 20. Nutno podotknout, že Irsko a Malta mají coby úřední jazyk v EU registrované irštinu a maltštinu – srov. např. Evropská komise: EU languages, europa.eu, 23. 5. 2019, <https://europa.eu/european-union/about-eu-eu-languages> [cit. 30. 10. 2019].

II. Technologie pro advokacii dnes a zítra: android hned tak nepřijde

S takto položenými základy se již lze detailněji věnovat představitelným uplatněním nových technologií v advokacii. Jejich níže zvolené pořadí přitom vychází z odhadu načasování jejich postupného nástupu do praxe, opřené o analýzu jejich silných a slabých stránek. Reálně ovšem může umělá inteligence přicházet do advokacie poměrně plíživě, v souladu s pozorováním, že „*jakmile to funguje, přestane me tomu říkat AI*“.²² Mnozí advokáti a advokátky tak, ačkoliv možná nevědomky, využívají umělou inteligenci již dnes, a to např. když používají Google překladač nebo automatickou kontrolu pravopisu.²³

II.1. Automatizace rešerší?

Se zřetelem k už řečenému nepřekvapí, že dostupná umělá inteligence vyniká s patřičným vedením zejména v kontextualizaci, katalogizaci a vyhledávání informací. Značnou část advokátní práce, má-li být prováděna pečlivě, přitom tvoří dohledávání nejrůznějších podkladů (v českém prostředí zejména za účelem interpretace právních norem). Nejen komentáře a články, ale často i poměrně skryté judikáty, dohledané koncipienty a právními asistenty, tedy podmiňují zpracování splehlivých právních stanovisek a přesvědčivých podání. Počítačové systémy a databáze současně hrají v této oblasti již poměrně dlouho prim.

Právě zde lze nicméně **zanedlouho očekávat i další zásadní pokrok**. Citační sítě a kontextuální hledání, výše popisované

na příkladu renovace vytápění, mohou do budoucna odlehčit od přípravy sofistikovaných vyhledávacích dotazů a přemýšlení nad klíčovými slovy, když příslušná synonyma si software doplní sám. Časem pak i najde a strukturovaně předloží veškeré dokumenty související s daným tématem, které postačí vymezit pouze v relativně obecné rovině. Tím nicméně očekávání nekončí. Supervizované strojové učení posléze umožní dále zpřesňovat a rozšiřovat portfolio výsledků pomocí zpětné vazby, jejímž prostřednictvím hledající programu „vyloží“, které z dosud nalezených podkladů jsou pro něj relevantní více a které méně.²⁴ Bude také možné využít vzorku požadovaných výstupů, k nimž aplikace nalezne nejpodobnější další zdroje, popř. nechat aplikaci doplnit odkazy na takové zdroje do předpřipraveného právního dokumentu.²⁵

Později, s dalším rozvojem zpracování přirozeného jazyka, již nebude třeba vymýšlet klíčová slova a podrobnější strukturu rešerše vůbec. Nastane tak soumrak právních asistentů a asistentek z řad studentstva, když programu bude možné zadat rešerši v běžném jazyce stejně, jako lidskému spolupracovníkovi (byť ještě poměrně dlouho spíše prostřednictvím klávesnice než mikrofonu).²⁶ Obdobně již údajně pracuje aplikace **Legal Insights** zaměřená na belgické pracovní právo.²⁷

Nedlouho poté umělá inteligence z nalezených výstupů patrně i extrapoluje stručné informativní shrnutí. Často zmiňovanou vlašтовkou takové budoucnosti bývá aplikace **ROSS Intelligence**, která staví na výše zmiňovaném experimentálním softwaru z dílny IBM a která by měla strukturovaně a s citacemi odpovídat na jednoduché právní dotazy.²⁸ Jak je nicméně podrobněji rozebráno níže, **interpretace takového shrnutí a posouzení jeho skutečné relevance pro zpracováváný případ bude ještě dlouho v rukou, resp. spíše hlavě, právníka, který počítači rešerši zadal**.

II.2. Discovery a due diligence, aneb dvakrát totéž není totéž

Hledání v advokacii se ovšem neomezuje pouze na odborné podklady. Zejména v angloamerické právní tradici tak podrobnější hledání vyžadují i procesy *discovery/pre-trial disclosure*, tj. zpřístupňování důkazních prostředků ze sféry druhé strany sporu. Protistrany se přitom často brání i tak, že stranu, která informace vymohla, zahltní značným objemem relativně nesouvisejících dokumentů. Relevantní důkazy lze mezi takovými dokumenty posléze nalézt pouze za cenu značných personálních, a tedy i materiálních prostředků. Druhým příkladem časově náročného vyhledávání specifických informací jsou i české advokátní veřejnosti dobře známé předtransakční právní prověrky, tj. *due diligence* cílových aktiv (společností, nemovitostí atp.). Na první pohled přitom mohou tyto procesy vykazovat značnou podobnost. Zástupy právníků vyhledávají v rozsáhlých archivech dokumentů relevantní informace, popř. relevantní právní problémy. Nabízí se tedy, že možné využití umělé inteligence bude obdobné. Skutečnost se nicméně liší, a tyto příklady tak dobře ilustrují, v čem je současná a též nedaleká umělá inteligence v právu silná a kde spíše naráží na své hranice.

V rámci zpřístupňování důkazů tak již umělá inteligence

22 Cituji ve vlastním překladu z E. Walters: Nothing Artificial About It: How Law Firms (Really) Use AI in Practice, Medium, 26. 2. 2019, <https://medium.com/@ejwalters/nothing-artificial-about-it-how-law-firms-really-use-ai-in-practice-f793947b6f94> [cit. 19. 10. 2019].

23 Kvalita strojového překladu přitom citelně vzrostla právě se zaváděním strojového učení, ke kterému dochází průběžně od roku 2016 (srov. J. Čížek: Český Google Překladač začal používat umělou inteligenci. Konec „drahousků zákazník“, Živě.cz, 20. 4. 2017, <https://www.zive.cz/clanky/cesky-google-prekladac-zacal-pouzivat-umelou-inteligenci-konec-drahousku-zakazniku/>; <https://www.zive.cz/sc-3-a-187234/default.aspx> [cit. 19. 10. 2019]; v podrobnostech k použité technologii pak zejm. Y. Wu a kol.: Google's Neural Machine Translation System: Bridging the Gap between Human and Machine Translation, Google, 8. 10. 2016, <https://arxiv.org/pdf/1609.08144.pdf> [cit. 19. 10. 2019]). To ukazuje dokonce i zkušenost s přípravou tohoto článku: výše uvedená diplomová práce autorky J. Rembsgårdové byla ve strojovém překladu ze švédštiny do angličtiny velice dobře čitelná.

24 K takovému předpokládatelnému vývoji srov. také K. D. Ashley, op. cit. sub 8, zejm. str. 35, 231, 233, 258 a 380.

25 Inspirováno aplikací Casetext CARA A.I. popisované in J. Iverson: Legal Research in the Age of Machine-Learning, Nevada Lawyer č. 10/2018, str. 30-31, a indickou aplikací CaseMine CaseIQ, jak je popsána in D. Storbaek, op. cit. sub 5, sl. 34.

26 Zatímco v případě právníků očekává stránka Will Robots Take My Job? pravděpodobnost jejich nahrazení stroji v úrovni pouhých 4 %, pro právní asistenty je to poměrně šokujících 94 % (viz M. Kowalczyk: Will „Paralegals and Legal Assistants“ be replaced by AI & Robots? WillRobotsTakeMyJob.com, <https://willrobotstakemyjob.com/23-2011-paralegals-and-legal-assistants> [cit. 19. 10. 2019]).

27 Srov. in A. Jareš: Perspektivy práce s judikaturou prostřednictvím informačních technologií, Soudce č. 7-8/2018, str. 33-38, ASPI ID LIT249349CZ. Obecně k technologiím zadávání vyhledávacích dotazů v přirozeném jazyce srov. např. v K. D. Ashley, op. cit. sub 8, zejm. na str. 329-342.

28 Srov. např. in E. A. Rayo: AI in Law and Legal Practice – A Comprehensive View of 35 Current Applications, Emerj, 20. 5. 2019, <https://emerj.com/ai-sector-overviews/ai-in-law-legal-practice-current-applications/> [cit. 19. 10. 2019]; M. Boran, op. cit. sub 17; nebo K. D. Ashley, op. cit. sub 8, str. 351.

zaujímá významné místo, a to zejména v USA.²⁹ S ohledem na její specializaci na hledání podobnosti jí totiž svědčí, že v případě *discovery* lze hledané informace, navíc spíše faktického charakteru, poměrně konkrétně a určitě specifikovat. Konkrétní faktické otázky lze přitom obvykle i vyjádřit relativně přesnými termíny a údaji (jmény, místy, časy), a tedy snadno kvantifikovatelnou formou. Nadto lze vyhledané informace dále zpřesňovat i cestou supervizovaného strojového učení (zpětné vazby).³⁰

V oblasti *discovery* tedy umělou inteligenci patrně čeká velká budoucnost, a to nejen za oceánem, ale i u nás – viz nový institut zpřístupnění důkazního prostředku dle § 10 a násl. zákona o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže,³¹ obdobné návrhy v rámci zamýšlené právní úpravy hromadných žalob,³² nebo stále častější fakticky zaměřené právní prověrky klientů z hlediska možných regulatorních rizik, souvisejících např. se soutěžně rizikovou komunikací jejich zaměstnanců. Zejména v posledně jmenovaném případě lze přitom i v advokátní praxi vhodně využít eDiscovery/forenzní nástroje již nyní nasazované soutěžními orgány, jako např. Evropskou komisí používaný Nuix,³³ nebo obdobně fungující Knovos eZReview.

Naproti tomu při standardních *due diligence* prověrkách právníci pátrají po široké škále abstraktních právních problémů a rizik. Pro tento účel tedy nelze, až na dílčí případy vyhledávání typických problémů ve standardizovaných dokumentech, dostatečně konkrétně specifikovat podobu žádaného výsledku, ke kterému by měla umělá inteligence hledat podobnosti. **Snaha omezit *due diligence* pouze na určité konkrétní právní problémy by přitom hrozila nežádoucím přehlédnutím dalších právních rizik.** Navíc, umělá inteligence spíše není stavěna na to, aby se vypořádala s abstraktním a široce formulovaným dotazem typu „najdi všechna potenciální právní rizika v milionu dokumentů“ (když k tomu by napřed potřebovala dostatečně podrobný vstupní katalog takových potenciálních problémů, které se ovšem mohou v různých případech i podstatně lišit). **V souvislosti s *due diligence* tedy umělou inteligenci svazují četnější omezení.**

Ta ovšem neznamenají, že by se i zde nemohla uplatnit. Oproti *discovery* bude její uplatnění nicméně odlišné, avšak současně charakterističtější co do její obecné role v právních službách. Půjde, resp. částečně již i jde, o těsnou spolupráci mezi člověkem a strojem. Zatímco umělá inteligence může prověrku předpřipravit – dokumenty protřídit a katalogizovat, poukázat na opakující se problémy ve standardizovaných dokumentech, popř. v návaznosti na zpětnou vazbu výsledky vyhledávání potenciálních problémů dále prohloubit – nakonec to jsou a budou advokáti a advokátky, kdo dokumenty podrobně projdou, vyhodnotí charakter a míru odhalených právních rizik, a případně i naleznou další rizika, která nebylo možné *ex ante* dostatečně předvídat a specifikovat. Taková práce jim ovšem zabere kratší čas při současně vyšší kvalitě, míře detailu a spolehlivosti jejich závěrů, než jak by tomu bylo bez těchto nových technologií.³⁴

II.3. Umělá inteligence generující

Dosud uvedené možnosti právního uplatnění umělé inteligence, a tedy též možnosti nejbližší praktickému nasazení, by-

ly spíše netvůrčího charakteru. Se zobecněním tak lze hovořit o **umělé inteligenci, která pro advokáta informace převážně vyhledává a případně analyzuje, než že by pro něho, či snad dokonce za něho, informace přímo vytvářela.** Úsilí vývojářů nicméně míří i druhým směrem.

Předně postupně vznikají aplikace pro automatizovanou přípravu smluv, a to i v ČR.³⁵ Zde je ovšem namístě určitá opatrnost, nemá-li se pojem umělá inteligence nadužívat. Základní aplikace tohoto typu se totiž logicky nebudou příliš lišit od digitalizovaných knih smluvních vzorů, popřípadě se snažšími možnostmi pro jejich strojové vyplňování. Lze si však představit i komplexnější případy. Umělá inteligence např. může v budoucnu analyzovat typické prvky nestandardizovaného balíku smluv používaných specificky v některém odvětví, a případně posléze může i připravit typizovaný vzor pro nový obchodní případ. Bude pak na právním poradci, aby takový vzor dále posoudil, zasadil jej do kontextu známých skutečností a přizpůsobil a doplnil jej tak, aby odpovídal novým skutkovým okolnostem a souvisejícím představám klienta.³⁶

Komplexnější nástroje mohou dále sloužit i k predikcím výsledků soudních či jiných řízení, a to jak v rámci prevence právních rizik, tak i v konkrétním předlitigačním stadiu, kdy se klient rozhoduje, zda řízení podstoupit.³⁷ Ačkoliv k prvním

29 Srov. např. K. D. Ashley, op. cit., sub 8, str. 239-243. Dále i B. Alarie a kol., op. cit. sub 6, str. 9-10, a také M. Chui a kol.: Four fundamentals of workplace automation, McKinsey Digital č. 11/2015, <https://mckinsey.com/business-functions/mckinsey-digital/our-insights/four-fundamentals-of-workplace-automation> [cit. 19. 10. 2019].

30 K. D. Ashley, op. cit. sub 8, str. 239-243.

31 Zákon č. 262/2017 Sb., o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže a o změně zák. č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže a o změně některých zákonů (zákon o ochraně hospodářské soutěže), ve znění pozdějších předpisů (zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže). Srov. v této souvislosti i J. Kindl a kol.: Zákon o náhradě škody v oblasti hospodářské soutěže: Komentář, C. H. Beck, Praha 2019, str. 170 a násl.

32 Ministerstvo spravedlnosti ČR: Návrh zákona o hromadných žalobách [a související dokumenty], Úřad vlády ČR, 14. 3. 2019, <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNBA9EXSST> [cit. 19. 10. 2019].

33 Ke způsobu jeho použití Komise srov. dále i E. A. Rodriguez, G. Goeteyn: The Legal Parameters of the Commission's Investigative Powers and the Imposition of Parental Liability in Cartel Cases, G. Goeteyn, M. Readings (ed.): The International Comparative Legal Guide to: Cartels & Leniency 2018, 11. vydání, Global Legal Group, Londýn 2017, str. 3.

34 Jejich vývoj přitom postupuje dle dostupných informací rychle vpřed – srov. marketingovou studii vývojářů z LawGeex, kteří ve spolupráci s akademiky ukázali, že jimi vyvíjený software může v přesnosti odhalování problémů ve standardizovaných dohodách o důvěrnosti překonávat své lidské protějšky – viz LawGeex: Comparing the Performance of Artificial Intelligence to Human Lawyers in the Review of Standard Business Contracts, LawGeex č. 2/2018, dostupné na <https://www.lawgeex.com/resources/aivslawyer/> [cit. 19. 10. 2019]. Investiční banka JP Morgan pak dle dostupných informací již nasadila do praxe svůj proprietární produkt COIN pro revize vysoce standardizovaných úvěrových smluv. Ten je údajně schopen extrahovat 150 atributů z 12 tisíc takových smluv během několika sekund. Viz E. A. Rayo, op. cit. sub 28, a také D. Storbaek, op. cit. sub 5, sl. 33. Podobné nástroje údajně vyvíjí i v Kira Systems – srov. E. A. Rayo, op. cit. sub 28, B. Alarie a kol., op. cit. sub 6, str. 10, nebo S. Lohr: A.I. Is Doing Legal Work. But It Won't Replace Lawyers, Yet, NYT, 19. 3. 2017, <https://www.nytimes.com/2017/03/19/technology/lawyers-artificial-intelligence.html> [cit. 19. 10. 2018].

35 Srov. J. Rosůlková: Jenom mluvit o inovacích už nestačí, Právní rádce č. 6/2019, str. 18-19; nebo J. Diblík, S. Král: Digitální právní služby advokáty nevytláčí, spíše se uplatní jako pomocné nástroje, EPRAVO.CZ, 11. 5. 2018, <https://www.epravo.cz/top/clanky/digitalni-pravni-sluzby-advokaty-nevytlaci-spis-se-uplatni-jako-pomocne-nastroje-107524.html> [cit. 19. 10. 2019].

36 Použitelnost popisovaných nástrojů spíše pro advokátní kanceláře než pro klienty ostatně uznává i český tvůrce obecných aplikací, Ondřej Materna (Legito) in A. Vejvodová: Opatrný rozjezd inovací pro právníky, op. cit. sub 5, str. 7.

37 Srov. např. B. Alarie a kol., op. cit. sub 6, str. 3, nebo R. Susskind, D. Susskind, op. cit. sub 4, kap. „Big Data“.

obdobným snahám docházelo již v „předinteligentním“ věku přímého programování,³⁸ dostupné příklady ukazují, že brzká komerční řešení spíše nelze očekávat ani po nástupu umělé inteligence. Příslušné modely jsou totiž nadmíru datově náročné, a to nejen ve skutkové rovině, ale i v rovině abstraktních, a tedy i obtížně programově zpracovatelných právních úvah.³⁹ Určité praktické úspěchy tak byly údajně zaznamenány především ve fakticky intenzivních právních oborech řízených relativně jednoznačnými pravidly, v čele zejména s predikcemi úspěšnosti patentových přihlášek.⁴⁰

Opět přitom **nelze strážlivě uvažovat o nahrazování advokátů laiky vybavenými nástroji umělé inteligence.** Klient totiž pouze obtížně naloží s informací, že „v 60 % obdobných případů navrhovatel neuspěl“ nebo že „nejpodobnější případ se shodoval v 75 % znaků a navrhovatel v něm uspěl“. Zpravidla pouze zkušené litigátorky a litigátoři mohou posoudit, zda i přes pouze 40% statistickou šanci na úspěch neexistuje právní argument, který nebyl v obdobných případech dosud uplatněn a kvůli němuž má smysl žalobu i tak podat, nebo zda další okolnosti naopak nesvědčí mimosoudnímu narovnání i přes 75% podobnost věci úspěšnému sporu. **Strojové predikce nicméně v budoucnu mohou zpřesnit intuitivní odhady litigátorů, a tedy i zkvalitnit výsledné analýzy pro jejich klienty.**⁴¹

Zmínit lze i některá další „aktivní“ usnadnění, kterých se může advokácii dostat. Advokáti tak patrně budou moci své myšlenky (opět) raději diktovat než přímo psát. Kombinace metod prediktivního psaní a metod rozpoznávání přirozeného jazyka, a to později i mluveného, totiž může předznamenat aplikace, kterým autor pouze bodově shrne své základní myšlenky, načež mu jejich úvodní písemné zpracování rovnou vygeneruje počítač. Údajně již vznikají aplikace, které by takto mohly usnadňovat alespoň přípravu každodenních přehledů činnosti advokáta (deníčků), které jsou nezbytným vstupem pro vyúčtování klientům.⁴² Zmiňovány dále bývají i nástroje, které dle zadaných obecných kritérií vyhledají a označí důvěrné informace k redakci,⁴³ nebo též v teorii rozpracované aplikace, které připraví porovnání kvantitativních regulatorních

požadavků napříč několika jurisdikcemi (např. ve stavebnictví, kdy obdobně lze uvažovat např. i o finančním sektoru).⁴⁴

II.4. Umělá inteligence tvořící

Nepočítaje přípravu smluv, výše jmenované činnosti spíše nepředstavují těžiště právního poradenství. Klient totiž zpravidla nepřichází do advokátní kanceláře proto, aby se mu bez bližšího vysvětlení dostalo balíku judikátů nebo jednovětého sdělení, zda má podat žalobu. Klient naopak požaduje právní stanovisko přehledně vyhodnocující příslušná právní rizika, anebo přípravu žaloby, obrany nebo obhajoby a dalších podání. Takové výstupy by se přitom měly, pokud možno, opírat o kvalitní právní argumenty. Často navíc dochází i na zastoupení v příslušném řízení nebo v rámci smluvní negociace, a nadto ani příprava komplexnějších smluv se obvykle neobejde bez posouzení souvisejících právních rizik. Tyto kreativní a komunikativní činnosti současně představují zlatý grál právní automatizace, a to – ačkoliv progresivně zaznívají i opačné názory⁴⁵ – zlatý grál patrně poměrně vzdálený.⁴⁶ Jak totiž již bylo uvedeno, současná umělá inteligence staví na statistickém připodobňování k existujícím řešením, byť někdy i připodobňování dosti inovativním. Spíše tedy není uzpůsobena pro vymyšlení zcela nového.

Nevhodnost technologií umělé inteligence pro neotřelá řešení navíc obecně omezují i jejich uplatnění v kontinentálním právním systému, založeném na právních předpisech. Oproti spíše kazuisticky stavěným precedentům totiž právní předpisy využívají především neuzavřené a abstraktní koncepty, normy a instituty. Nezřídka tedy poskytují i větší prostor pro protichůdnou právní argumentaci, jsou obtížně kvantifikovatelné, a navíc podléhají častějším změnám, které tak mohou přinejmenším relativizovat dostupné fakticky orientované interpretační zdroje (zejména judikaturu).

Jak přitom potvrzuje i profesor Ashley (odborník na počítačové modelování v právu z Pittsburské univerzity), snadnému převedení právních předpisů do řeči čísel a softwarových instrukcí brání nejen jejich obecně interpretační, ale i syntaktická nejednoznačnost.⁴⁷ Právně-teoretické logické posloupnosti ve formě hypotéz, dispozic a sankcí, jakož i konstrukce taxativních a dispozitivních výčtů totiž v řeči zákonodárců často nalézají různá gramatická vyjádření. Potenciální algoritmus, který případně dobře funguje pro jednu právní normu, tak nemusí být snadno využitelný pro další právní normy, a to ani v rámci jediného právního předpisu. Nehledě na to, že v jedné zákonné normě mohou dva právníci identifikovat i poměrně odlišná pravidla chování. Byť přitom lze taková úskalí právních předpisů částečně kritizovat, složitost společenských a ekonomických vztahů spolu s pluralitou společenských zájmů neposkytují solidní základ pro změnu. **Orientace umělé inteligence v řeči zákonů proto bude ještě dlouho složitá.**

Ne všechna právní stanoviska a podání nicméně vyžadují kreativní interpretaci nových právních norem. Nebylo by přesné tvrdit, že konečné výstupy advokátních služeb vůbec nestaví na připodobňování k existujícím situacím a argumentům. Umělá inteligence tak patrně časem zvládne takové argumenty dohledat, dokonce i v určité míře klasifikovat dle jejich

38 K. D. Ashley, op. cit. sub 8, str. 108-109.

39 Srov. zejména dosud spíše teoreticky zpracovávané a testované modely in D. M. Katz a kol.: A general approach for predicting the behavior of the Supreme Court of the United States, PLoSONE č. 4/2017, <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0174698> [cit. 19. 10. 2019]; a in N. Aletras a kol.: Predicting judicial decisions of the European Court of Human Rights: a Natural Language Processing perspective, PeerJ Comput. Sci., 24. 10. 2016, <http://dx.doi.org/10.7717/peerj-cs.93> [cit. 19. 10. 2019]. Určitý obdobný pokus byl učiněn i v českém prostředí, byť dle dostupných údajů s méně komplexním modelem a bez strojového učení – srov. T. Papoušková, J. Papoušek: Advokáti před Ústavním soudem: zaručuje jejich zkušenost úspěch? Jurisprudence č. 2/2017, str. 12-24.

40 Zmiňován bývá zejména nástroj LexisNexis Lex Machina – viz K. D. Ashley, op. cit. sub 8, str. 353, nebo R. Susskind, op. cit. sub 4, str. 186.

41 Srov. také K. D. Ashley, op. cit. sub 8, str. 350.

42 D. Storbæk, op. cit. sub 5, sl. 28.

43 Např. aplikace Catalyst zmiňovaná v E. A. Rayo, op. cit. sub 28.

44 Srov. K. D. Ashley, op. cit. sub 8, str. 270-276.

45 Srov. R. Susskind, D. Susskind, op. cit. sub 4, zejm. kap. „Online self-help“ a „4.3 Technology-based Internet society“.

46 Obdobně, zejména po technické stránce věci, i K. D. Ashley, op. cit. sub 8. Srov. např. na str. 354.

47 K. D. Ashley, op. cit. sub 8, zejm. na str. 10 a 38 a násl.

významu (např. na základě jejich četnosti, úspěšnosti příslušných žalob atp.), a také je případně částečně roztrždit z hlediska jejich vztahu, tj. podpory či zpochybnění, k příslušnému právnímu závěru (ačkoliv nicméně i právní argumenty lze často interpretovat různě, a tedy jim nelze snadno přiřazovat jednoznačné pravdivostní hodnoty „ve prospěch“ a „proti“).⁴⁸

S ohledem na dosavadní zjištění se lze ovšem domnívat, že bez přispění expertní lidské zkušenosti a intuice umělé inteligence takové argumenty neposkládá do komplexní a přehledné formy, která klientovi – za kterého i v případě právnických osob vystupují lidé – didakticky vysvětlí jeho pozici ve vztahu ke konkrétním skutkovým okolnostem. Obdobně ani nepřesvědčí čtivou formou soudce – člověka (nadto ideálně vedeného abstraktními hodnotami spravedlnosti, poctivosti, resp. objektivní dobré víry a dobrých mravů), že žalobě je třeba vyhovět, či ji naopak zamítnout.⁴⁹ Navíc, jedině zkušený a náležitě trénovaný právní expert či expertka může adekvátně vyhodnotit, zda je počítačem nalezený přehled právních argumentů úplný, a zda tedy nehrozí, že existuje i další právní názor, který by mohl ty dosud nalezené překonat, nebo je dokonce postavit do úplně jiného světla. Vypomoci si v této souvislosti lze i analogií s medicínou, na niž se v obecné rovině odvolávají i profesor Alarie a jeho kolegové z Torontské univerzity.⁵⁰ Již nyní si lze na internetu dohledat řadu lékařských informací, tj. např. informací naznačujících, zda pacientem vnímané příznaky svědčí spíše o běžném nachlazení, nebo o černém kašli. Naordinoval by si však pacient bez návštěvy lékaře rovnou léčbu silnými antibiotiky, a to i kdyby nebyly na předpis? I kdyby snad ano, pouze stěží by jednal, vrací se nyní od medicíny k právu, s náležitou péčí.

III. Advokacie zautomatizovaná: výzvy a odezvy

Advokátní android, který by člověkem poskytované právní poradenství odsunul do právněhistorických publikací, tedy za pomyslným rohem zatím ani zdaleka nečihá. **Umělá inteligence nicméně do advokátních životů poměrně zásadně vstoupí coby nástroj, a případně též z jistého úhlu pohledu konkurent. To se neobejde bez řady výzev a změn, na které bude nutné odpovědět. Takové výzvy budou nejen právní, ale především i osobnostně-profesní.**

III.1. Trvanlivost kreativity a všestrannosti

Kam tedy mají advokáti a advokátky profesně směřovat, nemá-li je umělá inteligence (resp. ji využívající konkurence) předběhnout? S ohledem na to, že nové technologie jsou silně zejména ve zpracování úzce zaměřených rutinních procesů, ale spíše nevhodné pro řešení komplexních nebo nových problémů, by advokátní veřejnost měla napřímít své úsilí na druhé jmenované. Budoucnost absolventů právnických fakult nespočívá ve zpracovávání formulářových dokumentů. Úspěch přitom čeká předně ty, kdo při zpracování komplexnějších problémů efektivně zapojí nové technologie. **Advokáti a advokátky by tak měli aspirovat na to, aby se stali, pokud možno, v právu hluboce a dlouhodobě vzdělanými a praktickými manažery, a to rizik, projektů a procesů. Současně**

by měli rozvíjet i své „měkké“ dovednosti, které zatím jsou, a patrně ještě dlouho budou, ryze lidské – informovaná a produktivní písemná i ústní komunikace, interpretace, a to nejen právních norem, ale i klientových požadavků a též výstupů z nástrojů umělé inteligence, kreativita, intuice a empatie.

Klient ocení, pokud bude moci na svou právní záležitost, s níž do advokátní kanceláře přichází, vynaložit co nejmenší úsilí. Konkretizace souvisejících právních otázek, a to nejen těch, které klienta nemusí napadnout, by proto měla přijít především od advokátek a advokátů. **Ti by tak měli být precizními právními analytiky a, jak již uvedeno, projektovými a procesními manažery.⁵¹ Takto by měli zejména:**

- (i) identifikovat příslušné právní problémy,
- (ii) s klientem je srozumitelně prodiskutovat, aby se ten mohl informovaně rozhodnout, které řešit podrobněji,
- (iii) vyhodnotit, pro jaké části řešení zvolit nástroje umělé inteligence (a jaké) a které procesy ponechat na sobě a svých lidských koležích, a následně
- (iv) interpretovat a syntetizovat jednotlivé dílčí výsledky a
- (v) zpracovat je do podoby srozumitelného výstupu určeného klientovi, soudu nebo jinému orgánu veřejné moci a/nebo v rámci vyjednávání protistraně.

Nové inteligentní nástroje patrně též umožní zacházet s právní expozicí více než dnes obdobně jako s jinými obchodními riziky.⁵² Na významu tak získá právní prevence. Předcházení abstraktním právním rizikům přitom po právních poradcích logicky žádá větší právní představitost a rozhled než *ex post* řešení konkrétního právního problému.

Taková očekávání mohou vést k určitému „*paradoxu specializace a expertizy*“. Brzy tak může skončit důvod pro někdy oprávněnou kritiku, že se někteří právníci orientují pouze na úzký okruh právních úkolů, často dosti repetitivních, a netrénují se v právní všestrannosti. **Specializované rutinní kroky budou totiž doménou nastupujících technologií, a poptávka po úzce specializovaných právních odbornících tak patrně poklesne. Způsoblost poskytovat komplexní právní poradenství se naproti tomu neobejde bez dostatečné orientace v široké škále možných právních problémů. Omezování poptávky po specializaci by nicméně nemělo vést k rezignaci na expertizu. Širší orientace by tedy neměla zabránit v nalezení právního odvětví, v němž advokáti a advokátky budou své znalosti dlouhodobě prohlubovat. Zatímco totiž široké povědomí jim umožní problémy klienta komplexně analyzovat a určit, kdo (nebo co) může pro jejich**

48 Srov. tamtéž, zejm. na str. 11-12, 129, 166-167 a 356.

49 „Antirobotizační odolnost“ schopných litigátorů uznává dokonce i Richard Susskind (jinak do značné míry proponent značné automatizace a postupného zániku tradičních profesí) – srov. R. Susskind, op. cit. sub 4, str. 65. V této souvislosti je přitom také třeba brát s rezervou zmínku např. o soudních automatech používaných v USA pro vyhodnocování pravděpodobnosti recidivy (srov. např. M. Boran, op. cit. sub 17). Stejně jako by konečné právní rozhodnutí neměl činit v odborně komplexních sporech soudní znalec, ale soud, tak musí v rozsudku i po právní stránce vyhodnotit rizika recidivy. Příslušný systém tedy může „lidskému“ soudci pouze poskytnout „odborný“ podklad, avšak nikoliv již direktivní vedení.

50 Srov. tedy do určité míry obdobně v B. Alarie a kol., op. cit. sub 6, str. 12.

51 Srov. také např. R. Susskind, op. cit. sub 4, str. 35, 41-42 a 138-139.

52 Viz tamtéž, str. 143-144, nebo M. G.-E. García in A. Vejvodová: Právník by měl být Leonardem da Vincim, op. cit. sub 20.

díle části poskytnout nejlepší řešení, hloubková expertiza jim v té části, kterou si „ponechají pro sebe“, umožní přidat skutečnou přidanou hodnotu.⁵³

S širším rozvojem nových technologií přitom zřejmě vyvstanou i nové komplexnější právní problémy. Dosažení širokého rozhledu spolu s hloubkovou expertizou bude tedy náročnější. Nezbytnost multioborového zaměření navíc nebude omezená pouze na právo samotné. Ostatně již nyní nelze komplexní právní poradenství poskytovat bez dobré orientace ve fungování klientských neprávních aktivit. Právo jednoduše není cílem, ale pouze prostředkem a rámcem (a v horším případě omezením, přes které by advokát měl nicméně nalézt legální řešení, a to opět především pohledem mimoprávních cílů a prostředků klienta). Do budoucna nebude ovšem postačovat pouze rozhled společenský, ekonomický a obchodní, ale přidá se i nutnost rozhledu technologického. **Jedině tehdy, když advokáti a advokátky alespoň na „manažerské“ úrovni porozumí, co přesně jim, a především jejich klientům, mohou nová právně-technologická řešení nabídnout, budou schopni tyto nástroje efektivně používat ku prospěchu klientů a s minimem souvisejících rizik** (tj. s ohledem na zaměření těchto technologií zejména rizika „přehlédnutí“ některých informací vyhledávaných s jejich pomocí).⁵⁴ Technologický přehled si dále vyžádají i nové formy komunikace, včetně např. online řešení sporů v reálném čase.⁵⁵

Nové technologie nicméně nebudou nároky na advokacii pouze zvyšovat, ale nabídnou též prostředky, jak se s těmito výzvami snáze vypořádat. Kromě nástrojů pro automatizaci rutinních úkolů půjde především o nové formy technologicky asistovaného vzdělávání. Zařízení tak nemusí do budoucna vzdělávací obsah pouze zprostředkovávat, ale takový obsah mohou též aktivně zpracovávat do snáze vstřebatelné podoby, a mohou nadto také být i nástrojem vzdělávacího tréninku a praxe, a to i pro ony „měkké dovednosti“. Právě tak, jako je totiž nepředstavitelný robotický soudce (s ohledem na soud-

nictví coby, optimálně, nositele obtížně kvantifikovatelných hodnot obecného práva a spravedlnosti), si naopak lze představit simulovaného soudce, na kterém studenti práv budou trénovat svou litigační obratnost. O zapojení takových nových vzdělávacích nástrojů by přitom měl usilovat i právní vzdělávací systém na úrovni univerzit a profesních komor. Právníky by tak měl na druhou stranu vést i k porozumění novým právním technologiím.

III.2. Soumrak hodinových sazeb?

Přes problematiku mentoringu nových právníků a právníček se lze přenést i k otázce advokátní cenotvorby. Klient zatím potřebuje, aby i úkoly náchylné k budoucí automatizaci řešili lidé. Takové úkoly lze přitom obvykle svěřit juniornějším kolegům a kolegyním. Ti se tak současně mohou naučit četným právním dovednostem i znalostem. Jelikož však hodiny jejich času představují poměrně vhodnou aproximaci náročnosti příslušného úkolu, a jejich odměna navíc jeden z podstatných nákladů advokacie, dává z pohledu kanceláře i klienta smysl použít jejich hodiny coby jednotku účtované odměny (ještě smysluplnější to pak je u seniorních právníků, pro něž je čas jejich expertizy i jejich největším nákladem – srov. též níže).⁵⁶

Ovšem v okamžiku, kdy větší část takových úkolů převezme umělá inteligence, odpracované hodiny poklesnou. Rovnováha se tak naruší, když nevychovat si spolehlivé nástupce a zástupce by bylo krátkozraké a neplatit jim slepé. Např. Richard Susskind v této souvislosti volá po přehodnocení hodinových advokátních sazeb a po pro klienty **údajně spravedlivějším „produktivním“ odměňování**. Přitom naznačuje, že odměna měřená vstupy místo výstupu není v jiných odvětvích běžná.⁵⁷ Avšak takové názory do značné míry opomíjejí individualitu konkrétních právních služeb, když i zdánlivě obdobné právní problémy se často dosti liší z faktických důvodů i z důvodu průběžného vývoje práva a právních názorů. Ignorují i skutečnost, že mikroekonomická teorie sice pro fungující konkurenci předpokládá ceny dané externě trhem, ale v praxi se konkurenční ceny sledují pouze obtížně. Proto cenotvorba probíhá i v řadě jiných oborů právě určitou konkurenčně „přijatelnou“ přírůzkou k tržně daným nákladům. Advokacie tedy není až takovou výjimkou.

Jakkoliv je tedy možné některé právní služby případně odměňovat i úkolově (advokátní tarif budiž toho dokladem) a jakkoliv takové úkoly mohou z důvodu inovacemi podmíněně „standardizace“ přibývat, **hodinové odměňování by mělo zůstat pro komplexnější právní poradenství i nadále relevantní, a to zejména coby jednotka složitosti poskytnuté právní služby, coby reflexe nákladů na straně advokáta i coby prevence rizika obtížně předpokladatelného nárůstu analýz, který může být způsoben vývojem právních předpisů nebo judikatury**. Přitom úbytek účtovatelných hodin na straně rutinních úkolů, a po čase případně i významnější omezování účtovatelných hodin u juniorních právníků, lze chápat i jako nárůst nákladů advokacie (v této souvislosti zejména na nekompenzované odměny mladších spolupracovníků a spolupracovnic, jejichž praktické vzdělávání a částečně také výpomoc budou ovšem i nadále potřeba).⁵⁸ Bez nárůstu nákladů se současně neobejde ani přímo nástup nových technologií, který tyto efekty

53 Odlišně, tj. s preferencí pro pouze zužování právní specializace, se vyjadřuje např. M. G.-E. García in A. Vejvodová: Právník by měl být Leonardem da Vincim, op. cit. sub 20. Pro širší právnícké zaměření argumentuje dále např. Richard Susskind – srov. R. Susskind, op. cit. sub 4, str. 137, nebo profesor Burkhard Schafer z Edinburské univerzity – viz jeho velice zajímavou inaugurační přednášku, jejíž záznam je, zcela v intencích probíraného tématu, dostupný online, a to na https://media.ed.ac.uk/media/Inaugural+Lecture+of+Professor+Burkhard+Schafer/1_n3144wia [cit. 20. 10. 2019].

54 Srov. také in B. Alarie a kol., op. cit. sub 6, str. 12.

55 Viz i související iniciativy na úrovni Evropské unie, tj. zejména platformu pro řešení sporů online (<https://ec.europa.eu/consumers/odr>) navazující na přijetí nařízení (EU) č. 524/2013 o řešení spotřebitelských sporů online a o změně nařízení (ES) č. 2006/2004 a směrnice 2009/22/ES (nařízení o řešení spotřebitelských sporů online), Úř. věst. 2013 L 165/1.

56 K aproximaci komplexnosti a hodnoty poskytnuté právní služby prostřednictvím odpracovaných hodin a k souvisejícím požadavkům na hodinové odměňování víceméně bezplatné, představují největší fixní náklad expertů náklady příležitosti vynaložené na dosažení příslušné expertizy. Pokud tedy technologická revoluce zvýší náklady na dosažení expertizy (a to mj. právě i prodloužením „neproduktivního“ studijního věku), pak logicky i výnos z takto investovaných nákladů musí být v pozdějším profesním věku vyšší, má-li být příslušný obor i nadále výdělečný (a lákat tak dostatečně zdatné mladé talenty, které ostatně potřebují i klienti).

57 R. Susskind, op. cit. sub 4, zejm. na str. 16 a násl.

58 Problematiku nárůstu nákladů na vzdělávání nových nejen právních profesionálů si lze do značné míry představit i přímo na jejich osobní úrovni (namísto na úrovni zaměstnavatele, byť výsledek je obdobný). V zemích, kde je vysoké školství víceméně bezplatné, představují největší fixní náklad expertů náklady příležitosti vynaložené na dosažení příslušné expertizy. Pokud tedy technologická revoluce zvýší náklady na dosažení expertizy (a to mj. právě i prodloužením „neproduktivního“ studijního věku), pak logicky i výnos z takto investovaných nákladů musí být v pozdějším profesním věku vyšší, má-li být příslušný obor i nadále výdělečný (a lákat tak dostatečně zdatné mladé talenty, které ostatně potřebují i klienti).

případně vyvolá. Přitom vzhledem k sofistikovanosti těchto technologií, a tedy i k jejich náročnému vývoji, nebude tento nárůst nákladů na právní software zanedbatelný. Proto by spolu s technologickou modernizací advokacie mělo dojít též k nárůstu hodinových sazeb, mají-li se tyto dodatečné náklady dostatečně pokrýt.⁵⁹

Znamená to tedy, že technologické změny povedou ke zdražování advokátních služeb? Samozřejmě ne. S vyšší efektivitou, danou díky technologii menším časem nutným k poskytnutí právní služby, bude takto výše honorovaných hodin v relativním srovnání méně. V případě porovnatelné služby bude tedy tato služba z pohledu klienta časem levnější. Advokátní kancelář pak naopak stihne poskytnout takových služeb za srovnatelný čas více (a přinejmenším částečně případně i s vyšší marží, pokud nová technologie umožní zvýšit přidanou hodnotu poskytnuté služby – např. i co do vyšší dosažené expertízy advokáta).

Zda tyto vcelku standardní účinky technologické efektivity povedou i k celkovému úbytku práce pro advokacii, a tedy i k související intenzifikaci konkurence, bude přitom záviset především na třech faktorech. Za prvé, jak náročné budou nové právní otázky, které přinese čtvrtá průmyslová revoluce jako celek, za druhé, kolik dříve neservisovaných klientů si takto bude moci právní služby nově dovolit, a za třetí, v opačném směru, kolik právního poradenství větší korporace díky novým technologiím internalizují. Odhadnout přesný rozsah těchto efektů lze zatím pouze s obtížemi. Lze se nicméně domnívat, že z hlediska počtu právníků a právníček bude budoucnost v komerčním sektoru nakloněna spíše středně větším kancelářím. Malé kanceláře bez úspor z rozsahu si totiž patrně nebudou moci špičkové nové technologie a s nimi spojenou efektivizaci a „zlevnění“ pro klienty dovolit, zatímco pro vyloučeně početné kanceláře specializující se na časově náročné služby s nižší přidanou hodnotou začne ubývat práce v důsledku nové technologické konkurence. V oblasti sofistikovanějších služeb pak větším fúzím brání riziko konfliktů mezi zájmy potenciálních klientů.⁶⁰

III.3. Právní a profesně-etické souvislosti

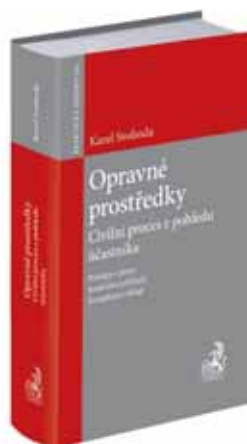
Jak již bylo částečně zmíněno, větší nástup nástrojů umělé inteligence do advokacie se neobejde ani bez právních a profesně-etických otázek. Nabízí se zejména diskuse, jak se k vy-

59 Pro takový případný trend lze už i nalézt empirické doklady, byť anekdotické. S. Lohr, op. cit. sub 34, tak cituje kalifornského patentového právníka Jamese Yoona, který uvádí, že přestože již určité automatizační nástroje do své praxe nasadil, jeho hodinové sazby i tak setrvaly rostou.

60 Početnost advokátních kanceláří je samozřejmě relativní s ohledem na velikost trhu. Kancelář, která je v českém prostředí značně početná, by byla v Londýně pouze středně malá. S ohledem na značnou oddělenost národních trhů, danou zejména odlišností národních právních předpisů a norem, jsou nicméně zde uvedené závěry do značné míry „škálovatelné“ (byť na menší trhy budou nové technologie přinášející popisované efekty zřejmě přicházet pomaleji, když tu, mimo jiné, bude relativně menší kapitál k uhrazení nákladů na jejich vývoj). Budoucí obtížnější postavení menších kanceláří pak současně nezbytně neznamená, že by na trhu nezůstalo místo i pro nezávislé experty. Nové technologie totiž mohou rozšířit v angloamerickém světě již nyní poměrně obvyklou *ad hoc* „námezdnou“ spolupráci mezi větším a menším poskytovatelem právních služeb, tj. tzv. *contract work* (srov. také např. R. Susskind, D. Susskind, op. cit. sub 4, kap. „Fewer partnerships and consolidation“). Význam takové formy spolupráce nicméně nelze přilíši přeceňovat, a to se zřetelem k potenciálním kolizím klientských zájmů.

Karel Svoboda

Opravné prostředky Civilní proces z pohledu účastníka

- kniha předkládá podrobný a zároveň srozumitelný výklad, jak napsat a odůvodnit odvolání, co lze nebo už není možné prokazovat v odvolacím řízení nebo zda a za jakých okolností odvolací soud bude rozhodnutí soudu prvního stupně přezkoumávat i z jiných než v odvolání uvedených důvodů
- stranou pozornosti nezůstávají ani složitější témata, jako je provázanost výroků napadeného rozhodnutí a její vliv na rozsah odvolacího přezkumu

2020, vázané s přebalem, 544 stran
cena 990 Kč, obj. číslo VP13

Jemelka/Vetešník

Zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich. Zákon o některých přestupcích Komentář. 2. vydání

- druhé vydání zohledňuje právní stav k 1. 11. 2019, a reaguje tak na novou judikaturu zejména správních soudů a ustálení odborného pohledu i aplikační praxe na některá sporná ustanovení těchto zákonů

2020, vázané v plátně, 1 056 stran
cena 1 890 Kč obj. číslo EK2193

Hásová/Moravec/Valenta

Vybrané instituty insolvenčního zákona v rozhodnutích Nejvyššího soudu

- publikace obsahuje ucelený a srozumitelný přehled soudních rozhodnutí Nejvyššího soudu s výkladem základních institutů a procesů v insolvenčním zákoně: insolvenčního návrhu, návrhu na povolení reorganizace či oddlužení, problematiky přihlašování pohledávek či odporovatelnosti právních úkonů
- rozhodnutí doplňuje komentář s odkazy na obdobná rozhodnutí Nejvyššího soudu nebo rozhodnutí Vrchního soudu, ze kterých byly dovozovány příslušné právní závěry

2019, brožované, 232 stran
cena 450 Kč, obj. číslo E1731

užívání umělé inteligence postavit z hlediska odpovědnosti a dále též z hlediska advokátní mlčenlivosti.

Ve vztahu k odpovědnosti by **problémy mohla způsobovat zejména jistá statistická tolerance**, se kterou jsou nástroje umělé inteligence spojeny, když výsledky dohledané (popř. zpracované) umělou inteligencí jsou spolehlivé pouze s určitou mírou pravděpodobnosti. Ani ta však nemusí znamenat, že takové nástroje nebudou v advokacii použitelné. Odpovědnost advokáta totiž obecně není odpovědností za stoprocentní výsledek, ale „pouze“ odpovědností za postup, a to za postup s náležitou odbornou péčí přihlížející k zájmům klienta, a též jeho pokynům uděleným poté, co byl klient advokátem dostatečně poučen o otevřených otázkách a souvisejících rizicích.⁶¹ **Ustanovení o odpovědnosti proto nemusí nasazování nových technologií nezbytně bránit, pokud jejich poskytovatelé budou ochotni zaručit jejich dostatečnou – byť nikoliv nutně stoprocentní – spolehlivost a ta se bude dále osvědčovat i v praxi** (zpočátku s paralelní lidskou kontrolou a později s kontrolou danou obecnou odborností a zkušenostmi advokáta, na jejichž základě si advokát může i bez přímého vyhledávání příslušných informací učinit kvalifikovanou představu, zda má smysl ještě dále hledat, nebo ne).⁶²

Nelze také pomíjet, že při úkolech zejména „vyhledávacího“ charakteru nejsou ani lidé nadáni stoprocentní spolehlivostí (přesností) a že být se umělá inteligence „učí“, či spíše individualizuje i v praxi, neznamená to, že její komerční řešení budou pro podnikatelský sektor šířena, aniž by byla „vytřénovaná“ na určitou spodní, ale dostatečně vysokou úroveň spolehlivosti. V této souvislosti lze však uvážit, a to přinejmenším zpočátku, zda klienty o využití nástrojů umělé inteligence a jejich limitech předem neinformovat.⁶³ Patrně pouze minimum klientů přitom nakonec udělí pokyn, že např. odborné podklady má místo umělé inteligence dohledat a shromáždit člověk, ačkoliv to bude pomalejší, a tedy i dražší, a zřejmě

ani ne významně spolehlivější. Obdobné důvody, tj. zejména rychlost, nižší náklady a časem patrně i vyšší spolehlivost, přitom mohou z využití těchto nástrojů naopak učinit budoucí předpoklad pro dodržení náležité odborné péče. Tímto směrem již uvažuje americká asociace advokátních komor, která předpokládá, že advokáti se mají vzdělávat mj. i ve výhodách a rizicích (nových) technologií.⁶⁴

Co se dále advokátní mlčenlivosti týče, v jejím případě nelze přehlížet, že řada procesů umělé inteligence se může vzhledem k požadavkům na výpočetní výkon a datové kapacity odehrávat spíše v cloudu než v lokálním zařízení. **Patrně se tedy nebude možné vyhnout přenosům některých dat mimo prostory advokátní kanceláře. Např. při právních rešersích by nicméně taková data měla být dostatečně anonymní, a tedy nepřiraditelná ke konkrétnímu právnímu případu a klientovi, aby narušení důvěrnosti nehrozilo.** V problematičtějších případech souvisejících se zpracováním klientských dokumentů lze pak konfliktům mezi využitím cloudových služeb a povinností advokátní mlčenlivosti bránit např. kombinací dostatečně informovaných pokynů ze strany klienta s kvalitními dohodami o důvěrnosti a zabezpečení s poskytovateli příslušných služeb, a to s reflexí rovněž i ust. § 21 odst. 9 písm. a) zákona o advokacii.⁶⁵ Klienti ostatně chtějí v zájmu efektivnosti používat pokročilé cloudové datové sklady pro *due diligence* již nyní.

Závěrem: inovuj, nebo nepřežiješ?

Má tedy nástup nových technologií do advokacie vyvolávat v advokacii obavy, nebo spíše pozitivní očekávání? Příslib efektivnějších způsobů řešení obecně zajímavějších právních problémů hovoří spíše pro to druhé. Celkového objemu práce pro advokacii sice může ubýtn, dostupné informace nicméně neindikují, že významně. Poptávka po právních službách může nadto i růst – kromě nových právních problémů automatizované společnosti se nabízí např. i zpracování podkladů pro technologické společnosti, které vyvíjejí příslušné softwarové nástroje. Přitom dostatečná spolupráce mezi právním a technologickým sektorem bude předpokladem pro dosažení plného potenciálu těchto technologií. Nadto nelze vyloučit, jako ostatně i v případech dřívějších technologických revolucí, že případný úbytek práce nepovede přednostně k úbytku příležitostí, ale spíše k nárůstu dostupného volného času.

A jak se na budoucnost připravovat? Patrně ještě nenazrál čas pro urychlené a masivní nové technologické investice. Předvoj inteligentních nástrojů, zaměřený na lepší vyhledávání, se totiž zřejmě projeví coby modernizace již používaného právního softwaru. V případě pokročilejší umělé inteligence by pak její unáhlené nasazování mohlo vést, a to s ohledem na její dosud spíše experimentální fázi, k převzetí takových nákladů na vývoj, které by nemusely vést k adekvátním výsledkům a výnosům. **Jako nejlepší forma přípravy se tedy jeví zejména posilování vlastní konkurenceschopnosti a technologické informovanosti na straně současných i budoucích advokátů a advokátek, které revoluce případně zasáhne.** ❀

61 Srov. zejména § 16 a § 24 odst. 4 zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, v návaznosti na § 17 tamtéž s čl. 6 odst. 1 a 2 a čl. 9 odst. 1 usnesení představenstva ČAK č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex), ve znění pozdějších předpisů. Srov. také rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 14. 7. 2011, sp. zn. 25 Cdo 121/2010, nebo z poslední doby např. rozsudek NS ČR ze dne 20. 12. 2017, sp. zn. 25 Cdo 347/2016 (Sb. SRS NS ČR č. 16/2019 civ.). V obecné rovině pak srov. i § 5 odst. 1 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

62 Viz i obecné vyznění Výkladového stanoviska ČAK k poskytování právních služeb online. V této souvislosti je přitom záměrně abstrahováno od potenciální „kreativní“ činnosti umělé inteligence, jelikož, jak shora doloženo, její případné výstupy by se neměly používat bez jejich dalších relativně podrobných revizí a zpracování příslušným odborníkem.

63 A to i přes stanovisko ČAK, že to obecně s výjimkou konečných strojových výstupů není nutné (viz zejm. bod 6 *in fine* a též bod 7 Výkladového stanoviska ČAK k poskytování právních služeb online).

64 Srov. American Bar Association, Model Rules of Professional Conduct: Rule 1.1: Competence – Comment: Maintaining Competence, ABA, 2. 10. 2019, https://www.americanbar.org/groups/professional_responsibility/publications/model_rules_of_professional_conduct/rule_1_1_competence/comment_on_rule_1_1/ [cit. 26. 10. 2019] (překlad vlastní; zvýraznění doplněno): „Aby si advokát udržel potřebné znalosti a dovednosti, měl by držet krok se změnami v právu a své praxi, včetně výhod a rizik spojených s relevantní technologií, věnovat se dalšímu studiu a vzdělávání a dodržovat všechny jej vážící požadavky na průběžné právní vzdělávání.“

65 Srov. též L. Krym: § 21 [Povinnost mlčenlivosti] in J. Svejkovský a kol.: Zákon o advokacii: Komentář, C. H. Beck, Praha 2012, str. 137-155. Viz zejm. na str. 152, kde se mezi osobami, na něž se vztahuje tato odvozená povinnost mlčenlivosti, uvádí i konzultanti a IT poradci. Srov. i bod 9 Výkladového stanoviska ČAK k poskytování právních služeb online ve spojení zejména s body 3 a 6 *in fine* tamtéž.

Sledování osob po skončení trestního stíhání

Článek se zamýšlí nad oprávněností zásahu do soukromí odsouzeného využitím institutu sledování osob a věcí dle § 158d trestního řádu ve vykonávacím stadiu trestního řízení, ke kterému dochází v praxi. Poukazuje přitom na možnosti interpretace stávající právní úpravy a její aplikaci v situaci, kdy sledováním nemají být zjišťovány skutečnosti ohledně (s)páchané trestné činnosti, ale cílem je zjistit poznatky o osobě jako podklad pro rozhodnutí ve vykonávacím stadiu řízení.

Doc. JUDr. et Mgr. Jana Tlapák Navrátilová, Ph.D., je docentkou na Katedře trestního práva PF UK a zároveň působí jako advokátka v Praze.

JUDr. Ingrid Galovcová, Ph.D., je odbornou asistentkou na Katedře trestního práva PF UK a zároveň působí jako advokátka v Praze.

Sledování osob představuje důležitý nástroj v boji proti kriminalitě, umožňující její efektivní odhalování a objasňování v počátečních stádiích trestné činnosti. **S využitím tohoto institutu je však nerozlučně spjat zásah do soukromí sledované osoby.**

Na jedné straně tak stojí legitimní zájem státu na odhalování a postihování trestné činnosti, na straně druhé právo jednotlivce na soukromí a garance jeho respektování a neumožnění bezdůvodných zásahů do soukromí ze strany veřejné moci. Limity umožňující zásah do práva na soukromí je nezbytné respektovat v každé situaci, kdy je zvažováno využití institutu sledování osob v trestním řízení. Z hlediska jejich naplnění může být významné i samotné stadium, ve kterém má být sledování realizováno. Ukončení trestního stíhání je okolností, která může mít vliv při poměřování předpokládaného zásahu do práva na soukromí sledované osoby a zájmu státu na efektivním boji proti trestné činnosti.

Zákonná úprava sledování osob a věcí

Sledování osob a věcí představuje, spolu s předstíraným převodem a použitím agenta, **jeden z operativně pátracích prostředků využitelných v trestním řízení o úmyslném trestném činu.** Jeho podstata a podmínky realizace jsou upraveny v ust. § 158d tr. řádu. Zákonná definice vymezuje sledování osob a věcí jako „získávání poznatků o osobě a věcech prováděné uta-

jovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky“. Takto široké vymezení možného postupu orgánů činných v trestním řízení je dále korigováno jednak zákonnými podmínkami pro možnost realizace sledování plynoucími z § 158d tr. řádu, ale i obecnými požadavky stanovenými pro použití operativně pátracích prostředků v § 158b tr. řádu.

Systematicky je institut sledování osob a věcí zařazen do hlavy deváté trestního řádu, upravující postup orgánů činných v trestním řízení v jeho počáteční fázi, tj. postup před zahájením trestního stíhání, což určuje dobu, kdy primárně má být institut sledování využíván. Tato doba je následně korigována ust. § 158f tr. řádu, podle kterého: „*Objeví-li se důvod pro použití operativně pátracích prostředků až po zahájení trestního stíhání, postupuje se podle § 158b až 158e; po podání obžaloby o jejich použití rozhoduje předseda senátu soudu prvního stupně i bez návrhu státního zástupce.*“ Operativně pátrací prostředky je tak možné využít i v pozdějších stádiích trestního řízení, tj. i po zahájení trestního stíhání, a to též ve stadiu řízení před soudem, tj. po podání obžaloby, ale jejich použití je i v těchto stádiích vázáno na existenci zákonného důvodu pro jejich využití, kterým je zjišťování skutečností důležitých pro trestní řízení a nemožnost sledovaného účelu dosáhnout jinak, přičemž důraz je kladen na šetření základních práv a svobod jednotlivců (viz § 158b odst. 2 tr. řádu). Obecné podmínky použití operativně pátracích prostředků tak vytvářejí rámec pro konkretizaci zákonných předpokladů využití sledování osob a věcí vymezených v § 158d tr. řádu, a to i s ohledem na jejich subsidiaritu, zásadu přiměřenosti a zdrženlivosti a proporcionalitu zásahu do práva na soukromí, přičemž zákonná úprava umožňuje výjimečně povolit sledování osob a věcí též v průběhu řízení před soudem, kde se rozhoduje o podané obžalobě.

Možnost rozhodnout o sledování osob a věcí ve stadiu vykonávacího řízení ale zákonná úprava sledování osob a věcí neobsahuje a není možné ji dovodit ani extenzivním výkladem § 158f anebo analogií. V takovém případě by se jednalo o analogii zasahující do základních práv a svobod v neprospěch osoby odsouzeného, což je v právním státě nepřijatelné. Není pochyb, že vykonávací řízení je součástí trestního řízení, ale je jeho závěrečným stadiem navazujícím až na pravomocné skončení trestního stíhání. Použití operativně pátracích prostředků je ale z časového hlediska vázáno na probíhající trestní stíhání. Uvedené lze dovodit i z ust. § 158b odst. 1 tr. řádu, jako obecné úpravy podmínek pro použití operativně pátracích prostředků, která výslovně stanovuje, že používat operativně pátrací prostředky lze výlučně v řízení o úmyslném trestném činu, tj. pro potřeby

rozhodování o úmyslném trestném činu. Účel vykonávacího řízení a prostředky jeho dosažení jsou odlišné od účelu samotného trestního stíhání, proto použití operativně pátracích prostředků ve stadiu řízení následujícím po tom, v němž již bylo pravomocně rozhodnuto o vině a trestu, nemůže být opatřením legitimním z hlediska dodržení podmínek subsidiarity jejich využití a přiměřeně účelu sledovanému v tomto stadiu řízení, kdy již existuje pravomocné rozhodnutí o vině a trestu.

Závěr o nepřijatelnosti sledování osoby pro účely rozhodování ve vykonávacím řízení je přitom možné dovodit i systematickým výkladem ust. § 158d tr. řádu. V kontextu náležitosti pro žádost o povolení sledování obsažených v jeho odst. 4 je nutné nahlížet i na důvod, pro který má být sledování realizováno. Základním požadavkem takovéto žádosti přitom je, že „*žádost musí být odůvodněná podezřením na konkrétní trestnou činnost*“. I když ve stadiu řízení před soudem již není nezbytné, aby o povolení sledování osob a věcí bylo rozhodováno jenom na základě žádosti státního zástupce, nelze základní materiální předpoklad povolení sledování opomíjet a nařídít sledování v situaci, kdy podezření na trestnou činnost sledované osoby neexistuje.

Důvodem pro nařízení sledování osoby tak nemůže být získání poznatků o chování odsouzeného v době přerušení výkonu trestu ze zdravotních důvodů, tj. jestli dodržuje léčebná opatření vztahující se k jeho zdravotnímu stavu. I pro případ, že by odsouzený léčebná opatření nedodržoval, může to mít nanejvýš vliv na jeho zdravotní stav, ale určitě toto jednání nezakládá jeho deliktivní odpovědnost, tj. podezření na konkrétní trestnou činnost sledované osoby dovodit nelze. Pokud soud rozhoduje ve vykonávacím řízení o žádosti odsouzeného o upuštění od výkonu zbytku trestu odnětí svobody podle § 327 odst. 3 tr. řádu, **není ani možné sledováním zjistit okolnost důležitou pro jeho rozhodování o odkladu.** Jenom stěží si lze představit, že splnění zákonného předpokladu pro toto rozhodnutí, tj. že odsouzený onemocněl nevléčitelnou, životu nebezpečnou nemocí nebo nevléčitelnou duševní nemocí, by soud zjišťoval cestou sledování osoby odsouzeného. Chování jednotlivce na veřejnosti nemůže žádným způsobem ovlivnit objektivně, lékařskými závěry podloženou existenci nevléčitelné, životu nebezpečné nemoci nebo nevléčitelné duševní nemoci. Dodržování léčebného režimu při diagnostice takovéto nemoci není skutečností, jež by byla zákonnou podmínkou rozhodnutí soudu o upuštění od výkonu zbytku trestu.

Právo na soukromí vs. sledování osob v trestním řízení

Respektování práva na soukromí není možné obecně vymezit z prostorového hlediska. Skutečnost, že ke sledování osoby došlo na veřejném prostranství, neznamená, že by takovéto sledování nemohlo být zásahem do soukromí sledované osoby. Relevanci sledování na soukromí sledované osoby a případnou intenzitu zásahu je nezbytné posuzovat v každém jednotlivém případě s ohledem na jeho specifické okolnosti. V souvislosti

s vymezením prostranství, kde může k zásahům do práva na respektování soukromého života docházet, Repík z judikatury Evropského soudu pro lidská práva dovodil, že ty mohou být realizovány nejen v soukromí osoby, tj. zejména v místě bydliště sledovaného, ale soukromí je narušováno i sledováním osob jak v místech přístupných jenom omezenému okruhu osob (jako je škola, hotel, restaurace, věznice atd.), tak i na místech veřejně přístupných.¹ Při sledování na veřejném prostranství bude zásah do soukromí a jeho intenzita závislá na více faktorech. Zatímco náhodné vyfocení osoby na veřejném prostranství takovýto zásah nezpůsobí, systematické sledování a zaznamenávání pohybu jednotlivce mimo jeho bydliště, tj. v prostorech veřejně přístupných, již zásahem do soukromého života nepochybně bude.² Intenzitu takového zásahu pak zvyšuje pořizování zvukových, obrazových nebo jiných záznamů při sledování.

Čl. 4 odst. 2 a čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) vyžadují, aby limity pro zásah do práva na respektování soukromého života byly vymezeny zákonem. **Ayšak ani v situaci, kdy sledování osob by bylo realizováno z formálního hlediska v souladu se zákonnými předpoklady k jeho realizaci, není možné opomíjet další požadavky pro jeho legitimitu.** V této souvislosti je třeba uvést, že Listina, na rozdíl od Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“), dále **nekonkretizuje požadavky možného omezení práva na soukromí.** Naproti tomu Úmluva v čl. 8 odst. 2 stanovuje, že zásah musí být dovolen zákonem, musí sledovat některý z cílů uvedených v tomto ustanovení a musí být tomuto cíli přiměřený a v demokratické společnosti nezbytný. Tato kritéria je proto nevyhnutelné aplikovat i na rozhodování o sledování osob v českém trestním řízení.

Intenzita zásahu do soukromí v důsledku sledování osob a věci může být různá, na což poukazuje i Gřivna, když rozlišuje **tři formy sledování osob a věcí upravené § 158d tr. řádu, a to:**

1. prosté sledování;
2. sledování, při kterém jsou pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy;
3. sledování, při kterém je zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků.³

Lze jenom souhlasit s jeho kritikou současné právní úpravy, která zakotveným povolovacím režimem nemusí vždy korespondovat s intenzitou zásahu do soukromí při té které formě sledování (typicky prostorový odposlech).⁴ Jak ale ukazuje aplikační praxe, ani rozhodování soudu o povolení sledování osoby nemusí být vždy zárukou posouzení všech předpokladů pro legitimitu zásahu do soukromí sledované osoby.

Právo na respektování soukromého života není garantováno absolutně, má relativní povahu, proto je možné do něj využitím operativně pátracích prostředků zasáhnout za situace, kdy jsou splněny předpoklady legality, legitimity a proporcionality takového zásahu. Limity zásahu do práva na soukromí v důsledku sledování osob je přitom možné dovodit z rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva, který při posuzování zásahů do soukromí nerozlišuje mezi jednotlivými způsoby skrytého sledování a ke sledování osob za využití technických prostředků na záznam obrazu a zvuku přistupuje v obecné rovině stejně jako k realizaci odposlechů, monitorování elektronické komunikace

1 B. Repík: Audiovizuální sledování osob mimo soukromé prostory ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva, *Trestněprávní revue* č. 1/2003, str. 349.

2 Srov. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Uzun v. Germany* ze dne 2. 9. 2010, bod č. 45, 46.

3 T. Gřivna: Zákonost důkazů získaných sledováním osob a věcí, in J. Jelinek a kol.: *Dokazování v trestním řízení v kontextu práva na spravedlivý proces*, Leges, Praha 2018, str. 320.

4 Srov. tamtéž, str. 321.

či použití agenta, tj. takovéto sledování osob spadá pod pojem „secret surveillance“, a uplatňuje ve vztahu k němu limity stanovené pro použití těchto skrytých forem sledování. Evropský soud pro lidská práva přitom při posuzování individuálních žalob namítajících porušení čl. 8 Úmluvy skrytým sledováním neposuzuje vnitrostátní úpravu a její soulad s Úmluvou, ale zaměřuje se na způsob její aplikace v konkrétním případě.⁵ Je proto nezbytné, aby již vnitrostátní soud při povolování sledování osoby aplikoval ustanovení trestního řádu způsobem, který je s požadavky garance práva na soukromí konformní, a respektoval stanovené limity zásahu do tohoto práva. Legální vymezení toho, co se považuje za oprávněný důvod zásahu do soukromí, se tak ve vnitrostátních úpravách může odlišovat, je ale nezbytné, aby aplikace na konkrétní případ zohlednila i garance stanovené Úmluvou.

Obecné zásady pro naplnění požadavků legitimacy zásahu do práva na soukromí, ke kterému dochází sledováním osob v trestním řízení, a posouzení jeho konformity s právem na spravedlivý proces, vymezil Evropský soud pro lidská práva v rozsudku *Dragojević v. Chorvatsko*. Poukázal přitom jednak na obecné požadavky na vnitrostátní úpravu tajného sledování (legalita, legitimnost důvodu a nevyhnutelnost pro dosažení cíle),⁶ ale i podmínky použití speciálních vyšetřovacích technik ve smyslu jejich definice, vycházející z doporučení REC (2005) 10 Výboru ministrů členských států o speciálních vyšetřovacích technikách ve vztahu k závažné trestné činnosti včetně teroristických trestných činů ze dne 10. 4. 2005.⁷ Uvedené doporučení za speciální vyšetřovací techniky považuje postupy v trestním řízení zaměřené na shromažďování informací takovým způsobem, aby nedošlo k varování cílových osob, pod což je bezpochyby možné podřadit sledování osob podle § 158d

tr. řádu. Použití speciálních vyšetřovacích technik, v rámci jejich definice v uvedeném doporučení, se přitom váže výlučně na potřebu efektivního vyšetřování trestných činů a trestní stíhání jejich pachatelů. Možnost jejich využití po skončení trestního stíhání, tj. v průběhu vykonávacího řízení za použití argumentu *a contrario* není dána. V tomto stadiu trestního řízení sledování osob již nemůže být zaměřeno na vyšetřování nebo stíhání trestných činů.

Závěr

Je zřejmé, že **zákonná úprava procesního postupu při využití sledování osob, jakož i předpoklady použití tohoto institutu v souladu s limity umožňujícími zásah do soukromí sledované osoby ze strany orgánů veřejné moci neumožňují, aby sledování osoby bylo povoleno a realizováno ve vykonávacím stadiu trestního řízení pro potřeby rozhodování o návrhu na odklad výkonu trestu odnětí svobody.** Sledování osoby v tomto stadiu řízení by bylo zaměřeno na jiný účel, než je vyšetřování trestných činů a stíhání jejich pachatelů, a nepředstavovalo by prostředek nezbytný v demokratické společnosti pro dosažení legitimního cíle.⁸ ❖

5 Srov. rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Goranova – Karaeva v. Bulharsko* ze dne 8. 3. 2001, bod č. 48.

6 Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Dragojević v. Chorvatsko* ze dne 15. 1. 2015.

7 Recommendation Rec (2005) 10 of the Committee of Ministers to Member States on „Special Investigation Techniques“ in Relation to Serious Crimes Including Acts of Terrorism [online], Copyright © UNHCR 2019 [cit. 20. 10. 2019] Dostupné z: <http://www.refworld.org/docid/43f5c6094.html>.

8 Článek je publikačním výstupem v rámci programu institucionální podpory vědy na Univerzitě Karlově, Progres 002 „Publicizace práva v evropském a mezinárodním srovnání“.

inzerce

 CODEXIS®

ADVOKACIE

EVROPSKÝ PRÁVNÍ INFORMAČNÍ SYSTÉM
Komplexní řešení pro potřeby všech advokátů.

LIBERIS

Unikátní systém poskytující komentáře renomovaných autorů k jednotlivým paragrafům.

 stovky titulů tisíce paragrafů desetitisíce komentářů

Sjednejte si schůzku s naším specialistou, rád Vám vše podrobněji předvede a vysvětlí.

Tel.: +420 596 613 333 | Email: klientske.centrum@atlasgroup.cz

ATLAS consulting spol. s r.o. člen skupiny ATLAS GROUP | www.atlasgroup.cz

Žaloba oprávněného dědice

Žaloba oprávněného dědice upravená v § 189 odst. 2 zákona o zvláštních řízeních soudních představuje možnost dědice, se kterým nebylo v řízení o pozůstalosti jako s dědicem jednáno, domáhat se práv k pozůstalosti. Současná úprava se svým zněním i zařazením do procesního předpisu odvrací od předchozích právních úprav, které upravovaly žalobu na vydání dědictví (tzv. hereditatis petitio) v hmotném dědickém právu. Změna právní úpravy i její systematické zařazení vyvolává teoretické i praktické otázky, jak má tato obrana oprávněného dědice v podobě zvláštního „opravného prostředku“ proti rozhodnutí o dědictví za současného stavu vypadat.

JUDr. Filip Plašil

působí jako notář v Pardubicích.

JUDr. Iveta Talandová

je notářskou kandidátkou JUDr. Leony Václavkové, notářky v Olomouci, a doktorandkou na Právnické fakultě UP v Olomouci.

JUDr. Adam Talanda

působí jako justiční čekatel Krajského soudu v Ostravě a doktorand na Právnické fakultě UP v Olomouci.

Účelem řízení o pozůstalosti je zjištění okruhu dědiců a majetku patřícího do pozůstalosti a řízení zpravidla končí rozhodnutím o dědictví, ve kterém je nabytí dědictví zjištěným dědicům potvrzeno.¹ Rozhodnutí o dědictví je co do určení okruhu dědiců závazné pro všechny² a mělo by být konečným rozhodnutím.³ Může se ale stát, že osoby určené za dědice v rozhodnutí o dědictví nejsou skutečnými dědici. Příčinou nesprávného určení okruhu dědiců může být dodatečně nalezení pořízení pro případ smrti, zjištění neplatnosti pořízení pro případ smrti, zjištění dědické nezpůsobilosti nebo i jiné okolnosti. Vzniklou situaci, kdy se oprávněnému dědici dědictví nedostalo, je nutné napravit, k čemuž už od dob římského práva sloužila *hereditatis petitio*, žaloba oprávněného dědice. V dřívějších českých právních úpravách byla možnost oprávněného dědice domáhat se dědictví upravena v hmotném právu. Současná hmotněprávní úprava dědického práva však již tuto oblast zvlášť neupravuje a žaloba oprávněného dědice je zmíněna pouze v jednom ustanovení dědického práva procesního. Současný stav vyvolává teoretické i praktické otázky, jak má tato obrana oprávněného dědice vypadat, přičemž předkládaný příspěvek problematické otázky představuje a předkládá možnosti jejich řešení.

Předchozí právní úpravy

Předchozí úpravy dědického práva obsahovaly možnost oprávněného dědice domáhat se dědictví i po skončení řízení o pozůstalosti ve hmotném právu.

- **Obecný zákoník občanský** upravoval v § 823 a 824 dědicovou žalobu, kterou se mohla osoba, již svědčilo dědické právo, domáhat vydání pozůstalosti nebo její části poté, co bylo toto řízení skončeno.^{4,5} Žaloba směřovala ke zjištění lepšího dědického práva oprávněného dědice proti osobě, které bylo potvrzeno nabytí dědictví, a k vydání dědictví.⁶ Žalobcem mohla být osoba, které nebylo potvrzeno nabytí dědictví, ale i osoba, které nabytí dědictví potvrzeno bylo a domáhá se většího dědického podílu. Aby byl žalobce s danou žalobou úspěšný, musel v rámci sporného řízení prokázat své lepší dědické právo. V případě, že měl oprávněný dědic ve sporném řízení

- 1 Řízení také může skončit zastavením a vydáním majetku z pozůstalosti vypraviteli pohřbu ve smyslu § 153 a 154 z. ř. s., případně může dojít k zániku dědických práv při likvidaci pozůstalosti podle § 195 a násl. z. ř. s.
- 2 „Výroky pravomocných usnesení soudu vydaných v řízení o dědictví jsou, jak vyplývá zejména z ust. § 159a odst. 1, 3 a 4 OSŘ, závazné pro účastníky řízení (jejich právní nástupce) a samozřejmě pouze v rozsahu, v jakém jsou závazné pro účastníky řízení, též pro soudy, správní úřady a jiné orgány. Výjimku z tohoto pravidla představuje výrok usnesení o dědictví, který se týká dědického práva (výrok, který stanoví, kdo je zůstavitelovým dědicem). Výroky usnesení o dědictví určující dědické právo jsou závazné pro každého.“ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 11. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3081/2016.
- 3 Jestliže je v řízení o pozůstalosti rozhodnutí o dědictví, vychází se z takto zjištěného okruhu dědiců i v případném dodatečném projednání nově najevo vyššího majetku pozůstalosti podle § 193 z. ř. s.
- 4 „Byla-li pozůstalost projednána a odevzdána, nemůže býti požadováno její opětovné projednání v řízení nesporném, a to ani tehdy, kdyby se dodatečně našla poslední vůle.“ E. Svoboda: Dědické právo, Vesmír, Praha 1921, str. 98; totéž platilo i pro případ, že by závět, die které byla pozůstalost odevzdána, byla později prohlášena za neplatnou – srov. rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora ze dne 30. 3. 1898, č. 3859, č. 1476 sbírky Entscheidungen des k. k. Obersten Gerichts- und Cassationshofes in Civil- und Strafsachen, roč. XIV (příloha k Verordnungsblatt des Justizministeriums); nešlo se domoci ani zrušení odevzdací listiny – srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 1923, sp. zn. Rv I 1151/23, Vážného sbírka č. 3172.
- 5 Okamžikem, od kterého bylo možné žalobu na vydání pozůstalosti podat, se lišila od žaloby na určení dědického práva, která musela být podána již v průběhu pozůstalostního řízení. Viz § 180 nesporného patentu: „V případě, že ještě před právoplatným odevzdáním pozůstalosti nastanou skutečnosti, které mění dosavadní okruh dědiců, např. dojde k nalezení závěti, je nutné pozůstalostní řízení obnovit a při pokračování přihlížet k nově objevené poslední vůli.“ K tomu stejně rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora ze dne 27. 6. 1900, č. 8579, sbírka Glaser-Unger nová řada, č. 1071: „Byla-li pozůstalost soudem odevzdána, nemůže již nikdo podati dědicovou přihlášku.“
- 6 Domáhal-li se někdo po osobě, které bylo potvrzeno nabytí dědictví, vydání jednotlivých kusů z dědictví, použil k tomu vlastnickou žalobu. Šlo o případy, kdy žalobce netrvlil své dědické právo k požadované věci. F. Rouček in F. Rouček, J. Sedláček: Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, III. díl, V. Linhart, Praha 1936 (reprint Wolters Kluwer, Praha 2013), str. 578. Autor z oblasti žalobního práva J. Pužman považoval žalobu oprávněného dědice (žalobu na vydání pozůstalosti) nejspíše za pouhou žalobu reinvindikační, protože podle jeho názoru bylo cílem žaloby vydání věcí patřících do pozůstalosti a případně udání jmění a složení vyjevovací přísahy s tím, že posouzení dědického práva je otázkou předběžnou, neboť nemůže dojít k novému odevzdání pozůstalosti. J. Pužman: Žaloby a žalobní petitie, Knihitiskárna v Úvalech, Praha 1933, str. 397.

úspěch, byla nepravému dědici uložena povinnost vydat dědictví (popř. jeho poměrnou část), a to ve stavu z doby zůstavitelova úmrtí, tedy vše, co v něm bylo a patřilo k němu. Podklad pro vydání představoval inventář pozůstalosti nebo mistopřisežné seznání jmění. Pokud by pozůstalost již nebylo možné odevzdat, ať už z důvodu jejího zcizení, či spotřebování, nastupovala povinnost k peněžní reparaci. Promlčení žaloby nastalo po 30 nebo 40 letech; pokud však směřovala žaloba proti tomu, komu byla pozůstalost přikázána na základě neplatného posledního pořízení, došlo k promlčení již po třech letech. Zvláštní žaloba nebyla v předpisech procesního práva upravena.⁷

• **Občanský zákoník z roku 1950** upravoval ochranu oprávněného dědice v § 557, podle kterého byla osoba, již bylo potvrzeno nabytí dědictví v řízení o dědictví, povinna vydat majetek pravému dědici. Oprávněný dědic se domáhal vydání toho, na co měl z dědictví právo, přičemž se nejednalo o žalobu určovací. Zvláštní žaloba nebyla v občanském soudním řádu upravena. Právo se promlčovalo dle § 558 o. z. 1950 ve lhůtě tří let ode dne smrti zůstavitele.⁸

• **Občanský zákoník z roku 1964** obsahoval ochranu oprávněného dědice v § 485, podle kterého, zjistí-li se po projednání dědictví, že oprávněným dědicem je někdo jiný, je povinen ten, kdo dědictví nabyt, vydat oprávněnému dědici majetek, který z dědictví má, podle zásad o bezdůvodném obohacení tak, aby neměl majetkový prospěch na újmu pravého dědice. Tato žaloba byla považována za zvláštní typ žaloby, odlišné od žaloby určovací, a proto nebylo nutné prokazovat naléhavý právní zájem.⁹ Žalobu podával oprávněný dědic proti tomu, kdo dědictví nabyt vůbec neměl, nebo jej nabyt ve větším rozsahu, než na který měl nárok. Žaloba příslušela jen tomu, kdo se řízení o dědictví neúčastnil jako dědic.¹⁰ Žaloba mohla směřovat pouze na ten majetek, který byl projednáván v řízení o pozůstalosti a jeho nabytí bylo potvrzeno nepravému dědici. V případě, že již tento majetek nemohl být vydán, musela být za něj pravému dědici poskytnuta peněžní náhrada. Předmětem vydání dědictví mohl být rovněž ideální podíl na dědictví nebo i určitá věc z dědictví. Právo oprávněného dědice na vydání dědictví se podle § 105 obč. zák. č. 40/1964 Sb. promlčovalo po třech letech od právní moci rozhodnutí, kterým bylo skončeno dědické řízení. Nově tak byl počátek běhu promlčecí doby vázán na skončení řízení o dědictví, a nikoliv na smrt zůstavitele, a to z důvodu, aby promlčecí doba neskončila ještě dříve, než dojde ke skončení dědického řízení.¹¹ Vedle hmotného práva, upravujícího žalobu oprávněného dědice, upravovalo ještě procesní právo, konkrétně v § 48 not. řádu a později v § 175y odst. 2 o. s. ř., možnost jiných osob než dědiců domáhat se svých práv k majetku z dědictví žalobou u soudu. Oprávněnému dědici však byla vyhrazena pouze žaloba podle § 485 obč. zák. č. 40/1964 Sb.¹²

Kdo je oprávněný dědic

Určení oprávněného dědice podle dědického práva hmotného je náplní řízení o pozůstalosti a závisí především na existenci dědického titulu a na způsobilosti dědice nabytí dědictví.¹³ Dědickým titulem může ve smyslu § 1476 o. z. být dědická smlouva, závěť nebo zákonná dědická posloupnost, přičemž

tyto dědické tituly mohou působit i vedle sebe a zůstavitel také případně může zanechat více pořízení pro případ smrti působících vedle sebe. V řízení o pozůstalosti tak je nutné zjistit existenci dědického titulu a v případě pořízení pro případ smrti také jeho platnost s ohledem na pořizovací způsobilost zůstavitele, omyl zůstavitele a na formální a obsahové náležitosti pořízení pro případ smrti. Způsobilost dědice v širším smyslu zahrnuje nejen případy dědické nezpůsobilosti ve smyslu § 1481 a 1482 o. z., ale také případy zřeknutí se dědického práva nebo odmítnutí dědictví ve smyslu § 1484 a § 1485 a násl. o. z. a vydělení ve smyslu § 1646 a násl. o. z. V ideálním případě jsou všechny uvedené skutečnosti zjištěny už v řízení o pozůstalosti a nabytí dědictví je potvrzeno pravému dědici.

V řízení o pozůstalosti pak také může nastat situace, ve které sice je zjištěn dědický titul i osoba, která je povolána k dědění, avšak k takové osobě se nepřihlíží. Hmotné právo stanoví tři případy, ve kterých se k dědici nepřihlíží, a to, jestliže neuplatní svá práva ve stanovené lhůtě, jestliže jde o dědice neznámého nebo neznámého pobytu, a jestliže byl neúspěšný ve sporu o dědické právo nebo se svého práva vůbec nedomáhal. Postavení dědice, který neuplatnil svá práva ve stanovené lhůtě, je upraveno v § 1671 odst. 1 první větě o. z.¹⁴ Uvedené pravidlo nenachází v praxi využití,¹⁵ protože dědicům není stanovena lhůta k uplatnění dědického práva formou dědické přihlášky; naopak soud v řízení o pozůstalosti dědice aktivně vyhledává na základě dědického titulu a nabízí jim možnost dědictví odmítnout ve stanovené lhůtě, přičemž při nečinnosti platí, že dědic neodmítá. Uvedené pravidlo jde tedy proti zbytku právní úpravy a je zřejmě obsoletní.¹⁶ Postavení dědice neznámého nebo neznámého pobytu je upraveno v § 1671 odst. 1 větě druhé o. z.¹⁷ tak, že se k němu nepřihlíží, nepodaří-li se ho v řízení o pozůstalosti nalézt, ale jeho dědické právo nezaniká. V takovém případě soud s dědicem neznámým nebo neznámého pobytu v řízení o pozůstalosti

7 F. Rouček, op. cit. sub 6, str. 571-581. § 180 nesporného patentu pouze stanovil, že pozůstalost se znova neprojednává a že pravému dědici je ponecháno na vůli, zda zjedná svým právům platnost proti držitelům dědictví řádným pořadem práva.

8 R. Holub: Komentář k občanskému zákoníku, Právo dědické, Orbis, Praha 1957, str. 251-260.

9 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 8. 2002, sp. zn. 30 Cdo 59/2002; A. Winterová: Žaloba v občanském právu procesním, Univerzita Karlova, Praha 1979, str. 72.

10 Z. Češka, J. Kabát, J. Ondřej, J. Švestka a kol.: Občanský zákoník, Komentář, II. díl (§ 222 až 510), Panorama, Praha 1987, str. 725.

11 M. Knappová, P. Těgl, K. Eliáš in K. Eliáš a kol.: Občanský zákoník, Velký akademický komentář, 1. svazek § 1-487, Linde, Praha 2008, str. 429.

12 L. Drápal in J. Bureš, L. Drápal, Z. Krčmář a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, I. díl (§ 1 až 200za), C. H. Beck, Praha 2006, str. 879.

13 Předpoklady dědění jsou smrt zůstavitele, existence pozůstalosti, dědický titul a způsobilý dědic. K tomu viz např. L. Muzikář in op. cit. sub 11, str. 1126-1135.

14 „Neuplatnil-li dědic dědické právo před soudem ve lhůtě, kterou soud stanoví, nezaniká dědici dědické právo, avšak při projednání pozůstalosti se k němu nepřihlíží.“

15 Na případy neznámého dědice nebo dědice neznámého pobytu, kterému je soudem stanovena lhůta k přihlášení se soudu podle § 166 z. ř. s., míří druhá věta uvedeného § 1671 odst. 1 o. z.

16 L. Drápal in R. Fiala, L. Drápal a kol.: Občanský zákoník IV., Dědické právo (§ 1475-1720), Komentář, C. H. Beck, Praha 2015, str. 1611.

17 „To platí (tj. že nezaniká, ale při projednání pozůstalosti se k němu nepřihlíží – pozn. aut.) i o dědickém právu neznámého dědice nebo dědice neznámého pobytu, který byl o svém právu vyzoomněn vyhláškou soudu a v určené lhůtě o sobě nedal vědět.“ Viz dále § 1671 odst. 2 o. z. a § 166 z. ř. s.

vůbec nejedná a nabytí dědictví je potvrzeno jiným osobám, jejichž dědické právo bylo zjištěno. Postavení dědice, který nebyl úspěšný ve sporu o dědické právo nebo se svého práva žalobou vůbec nedomáhal, je upraveno v § 1672 o. z.¹⁸ tak, že se k němu nepřihlíží, jeho dědické právo ale nezaniká. V řízení o pozůstalosti soud s takovou osobou jako s dědicem nejedná a nabytí dědictví je potvrzeno osobám, jejichž dědické právo bylo zjištěno. Skutečnost, že se v uvedených případech k dědici nepřihlíží, souvisí s tím, že **rozhodnutí soudu o potvrzení nabytí dědictví je pouze deklaratorní¹⁹ a dědické právo vzniká už smrtí zůstavitele²⁰ a zaniká v případech určených dědickým právem hmotným, aniž by se k zániku dědického práva vyžadovalo rozhodnutí soudu.**²¹ Jestliže tedy někomu svědčí dědické právo, ale nepodaří se to v řízení o pozůstalosti zjistit, nemůže jeho dědické právo zaniknout, jen se k němu v řízení o pozůstalosti nepřihlíží.

V řízení o pozůstalosti tak mohou nastat situace, že určité osobě není potvrzeno nabytí dědictví, přestože dědicem má být, protože se dědické právo nepodařilo dostatečně zjistit. Oprávněný dědic pak musí mít možnost se svých práv domoci i po skončení řízení o pozůstalosti.

18 „Uplatňuje-li právo na dědictví více osob a odporují-li si, odkáže soud toho z dědiců, jehož právní důvod je slabší, aby své právo uplatnil žalobou. Nepodá-li tento dědic žalobu ve lhůtě určené soudem, nezaniká sice jeho dědické právo, avšak při projednání pozůstalosti se k němu nepřihlíží.“ Viz dále § 1673 o. z. a § 168 až 170 z. ř. s.

19 K. Hamuláková, J. Petrov Křiváčková in P. Lavický a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních, Řízení nesporné, Praktický komentář, Wolters Kluwer, Praha 2015, str. 380-381.

20 Smrtí zůstavitele dědické právo vzniká ve smyslu § 1479 o. z., nicméně může vzniknout i později, je-li vázáno na splnění podmínky (svěřenské nástupnictví).

21 Osoba, které z nějakého důvodu zaniklo dědické právo, přestává být dědicem a soud o tom nevydává rozhodnutí. Jestliže taková osoba byla účastníkem řízení o pozůstalosti, které v době zániku dědického práva ještě neskončilo, musí soud ve smyslu § 7 odst. 2 z. ř. s. usnesením ukončit účast takové osoby na řízení, aby byl jasně určen okruh účastníků řízení. K ukončování účasti v řízení o pozůstalosti usnesením viz P. Lavický, op. cit. sub 19, str. 36-38 a 380-381. Rozdílne R. Šínová, J. Petrov Křiváčková a kol.: Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem, C. H. Beck, Praha 2015, str. 28.

22 K. Hamuláková, J. Petrov Křiváčková, op. cit. sub 19, str. 390; stejný závěr v Rakousku J. Krainz, A. Ehrenzweig: System des österreichischen allgemeinen Privatrechts, Zweiter Band, zweite Hälfte: Familien- und Erbrecht, 5. vydání, Manz, Wien 1917, str. 529; v nové literatuře R. Welsler in P. Rummel, M. Lukas: Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch mit wichtigen Nebengesetzen und EU-Verordnungen, 4. Auflage, Teilband §§ 531-824 ABGB (Erbrecht), Manz, Wien 2014, str. 311.

23 K. Hamuláková, J. Petrov Křiváčková, op. cit. sub 19, str. 389-390.

24 T. Pirk in K. Svoboda, Š. Tláčková, D. Vláčil: Zákon o zvláštních řízeních soudních, Komentář, C. H. Beck, Praha 2015, str. 414-415; M. Palásek: Vybrané aspekty dědické (ne)způsobilosti ve vztahu k nezletilému dítěti, Právní rozhledy č. 12/2019, str. 419 a násl.

25 I. Chalupa, D. Reiterman, M. Muzikář: Dědické právo, Základy soukromého práva IX., C. H. Beck, Praha 2018, str. 154.

26 L. Muzikář in A. Macková, L. Muzikář a kol.: Zákon o zvláštních řízeních soudních, Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou, Leges, Praha 2016, str. 353-354.

27 D. Kovářová, V. Sedlák in J. Jirsa a kol.: Občanské soudní řízení – soudcovský komentář, kniha III., Zvláštní řízení soudní, Havlíček Brain Team, Praha 2015, str. 464-465; J. Svoboda, O. Klička: Dědické právo v praxi, C. H. Beck, Praha 2014, str. 311.

28 M. Šešina in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol.: Občanský zákoník, Komentář, svazek IV., Wolters Kluwer, Praha 2014, str. 683-684; M. Šešina in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol.: Občanský zákoník, Komentář, Svazek IV., 2. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2019, str. 677.

29 M. Šešina, L. Muzikář, P. Dobiáš: Dědické právo, Praktická příručka, Leges, Praha 2019, str. 741.

30 M. Palásek, op. cit. sub 24, str. 419 a násl.

Žaloba oprávněného dědice

Hmotné právo se postavením oprávněného dědice, kterému nebylo v řízení o pozůstalosti potvrzeno nabytí dědictví, nezabývá; pouze ve výše uvedených § 1671 a 1672 o. z. stanoví, že dědické právo nezaniká, jen se k němu nepřihlíží. Ve hmotném dědickém právu tedy není upravena možnost oprávněného dědice, kterému nebylo v řízení o pozůstalosti potvrzeno nabytí dědictví, domáhat se svých práv po skončení řízení o pozůstalosti.

Možnost oprávněného dědice, kterému nebylo potvrzeno nabytí dědictví, domáhat se svých práv k pozůstalosti, je upravena v § 189 odst. 2 z. ř. s., který stanoví: „*Tomu, kdo nebyl účastníkem jako dědic v době vydání rozhodnutí o pozůstalosti, nebrání právní moc rozhodnutí o pozůstalosti v tom, aby se svého práva k pozůstalosti domáhal žalobou.*“

Není ujasněna otázka, zda jsou k žalobě oprávněného dědice aktivně legitimováni ti, kdo byli v řízení o pozůstalosti v rámci řešení sporu o dědické právo odkázáni k podání žaloby, avšak žalobu ve lhůtě nepodali či byla jejich žaloba zamítnuta; někteří autoři jejich aktivní legitimaci popírají s odůvodněním, že o dědickém právu takových osob bylo již tímto způsobem v podstatě rozhodnuto.²²

Povaha žaloby

Žaloba podle § 189 odst. 2 z. ř. s. je **zvláštním prostředkem obrany**, neboť zasahuje do právních vztahů již jednou pravomocně vyřešených v řízení o pozůstalosti. Obecně lze za cíl žaloby označit nápravu nesprávně potvrzeného nabytí dědictví. **Není však zcela jasné, jakou konkrétní povahu žaloba podle § 189 odst. 2 z. ř. s. má**, tedy zda se jedná o zvláštní dědickou žalobu (*hereditatis petitio*), žalobu na vydání movitých věcí nebo vyklizení nemovitých věcí, žalobu na určení vlastnického práva, nebo žalobu na obnovu řízení.

Literatura se na povaze žaloby neshoduje; K. Hamuláková s J. Petrov Křiváčkovou uvádějí, že se jedná o žalobu na vydání či vyklizení věci nebo o žalobu na vydání bezdůvodného obohacení,²³ podle T. Pirka a M. Paláska se jedná o žalobu na vydání či vyklizení věci (reivindikační);²⁴ M. Muzikář dospívá k závěru, že nejde o klasickou dědickou žalobu v pravém slova smyslu, neboť dnes není v hmotném právu upravena, ale o žalobu na vydání věci;²⁵ L. Muzikář bez bližšího vysvětlení uvádí, že se oprávněný dědic může domáhat vydání dědictví;²⁶ D. Kovářová s V. Sedlákem a J. Svoboda s O. Kličkou se k povaze žaloby vůbec nevyjadřují;²⁷ M. Šešina měl dříve za to, že se jedná o klasickou žalobu na vydání pozůstalosti nebo podílu na ní (*hereditatis petitio*), aktuálně zastává názor, že by mělo jít o žalobu na vydání bezdůvodného obohacení.²⁸ Objevuje se i názor, podle kterého jde o žalobu svého druhu.²⁹

M. Palásek upozornil na nerealizovaný návrh Ministerstva spravedlnosti na novelizaci občanského zákoníku, kterou by byla navržena klasická žaloba oprávněného dědice s desetiiletou promlčecí lhůtou.³⁰ Je zjevné, že jde o aktuální problém. **Vyjasnění povahy žaloby je přitom nezbytné pro efektivní obranu oprávněného dědice. Dále jsou jednotlivé možnosti rozebrány a s ohledem na úvahy o praktických dopadech žaloby je nalézán smysl a účel současné právní úpravy.**

Žaloba na vydání či vyklizení, na určení a na vydání bezdůvodného obohacení

Klasickými žalobami podle o. s. ř. na vydání či vyklizení, na určení a na vydání bezdůvodného obohacení se lze domáhat práv k jednotlivým přesně vymezeným věcem nebo ke konkrétně určené části bezdůvodného obohacení. V případě užití takovýchto žalob by se tedy oprávněný dědic domáhal nikoli vydání pozůstalosti jako celku, ale jednotlivých věcí patřících do pozůstalosti.

Užití žaloby na vydání či vyklizení si lze bez větších problémů představit v případě, že takovou žalobu podává oprávněný dědic, který má být jediným dědicem, a domáhal by se tak vydání všech jednotlivých věcí. Problémem by ovšem bylo užití žaloby na vydání či vyklizení, jestliže by oprávněný dědic byl jen jedním z několika dědiců, a tedy by se domáhal vydání podílu na všech jednotlivých věcech. Není totiž dost dobře možné žalovat na vydání např. 1/18 jízdního kola. S ohledem na to se tedy užití žaloby na vydání či vyklizení nejví jako praktické, neboť nedopadá na situace, které se mohou (a zpravidla budou) vyskytovat.

S ohledem na výše uvedené se proto **jako vhodnější varianta jeví užití žaloby určovací,** tedy na určení vlastnického práva k jednotlivým věcem z pozůstalosti nebo k vlastnickému podílu na takových věcech. Určovací žalobou jistě je možné domáhat se určení, že oprávněný dědic je vlastníkem 1/18 jízdního kola. V kontextu vlastnického práva k nemovitým věcem se již v dřívější judikatuře řešilo, zda lze žalovat na určení vlastnického práva, jestliže je zároveň možné žalovat na vyklizení věci. Starší judikatura dovozovala, že žaloba na určení nemůže být úspěšná v případě, kdy může být žalováno na plnění, a to z důvodu nedostatku naléhavého právního zájmu.³¹ Výjimku tvořily případy, kdy v dané věci nemohla být podána žaloba na plnění, a to z důvodu, že žalobce žádal pouhý podíl na nemovitosti. Tato praxe však byla kritizována, neboť podkladem pro zápis do katastru nemovitostí nebyl výrok rozsudku na plnění, ale jen jeho odůvodnění.³² Bylo proto dovozeno, že určovací žaloba je nejvhodnější prostředek pro zápis vlastnického práva do katastru nemovitostí.³³ Podobně je možné žalovat na určení vlastnického práva k jednotlivým movitým věcem, i když by bylo jinak možné žalovat na vydání takových věcí, jestliže by žaloba na vydání nevystihla obsah a dosah věci.³⁴ Podmínkou přípustnosti určovací žaloby pak je prokázání naléhavého právního zájmu, který musí žalobce tvrdit. Podle ustálené judikatury naléhavý právní zájem o určení, zda tu právní vztah nebo právo je, či není, je dán zejména tam, kde by bez tohoto určení bylo ohroženo právo žalobce nebo kde by se bez tohoto určení jeho právní postavení stalo nejistým.³⁵ Takový by zřejmě bylo možné dovést, jestliže by nebyla jiná možnost, jak se práv k pozůstalosti domoci (k dalším možnostem viz dále).

V případě žaloby na určení vlastnického práva (případně na vydání či vyklizení věci) se oprávněný dědic musí domáhat práv ke konkrétně vymezeným věcem z pozůstalosti, není však přípustné, aby si libovolně zvolil jen některé věci, které by případně svou hodnotou odpovídaly hodnotě jeho dědického podílu. Musí se domáhat určení vlastnického práva ke všem věcem nebo k podílům na nich, ledaže zůstavitel některé věci zane-

chal jen některým dědicům, ale lze případně uzavřít dohodu o rozdělení věci formou smíru.

Žaloba na vydání bezdůvodného obohacení by pak byla možná zásadně jen v případě, že by byla pozůstalost tvořena penězi, nikoli v případě, že by se v pozůstalosti nacházely movité nebo nemovité věci. Bylo by však možné uzavřít dohodu ve formě smíru, že by byla práva oprávněného dědice vyrovnána v penězích. Případně by bylo možné peněžité plnění požadovat eventuálním petitum nebo jako *alternativa facultas*; případně též tehdy, pokud by konkrétní věci z pozůstalosti již byly zcizeny, a nebylo by proto možné se jich domáhat. Je nutné uvést též aktuální názor M. Šešiny, dle kterého by se žaloba o vydání bezdůvodného obohacení dala analogicky využít i pro případy vydání celého dědictví či jeho podílu oprávněnému dědici,³⁶ zde však by nejspíš stejně musel znít petit žaloby na vydání konkrétních věcí či na zaplacení konkrétní peněžité částky.

Společným problémem žalob na vydání či vyklizení, na určení a na vydání bezdůvodného obohacení je, že výsledek sporu nemůže mít vliv na konečné rozhodnutí o dědictví podle § 185 z. ř. s., kterým soud v řízení o pozůstalosti deklaruje okruh dědiců.³⁷ Určení okruhu dědiců je přitom závazné pro každého, třebaže jinak je obsah usnesení o dědictví závazný jen pro účastníky řízení,³⁸ pouhým odůvodněním rozsudku o reivindikační žalobě oprávněného dědice sotva může dojít ke změně okruhu dědiců určeného pravomocným usnesením o dědictví. Pokud ovšem nedojde ke změně rozhodnutí o dě-

31 Stanovisko Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 3. 1973, sp. zn. Cpj 25/73.

32 Navíc předpokladem úspěchu žaloby na vyklizení nemovitosti nemusí být vždy prokázání vlastnického práva žalobce, neboť žalobu na vyklizení může podat i pouhý držitel či detentor.

33 „Domáhá-li se žalobce určení, že je vlastníkem nemovitosti, u níž je v katastru nemovitostí veden jako vlastník někdo jiný, má (ve vztahu k této osobě) nepochybně naléhavý právní zájem na požadovaném určení. S přihlédnutím k významu zápisu vlastnického práva v katastru nemovitostí (výpis z katastru nemovitostí slouží jako průkaz vlastnického práva) a k jeho právním účinkům (srov. např. § 11 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů) je odůvodněn závěr, že právní postavení žalobce je za této situace nejisté a že bez požadovaného určení by jeho právo mohlo být i ohroženo. Protože soudní rozhodnutí o určení vlastnického práva k nemovitosti je podkladem pro provedení změny v zápisu v katastru nemovitostí (srov. § 7 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů), je žaloba na určení vlastnického práva způsobitelným právním prostředkem k odstranění nejistoty o skutečných právních vztazích mezi účastníky.“ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 1. 1998, sp. zn. 2 Odo 86/97 (publ. pod č. 58/1998 Sb. NS); shodně rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 8. 2002, sp. zn. 30 Cdo 59/2002.

34 „V případě, kdy žalobce prokáže, že má právní zájem na tom, aby bylo určeno určité právo nebo právní poměr, přestože by mohl žalovat přímo na splnění povinnosti, nelze mu určovací žalobu odepřít. Za nedovolenou – při možnosti žaloby na plnění – lze považovat určovací žalobu jen tam, kde by nesloužila potřebám praktického života, nýbrž jen ke zbytečnému rozmnožování sporů. Jestliže se určení, že tu právní vztah nebo právo je či není, vytvoří pevný právní základ pro právní vztahy účastníků sporu (a předejde se tak žalobě o plnění), je určovací žaloba přípustná i přesto, že je možná také žaloba na splnění povinnosti.“ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 884/2013. Viz též B. Dvořák in P. Lavický a kol.: Občanský soudní řád (§ 1 až 250l), Řízení sporné, Praktický komentář, Wolters Kluwer, Praha 2016, str. 331-332.

35 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. 4. 2014, sp. zn. 21 Cdo 884/2013.

36 M. Šešina in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol.: Občanský zákoník, Komentář, Svazek IV., 2. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2019, str. 677; dále i op. cit. sub 29, str. 321, částečně i str. 741.

37 Jediným zákonným důvodem pro zrušení pravomocného rozhodnutí o dědictví je podle § 191 z. ř. s. skutečnost, že zůstavitel žije.

38 Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 4. 11. 2016, sp. zn. 21 Cdo 3081/2016.

dictví, ale oprávněný dědic se žalobou na určení vlastnického práva (nebo na vydání či vyklizení) domůže konkrétních věcí z pozůstalosti, bude i nadále existovat pravomocným rozhodnutím potvrzený dědic, který na jedné straně bude stále mít povinnost hradit dluhy zůstavitele, ale zároveň už nebude mít odpovídající majetkový prospěch, neboť ho na základě předmětné reivindikační žaloby vydal oprávněnému dědici. Oprávněný dědic naopak bude mít majetkový prospěch, ale nebude mít s tímto spojené povinnosti (ale i některá práva) uvedené výše, které by jako skutečný dědic měl mít.³⁹ Zůstavitelovi věřitelé by se v důsledku toho nejspíše mohli domáhat splnění dluhů i nadále po nepravém dědici, odvolávající se na usnesení o dědictví. Nepravý dědic by za této situace ke své obraně sotva mohl využít pouhé odůvodnění rozsudku znějícího na vydání či vyklizení konkrétních věcí oprávněnému dědici a nezbyvalo by mu snad nic jiného než zkusit podat žalobu na určení, že není dlužníkem, nebo že dlužníkem je oprávněný dědic. Takovýto stav by pochopitelně nebyl žádoucí. Z uvedeného je tedy patrné, že **výše zmíněný postup by přinesl mnoho sporných otázek a výsledný stav by byl neuspokojivý pro všechny strany.**

Pojetí žaloby oprávněného dědice dle § 189 odst. 2 z. ř. s. jako běžné žaloby reivindikační s sebou nese i další problém, a sice nejednotnou místní příslušnost soudů [různé obecné soudy žalovaných podle § 85 odst. 1, § 86 a § 88 písm. b) o. s. ř.] – pokud totiž bude oprávněný dědic žalovat reivindikačními žalobami o vydání věcí z pozůstalosti žalované s bydlištěm v různých soudních okresech a každý soud by posuzoval dědické právo žalobce jen jako předběžnou otázku, mohlo by se reálně stát, že otázka bude u různých soudů posouzena odlišně (srov. níže).

Žaloba podle § 189 odst. 2 z. ř. s. jako žaloba na obnovu řízení

Jinou hypotetickou variantou, která dosud nebyla patrně nikým představena, je posuzovat § 189 odst. 2 z. ř. s. jako odkaz k užití **žaloby na obnovu řízení**. Ačkoli se taková interpretace jeví jako nezvyklá, při bližším pohledu by snad mohla přinést některé praktické výhody a při čistě jazykové interpretaci ji ani text § 189 odst. 2 z. ř. s. nevyklučuje.

Žaloba na obnovu řízení představuje mimořádný opravný prostředek proti pravomocnému rozhodnutí soudu, jehož cílem je povolení opětovného projednání věci. Žalobu na obnovu řízení sice může podat pouze účastník řízení (§ 228 odst. 1 o. s. ř.), vyložíme-li však § 189 odst. 2 z. ř. s. jako rozšíření okruhu aktivně legitimovaných osob, mohl by žalobu na obnovu řízení podat i oprávněný dědic, který účastníkem řízení o pozůstalosti nebyl, přestože jím správně být měl. Konečně může být žaloba podána pouze v případě, kdy

by opětovné projednání věci mohlo přinést žalobci příznivější rozhodnutí ve věci, když podkladem jsou přitom nové skutečnosti či důkazy, které žalobce nemohl použít v původním řízení (u oprávněného dědice by tak šlo např. o nově nalezenou závěť nebo důkazy svědčící o dědické nezpůsobilosti potvrzeného dědice s tím, že tyto mají osvědčit dědické právo žalobce). Lhůta k podání žaloby by pak podle § 233 o. s. ř. činila subjektivně tři měsíce od doby, kdy se oprávněný dědic dozví o nových skutečnostech či důkazech, které by mohly být podkladem pro obnovu řízení, objektivně pak tři roky (§ 233 odst. 2 o. s. ř.). Věcně a místně příslušným k rozhodnutí o obnově by byl okresní soud, u něhož probíhalo řízení o pozůstalosti (§ 88 a 235a o. s. ř.). V případě, kdy je žaloba na obnovu řízení povolena, soud věc znovu projedná bez dalšího návrhu,⁴⁰ když vychází jak z původně zjištěných skutečností, tak i ze skutečností nových, uplatněných oprávněným dědicem. Z nového projednání pozůstalosti v obnoveném řízení by tedy mohlo vzejít rozhodnutí, kterým se nahradí rozhodnutí původní a kterým bude jako dědic zůstavitele potvrzen oprávněný dědic se závazností proti všem třetím osobám.

Oproti žalobě na vydání, vyklizení, nebo na určení či na vydání bezdůvodného obohacení by **žaloba na obnovu řízení měla bezpochyby tu výhodu, že by původní rozhodnutí o pozůstalosti bylo nahrazeno rozhodnutím novým, ve kterém by jako dědic zůstavitele byl již uveden oprávněný dědic. Nevznikaly by tedy nejasnosti ohledně práv a povinností oprávněného i nepravého dědice.**

Zároveň však žaloba na obnovu řízení **přináší tu komplikaci, že předpokládá dvě fáze, a to řízení o obnově původního řízení a samotné obnovené řízení.** V konečném důsledku není vyloučeno, že poté, co soud znovu projedná řízení o pozůstalosti a potvrdí nabytí dědictví oprávněnému dědici, dříve potvrzený dědic se bude zdráhat nebo již nebude schopen mu vydat konkrétní věci tvořící pozůstalost, a tudíž bude muset nově potvrzený oprávněný dědic podat další žalobu, a to na vydání věcí či bezdůvodného obohacení. Jeví se totiž nepravděpodobným, že by oprávněný dědic mohl s žalobou na obnovu řízení (tedy opravným prostředkem) úspěšně kombinovat zároveň žalobní vindikační návrh. Žaloba na obnovu řízení by tedy představovala komplikované a nadto neobvyklé řešení, se kterým by se právní teorie patrně těžko smířovala.

Žaloba podle 189 odst. 2 z. ř. s. jako *hereditatis petitio*

Poslední varianta, zastávaná dosud patrně pouze M. Šešinou, je posuzovat § 189 odst. 2 z. ř. s. jako známou ***hereditatis petitio***. M. Šešina uvádí přímo, že „*kdyby nebylo ustanovení § 189 odst. 2 z. ř. s., musel by oprávněný dědic žalovat (klasickou reivindikační žalobou) na vydání věci každého, kdo má tu kterou věc z pozůstalosti ve své držbě*“. Tento názor může podpořit již samotné znění § 189 odst. 2 z. ř. s., podle kterého má oprávněný dědic uplatnit právo k pozůstalosti – nikoli k součastem pozůstalosti či k zůstavitelovu majetku. Pozůstalost je podle § 1475 o. z. tvořena celým jměním (tedy majetkem a dluhy) zůstavitele. Smyslem a účelem § 189 odst. 2 z. ř. s. je přitom **umožnit oprávněnému dědici, aby se domáhal vydání celé pozůstalosti nebo její části,**⁴¹ ne však pouze majetku či jen některých majetkových kusů, což by bylo v rozporu se zásadou

39 V úvahu by v takovém případě přicházela určitá forma regresu mezi nepravým dědicem a oprávněným dědicem.

40 M. Lebeda, in op. cit. sub 19, str. 981.

41 M. Šešina in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol.: Občanský zákoník, Komentář, svazek IV., Wolters Kluwer, Praha 2014, str. 683. Od uvedeného názoru však autor patrně upustil a nyní zastává teorii žaloby o vydání bezdůvodného obohacení – srov. M. Šešina in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol.: Občanský zákoník, Komentář, svazek IV., 2. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2019, str. 677.

univerzální sukcese. Totožnou argumentaci zaujal i rakouský Nejvyšší soudní dvůr v rozsudku ze dne 22. 10. 2001, sp. zn. 3 Ob 320/02h, dle jehož poetického vyjádření si oprávněný dědic nemůže jednotlivými singulárními žalobami na vydání věci „vybírat rozinky z koláče“, a vyhýbat se tak negativním důsledkům univerzální sukcese. S tímto závěrem se lze ztotožnit i v českém právním prostředí. Ostatně už za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb. si tohoto problému všiml J. Spáčil, který dospěl k závěru, že tehdejší ust. § 485 obč. zák. č. 40/1964 Sb. upravující právo na vydání dědictví je speciální k obecnému právu vlastníka na vydání věci a tam, kde jde o vydání věci z pozůstalosti oprávněnému dědici dědicem neoprávněným, je reivindikace vyloučena, neboť v případě běžné reivindikace by neoprávněný dědic, který již hradil zůstavitelovy dluhy, neměl vůči oprávněnému dědici právo na vydání bezdůvodného obohacení.⁴² Přestože v současné době chybí zakotvení žaloby oprávněného dědice v hmotném právu, negativní důsledek v podobě chybějící povinnosti oprávněného dědice hradit dluhy zůstavitele by byl při využití běžné reivindikace žaloby nejspíše stejný jako za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb.

Autoři tohoto příspěvku mají proto za to, že v **důsledku výše uvedeného by tedy mělo být podle § 189 odst. 2 z. ř. s. žalováno buď na určení dědického práva, nebo alespoň na povinnost vydat pozůstalost nebo podíl na pozůstalosti** (dle názoru autorů se jeví vhodnější žalovat spíše na určení dědického práva, jak plyne z níže uvedené argumentace), a **teprve k tomuto základnímu žalobnímu návrhu by mohl přistoupit petit kumulativní, znějící na vydání konkrétních věcí či určení vlastnického práva a vyklizení věci.**⁴³ Žalobu by přitom podával dědic pravý, tzv. oprávněný, proti dědici nepravému, tedy potvrzenému.⁴⁴

Žalobce by v řízení musel prokázat své dědické právo a skutečnost, že nepravý dědic drží pozůstalost či její část; k tomu by zřejmě stačilo prokázat i pouhé potvrzení nabytí dědictví nepravému dědici.⁴⁵ Uvedené řešení by tak odpovídalo představě některých autorů o žalobě oprávněného dědice jako vindikace dědictví.⁴⁶ Určení dědického práva žalobce pravomocným rozsudkem by následně mělo sloužit jako základ pro eventuální další žaloby na vydání jednotlivých věcí z pozůstalosti či vydání bezdůvodného obohacení,⁴⁷ a to z důvodu zamezení odlišného posouzení lepšího dědického práva oprávněného dědice jednotlivými soudy (nedovodí-li praxe pro všechny žaloby oprávněného dědice jednotnou místní příslušnost soudu, u něhož probíhalo řízení o pozůstalosti – viz níže). Autoři se také domnívají, že takto určený dědic by měl vystupovat jako účastník případného dodatečného projednání pozůstalosti k nově objevenému majetku, přestože jinak se zásadně zachovává původní okruh dědiců⁴⁸ – neboť je-li již určeno dědické právo jiné osoby, jeví se v rozporu se zásadou ekonomie řízení, aby tato osoba nebyla účastna řízení o dodatečném projednání a musela by si následně od nepravého dědice nově objevený majetek opět vyžalovat.

V moderní době upřesňuje rakouský autor R. Welser, že pokud je žalováno na vydání pozůstalosti nebo její části, není nutné, aby současně přistupoval i petit na určení dědického práva, neboť rozsudek na vydání pozůstalosti v sobě implicitně obsahuje i určovací výrok o dědickém právu.⁴⁹ Právě modernější Welserův přístup ale v českém právu naráží na překážku, kterou je usnesení o dědictví. To je co do určení dědice závazné pro všechny a stěžejí lze jeho důsledky eliminovat pouhým od-

vodněním rozsudku na plnění. Pokud naopak bude oprávněný dědic žalovat pouze na určení dědického práva (či alespoň na vydání celé pozůstalosti nebo její části), aniž by současně uplatnil kumulativní petit na vydání věci či určení vlastnického práva, nebude to snad důvodem pro zamítnutí žaloby – žalobce totiž bude moci uplatnit vindikaci i následně v samostatné žalobě, v čemž mu zákon nebrání. Zároveň zřejmě nelze určovací žalobu zamítnout ani z důvodu chybějícího naléhavého právního zájmu ve smyslu § 80 o. s. ř., když možnost domáhat se žalobou práva k pozůstalosti zakládá přímo zákon v § 189 odst. 2 z. ř. s. a oprávněný dědic má právní zájem na tom, aby jeho postavení coby dědice bylo postaveno najisto, což mu vytvoří základ pro případné další žaloby proti jednotlivým nepravým dědicům na vydání věci.⁵⁰

- 42 J. Spáčil: Vztah vlastnické žaloby na vydání věci k žalobám z některých jiných právních vztahů, Právní fórum č. 8/2015, str. 313.
- 43 Stejný názor zastávala starší rakouská literatura s tím, že právě petitem na určení dědického práva, k němuž teprve přistupuje kumulativní petit na plnění nebo na určení vlastnického práva, se odlišuje žaloba oprávněného dědice od běžných „singulárních“ žalob. A. Wehli in M. Stubenrauch: Commentar zum österreichischen Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuche, Manz, Wien 1902, str. 1012; M. Schell in H. Klang a kol.: Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch, Zweiter Band, Erster Halbband, §§ 531 bis 858, Österreichische Staatsdruckerei, Wien 1935, str. 842.
- 44 Chtěl-li by ovšem oprávněný dědic žalovat na vydání věci někoho, kdo netvrdí své dědické právo, ale odmítá věc vydat z důvodu jiného práva (např. vlastnictví zakládající se na kupní či darovací smlouvě, nájem, pacht apod.), jednalo by se o běžnou žalobu reivindikaci. Srov. např. A. Escher: Kommentar zum Schweizerischen Zivilgesetzbuch, Band III: Das Erbrecht, Zweite Abteilung: Der Erbgang (Art. 537-640), 3. vydání, Schulthess & Co., Zürich 1960, str. 350 a 357; nebo F. Rouček in F. Rouček, J. Sedláček, op. cit. sub 6, str. 578 aj. Zahraniční literatura se shoduje, že kromě samotného oprávněného dědice je k žalobě aktivně legitimován i přední dědic až do splnění podmínky pro nastoupení následného dědice – potom je aktivně legitimován právě fideikomisární substitut; pro praxi bude možná důležitý závěr rakouského Nejvyššího soudního dvora, že následný dědic je aktivně legitimován k žalobě proti dědici předního dědice, kterému bylo potvrzeno nabytí dědictví bez ohledu na existenci svěřenského nástupnictví. K žalobě naopak není legitimován např. odkazovník nebo nepominutelný dědic, neboť své právní postavení nezakládají na dědickém právu. Tak i rozsudek rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 25. 3. 1971, sp. zn. 1 Ob 67/71; srov. K. Nemeth in M. Schwimann, G. Kodek a kol.: ABGB, Praxiskommentar, Band 3., §§ 531-858 ABGB, AnerbG, Kärntner ErbhöfeG, Tiroler HöfeG, 4. Auflage, LexisNexis, Wien 2014, str. 335; v Německu H. Brox, W.-D. Walker: Erbrecht, 23. vydání, Carl Heymanns Verlag, Köln 2009, str. 316; ve Švýcarsku A. Escher, op. cit. v této poznámce, str. 355 aj.
- 45 J. Krčmář: Právo dědické, Všehrd, Praha 1928, str. 107; M. Schell in H. Klang a kol., op. cit. sub 43, str. 332-333; R. Welser in P. Rummel, M. Lukas, op. cit. sub 22, str. 311. Stejný závěr v Německu B. Müller-Christmann in H. G. Bamberger, H. Roth (eds.): Kommentar zum Bürgerlichen Gesetzbuch, Band 3., §§ 1297-2385; EGBGB, München, C. H. Beck 2008, str. 1641; i Švýcarsku R. Forni, G. Piatti in H. Honsell, N. P. Vogt, T. Geiser (eds.): Zivilgesetzbuch II. Art. 457-977 ZGB und Art. 1-61 SchlT ZGB, Schulthess, Basel 2010, str. 670; A. Escher, op. cit. sub 44, str. 353.
- 46 J. Anders: Grundriß des Erbrechts, Duncker & Humblot, Leipzig 1910, str. 89; R. Mayr: Soustava občanského práva, Kniha pátá: Právo dědické, Barvič & Novotný, Brno 1927, str. 137; A. Escher, op. cit. sub 44, str. 347.
- 47 Týmž závěr ve Švýcarsku A. Escher, op. cit. sub 44, str. 348.
- 48 To však s řadou výjimek – viz např. J. Svoboda, O. Klička, op. cit. sub 27, str. 321-323.
- 49 R. Welser: Grundriß des bürgerlichen Rechts, Band II., Schuldrecht Allgemeiner Teil, Schuldrecht Besonderer Teil, Erbrecht, 13. vydání, Manz, Wien 2007, str. 583; R. Welser in P. Rummel, M. Lukas, op. cit. sub 22, str. 310-311; s odkazy na starší literaturu pak vyzdvihuje určovací charakter žaloby oprávněného dědice a uvádí, že domněnka o dědickém právu založená odevzdací listinou může být odstraněna jediné určovacím rozhodnutím soudu, přičemž nestačí pouhé posouzení dědického práva jako předběžné otázky.
- 50 Srov. rozhodnutí ve Sbírce rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR č. 1382/2003, byť dnes už žaloba nemá oporu v hmotném právu jako dříve; v tomto ohledu se nelze připojit k závěru rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 18 Co 267/2002, podle kterého neměl oprávněný dědic po skončení řízení o pozůstalosti naléhavý právní zájem na určení neplatnosti závěti či dědického práva a měl se pouze domáhat vydání dědictví dle tehdejšího § 485 obč. zák. č. 40/1964 Sb. Srov. také stejný závěr v Německu J. Bittler in M. Bonefeld, L. Kroiß, M. Tanck (eds.): Erbprozess mit Erbscheinsverfahren und Teilungsversteigerung, 2. vydání, Nomos, Baden-Baden 2005, str. 101.

Pro srovnání je možné uvést teoretická i praktická zjištění rakouské a švýcarské literatury a doktríny, pokud se týká tamější úpravy žaloby oprávněného dědice (§ 823 a 824 ABGB, § 598 ZGB). Žaloba oprávněného dědice je popisována jako prostředek k prosazení dědického práva po pravomocném skončení řízení o pozůstalosti,⁵¹ eventuálně jako žaloba k prosazení dědickoprávních nároků k aktivům pozůstalosti, „*souhrnná vindikace dědictví*“, nebo žaloba umožňující dědici na základě jeho dědického práva domáhat se vydání všeho, co patřilo k pozůstalosti.⁵² Není ale nutné v žalobě jednotlivé věci patřící do pozůstalosti specifikovat, naopak postačuje se domáhat např. vydání 1/5 pozůstalosti.⁵³ Rakouská judikatura v souladu s literaturou dovozuje, že žaloba oprávněného dědice neslouží jako opravný prostředek ke zrušení odevzdání pozůstalosti nepravému dědici a zároveň neslouží ani k prosazení jednotlivých práv oprávněného dědice, ke kterým patří i vydání jednotlivých věcí z pozůstalosti, ale k odstranění

předběžné domněnky založené odevzdací listinou, že určitá osoba je pravým dědicem zůstavitele (jde tudíž o tzv. univerzální žalobu).⁵⁴ Z toho důvodu se např. nelze úspěšně domáhat odložení exekuce s odkazem na podanou dědickou žalobu.⁵⁵ **Žalobu oprávněného dědice je nutné odlišovat od běžné žaloby na vydání jednotlivých věcí, neboť smyslem dědické žaloby je dosažení právního postavení univerzálního právního nástupce zůstavitele, a tím pak zprostředkované i jednotlivých subjektivních práv a povinností.**⁵⁶ Žalobou oprávněného dědice docílí žalobce, že se zpětně stane univerzálním sukcesorem zůstavitele, a tím i vlastníkem jednotlivých součástí pozůstalosti; jeho zápis jako vlastníka do pozemkové knihy má pak jen deklaratorní účinek.⁵⁷ Nárok na vydání jednotlivých věcí či bezdůvodného obohacení, eventuálně na svolení k zápisu vlastnického práva oprávněného dědice do pozemkové knihy, však má být v Rakousku předmětem jiné, singulární žaloby (jiného žalobního petitu)⁵⁸ – přímo **podle § 823 ABGB explicitně se vlastnictví jednotlivých kusů dědictví nelze domáhat dědickou, nýbrž vlastnickou žalobou.**⁵⁹ V této souvislosti lze poukázat na názor, dle kterého nemůže být součástí dědické žaloby podle § 823 ABGB petit na vydání pozůstalostního majetku, když nejprve je nutné určit dědické právo a teprve následně (snad tedy až po právní moci rozhodnutí) se může oprávněný dědic za pomoci běžných singulárních žalob (např. reivindikační) domáhat vydání jednotlivých věcí z pozůstalosti.⁶⁰ S uvedeným názorem však spíše nelze souhlasit, a to z důvodu jeho nepraktičnosti a rovněž s ohledem na závěry usnesení rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 10. 8. 1998, sp. zn. 7 Ob 63/98k, které lépe vyhovují zásadě ekonomie řízení: žalobce v posuzovaném případě zvolil kumulativní petit, kterým se domáhal po všech dědicích (tedy účastnících původního řízení, kteří vystupovali jako dědicové) společně a nerozdílně odevzdat podíl 1/18 na pozůstalosti, dále žádal zaplacení konkrétních peněžitých částek a vydání konkrétních zlatých mincí a šperků po jednotlivých dědicích a konečně také, aby byla jednomu z dědiců uložena povinnost svolit ke vkladu vlastnického práva k 1/18 nemovitosti do pozemkové knihy. Soud dospěl na jedné straně k závěru, že není nutné v dědické žalobě popsat konkrétní předměty, jejichž odevzdání se žalobce domáhá,⁶¹ na druhé straně však každá dědická žaloba směřuje k cíli, aby byly žalobci vydány jednotlivé věci náležející k pozůstalosti, a proto **je možné spojit s petitem na vydání pozůstalosti i další petit na vydání jednotlivých součástí pozůstalosti.**⁶² Soud uzavřel, že žaloba se svrchu uvedeným petitem je přípustná a že takto zvolený petit je v souladu se zásadou ekonomie řízení, zejména pokud se žalobce domáhá vydání konkrétních předmětů po těch dědicích, kterým tyto předměty připadly dle jejich dohody o rozdělení pozůstalosti.⁶³ Obdobný závěr se spatřuje i ve Švýcarsku, kdy žaloba oprávněného dědice dle § 598 ZGB jako žaloba univerzální na vydání pozůstalosti může obsahovat i petit na vydání konkrétních věcí.⁶⁴ Dovojuje se překážka věci rozsouzené pro konkrétní věci, které zahrnovala žaloba oprávněného dědice – podobně jako v Německu (viz níže).⁶⁵

V Německu zakotvuje dědickou žalobu (*Erbschaftsanspruch*) § 2018 BGB, který směřuje k vydání nabytého dědictví jako celku, a ušetří tak oprávněnému dědici podávání žalob o vydání jednotlivých věcí proti různým dědicům, což se však nevylučuje

Ve Švýcarsku je situace poněkud jiná, neboť zde existuje zvláštní zákonná úprava, dle které má oprávněný dědic nejprve žalovat na určení neplatnosti či neúčinnosti pořízení pro případ smrti (Ungültigkeitsklage, Herabsetzungsklage – čl. 519, 521 ZGB), a teprve poté se domáhat vydání dědictví, resp. žaloby mohou být kumulovány a zároveň s nimi i žaloba na pořízení seznamu pozůstalostního jmění – srov. R. Forni, G. Piatti in H. Honsell, N. P. Vogt, T. Geiser (eds.), op. cit. sub 45, str. 671.

- 51 K. Nemeth in M. Schwimann, G. Kodek a kol., op. cit. sub 44, str. 333; R. Welsler in P. Rummel, M. Lukas, op. cit. sub 22, str. 310.
- 52 J. N. Druey: Grundriss des Erbrechts, 2. vydání, Stämpfli & Cie, Bern 1988, str. 158, A. Escher, op. cit. sub 44, str. 345 a 347; R. Forni, G. Piatti in H. Honsell, N. P. Vogt, T. Geiser (eds.), op. cit. sub 45, str. 669.
- 53 Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 13. 10. 1971, sp. zn. 5 Ob 180/71, ze dne 20. 11. 2012, sp. zn. 5 Ob 116/12p; ve Švýcarsku R. Forni, G. Piatti in H. Honsell, N. P. Vogt, T. Geiser (eds.), op. cit. sub 45, str. 669.
- 54 Např. rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 27. 3. 1995, sp. zn. 1 Ob 630/94, ze dne 20. 11. 2012, sp. zn. 5 Ob 116/12p, aj. B. Eccher: Bürgerliches Recht, Band VI: Erbrecht, 4. Auflage, Springer, Wien, New York 2010, str. 108; R. Welsler in P. Rummel, M. Lukas, op. cit. sub 22, str. 310.
- 55 Usnesení Nejvyššího soudního dvora ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 3 Ob 205/15s.
- 56 W. Kralík: Erbrecht, Manz, Wien 1983, str. 330; H. Sailer in H. Koziol, P. Bydlinski, R. Bollenberger a kol.: Kurzkommentar zum ABGB, Springer, Wien, New York 2005, str. 644, rozhodnutí Nejvyššího soudního dvora ze dne 10. 3. 2008, sp. zn. 10 Ob 8/08m; v podobném duchu ve Švýcarsku i J. N. Druey, op. cit. sub 52, str. 158-159.
- 57 Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudního dvora ze dne 27. 3. 1995, sp. zn. 1 Ob 630/94, citováno dále i v rozhodnutích ze dne 6. 10. 2005, sp. zn. 6 Ob 51/05a, ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. 3 Ob 44/11h, ze dne 20. 11. 2012, sp. zn. 5 Ob 116/12p, a ze dne 16. 12. 2015, sp. zn. 3 Ob 205/15s. B. Eccher, op. cit. sub 54, str. 110; K. Nemeth in M. Schwimann, G. Kodek a kol., op. cit. sub 44, str. 337.
- 58 B. Eccher, op. cit. sub 54, str. 110; R. Welsler in P. Rummel, M. Lukas, op. cit. sub 22, str. 583.
- 59 Ve Švýcarsku je dokonce přípustné označit konkrétní věci z pozůstalosti až ve fázi vykonávacího řízení na základě pravomocného rozsudku o žalobě oprávněného dědice. J. N. Druey, op. cit. sub 52, str. 159.
- 60 W. Kralík, op. cit. sub 56, str. 331; K. Nemeth in M. Schwimann, G. Kodek a kol., op. cit. sub 44, str. 336.
- 61 S odkazem na rozsudek Nejvyššího soudního dvora ze dne 13. 10. 1971, sp. zn. 5 Ob 180/71.
- 62 Stejný závěr ze starší rakouské literatury už J. Krainz, A. Ehrenzweig, op. cit. sub 22, str. 617; H. Krasnopolski, B. A. Kafka: Österreichisches Erbrecht, Dunker & Humblot, Berlin 1914, str. 333; nebo M. Schell in H. Klang a kol., op. cit. sub 43, str. 845.
- 63 Cit. např. R. Welsler in P. Rummel, M. Lukas, op. cit. sub 22, str. 311; stejný závěr ovšem už J. Anders, op. cit. sub 46, str. 90.
- 64 J. N. Druey, op. cit. sub 52, str. 160. Ve Švýcarsku se připouští kumulace žalobních petitů na určení neplatnosti pořízení pro případ smrti a na seznání pozůstalostního jmění, které však v českém právu patrně nenaleznou využití.
- 65 R. Forni, G. Piatti in H. Honsell, N. P. Vogt, T. Geiser (eds.), op. cit. sub 45, str. 669.

a oprávněný dědic má v tomto ohledu na výběr. Pasivně legitimovaným je nepravý dědic, který drží věci z titulu svého domnělého dědického práva, ne však ten, kdo věci drží z jiného právního důvodu. Oprávněný dědic má prokázat své (lepší) dědické právo a držbu pozůstalosti žalovaným (nikoli však už právní titul, na základě kterého držel jednotlivé věci zůstavitel). I zde se v rámci žaloby oprávněného dědice zakotvuje povinnost vydat bezdůvodné obohacení, pokud by se vydání jednotlivých věcí z pozůstalosti ukázalo nemožné, navíc však se uplatňuje i princip věcné surrogace – tedy povinnost vydat vše, co nepravý dědic pořídil za věci z dědictví (§ 2019 odst. 1 BGB). Je zajímavé, že německá úprava rovnou předpokládá, že ve své žalobě podle § 2018 BGB oprávněný dědic označí jednotlivé předměty, které tvoří součást dědictví (§ 253 odst. 2 ZPO), čímž se vymezí rozsah procesních překážek litispendence a *rei iudicatae* a zajistí se vykonatelnost rozsudku. Oprávněný dědic nicméně může za účelem zjištění přesného rozsahu pozůstalosti po nepravém dědici žádat seznam pozůstalostního majetku (*Auskunft* – § 2027 odst. 1 BGB), případně i podání přísěžného prohlášení. Dědic se může domáhat i určení svého dědického práva, na čemž má obvykle naléhavý právní zájem, neboť samotná žaloba podle § 2018 ZGB a s ní spojený žalobní nárok na vydání konkrétně popsanych věcí obvykle postihuje pouze menší rozsah pozůstalosti, než jaký ve skutečnosti má. Všechny tyto žalobní nároky může oprávněný dědic kumulovat v tzv. stupňovité žalobě (*Stufenklage*) podle § 254 ZPO, kterou se bude např. domáhat určení svého dědického práva k pozůstalosti, porizení seznamu pozůstalostního majetku, eventuálně podání mistopřísěžného prohlášení, a konečně vydání věcí pojatých do seznamu.⁶⁶

Místní příslušnost soudu

V souvislosti s charakterem žaloby podle § 189 odst. 2 z. ř. s. vyvstává poměrně zásadní otázka **místní příslušnosti** soudu. Ust. § 88 písm. c) o. s. ř. stanoví, že k rozhodnutí sporu v souvislosti s řízením o pozůstalosti je **příslušný soud, u něhož probíhá řízení o pozůstalosti**. Na rozdíl od bývalé právní úpravy už neobsahuje odkaz na tehdejší § 175k o. s. ř., který upravoval řešení sporů v řízení o pozůstalosti. Komentářová literatura uvádí, že takto založená vylučná příslušnost je časově omezena po dobu řízení o pozůstalosti.⁶⁷ Co tedy s žalobou oprávněného dědice, která se podává až po skončení pozůstalostního řízení? Švýcarská literatura velmi prakticky dovodila jednotnou místní příslušnost soudu dle posledního bydliště zůstavitele, i kdyby žalovaní nepraví dědicové měli bydliště nebo se sporné věci nalézaly v různých okresech; v Německu se tato příslušnost uplatňuje vedle obecného soudu žalovaného.⁶⁸

S ohledem na zásadu ekonomie řízení **mají autoři tohoto příspěvku za to, že je žádoucí aplikovat § 88 písm. c) o. s. ř. analogicky i na spory o žalobě oprávněného dědice podle § 189 odst. 2 o. s. ř.** jako nejbližšího ustanovení, a dospět tak k jednotnému foru pro veškeré žalobní nároky spojené s právem oprávněného dědice k pozůstalosti proti nepravým dědicům. Takový závěr by bylo vhodné učinit bez ohledu na to, zda bude charakter žaloby podle § 189 odst. 2 z. ř. s. nakonec posouzen jako běžná reinvikace nebo *hereditatis petitio* – u reinvikace zejména, aby se zabránilo vzniku vzájemně si odporujících roz-

hodnutí jednotlivých soudů, které by mohly odlišně posoudit předběžnou otázku lepšího dědického práva žalobce, u *hereditatis petitio* pak především z důvodu ekonomie řízení, neboť lze očekávat, že oprávněný dědic se bude chtít v rámci jednoho soudního řízení rovnou domoci vydání celé pozůstalosti, včetně jednotlivých věcí z ní od všech nepravých dědiců.

Promlčení

K promlčení žaloby oprávněného dědice zastávají autoři **různé názory**, a to nejen v České republice. M. Šešina uváděl, že se právo podat žalobu promlčí v deseti letech a promlčecí lhůta počne běžet ode dne, kdy bylo nepravému dědici potvrzeno nabytí dědictví, a to s odkazem na § 619 o. z., aktuálně v souvislosti se změnou nazírání na žalobu oprávněného dědice jako na žalobu o vydání bezdůvodného obohacení podporuje promlčecí lhůtu subjektivní tříletou a objektivní desetiletou, resp. patnáctiletou.⁶⁹ Většina autorů se domnívá, že právo podat žalobu se podle § 614 o. z. nepromlčuje, neboť žalobce se jejím prostřednictvím domáhá ochrany svého vlastnického práva, které je nepromlčitelné.⁷⁰ Rozřešení otázky závisí právě na posouzení, zda § 189 odst. 2 z. ř. s. zakotvuje *hereditatis petitio*, nebo jde pouze o běžnou reinvikaci žaloba realizující vlastnické právo, které promlčení nepodléhá. Jako *hereditatis petitio*, by se však žaloba promlčovala, jak dovodili už za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb. J. Švestka a J. Spáčil, neboť zákon zakotvující *hereditatis petitio* v hmotném právu neposkytoval oprávněným dědicům, jejichž právo nebylo deklarováno pravomocným rozhodnutím v řízení o dědictví, stejnou ochranu jako skutečným vlastníkům. Bylo to z důvodu upřednostnění právní jistoty a zabránění situacím, kdy by oprávněný dědic mohl žalovat nepravého dědice na vydání věci reinvikací žalobou i za situace, kdy by nepravý dědic měl již promlčen svůj nárok proti oprávněnému dědici na vydání bezdůvodného obohacení za dluhy dědictví, které sám hradil namísto oprávněného dědice.⁷¹ Uvedené závěry patrně ob stojí i za současnou právní úpravou. Autoři tohoto příspěvku se proto domnívají, že **žaloba oprávněného dědice podle § 189 odst. 2 z. ř. s. se promlčuje, a to v subjektivní**

66 D. Leipold: Erbrecht, 18. vydání, Mohr Siebeck, Tübingen 2010, str. 250-252; J. Bittler in M. Bonefeld, L. Kroiß, M. Tanck (eds.), op. cit. sub 50, str. 101-103; B. Müller-Christmann in H. G. Bamberger, H. Roth (eds.), op. cit. sub 45, str. 1637-1641; D. Weidlich in Palandt, Bürgerliches Gesetzbuch mit Nebengesetzen, 74. Auflage, C. H. Beck, München 2015, str. 2305-2307.

67 Z. Novotný in L. Drápal, J. Bureš a kol.: Občanský soudní řád I, II., C. H. Beck, Praha 2009, str. 570 a násl.; O. Přidal in K. Svoboda, P. Smolík, J. Levý, R. Šínová a kol.: Občanský soudní řád, Komentář, 2. vydání, C. H. Beck, Praha 2017, str. 381 a násl. (Rn 7).

68 J. N. Druey, op. cit. sub 52, str. 159; R. Forni, G. Piatti in H. Honsell, N. P. Vogt, T. Geiser (eds.), op. cit. sub 45, str. 669; B. Müller-Christmann in H. G. Bamberger, H. Roth (eds.), op. cit. sub 45, str. 1641 – podle § 27 ZPO.

69 M. Šešina in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol.: Občanský zákoník, Komentář, svazek IV., Wolters Kluwer, Praha 2014, str. 683; M. Šešina in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol.: Občanský zákoník, Komentář, Svazek IV., 2. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2019, str. 677.

70 K. Hamuláková, J. Petrov Křiváčková in op. cit. sub 19, str. 389. K. Svoboda in J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala a kol.: Občanský zákoník, Komentář, svazek I., Wolters Kluwer, Praha 2014, str. 1546; J. Lazíková, M. Števec in P. Lavický a kol.: Občanský zákoník I., Obecná část (§ 1-654), Komentář, C. H. Beck, Praha 2014, str. 2186.

71 J. Spáčil, op. cit. sub 42, str. 312-313; R. Fiala, J. Mikeš in J. Švestka, J. Spáčil, M. Škárková, M. Hulmák: Občanský zákoník I, II., C. H. Beck, Praha 2009, str. 1484.

Lhůtě tři roky a objektivní lhůtě deset let (§ 629 o. z.), přičemž subjektivní lhůta počíná dnem, kdy se oprávněný dědic dozvěděl o zůstavitelově smrti a svém (lepším) dědickém právu, a objektivní lhůta pak dnem, kdy bylo potvrzeno nabytí dědictví nepravému dědici (pro počátek běhu lhůty patrně není určující pouze smrt zůstavitele, ale také možnost oprávněného dědice zjistit, kdo je k žalobě pasivně legitimován, což zjistí až z pravomocného usnesení o dědictví). Nabízí se také otázka vydržení vlastnického práva k věcem patřícím do pozůstalosti nepravým dědicem.

V Německu, Švýcarsku i Rakousku se právo podat žalobu oprávněného dědice dle většinových názorů promlčuje. Názor o nepromlčitelnosti žaloby zastával v Rakousku W. Kralík, jehož závěr však není v současnosti přijímán.⁷² Ve Švýcarsku se sice žaloba promlčuje, avšak po jejím promlčení má oprávněný dědic možnost podat běžnou nepromlčitelnou reivindikační žalobu, čímž pouze ztratí procesní privilegia s žalobou oprávněného dědice spojená; je sporné, zda se v takovém případě může nepravý dědic dovolávat vydržení.⁷³

Závěr

Z výše uvedeného je patrné, že **chápat žalobu podle § 189 odst. 2 z. ř. s. jako známou *hereditatis petitio*, tedy jako žalobu univerzální, je zřejmě nejvhodnějším řešením.** Tímto výkladem se zabrání roztržitému soudních rozhodnutí o jednotlivých částech pozůstalosti, zamezí se odlišnému posouzení otázky dědického práva oprávněného dědice jednotlivými soudy a nejasnostem, koho považovat za univerzálního práv-

ního nástupce zůstavitele. Běžná singulární žaloba na plnění bez určovací funkce (nebo i celý soubor takových žalob) takovou úlohu splnit nemůže. Zachování *hereditatis petitio* v českém právním řádu by znamenalo též navázání na dosavadní tradici z předchozích právních úprav a zároveň by odpovídalo i právní úpravě a doktríně Rakouska, Německa a Švýcarska, z nichž český zákonodárce při regulaci dědického práva v o. z. nejvíce čerpal. Z důvodu ekonomie řízení a jiných praktických ohledů by bylo též vhodné dovést **jednotné forum soudu, u něhož probíhalo řízení o pozůstalosti, pro veškeré žaloby podávané podle § 189 odst. 2 z. ř. s. oprávněným dědicem, a to analogickou aplikací § 88 písm. c) o. s. ř.**

S ohledem na shora uvedené lze také mít za to, že **žaloba dle § 189 odst. 2 z. ř. s. se promlčuje, a to v subjektivní třileté a objektivní desetileté lhůtě.** ❀

72 V Německu D. Weidlich in op. cit. sub 66, str. 2307 – jednotná lhůta 30 let počínající od doby, kdy nepravý dědic něco získal z pozůstalosti a začal se chovat jako dědic. Ve Švýcarsku P. Breitschmid a kol.: Erbrecht, 3. vydání, Schulthess, Basel 2016, str. 234-235, R. Forni, G. Piatti in H. Honsell, N. P. Vogt, T. Geiser (eds.), op. cit. sub 45, str. 674-675: podle § 600 ZGB u dobrovolného nepravého dědice subjektivní lhůta jeden rok, objektivní 10 let počínající od smrti zůstavitele nebo od úředního zjištění obsahu pořízení pro případ smrti; u nepravého dědice ve zlé víře jen objektivní lhůta v délce 30 let s tímž počátkem. V Rakousku se dovozuje obecná promlčecí lhůta 30 let (§ 1478 ABGB) nebo 40 let vůči vymezeným osobám (§ 1485, 1472 ABGB), avšak v případech, že byla někomu odevzdána pozůstalost na základě neplatného pořízení pro případ smrti, činí promlčecí lhůta tři roky (§ 1487 ABGB). R. Welsler in P. Rummel, M. Lukas, op. cit. sub 22, str. 314-315. Nepromlčitelnost žaloby zastával W. Kralík, op. cit. sub 56, str. 60 a 337-338.

73 R. Forni, G. Piatti in H. Honsell, N. P. Vogt, T. Geiser (eds.), op. cit. sub 45, str. 674 a 676.

advokátní kancelář
tdpA

Trojan, Doleček a partneři, advokátní kancelář s.r.o. hledá do svého týmu právníky

ADVOKÁTY A ADVOKÁTNÍ KONCIPIENTY

se specializací:

**OBCHODNÍ PRÁVO,
PRÁVO NEMOVITOSTÍ
A PRACOVNÍ PRÁVO**

Požadovaný profil

- ▶ vynikající úroveň znalostí českého práva
- ▶ výborná znalost anglického či jiného jazyka
- ▶ praxe v advokacii podmínkou
- ▶ flexibilita
- ▶ schopnost týmové práce, samostatnost, bystrost
- ▶ profesionální vystupování, dobré komunikační schopnosti, loajalita
- ▶ znalost práce na PC

Nabízíme:

- ▶ zajímavou práci v příjemném mladém kolektivu v přední české advokátní kanceláři
- ▶ moderní pracovní prostředí na Pankráci v budově ELEMENT
- ▶ motivující finanční ohodnocení včetně možnosti bonusů
- ▶ odborná školení a interní jazykové kurzy
- ▶ další zajímavé benefity

V případě Vašeho zájmu zašlete, prosím, svou nabídku s životopisem na e-mailovou adresu: luucie.cyprova@tdpa.cz

Zproštění povinnosti mlčenlivosti podle zákona o bankách

Následující článek se zaměřuje na povinnost mlčenlivosti podle zákona o bankách. Zejména v průběhu občanského soudního řízení a trestního řízení tato povinnost představuje překážku k provedení důkazu výslechem svědka. K efektivnějšímu průběhu řízení může přispět i včasné zprošťování povinnosti mlčenlivosti pracovníků a členů orgánů bank. Tento příspěvek poukazuje na některé problémy, které se v praxi vyskytují, a naznačuje možná řešení.

Doc. JUDr. Petr Liška, Ph.D., LL.M.,

je ředitelem Právní služby v České spořitelně, a. s., a působí jako docent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK.

Předešlými zaměstnanci bank jsou velmi často předvoláni jako svědci v průběhu občanského soudního řízení nebo trestního řízení. Při výslechu zaměstnance banky jako svědka lze zjistit řadu okolností nezbytných pro zjištění stavu věci nebo pro poskytnutí pokud možno úplného a jasného obrazu o skutečnostech důležitých pro občanské soudní nebo trestní řízení, které svědek vnímal svými smysly. Překážkou pro úspěšnost takového výslechu může být povinnost mlčenlivosti podle zákona o bankách, která je jedním z druhů státem uložené povinnosti mlčenlivosti. Pokud dotyčná osoba povolána jako svědek nebude této povinnosti zbavena, může to zmařit účel výslechu a zbytečně prodloužit řízení.

Základní vymezení pojmů

Podle § 39 zák. č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů (dále „zákon o bankách“), jsou pracovníci banky, členové statutárního orgánu banky, členové správní rady banky a členové dozorčí rady banky povinni zachovávat mlčenlivost ve služebních věcech dotýkajících se zájmů banky a jejích klientů. Z důvodů uvedených v § 38 odst. 2, 3, 4 a 6 a § 38b zákona o bankách je statutární orgán této povinnosti zproští; jde-li o povinnost mlčenlivosti členů statutárního orgánu, má tuto působnost správní rada nebo dozorčí rada. Porušením povinnosti zachovávat mlčenlivost ve služebních věcech není poskytnutí údajů v případech a pro účely uvedené v § 41d odst. 4 a 5, § 41g odst. 5 a § 41n. Povinnost zachovávat mlčenlivost trvá i po skončení pracovněprávního vztahu nebo jiného obdobného vztahu.

Zákon o bankách upravuje vedle povinnosti mlčenlivosti i právní institut bankovního tajemství. Podle § 38 odst. 1 zákona o bankách se na všechny bankovní obchody, peněžní služby bank, včetně stavů na účtech a depozit, vztahuje bankovní tajemství. Zatímco bankovní tajemství v podstatě zakotvuje

povinnost banky udržovat v tajnosti určité vymezené informace, povinnost mlčenlivosti přikazuje stanoveným osobám o těchto a ještě dalších informacích mlčet.¹

Vymezení povinnosti mlčenlivosti je v zákoně o bankách provedeno obecně. **Podle ust. § 39 odst. 1 zákona o bankách musí být pro vznik povinnosti mlčenlivosti splněny následující podmínky:**

- povinnost mají jen zákonem stanovené osoby,
- musí jít o služební věc,
- věc se musí dotýkat zájmů banky a jejích klientů.

Osoby povinné zachovávat mlčenlivost

Zákon osoby, na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti, vymezuje výčtem, a to podle funkcí nebo smluvního poměru k bance.

Pracovník je legislativní zkratka zavedená v § 4 odst. 5 písm. l) zákona o bankách pro „zaměstnance nebo fyzické osoby, které uskutečňují svou činnost podle příkazu jiného“. Povinnost mlčenlivosti se tedy vztahuje zejména na zaměstnance banky v pracovním poměru, osoby vykonávající činnost pro banku na základě jiného závazku ze smluv příkazních, zejména příkazní smlouvy dle § 2430 a násl. o. z., smlouvy o zprostředkování dle § 2445 a násl. o. z. nebo smlouvy o obchodním zastoupení dle § 2483 a násl. o. z.

Podle § 1 odst. 1 zákona o bankách je pro banku předepsána právní forma akciové společnosti. Z § 8 zákona o bankách vyplývá, že zákonodárce ponechal na vůli banky, jaký ze systémů struktury akciové společnosti upravených zákonem o obchodních korporacích zvolí. Banka může mít jak dualistický, tak i monistický systém vnitřní struktury akciové společnosti. Tato možnost volby vnitřní struktury má i adekvátní odraz v § 39 odst. 1 zákona o bankách. Povinnosti mlčenlivosti jsou zavázáni členové statutárního orgánu banky, kterými mohou být členové představenstva (banka musí mít alespoň tři členy představenstva) v systému dualistickém, nebo statutární ředitel v systému monistickém. Povinnost mlčenlivosti v dualistickém systému se dále vztahuje na členy dozorčí rady; v systému monistickém na členy správní rady. **Účelem právní úpravy je povinností mlčenlivosti zavázat jak oso-**

¹ Podrobnějšímu rozboru odlišnosti úpravy bankovního tajemství a povinnosti mlčenlivosti, jakož i vymezení obsahu těchto pojmů byla věnována pozornost např. v P. Liška: Bankovní tajemství a povinnost mlčenlivosti, Obchodněprávní revue č. 9/2016, str. 241 a násl.

by ve správních (výkonných) a kontrolních orgánech, tak i zaměstnanci a další pracovníky na základě smlouvy uskutečňující bankovní činnosti.

Podle § 8 odst. 9 zákona o bankách členem statutárního orgánu, členem správní rady a členem dozorčí rady banky může být pouze fyzická osoba. Touto zvláštní úpravou je vyloučena účast právnické osoby v orgánech banky a je zajištěno, že **povinnost mlčenlivosti se vztahuje pouze na osoby fyzické.**

V některých případech dochází k rozšiřování povinnosti mlčenlivosti nad rámec výčtu výslovně obsaženého v § 39 zákona o bankách. Jedním z důvodů je výkon činnosti, kterou by jinak vykonávala nebo mohla vykonávat banka sama, prostřednictvím jiné osoby, tzv. outsourcing. Ust. § 12 vyhlášky č. 163/2014 Sb., o výkonu činnosti bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, ve znění pozdějších předpisů, výslovně stanoví, že outsourcingem není dotčena odpovědnost banky. Banka je povinna smluvně zajistit mj. soulad vykonávaných činností s příslušnými právními předpisy, což nepochybně dopadá i na **povinnost zachovávat mlčenlivost osobami vykonávajícími outsourcing.**

Rovněž v případě sjednání některé příkazní smlouvy s právnickou osobou, která bude na základě této smlouvy svými zaměstnanci zajišťovat určité služby, bude banka smluvně požadovat, aby zaměstnanci byli zavázáni k dodržování povinnosti mlčenlivosti.

V těchto případech půjde o **založení povinnosti mlčenlivosti smlouvou, nicméně na základě zákona a k zajištění účelu jím sledovaného, proto zastávám názor, že i na takto smlouvenou povinnost mlčenlivosti je třeba hledět jako na státem uloženou.**

Služební věc

Povinnost mlčenlivosti je založena **pouze pro služební věci.** Lze usuzovat, že v tomto směru zákonodárce použil poněkud archaickou formulaci odpovídající jiným právním poměrům. Anachronismus právní díkce je spojen s historickou koncepcí právní úpravy zakotvující pro zaměstnance peněžních organizací služební poměr.² Právní úprava služebního poměru ukládala pracovníkovi peněžního ústavu povinnost zachovat mlčenlivost o všech věcech ve velmi širokém smyslu (právní a obchodní vztahy, informace, postupy atp.), se kterými se pracovník v rámci služebního poměru mohl či musel seznámit. V současnosti je služební poměr smluvním vztahem mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, kterým je stát.³ Právní úprava tedy v bankách služební poměr nezakládá; ust. § 39 zákona o bankách je nutné interpretovat analogicky. **Pracovníci v bankách působí na základě pracovního poměru nebo jiného obdobného poměru, členové orgánů bank zpravidla na základě smlouvy o výkonu funkce, pracovního poměru nebo jiného právního vztahu.** Podmínkou je, že za subjekt podléhající povinnosti mlčenlivosti je označuje zákon. **Povinnost mlčenlivosti se na základě analogické interpretace bude vztahovat na věci, o kterých se dozví v souvislosti s výkonem své činnosti pro banku.**

2 Např. § 11 odst. 4 vládního nařízení č. 114/1941 Sb., o povinné organizaci peněžnictví.

3 Především zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

Zájmy banky a jejích klientů

Povinnost mlčenlivosti však není stanovena pro všechny věci služební, ale je omezena účelově. **Povinnost zachovávat mlčenlivost se vztahuje pouze na ty služební věci, které se dotýkají zájmu banky a jejích klientů.** Lze si položit otázku, zda povinnost mlčenlivosti vzniká pouze tehdy, když se věc dotýká zájmu banky i zájmu klientů současně. Podle mého názoru je třeba ustanovení vyložit tak, že **ke vzniku povinnosti mlčenlivosti postačí splnění pouze jedné ze stanovených podmínek.** Účelem právní úpravy je **chránit jak zájem banky, tak i zájem klientů banky,** a to by nebylo možné splnit tehdy, pokud by byla splněna pouze jedna z obou podmínek. V určitých případech může dokonce nastat i situace, že zájem banky a zájem klienta banky se mohou dostat do konfliktu. Klient např. v soudním řízení nemusí mít zájem, aby zaměstnanec banky vyjevil určité okolnosti, za kterých byl smlouven bankovní obchod, zatímco zájem banky a jejího zaměstnance může být zcela opačný. I pro tyto případy je podle mého názoru nutné použít výklad, že se na ně vztahuje povinnost mlčenlivosti.

Právní úprava nestanoví kritéria pro vymezení zájmů banky a jejích klientů. Vždy proto bude záležet na konkrétních okolnostech případu, tj. na posouzení, zda jsou splněny podmínky vzniku povinnosti mlčenlivosti. Určitý právní základ poskytuje skutečnost, že právní úprava zakotvuje ochranu bankovního tajemství. Z toho lze dovodit jednoznačný závěr, že v zájmu banky a jejích klientů bude ochrana informací, na které se vztahuje bankovní tajemství (bankovní obchody, peněžní služby bank, včetně stavů na účtech a depozit).

Z porovnání právní úpravy bankovního tajemství a právní úpravy povinnosti mlčenlivosti vyplývá, že **povinnost mlčenlivosti zahrnuje širší okruh skutečností, které je nutné ochránit, než jsou jen údaje kryté bankovním tajemstvím.** Zájmy banky vedle bankovního tajemství zahrnují i povinnost zachovávat mlčenlivost o obchodním tajemství banky (§ 504 o. z.), pracovních postupech, finančních, marketingových a ekonomických plánech, strategiích a taktikách obchodního vývoje, know-how, informačních systémech banky, zkušenostech s konkrétními klienty apod.

V průběhu výkonu činnosti pro banku (zajišťování služební věci) může pracovník nebo člen orgánu získat znalosti a poznatky zahrnující informace o osobách, které se účastnily jednání o bankovním obchodu nebo službě, okolnostech a průběhu tohoto jednání apod. Zejména tyto poznatky a osobní zkušenosti pracovníka nebo člena orgánu banky mohou mít určitou hodnotu při provádění důkazu v průběhu občanského soudního nebo trestního řízení. Ochrana těchto informací může být jak v zájmu banky, tak i v zájmu jejího klienta.

Klient bude mít vedle ochrany věci spadající pod bankovní tajemství zájem na ochraně informací osobní povahy svěřených bance a informací o svých podnikatelských aktivitách a záměrech, které předal bance, nebo jež banka zjistila v souvislosti s bankovním obchodem či službou.

Výkladové pochybnosti

V některých případech v praxi mohou přetrvávat určité pochybnosti o tom, zda se na určitou informaci vztahuje povin-

nost mlčenlivosti, zejména vzhledem k tomu, zda splňuje zákonem stanovené podmínky. Obecnost právní úpravy a její určitá dikční zastaralost mohou vyvolávat interpretační problémy. Problémy se prohlubují i v důsledku nedostatečné ukotvenosti institutu bankovního tajemství a vztahu tohoto institutu k povinnosti mlčenlivosti. Větší srozumitelnosti neprospívá ani odlišné pojetí povinnosti mlčenlivosti v jiných právních předpisech (mlčenlivost advokáta, zachování mlčenlivosti v souvislosti se zdravotními službami apod.).

Spornost ohledně vzniku a existence povinnosti mlčenlivosti podle zákona o bankách může být spojena se splněním kterékoli ze tří uvedených podmínek. V případě stanovených osob, jejichž výčet je uveden v § 39 zákona, zpravidla bude k pochybnostem docházet spíše omezeně. Nelze je však vyloučit zejména v případech, kdy povinnost mlčenlivosti bude založena na základě již zmíněného závazku ze smlouvy.

Pro určení, zda věc má povahu „služební“, bude důležitá povaha věci a zejména způsob, jakým konkrétní osoba získala povědomí o této věci. Ani v tomto případě zpravidla nevznikají v praxi zásadní výkladové problémy.

Nejvíce problémů je spojeno s vymezením zájmu banky a jejích klientů. Pochybnostem, zda je zachování mlčenlivosti v zájmu klienta, lze pak čelit tím, že je bance doložen souhlas klienta s poskytnutím určitých informací, ze kterého vyplývá, že klient nemá v této věci zájem na zachování mlčenlivosti. Pokud takového vyjádření (souhlasu) klienta nelze dosáhnout, bude především záležitostí osoby, která je žádána o podání určitých vysvětlení, aby zvážila, zda je povinností mlčenlivosti vázána. Důvodem je především to, že na rozdíl od bankovního tajemství, které váže banku, povinnost mlčenlivosti zavazuje fyzické osoby.

Výjimky

Právní úprava v § 39 odst. 2 větě poslední zákona o bankách výslovně stanoví, ve kterých případech není poskytnutí údajů porušením povinnosti zachovávat mlčenlivost. Jde o případy a účely uvedené v § 41d odst. 4 a 5, § 41g odst. 5 a § 41n zákona o bankách. Uvedená ustanovení byla do zákona o bankách začleněna v souvislosti s úpravou části čtrnácté – *Pojištění pohledávek z vkladů*. Úprava stanoví, že poskytnutí určitých informací bankou Garančnímu systému finančního trhu není porušením povinnosti zachovávat mlčenlivost. Lze mít důvodné pochybnosti o správnosti systematického zařazení úpravy k problematice povinnosti mlčenlivosti, když by se nabízelo možná vhodnější řešení ve vztahu k prolomení bankovního tajemství.

Zproštění povinnosti mlčenlivosti

Povinnost mlčenlivosti není absolutní, neboť § 39 odst. 1 věta druhá zákona o bankách stanoví, že povinnosti mlčenlivosti lze zprostit. Právní úprava zproštění je však minimalistická, a tudíž neposkytuje odpovědi na některé otázky.

Ust. § 39 zákona o bankách stanoví, které orgány banky jsou kompetentní k provedení zproštění. V případě **pracovníka banky je k jeho zproštění povinnosti mlčenlivosti kompetentním orgánem statutární orgán, tj. buď představenstvo, nebo statutár-**

ní ředitel banky. V případě členů představenstva banky má tuto působnost dozorčí rada a v případě statutárního ředitele banky je zproštění povinnosti mlčenlivosti v působnosti správní rady.

Základní otázkou je, za jakých podmínek lze přistoupit ke zproštění povinnosti mlčenlivosti. Zákonná úprava vymezuje, že zprostit povinnosti mlčenlivosti lze z důvodů uvedených v § 38 odst. 2, 3, 4 a 6 a § 38b zákona o bankách. Vyjmenovaná ustanovení však výslovně důvody pro zproštění povinnosti mlčenlivosti neobsahují. Uvedená ustanovení obsahují pravidla týkající se ochrany bankovního tajemství. Důvody pro zproštění bude třeba nalézat v širších souvislostech v ustanoveních upravujících uvedené případy.

Bankovní dohled, výměna informací mezi orgány dohledu a trestní oznámení

Ust. 38 odst. 2 zákona o bankách reguluje dvě skupiny případů.

V první skupině normované v první větě ustanovení je bance uložena **povinnost podat zprávu o všech záležitostech, které jsou předmětem bankovního tajemství, osobám pověřeným výkonem bankovního dohledu.**

Ve druhé skupině případů ustanovení obsahuje **výčet toho, co se nepovažuje za porušení bankovního tajemství. Jde jednak o případy výměny informací mezi Českou národní bankou a orgány bankovního dohledu a obdobnými orgány jiných států, jestliže předmětem výměny jsou informace o subjektech, které působí nebo hodlají působit na území příslušného státu.**

Porušením povinnosti dodržet bankovní tajemství rovněž není sdělení údajů o klientovi a jeho obchodech **při podání trestního oznámení, při plnění oznamovací povinnosti podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nebo podle zákona o provádění mezinárodních sankcí nebo při plnění povinnosti předávat údaje podle zák. č. 300/2016 Sb., o centrální evidenci účtů, ve znění pozdějších předpisů.**

Důvodem pro zproštění povinnosti mlčenlivosti pracovníka nebo člena orgánu banky by mohla být potřeba poskytnutí nějakých dalších informací, na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti, osobám pověřeným výkonem bankovního dohledu. V praxi však tento důvod nebývá využíván.

Při výměně informací mezi orgány dohledu jde o povinnost mlčenlivosti zaměstnanců České národní banky. Zaměstnanci České národní banky jsou povinni zachovávat mlčenlivost ve služebních věcech. Tato povinnost trvá i po skončení pracovního vztahu nebo jiného obdobného vztahu. Povinnost zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, se kterými se seznámí při výkonu své funkce, platí i pro členy poradních orgánů a auditory. Pokud by bylo třeba zprostit mlčenlivosti uvedené osoby, na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti podle § 50 zák. č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, mohou být Českou národní bankou zproštěny povinnosti zachovávat mlčenlivost v případech stanovených jinými právními předpisy nebo ve veřejném zájmu, anebo je-li to nutné k ochraně zájmů České národní banky. Tuto právní úpravu by bylo třeba aplikovat v případě, že by bylo třeba zproštění povinnosti mlčenlivosti z důvodu uvedeného ve druhé větě § 38 odst. 2 zákona o bankách.

Důvodem pro zproštění povinnosti mlčenlivosti pracovníka nebo člena orgánu banky bude i poskytnutí dalších informací touto osobou k podanému trestnímu oznámení, podání, kterým se plní oznamovací povinnost podle zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nebo podle zákona o provádění mezinárodních sankcí nebo při plnění povinnosti předávat údaje podle zákona o centrální evidenci účtů. **Zprošťování povinnosti mlčenlivosti je častější v případech týkajících se podaného trestního oznámení.** Trestní oznámení podává banka a zpravidla v něm uvádí pouze základní dostupné údaje o klientovi a jeho obchodech, na které se nevztahuje povinnost dodržet bankovní tajemství, samozřejmě podle okolností oznamovaného případu. Další údaje pak získávají orgány činné v trestním řízení zejména od pracovníků, kteří jednali s klientem a vyřizovali jeho obchody. Tady už bude třeba zproštění povinnosti mlčenlivosti provést, pokud budou splněny příslušné podmínky.

Řízení uvedená v § 38 odst. 3 zákona o bankách

Ust. § 38 odst. 3 zákona o bankách obsahuje úpravu průlomu do zachování bankovního tajemství bankou a zároveň stanoví podmínky, za kterých lze konkrétní průlom uskutečnit. Podle tohoto ustanovení „zprávu o záležitostech, týkajících se klienta, které jsou předmětem bankovního tajemství, podá banka bez souhlasu klienta jen na písemné vyžádání

- a) soudu pro účely občanského soudního řízení;
- b) orgánu činného v trestním řízení za podmínek, které stanoví zvláštní zákon;
- c) správci daně za podmínek podle daňového řádu,
- d) finančnímu arbitrovi rozhodujícímu ve sporu podle zvláštního právního předpisu,
- e) Finančnímu analytickému úřadu za podmínek, které stanoví zákon o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nebo zákon o provádění mezinárodních sankcí anebo zákon o pojišťování a financování vývozu se státní podporou,
- f) orgánů sociálního zabezpečení ve věci řízení o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, které klient dluží, včetně dluhu na přirážce k pojistnému, penále a pokutách, orgánů nemocenského pojištění ve věci řízení o přeplatku na dávkách nemocenského pojištění, regresních náhradách a dluhu na pokutách, orgánů sociálního zabezpečení nebo obecních úřadů obcí s rozšířenou působností nebo pověřených obecních úřadů ve věci řízení o přeplatku na dávkách sociálního zabezpečení a dluhu na pokutách nebo orgánů státní sociální podpory ve věci řízení o přeplatku na dávkách státní sociální podpory, který je klient povinen vrátit; to platí i pro vymáhání tohoto pojistného, příspěvku a přeplatku,
- g) zdravotních pojišťoven ve věci řízení o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, které klient dluží; to platí i pro vymáhání tohoto pojistného,

h) soudního exekutora pověřeného provedením exekuce podle zvláštního zákona,

i) Úřadu práce České republiky ve věci řízení o vrácení finančních prostředků poskytnutých klientovi ze státního rozpočtu; to platí i pro vymáhání těchto prostředků,

j) zpravodajské služby za účelem plnění konkrétního úkolu v její působnosti podle zákona upravujícího činnost zpravodajských služeb České republiky se souhlasem soudce; pro vyžádání zprávy se použijí ustanovení zákona upravujícího činnost zpravodajských služeb České republiky,

k) Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí pro účely výkonu dohledu podle zvláštního zákona,

l) Národního bezpečnostního úřadu, zpravodajské služby nebo Ministerstva vnitra při provádění bezpečnostního řízení podle zvláštního zákona.

Písemné vyžádání musí obsahovat údaje, podle nichž může banka příslušnou záležitost identifikovat.“

Ani tato právní úprava nespécifikuje výslovně důvody, pro které lze zproštění povinnosti mlčenlivosti provést. Právní praxe dovodila, že těmi důvody jsou řízení, resp. činnosti uvedené pod jednotlivými písmeny citovaného ustanovení.

Zatímco na materiálních důvodech pro zproštění povinnosti mlčenlivosti v tomto případě lze nalézt určitou shodu, rozdíl se projevuje při posuzování formálních důvodů ke zproštění. Podmínkou pro podání zprávy podle citovaného ustanovení je písemné vyžádání. V případě zprávy o záležitostech, týkajících se klienta, které jsou předmětem bankovního tajemství, bude písemné vyžádání podáváno orgánem (osobou) uvedeným v jednotlivých písmenech citovaného ustanovení. Písemné vyžádání bude rovněž obsahovat údaje, podle nichž může banka příslušnou záležitost identifikovat.

Občanské soudní řízení

V případech, kdy materiálním důvodem pro zproštění povinnosti mlčenlivosti bude prováděné občanské soudní řízení, je praxe ohledně osob podávajících žádost o zproštění velmi rozličná. V případě, kdy je pracovník nebo člen orgánu banky předvolán jako svědek v tomto řízení k soudu, je vázán povinností mlčenlivosti podle § 39 zákona o bankách. Tato skutečnost se projevuje při dokazování aplikací § 124 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. Podle této právní úpravy je dokazování třeba provádět tak, aby byla šetřena povinnost zachovávat mlčenlivost o utajovaných informacích chráněných zvláštním zákonem a jiná zákonem stanovená nebo státem uznávaná povinnost mlčenlivosti. V těchto případech lze provést výslech jen tehdy, jestliže vyslychaného zprostil povinnosti mlčenlivosti příslušný orgán nebo ten, v jehož zájmu má tuto povinnost; přiměřeně to platí i tam, kde se provádí důkaz jinak než výslechem. **Tato úprava však nestanoví, kdo má požádat o zproštění povinnosti mlčenlivosti osoby povolané za svědky.** Nejpraktičtější je, pokud tak učiní soud sám. V písemném vyžádání adresovaném bance uvede osobu, kterou předvolal jako svědka, a identifikuje záležitost, ve které bude svědek vypovídat. Písemné vyžádání adresované bance by mělo obsahovat relativně přesné vymezení, protože bude představovat základ pro specifikaci zproštění povinnosti mlčenlivosti.⁴

4 J. Jirsa. in J. Jirsa a kol.: Občanské soudní řízení soudcovský komentář, Havlíček Brain Team, Praha 2014, str. 301 uvádí: „Obecně potom platí, že účastník, který navrhl důkaz, na nějž se vztahuje povinnost mlčenlivosti, měl by soud na tuto skutečnost upozornit a zároveň buď připojit potřebné zproštění, nebo dát jasně najevo, na který subjekt se má soud s žádostí o zproštění obrátit.“

V praxi se však lze setkat s případy, kdy o zproštění povinnosti mlčenlivosti usiluje **sám pracovník (člen orgánu) banky** na základě informace o předvolání k soudnímu jednání. Pracovník (člen orgánu) banky je veden zejména obavou, že soud sám o zproštění mlčenlivosti nepožádá, a bude tak přes jeho účast u jednání soudu zmařen účel jeho předvolání, protože výslech svědka nebude možné provést podle § 124 o. s. ř. **O zproštění pro určitého zaměstnance banky může v praxi též požádat jeho nadřízený**, aby zamezil problémům v organizaci práce vyplývajícím z povinnosti zaměstnance opakovaně se dostavit k jednání soudu.

Otázkou v těchto souvislostech je, zda lze těmto žádostem vyhovět, tj. zda zákonodárce měl odkazem na důvody uvedené v § 38 odst. 3 zákona o bankách na mysli důvody nejen materiální (řízení), ale i důvody formální (pisemné vyžádání), resp. zda případné nesplnění formálních důvodů má být překážkou pro zproštění povinnosti mlčenlivosti. Zastávám názor, že **o provedení zproštění povinnosti mlčenlivosti by se mělo usilovat i v případě, že formální důvody nebudou naplněny**. Situace bude v takovém případě poněkud složitější tím, že k soudnímu jednání předvolaná osoba nemusí být vždy schopna příslušnou záležitost dostatečně identifikovat a nebude zpravidla ani přibližně znát předpokládaný obsah plánované svědecké výpovědi. Tato neznalost může výrazně ovlivnit rozhodnutí o zproštění povinnosti mlčenlivosti ve specifikaci věci, ve které je osoba zproštěna mlčenlivostí, a rozsahu jejího zproštění. Přesto si myslím, že zásada hospodárnosti řízení a rovněž efektivita bankovního provozu by měla mít přednost a vést k vyvinutí veškerého úsilí k provedení zproštění povinnosti mlčenlivosti. V opačném případě může nastat situace, kdy pracovník banky podstoupí relativně dlouhou a nákladnou cestu do sídla soudu, kde na počátku výslechu sdělí, že nebyl zproštěn povinnosti mlčenlivosti, a tím celý výslech v den jednání zmaří a bude nutné celý postup opakovat.

Trestní řízení

V případech, kdy materiálním důvodem pro zproštění povinnosti mlčenlivosti bude prováděné trestní řízení, platí podle § 99 odst. 2 a 3 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, že svědek nesmí být vyslýchán též tehdy, jestliže by svou výpověď porušil státem uloženou nebo uznanou povinnost mlčenlivosti, ledaže byl této povinnosti příslušným orgánem nebo tím, v jehož zájmu tuto povinnost má, zproštěn. Zákaz výslechu se však nevztahuje na svědeckou výpověď týkající se trestného činu, ohledně něhož má svědek oznamovací povinnost podle trestního zákona.

K zákazu výslechu musí orgán činný v trestním řízení přihlížet z úřední povinnosti, tj. svědek nesmí být vyslýchán, pokud nebyl zproštěn státem uložené povinnosti mlčenlivosti, a to i kdyby sám chtěl vypovídat. Zákaz výslechu svědka dopadá i na ty procesní úkony, které jsou zvláštními případy výslechu, tj. na konfrontaci (§ 104a) a na rekonstrukci (§ 104b), popř. na vyšetřovací pokus (§ 104c) nebo rekonstrukci (§ 104d), má-li být v jejich rámci prováděn výslech. Povinnost mlčenlivosti, pokud jí nebyl její nositel

zproštěn, může být i důvodem k zákazu požadovat podání vysvětlení podle § 158 odst. 8 nebo překážkou k předložení či vydání listiny jako věci důležité pro trestní řízení podle § 78 odst. 2. tr. řádu. Zákaz výslechu svědka z těchto důvodů bude třeba respektovat i v těch případech, když je určitá osoba vyslýchána jako svědek před zahájením trestního stíhání podle § 158 odst. 9, § 158a a § 179b odst. 1 nebo je-li vyslýchána prostřednictvím videokonferenčního zařízení podle § 111a tr. řádu.⁵ **Ani právní úprava trestního řízení výslovně neřeší postup při podávání žádosti o zproštění povinnosti mlčenlivosti.**

František Půry soudí: „*Jestliže je povinnost mlčenlivosti stanovena v zájmu určité osoby, měl by být svědek zproštěn především touto osobou, nevyplývá-li ze zákona něco jiného... jestliže by nebyl postup zproštění mlčenlivosti řešitelný ani tímto způsobem, uplatnil by se zde § 8 odst. 5, podle něhož lze vyžadovat informace, na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti, po předchozím souhlasu soudce...*“⁶ Podle § 8 odst. 5 tr. řádu, nestanoví-li zvláštní zákon podmínky, za nichž lze pro účely trestního řízení sdělovat informace, které jsou podle takového zákona utajovány, nebo na něž se vztahuje povinnost mlčenlivosti, lze tyto informace pro trestní řízení vyžadovat po předchozím souhlasu soudce. **O zproštění povinnosti mlčenlivosti by analogicky podle této úpravy požádal příslušný orgán činný v trestním řízení, tj. v řízení před podáním obžaloby policejní orgán nebo státní zástupce, který však k tomu bude muset mít souhlas soudce. Zákon výslovně neřeší situaci vyžadování takových informací nebo údajů po podání obžaloby, tedy zda o tyto informace nebo údaje v řízení po podání obžaloby nebo návrhu na potrestání, resp. o zproštění povinnosti mlčenlivosti, požádá předseda senátu nebo samosoudce, aniž by vyžadoval souhlas dalšího soudce.**

Výše uvedené nasvědčuje obdobnému závěru jako v případě občanského soudního řízení, tj., že **o zproštění povinnosti mlčenlivosti pracovníka nebo člena orgánu banky by měl požádat orgán činný v trestním řízení, a pokud tímto orgánem není soud, tak s předchozím souhlasem soudce.** Zákonná úprava však nevyklučuje i případy, kdy zproštění povinnosti mlčenlivosti bude provedeno bez takové žádosti z vlastního podnětu banky nebo jejího pracovníka (člena orgánu).

Ostatní řízení a další důvody

Pro další důvody uvedené v § 38 odst. 3 zákona o bankách pod písm. c) až l) budou platit zásady uvedené v předchozím textu obdobně. V praxi lze konstatovat, že počet případů zproštění z těchto důvodů nebývá četný.

Ust. § 38 odst. 4 zákona o bankách zakládá bance povinnost poskytnout určité údaje, na které se vztahuje bankovní tajemství, orgánům sociálního zabezpečení, resp. po smrti klienta Úřadu práce České republiky, a to i bez souhlasu klienta. Účelem úpravy je umožnit identifikaci osoby, která se bezdůvodně obohatila tím, že na jejím účtu byla připsána částka odpovídající dávkce určené osobě, která již zemřela.

5 F. Půry in P. Šámal a kol.: Trestní řád I., § 1 až 156, Komentář, 7. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 1450.

6 Tamtéž, str. 1466.

Pokud bude požádáno o zproštění mlčenlivosti určitého pracovníka nebo člena orgánu banky, bude důvodem právě žádost orgánu sociálního zabezpečení nebo Úřadu práce související s touto věcí.

Ust. § 38 odst. 6 zákona o bankách prolamuje bankovní tajemství ve prospěch soukromoprávních zájmů osob. Ustanovení obsahuje dvě věty a normuje dvě pravidla. Úprava první věty ukládá bance povinnost sdělit bankovní spojení klienta osobě oprávněné za účelem výkonu rozhodnutí. Účelem právní úpravy obsažené ve druhé větě je umožnit osobě, aby se domáhala vydání bezdůvodného obohacení od osoby, na jejíž účet omylem bezhotovostně zaslala peněžní prostředky. Zproštění povinnosti mlčenlivosti by bylo provedeno z důvodů žádosti shora uvedených osob, nebude k němu zpravidla docházet, protože banka poskytne potřebné údaje zprávou již na základě vyžádání příslušných osob.

Ust. § 38b zákona o bankách zakotvilo průlom do ochrany bankovního tajemství v zájmu plnění povinností vyplývajících z úpravy dohledu na konsolidovaném základě podle § 26c a násl. zákona o bankách nebo doplňkového dohledu podle zák. č. 377/2005 Sb., o doplňkovém dohledu nad bankami, spořitelnicemi a úvěrními družstvy, pojišťovnami a obchodníky s cennými papíry ve finančních konglomerátech a o změně některých dalších zákonů (zákon o finančních konglomerátech), ve znění pozdějších předpisů. Důvodem zproštění povinnosti mlčenlivosti bude žádost orgánu dohledu o poskytnutí údajů podle tohoto ustanovení.

Rozhodnutí o zproštění mlčenlivosti

Ust. § 39 zákona o bankách upravuje **kompetenci k rozhodnutí o zproštění mlčenlivosti**. Statutární orgán banky (představenstvo nebo statutární ředitel) má v působnosti zprošťování povinnosti mlčenlivosti pracovníků banky, členů dozorčí a správní rady. Jde-li o povinnost mlčenlivosti členů statutárního orgánu, má tuto působnost správní rada nebo dozorčí rada banky.

Představenstvo, správní rada nebo dozorčí rada banky budou jako kolektivní orgány akciové společnosti o zproštění rozhodovat usnesením; statutární ředitel rozhodne individuálním aktem. Pro rozhodnutí o zproštění povinnosti mlčenlivosti není zákonem o bankách předepsána písemná forma. Přesto lze doporučit vyhotovení písemnosti o tomto rozhodnutí. Především v případech, kdy důvodem zproštění povinnosti mlčenlivosti je probíhající občanské soudní řízení nebo trestní řízení, bude žádoucí písemný dokument o zproštění povinnosti mlčenlivosti založit do spisu, aby nevznikly pochybnosti o zákonnosti důkazu.

Zatímco rozhodnutí o zproštění povinnosti mlčenlivosti nemůže příslušný orgán banky delegovat na někoho jiného, povinnost odeslat oznámení o tom, že rozhodnutí bylo přijato, a obsah přijatého rozhodnutí, může být delegována na některý útvar banky. Banka by měla zajistit, aby oznámení o přijatém rozhodnutí bylo doručeno žadateli (soudu, orgánu činnému v trestním řízení apod.) a bylo známo pracovníkovi nebo členu orgánu banky, jehož se rozhodnutí týká. Pro toho má zejména význam záležející v tom, že oznámením o přijetí rozhodnutí je uvědoměn o tom, že byl zproš-

těn povinnosti mlčenlivosti, a bude případně znát i obsah rozhodnutí co do rozsahu zproštění.

Zákon o **bankách nestanoví žádnou lhůtu pro přijetí rozhodnutí o zproštění povinnosti mlčenlivosti**. Délka doby potřebné pro přijetí rozhodnutí kompetentního orgánu bude záležet zejména na kvalitě podkladu, který bude mít banka k dispozici pro přijetí rozhodnutí. V některých případech je v praxi třeba doplnit údaje, podle nichž lze příslušnou záležitost identifikovat a posoudit, zda jsou splněny zákonné důvody pro přijetí rozhodnutí. Zejména při rozhodování kolektivních orgánů je třeba vzít v úvahu, že nezasedají permanentně a že zejména v případě dozorčí rady nebo správní rady mohou být zasedání pouze několikrát do roka.

Samostatnou otázkou je, zda příslušný orgán banky může odmítnout přijetí rozhodnutí o zproštění povinnosti mlčenlivosti. Podle mého názoru **příslušný orgán banky musí odmítnout přijmout rozhodnutí o zproštění povinnosti mlčenlivosti v případě, kdy nejsou splněny zákonné podmínky pro jeho přijetí**. Takovým případem bude především neexistence materiálního důvodu pro zproštění povinnosti mlčenlivosti (konkrétní řízení neprobíhá nebo probíhá jiné než zákonem stanovené řízení atp.). Rovněž bude zpravidla odmítnuta žádost o zproštění povinnosti mlčenlivosti v případě, kdy k němu již v minulosti v totožné věci došlo.

Jak bylo shora uvedeno, ohledně formálních podmínek žádosti o zproštění povinnosti mlčenlivosti není zákonná úprava zcela jednoznačná. **Doručení písemného vyžádání od soudu nebo orgánu činného v trestním řízení, které bude obsahovat údaje identifikující příslušnou záležitost, ve které má být konkrétní osoba zproštěna mlčenlivosti, bude základním předpokladem vymahatelnosti přijetí rozhodnutí příslušného orgánu banky.** Neexistence takového vyžádání může být důvodem nepřijetí rozhodnutí s odůvodněním, že záležitost nebyla dostatečně identifikována.

Závěr

Povinnost mlčenlivosti podle zákona o bankách je jednou ze státem uložených povinností mlčenlivosti. Zejména v průběhu občanského soudního řízení a trestního řízení tato povinnost představuje překážku k provedení důkazu výsledkem svědka. K efektivnějšímu průběhu řízení může přispět i včasné zprošťování povinnosti mlčenlivosti pracovníků a členů orgánů bank. Tento příspěvek poukazuje na některé problémy, které se v praxi vyskytují, a naznačuje možná řešení. Vzhledem ke skutečnosti, že jde o problematiku, která není částým předmětem judikatury, nelze považovat závěry v článku obsažené za nic jiného než právní názory autora a výzvu k případné odborné diskusi nad tématem. ❀

ADVOKÁTNÍ DENÍK

- váš nový zpravodaj
v PC i telefonu

Zdroje plnění v oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty

Novela insolvenčního zákona provedená zákonem č. 31/2019 Sb. při vymezení způsobů oddlužení opustila do té doby aplikované pravidlo „buď prodáme dlužníkovi majetek, který vlastní ke dni schválení oddlužení (oddlužení zpeněžením majetkové podstaty), nebo dlužníkovi majetek sice ponecháme, ale dlužník bude po dobu 5 let věřitelům odevzdávat své pravidelné i mimořádné příjmy (oddlužení plněním splátkového kalendáře)“. Novela zachovala téměř beze změny oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Tento způsob oddlužení byl méně preferovaným způsobem již před novelou; lze očekávat, že po novele bude schvalován insolvenčním soudem zcela výjimečně, neboť předpokladem pro jeho schválení je, že se tak usnesli věřitelé, a to většinou hlasů všech nezajištěných věřitelů s právem hlasu. Oddlužení splátkovým kalendářem jako způsob oddlužení byl zcela opuštěn a nahrazen způsobem novým – oddlužením splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty. O zdrojích pro plnění věřitelům při tomto způsobu oddlužení pojednává tento příspěvek.

JUDr. Jolana Maršíková
je místopředsedkyní Krajského soudu v Hradci Králové.

Pravidelné měsíční splátky

Pravidelné měsíční splátky jsou v oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty i nadále základním a mnohdy jediným zdrojem pro plnění oddlužení. Ust. § 395 odst. 1 písm. b) ins. zák., kterým je upravena minimální ekonomická nabídka dlužníka pro vstup do oddlužení, by na první pohled mohlo vzbudit dojem, že minimální výše měsíční splátky přihlášeným nezajištěným věřitelům (bez ohledu na výši dluhů dlužníka) bude činit alespoň tolik, kolik připadá na odměnu a hotové výdaje ustanoveného insolvenčního správce. Bohužel tomu tak není.

Jednak proto, že plnění ve výši odpovídající měsíční záloze na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce připadá všem věřitelům, včetně věřitelů pohledávek za majetkovou podstatou a pohledávek jim na roveň postavených [vyjma pohledávek věřitelů na výživném ze zákona podle § 169 odst. 1 písm. e) ins. zák. a odměny sepisovatele návrhu na povolení oddlužení podle § 390a odst. 5 ins. zák., neboť tyto pohledávky musí být uspokojeny v plné výši nad rámec zmíněného minimálního plnění pro věřitele]. Uplatní-li tedy v insolvenčním řízení věřitel některý z přednostních nároků, např. pohledávku na náhradu škody způsobené na zdra-

ví podle § 169 odst. 1 písm. b) ins. zák. nebo pracovněprávní pohledávku jako zaměstnanec nebo bývalý zaměstnanec dlužníka podle § 169 odst. 1 písm. a) ins. zák., není vyloučeno, že po celou dobu trvání splátkového kalendáře bude plněno pouze na tyto přednostní nároky, aniž by se přihlášeným nezajištěným věřitelům dostalo jakéhokoliv plnění. Přitom pořadí, ve kterém jsou tyto přednostní nároky v oddlužení plněny, bylo-li jich uplatněno věřiteli více, určuje ust. § 398 odst. 4 ins. zák.

Častěji se však nedostane věřitelům pravidelného měsíčního plnění proto, že **plnění ve výši minimální ekonomické nabídky podle § 395 odst. 1 písm. b) ins. zák. je sice podmínkou pro povolení a následné schválení oddlužení, její neplnění v průběhu oddlužení samo o sobě však nemusí být důvodem pro zrušení schváleného oddlužení.** Podle § 418 odst. 1 písm. c) ins. zák. lze oddlužení zrušit jen tehdy, pokud dlužník není po dobu delší než tři měsíce schopen splácet v plné výši pohledávky podle § 395 odst. 1 písm. b) ins. zák., ovšem za předpokladu, že tyto pohledávky vznikly po rozhodnutí o úpadku, tedy fakticky jde pouze o měsíční zálohy na odměnu a hotové výdaje insolvenčního správce, popř. běžné výživné. Nadto neschopnost splácet musela nastat v důsledku okolností, které dlužník zavinil. Pochopitelně není vyloučeno, že insolvenční soud shledá jiné důvody pro zrušení neplněného oddlužení, např. ten, že dlužník nevynakládá veškeré úsilí, které po něm lze spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů [§ 412 odst. 1 písm. h) ve spojení s ust. § 418 odst. 1 písm. a) ins. zák.].

Majetek, který je dlužník povinen vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení

Podle § 398 odst. 3 ins. zák. je **dlužník povinen vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení majetek náležející do ma-**

jetkové podstaty, a to za předpokladu, že zpeněžením tohoto majetku bude dosaženo výtěžku, který alespoň částečně uspokojí pohledávky dlužnických věřitelů (§ 398 odst. 6 ins. zák.). Praktická realizace tohoto zákonného ustanovení by měla proběhnout takto:

Insolvenční správce po rozhodnutí o úpadku a povolení oddlužení **poradí postupem podle § 217 a násl. ins. zák. soupis majetkové podstaty**, kam sepiše veškerý majetek náležející do majetkové podstaty; součástí soupisu bude i ocenění majetku provedené insolvenčním správcem, popř. znalcem, pokud tuto formu ocenění zákon pro určitý druh majetku předepisuje. Provedením soupisu majetkové podstaty nezískává insolvenční správce k sepsanému majetku dispoziční oprávnění, to zůstává dlužníkovi, který je v dispozičních s majetkem omezen ust. § 111 ins. zák.

Insolvenční správce **zhodnotí očekávanou výtěžnost zpeněžení nezajištěného majetku sepsaného do majetkové podstaty** (v jiném režimu funguje majetek, který je předmětem zajištění; k tomu viz níže). **Ve zprávě pro oddlužení pak insolvenční správce** tuto úvahu stručně zpřístupní a **navrhne**, popř. nenavrhne **insolvenčnímu soudu**, aby **uložil dlužníkovi sepsaný majetek vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení**. Úvahy insolvenčního správce budou ovlivněny jednak očekávanou celkovou částkou, za kterou lze majetek zpeněžit, jednak očekávanými náklady na zpeněžení a zejména pak výši zálohy na odměnu insolvenčního správce za provedené zpeněžení.

Pro výpočet výše zálohy na odměnu insolvenčního správce je relevantní úprava obsažená v § 3 vyhl. č. 313/2007 Sb. ve znění účinném od 1. 6. 2019 (dále jen „vyhláška“). Podle § 3 odst. 2 písm. b), odst. 4 vyhlášky platí, že zpeněžuje-li insolvenční správce majetek některým ze způsobů uvedených v § 286 ins. zák., náleží mu odměna v sazbě 15 % (při výtěžku do 500 tis. Kč), nejméně však 20 000 Kč + DPH, je-li insolvenční správce plátcem této daně. Zpeněžuje-li insolvenční správce jinými způsoby, náleží mu odměna v sazbě 4 % případně navýšená o DPH [§ 3 odst. 2 písm. c) vyhlášky]; zde není minimální výše odměny stanovena. Pokud tedy insolvenční správce sepiše do majetkové podstaty majetek, který se pravidelně zpeněžuje některým ze způsobů uvedených v § 286 ins. zák., musí uvážit, zda je schopen dosáhnout jeho zpeněžením celkového výtěžku cca 40 000 Kč, aby po odpočtu nákladů na správu a zpeněžení tohoto majetku a po odpočtu zálohy na odměnu insolvenčního správce skutečně zbyla, pokud možno nezanedbatelná, částka k rozdělení mezi věřitele. Majetek, který se v insolvenčním řízení realizuje jinak než zpeněžením podle § 286 ins. zák. (např. pohledávka dlužníka ze smlouvy o penzijním připojištění, zůstatek na účtu stavebního spoření apod.), se pak s ohledem na konstrukci výpočtu odměny insolvenčního správce bude zpeněžovat vždy.

Insolvenční soud (po přezkoumání závěrů insolvenčního správce obsažených ve zprávě pro oddlužení) uloží dlužníkovi v usnesení, kterým oddlužení schvaluje, povinnost vydat insolvenčnímu správci majetek ke zpeněžení a tento majetek nezaměnitelným způsobem v usnesení označí. Toto rozhodnutí je oprávněn napadnout dlužník odvoláním (§ 406 odst. 4 ins. zák.); důvodem odvolání může

být toliko tvrzení dlužníka, že mu insolvenční soud uložil vydat ke zpeněžení majetek, který dlužník povinen vydat dle ins. zák. není.

Právní mocí tohoto rozhodnutí získává insolvenční správce k uvedenému majetku dispoziční oprávnění. Majetek pak insolvenční správce zpeněží obdobně jako v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty (§ 409 odst. 2 ve spojení s § 408 odst. 1 ins. zák.); tedy ohledně zpeněžovaného majetku se použijí obdobně ustanovení ins. zák. o účinných prohlášení konkursu, včetně zániku společného jmění dlužníka a jeho manžela. Zde je třeba upozornit na novelizované ust. § 274 ins. zák. o předluženém společném jmění manželů.

Jakmile bude označený majetek zpeněžen, předloží insolvenční správce insolvenčnímu soudu zprávu o stavu insolvenčního řízení. Insolvenční zákon neukládá správci předložit konečnou zprávu, jako je tomu v konkursu či v oddlužení zpeněžením majetkové podstaty. Půjde o podání oproti konečné zprávě jednodušší a méně formalizované, nicméně nepochybně musí obsahovat informace o způsobu zpeněžení majetku, o výtěžku dosaženém zpeněžením, o nákladech spojených se správou a zpeněžením. Dále bude součástí této zprávy vyúčtování zálohy na odměnu a hotových výdajů insolvenčního správce. Zpráva musí vyústit v závěr, jaká částka je určena k uspokojení věřitelů.

Ust. § 409 odst. 2 ins. zák. ukládá insolvenčnímu soudu tuto zprávu projednat způsobem přiměřeným režimu konkursu. Tedy po odstranění případných nesrovnalostí zveřejní insolvenční soud zprávu o stavu insolvenčního řízení v insolvenčním rejstříku s výzvou k podání případných námitek věřiteli či dlužníkem. Vzhledem k tomu, že se pro oddlužení použijí pravidla nepatrného konkursu (§ 398 odst. 8 ins. zák.), lze o případných námitkách rozhodnout i bez nařízení jednání. Insolvenční soud usnesením zprávu o stavu insolvenčního řízení schválí a rozhodne o záloze na odměnu a hotových výdajích insolvenčního správce.

Výtěžek pak bude vyplacen věřitelům prostřednictvím rozvrhového usnesení, které lze podle § 315 odst. 1 písm. f) spojit s rozhodnutím o schválení zprávy o stavu insolvenčního řízení. I zde musí být respektováno pořadí uspokojovaných pohledávek, proto **přihlášení nezajištění věřitelé obdrží plnění jen tehdy, budou-li uspokojeny všechny pohledávky za majetkovou podstatou a jim na roven postavené** (tedy např. dluh na zákonném výživném, pohledávky z titulu náhrady škody na zdraví apod.).

Rychlost zpeněžení označeného majetku a vydání výtěžku věřitelům na základě pravomocného rozvrhového usnesení může zásadním způsobem ovlivnit celkovou dobu trvání oddlužení, a to v případech, kdy je na vydání výtěžku zpeněžení závislá 60% míra uspokojení pohledávek věřitelů v době tří let.

Zastávám názor, že insolvenční správce musí vzít v úvahu i to, zda uložením povinnosti vydat určitý majetek ke zpeněžení nebude dlužníkovi fakticky znemožněno plnění splátkového kalendáře. Může se tak stát třeba v případě, kdy je cesta autem jediným způsobem, jak se může dlužník dostat do zaměstnání, kde pobírá nadprůměrnou mzdu,

ze které plynou věřitelům vysoké pravidelné měsíční splátky. Jistě by z dlouhodobého pohledu bylo pro věřitele nevýhodné, pokud by dlužník v důsledku zpeněžení vozidla toto lukrativní zaměstnání opustil. Výše uvedený postup je možné, podle mého názoru, obhájit analogií s právní úpravou předpokladů pro stanovení jiné měsíční splátky obsaženou v § 398 odst. 5 ins. zák., podle které lze stanovit jinou výši měsíčních splátek (zde analogicky neuložit dlužníkovi povinnost vydat věc ke zpeněžení), lze-li důvodně předpokládat, že míra uspokojení nezajištěných věřitelů bude i při jiné výši měsíčních splátek vyšší. Obdobná situace nastane často u podnikatelů. Pokud má dlužník pro účely plnění splátkového kalendáře odvádět měsíčně zálohovou srážku odpovídající části příjmů z podnikatelské činnosti, stěží lze zároveň uložit dlužníkovi, aby majetek, který k podnikání potřebuje, vydal insolvenčnímu správci ke zpeněžení.

Pokud bude praxe akceptovat názor uvedený výše, pak je třeba rovněž přijmout závěr, že **rozhodnutí, kterým bude dlužníkovi uložena povinnost vydat majetek ke zpeněžení, lze vydat i později v průběhu oddlužení v okamžiku, kdy potřeba využívat majetek dlužníkem k dosahování pravidelného příjmu odpadne** (dlužník přestane do vzdáleného zaměstnání dojíždět, popř. přestane podnikat).

Nadlimitní obydlí

Vyjma věcí výše uvedených není dlužník podle § 398 odst. 5 ins. zák. povinen vydat insolvenčnímu správci své obydlí, ledaže ze zprávy pro oddlužení vyplývá, že jeho hodnota přesahuje hodnotu určenou podle prováděcího předpisu, kterým je vládní nařízení č. 189/2019 Sb., o způsobu určení hodnoty obydlí, které dlužník není povinen vydat ke zpeněžení.

Předně je třeba zdůraznit, že výše uvedené platí jen v případě, kdy obydlí dlužníka není majetkem, k němuž věřitelé v insolvenčním řízení uplatnili právo na uspokojení ze zajištění; v takovém případě dochází k případnému zpeněžení za jiných podmínek (viz dále) a zjišťování hodnoty obydlí podle vládního nařízení č. 189/2019 Sb. je zcela irelevantní.

Pokud obydlí dlužníka není zástavou, porovnává insolvenční správce dvě částky. Jednak obvyklou cenu obydlí ke dni rozhodnutí o úpadku zjištěnou znalcem (v případě nemovitých věcí nebo obtížně ocenitelných ostatních věcí), popř. insolvenčním správcem (u ostatního majetku). **Jednak hodnotu vypočtenou podle výše uvedeného vládního nařízení.** Převyšuje-li obvyklá cena obydlí hodnotu zjištěnou podle vládního nařízení, navrhne insolvenční správce ve zprávě pro oddlužení, aby insolvenční soud uložil dlužníkovi povinnost vydat obydlí ke zpeněžení.

Proti rozhodnutí insolvenčního soudu, kterým je dlužníkovi uložena povinnost vydat obydlí ke zpeněžení, má dlužník právo řádného opravného prostředku. Pokud je dlužníkovi povinnost uložena pravomocně, postupuje insolvenční správce při zpeněžení a vydání výtěžku shodně jako v případě ostatního majetku, jak bylo popsáno výše.

Soudní praxe se shoduje v tom, že insolvenčnímu správci by neměl být udělen souhlas ke zpeněžení obydlí za kupní cenu nižší, než je hodnota určená podle prováděcího předpisu. Je věcí budoucí praxe, zda se tato podmínka objeví již ve výroku rozhodnutí, kterým bude povinnost k vydání obydlí dlužníkovi uložena, či zda bude tato podmínka vyjádřena až v souvislosti s udělením souhlasu k prodeji obydlí.

Režim majetku sloužícího k zajištění

Zřejmě největší rozpaky vzbuzuje v soudcovských řadách režim **zpeněžení majetku sloužícího k uspokojení zajištěných věřitelů. Zákonodávce ponechal beze změny úpravu tak, jak fungovala v oddlužení splátkovým kalendářem.** Podle § 409 odst. 3 a 4 ins. zák. tedy i v oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty platí, že po schválení oddlužení má k majetku, který tvoří předmět zajištění, ze zákona dispoziční oprávnění insolvenční správce. **Tento majetek zpeněží** po schválení oddlužení, nejdříve však po zjištění pravosti, výše a pořadí zajištěné pohledávky, ovšem **jen tehdy, pokud o to požádá zajištěný věřitel.**

Tedy dispoziční oprávnění k majetku sloužícímu k zajištění má po pravomocném schválení oddlužení insolvenční správce, aniž by o tom musel rozhodovat insolvenční soud. Nepožádá-li zajištěný věřitel v průběhu insolvenčního řízení o zpeněžení, zástava nebude zpeněžena (bohužel ani v těch případech, kdy by bylo možné očekávat hyperochu). Bude-li po splnění oddlužení dlužníkovi přiznáno osvobození od dluhů, zůstane podle § 414 odst. 4 ins. zák. zajištěnému věřiteli zachováno právo domáhat se uspokojení pohledávky z výtěžku získaného zpeněžením provedeným po skončení insolvenčního řízení.

Požádá-li zajištěný věřitel o zpeněžení zástavy, provede insolvenční správce zpeněžení podle pokynů zajištěného věřitele a postupem podle § 298 ins. zák. vydá zajištěnému věřiteli výtěžek po odpočtu nákladů na správu a zpeněžení předmětu zajištění a po odpočtu zálohy na odměnu insolvenčního správce. Ta činí podle § 3 odst. 2 písm. d) vyhlášky 9 % z částky určené k vydání zajištěnému věřiteli (při výtěžku do jednoho milionu korun). Jediným problémem bude, jak naložit s případnou hyperochou.

V oddlužení splátkovým kalendářem soudní praxe přijala logický závěr odpovídající tomuto způsobu oddlužení, že hyperocha patří dlužníkovi. Mám za to, že tento názor v novém způsobu oddlužení obstát nemůže a že **hyperocha by měla sloužit k uspokojení pohledávek ostatních věřitelů.** Pokud by měl mít insolvenční správce problém s dispozičním oprávněním k hyperoše (což bylo některými správci naznačováno), pak se domnívám, že v usnesení podle § 298 ins. zák., kterým uděluje insolvenční soud souhlas k výplatě zajištěnému věřiteli, může být insolvenčnímu správci uloženo hyperochu mezi ostatní věřitele ve formě mimořádné splátky rozdělit. Takové pravomocné rozhodnutí bude dostatečným podkladem pro výplatu a dispoziční oprávnění insolvenčního správce založí.

Pokud by v důsledku přezkumu, popř. následně vedeného incidenčního sporu, bylo úspěšně popřeno věřitelům právo na uspokojení ze zajištění a věc přestala být pro účely insolvenčního řízení předmětem zajištění, bude třeba, aby insolvenční soud rozhodnutím dodatečně dlužníkovi uložil povinnost vydat tento majetek ke zpeněžení, nepůjde-li o podlimitní obydlí. Tím bude insolvenčnímu správci založeno dispoziční oprávnění (které v důsledku účinného popření zajištění ztratil), aby mohl majetek zpeněžit.

Režim mimořádných příjmů a zamlčeného majetku

Shodně jako v oddlužení splátkovým kalendářem je dlužník podle § 412 odst. 1 písm. b) ins. zák. povinen po dobu trvání účinků schváleného oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty hodnoty získané dědictvím, darem a z neúčinného právního úkonu, jakož i majetek, který dlužník neuvedl v seznamu majetku, ač tuto povinnost měl, vydat insolvenčnímu správci ke zpeněžení a výtěžek, stejně jako jiné své mimořádné příjmy, použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře. Novela rozšířila výše uvedenou povinnost na část výtěžku zpeněžení majetku náležejícího do společného jmění manželů a upřesnila, že za mimořádný příjem se nepovažují plnění z pojistných smluv o škodovém pojištění a plnění z titulu práva na náhradu majetkové a nemajetkové újmy.

K výše uvedenému majetku získává insolvenční správce dispoziční oprávnění dodatečným soupisem tohoto majetku do podstaty, aniž by je musel svým rozhodnutím zakládat insolvenční soud. Insolvenční správce provede zpeněžení a po odpočtu nákladů spojených se správou a zpeněžením tohoto majetku a po odpočtu své odměny [viz § 3 odst. 2 písm. b) a c) vyhlášky] rozdělí výtěžek ve formě mimořádné splátky mezi věřitele. K vyplacení mimořádné splátky insolvenční správce souhlas insolvenčního soudu nepo-

třebuje; potřebuje však rozhodnutí insolvenčního soudu o určení výše zálohy na odměnu za toto zpeněžení. O tu by měl požádat předtím, než výplatu provede.

Majetek postižený v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce

Podle § 409 odst. 3 ins. zák. platí, že pravomocným schválením oddlužení ve formě splátkového kalendáře se zpeněžením majetkové podstaty má dlužník dispoziční oprávnění k majetku, a to vyjma majetku, který slouží k zajištění, a vyjma majetku, který insolvenční soud uložil vydat ke zpeněžení. Navíc nově platí, že dlužník nezískává dispoziční oprávnění k majetku, který byl postižen v rámci výkonu rozhodnutí nebo exekuce, a to i přesto, že exekutor nemůže za trvání insolvenčního řízení exekuci provést, neboť mu to zakazuje § 109 odst. 1 písm. c) ins. zák.

V jakém režimu se tedy po schválení oddlužení majetek postižený výkonem rozhodnutí nebo exekucí nachází? Každopádně je tento majetek insolvenčním správcem sepsán do majetkové podstaty; to samo o sobě nemá na dispoziční oprávnění vliv. Dispoziční oprávnění k tomuto majetku získá insolvenční správce tehdy, pokud insolvenční soud uloží dlužníkovi povinnost vydat tento majetek ke zpeněžení (viz výklad výše).

Pokud insolvenční soud neuloží dlužníkovi vydat tento majetek ke zpeněžení, např. proto, že jde o majetek, jehož zpeněžením by se nedosáhlo ani částečného uspokojení věřitelů (majetek nepatrné hodnoty), insolvenční správce k tomuto majetku dispoziční oprávnění nezíská. Tento majetek tak zůstává po dobu trvání oddlužení zablokován v režimu generálního inhibitoria pro případ, že by došlo ke zrušení schváleného oddlužení a prohlášení konkursu (pak by byl i tento majetek zpeněžen insolvenčním správcem), nebo k zastavení insolvenčního řízení (pak by bylo možné pokračovat v provádění exekuce).

Tento nový režim však zakládá (oproti původní úpravě) další častý zdroj uspokojení pohledávek věřitelů, kterým jsou finanční prostředky ve výkonu rozhodnutí nebo v exekuci sražené ze mzdy či jiného obdobného příjmu dlužníka, popř. získané zpeněžením majetku dlužníka, které nemohly být v důsledku účinků zahájeného insolvenčního řízení vyplaceny oprávněnému.

Závěr

Pokud tedy porovnáme rozsah, v jakém bude postižen majetek dlužníka při řešení úpadku oddlužením splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty s rozsahem postižení dlužníkovu majetku v konkursu, lze uzavřít, že na rozdíl od konkursu, kde je zpeněžován všechen majetek dlužníka, nebude při tomto způsobu oddlužení zpeněžen (až na výjimky) pouze majetek nepatrné hodnoty, podlimitní obydlí dlužníka, popř. předmět zajištění, pokud k jeho zpeněžení nedá zajištěný věřitel pokyn. Nadto bude muset dlužník po celou dobu trvání oddlužení vykonávat přiměřenou výdělečnou činnost a vynakládat veškeré úsilí, které lze po něm spravedlivě požadovat, k plnému uspokojení pohledávek svých věřitelů. ❀

SROZUMITELNÁ ŘEŠENÍ
KREATIVNÍ PŘÍSTUP
ATRAKTIVNÍ PODMÍNKY PRO ADVOKÁTY
www.bredford.cz

BREDFORD **CONSULTING**
 daně - účetnictví - mzdy

Vymezení základního rámce dohod rodičů o styku s dítětem

Konflikty rodičů týkající se úpravy styku dítěte s rodičem, s nímž po rozchodu či rozvodu rodičů nežije, patří k nejčastějším a současně k nejobtížněji řešitelným. Oba rodiče mají pocit, že pravda a právo je na jejich straně – nerezidentní rodič má právo na dítě a rezidentní rodič právo rozhodovat o dítěti. Příčinou těchto vleklých problémů, v nichž je mnohdy na to nejdůležitější, tedy na pohodu a spokojenost samotného dítěte, úplně zapomínáno, je přitom často podceněná výchozí úprava styku nerezidentního rodiče s dítětem.

JUDr. Ing. Romana Rogalewiczová, Ph.D., působí na Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí v Brně.

Mnoho lidí si až po svém rozchodu uvědomí, že skutečnost, že se stali rodiči společného dítěte, mezi nimi vytvořila trvalé a nezrušitelné pouto a že partnerským rozchodem jejich vzájemný vztah nekončí a nejméně na několik dalších let, určitým způsobem však po zbytek života, budou nadále součástí života toho druhého. Rozcházející se rodiče si musí především ujasnit své povinnosti a práva vůči společnému dítěti, zejména jakým způsobem bude nadále zajištěna péče o dítě, jakým způsobem se který z rodičů bude podílet na zajištění výživy dítěte, a pokud bude dítě převážně v péči pouze jednoho z rodičů, jakým způsobem a v jakém rozsahu bude realizován styk s druhým rodičem. Pro účely tohoto příspěvku budu nadále označovat rodiče, s nímž dítě žije, „převážně pečující rodič“ nebo „rezidentní rodič“, a rodiče, který s dítětem nežije a který péči o dítě uskutečňuje prostřednictvím pravidelného osobního styku, „nerezidentní rodič“.

Primárně by se na otázkách péče, výchovy a výživy dítěte měli rodiče dohodnout. Toto pravidlo reflektuje princip autonomie rodiny a právo na rodinný život, neboť stát by do toho, jak rodina funguje, neměl zasahovat, pokud uspořádání poměrů neohrožuje zájmy nezletilého dítěte. **Dohoda rodičů musí být schválena soudem, pokud rodiče uzavřeli manželství a po svém rozchodu usilují o rozvod manželství. Žili-li rodiče v nesezdaném soužití, jejich dohoda být soudem schválena nemusí, nicméně pouze soudem schválená dohoda představuje vykonatelný právní titul.**

Zatímco v případě úpravy péče o dítě a výživného musí být u rozvádějících se rodičů zřejmé, jak se dohodli (tj. zda bude dítě v péči pouze jednoho z rodičů, zda bude realizována střídavá péče, nebo jsou rodiče schopni zajistit nadále péči společnou, a konkrétní částky výživného, jimiž bude nerezidentní rodič, nebo v případě střídavé péče budou oba rodiče přispívat na výživu dítěte), ohledně styku nerezidentního

rodiče s dítětem není nezbytné předkládat soudu konkrétní úpravu nebo nechávat dohodu o způsobu a rozsahu styku soudem schválit. To vyplývá z § 891 odst. 1 o. z. Rozhoduje-li soud nebo schvaluje-li soud dohodu o úpravě péče o dítě a o výživném, ale rodiče nemají konkrétní dohodu o realizaci styku, resp. mají určitou představu, jak by měl styk probíhat, ale buď nemají nastavena pevná pravidla, nebo nechtějí tato pravidla brát jako závazná ve formě vykonatelného soudního rozhodnutí, obvykle není úprava styku v soudním rozhodnutí zmíněna vůbec, nebo je ošetřena konstatováním, že styk nerezidentního rodiče s dítětem se bude uskutečňovat pravidelně podle dohody rodičů. A právě v této formulaci může (i když nemusí) být skryt bludný kořen, který způsobí nerezidentnímu rodiči řadu dalších komplikací a problémů.

Dohoda rodičů

Dohodou se rozumí **vzájemný adresovaný obsahově shodný projev vůle (nejméně) dvou stran**.¹ Přičemž aby mohla být dohoda považována za platnou, musí být projevy vůle určité, musí být myšleny vážně, nesmí být v rozporu s dobrými mravy a s právním pořádkem a musí být učiněny svobodně, tj. nikoliv pod nátlakem.

V případě, že styk dítěte s nerezidentním rodičem není upraven soudním rozhodnutím, ale jeho realizace je ponechána na schopnosti rodičů se dohodnout, jsou tyto rodičovské dohody často dohodami pouze zdánlivě. Pokud totiž rodiče prohlásí, že se dohodli, za situace, kdy si pouze sdělili, že „na styku se vždycky nějak domluvíme“, a neexistují alespoň rámcová pravidla, pak zde chybí jakákoliv určitost takové dohody. Nejsou pak výjimkou situace, že si každý z rodičů takovou „dohodu“ o styku představuje úplně jinak – nerezidentní rodič si myslí, že si dítě bude brát tři odpoledne v týdnu a každý druhý víkend, zatímco pro rezidentního rodiče to znamená, že nerezidentnímu rodiči bude stačit, pokud mu dovolí strávit s dítětem každou druhou sobotu. Vzhledem k tomu, že rodiče svoji představu o obsahu dohody o styku nevyjádřili předem určitě, nedošlo samozřejmě ani k obsahovému překryvu, a žádná dohoda tak vlastně nevznikla.

Ne nastaví-li rodiče včas alespoň rámcová pravidla, např. co do rozsahu styku, nesou s sebou tyto „prázdny dohody“ jed-

¹ J. Fiala, J. Hurdík, V. Korecká, I. Telec: Lexikon, Občanské právo, 2. vydání, Sagit, Ostrava 2001, str. 310.

no zásadní riziko, kterým je **nerovné postavení rodičů**. K tomu fakticky dochází, jakmile se jeden z nich pravomocně stane převážně pečujícím rodičem, protože tento rodič má ve věcech styku poslední slovo. Pokud řekne, že dítě ke styku nepředá, tak nerezidentní rodič nemá žádnou možnost, jak se k dítěti dostat a převzít si ho. **Dochází-li tedy k průběžnému vytváření dohod *ad hoc*, v praxi jsou v naprosté většině případů uzavírány za situace, kdy postavení jedné ze stran je výrazně slabší, a dá se říci, že dohoda je touto stranou uzavírána za nápadně nevýhodných podmínek, často i pod nátlakem.**

A zde je právě možné narazit na jeden z největších problémů mimosoudních dohod rodičů o realizaci styku nerezidentního rodiče s dítětem. Převážně pečující rodič je jednoznačně ve výhodnější pozici, a pokud si tuto svou výhodu uvědomuje, může ji snadno zneužívat při jednání s nerezidentním rodičem. Jednoduše řečeno – neexistuje-li pravomocné a vykonatelné soudní rozhodnutí o úpravě styku, nemůže se nerezidentní rodič svého práva na styk s dítětem domáhat výkonem rozhodnutí, dítě je v péči rezidentního rodiče, a tento rodič tak může jednostranně určovat pravidla, za jakých styk bude probíhat. Termínem a rozsahem počínaje, kladením různých podmínek (ačkoliv takové podmínky je dle § 888 o. z. oprávněn stanovit pouze soud²) a požadováním různých protiplnění (*de facto* vydíráním) konče. A nerezidentní rodič se proti tomu vlastně nemá jak bránit. Nelíbí-li se mu nebo nevyhovují-li mu pravidla styku, která převážně pečující rodič určil, buď je musí i proti své vůli přijmout, aby se s dítětem vůbec viděl, nebo odmítnout za cenu, že dítě neuvidí. Pokud přistoupí na realizaci styku za podmínek, s nimiž nesouhlasí (např. mu není umožňováno, aby u něj dítě zůstávalo přes noc, nebo se smí s dítětem zdržovat pouze v místech určených převážně pečujícím rodičem), pak nemůžeme hovořit o dohodě rodičů o výkonu styku nerezidentního rodiče s dítětem, ale o jednostranném diktátu převážně pečujícího rodiče, který musí nerezidentní rodič akceptovat v pozici slabší strany, která jednoznačně jedná za nápadně nevýhodných podmínek.

Problém nemusí představovat pouze výše popsané vnučené „dohody“, ale i dohody, které rodiče přijímají s vědomím, že neodpovídají jejich vůli, ale jsou výsledkem jednostranného kompromisu. Samozřejmě může být i kompromisní řešení zcela v pořádku, ale stejně tak může časem vzniknout pochybnost, rodič může nabýt dojmu, že udělal větší ústupek než druhá strana, a tím oslabil svoji pozici. Výsledné kompromisní řešení by mělo vždy naplňovat alespoň minimální požadavky, s nimiž obě strany zahajovaly jednání, nikdo by neměl přistoupit na podmínky, které pro něho jsou z principu nepřijatelné (tzn. přijmout původně nepřijatelné s odůvodněným „méně je lepší než nic“).³ Na druhou stranu by však ro-

diče své minimální požadavky měli nastavovat realisticky, tj. uvědomit si, jaký požadavek je rozumný a jaký naopak přehnaný. Tato hranice by měla vycházet jednak ze spravedlivého rozdělení času stráveného s dítětem mezi rodiče, především však z toho, jakým způsobem se který z rodičů dítěti věnoval v době trvání jejich vztahu. Tzn., měl-li nerezidentní rodič, který byl zvyklý se svému dítěti věnovat každodenně, chodit s ním ven, doprovázet ho na kroužky apod., ale po rozchodu rodičů mu dítě nebylo svěřeno do péče, představu, že se s dítětem chce vidat v rozsahu alespoň pět dní během dvou týdnů, pak se domnívám, že jeho požadavek je postavený na reálném základu a dohoda rodičů, podle které bude styk probíhat každý druhý víkend od pátku do neděle a k tomu každý týden v úterý odpoledne a v týdnu, kdy je dítě přes víkend s převážně pečujícím rodičem, také ve čtvrtek odpoledne, jeho představu splňuje. Souhlasí-li však tento rodič s tím, že se s dítětem uvidí pouze každý druhý víkend od soboty do neděle, a navíc ve středu v týdnu, kdy dítě tráví víkend s rezidentním rodičem, představuje to pro něho velký ústupek. To může časem způsobovat problémy a vyvolávat konflikty mezi rodiči.

Dalším faktorem, který rodiče často pomijí a který by naopak měl být pro ně klíčovým kritériem při rozhodování o úpravě styku, **jsou přání a představy dítěte** o tom, jak často a v jakém rozsahu by chtělo trávit čas s nerezidentním rodičem. Lze si jen stěží představit situace (s výjimkou, kdy se již během soužití celé rodiny projevovaly v chování nerezidentního rodiče patologické rysy, např. alkoholismus, násilné sklony, případně lze chování rodiče označit jako despotické – rodič se snaží dítě ovládat, odmítá respektovat a zohlednit jakákoliv jeho přání a názory, nebo dítě pociťuje ze strany rodiče nějakou křivdu – např. důvodem jeho odchodu od rodiny byl nový partner, s nímž nerezidentní rodič nyní žije, nebo dokonce založil vlastní rodinu), kdy by se dítě s nerezidentním rodičem nechtělo z vlastního rozhodnutí po rozchodu rodičů vidat vůbec nebo jen co nejméně.⁴ Jakákoliv omezení ve styku dítěte s rodičem, s nímž trvale nežije, pak mají neblahý dopad na rozvoj jejich vzájemných vztahů, a dítě tak přichází o možnost výchovného působení a přejímání hodnot a vzorců chování od obou svých rodičů (shodně Ústavní soud v nálezu ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. II. ÚS 554/2004: „*Záměrem dítěte je, aby na jeho výchově participovala nejen matka, ale také otec, který se nezastupitelným způsobem podílí na jeho postupně se vyvíjející životní orientaci.*“).

O nerovné rovnosti rodičů aneb o právu silnějšího

Rodičovská odpovědnost náleží stejně oběma rodičům (§ 865 odst. 1 o. z.). Oba rodiče jsou stejnou měrou povinni vykonávat rodičovské povinnosti a mají stejná rodičovská práva. A to bez ohledu na to, zda tvoří „úplnou rodinu“, nebo se rozešli a dítě trvale žije pouze s jedním z nich, i když je pravda, že fakticky tato skutečnost zasahuje do povinnosti a práva nerezidentního rodiče osobně pečovat o dítě.⁵ Nadále ale má i tento rodič povinnost a právo osobní péči o dítě realizovat, a to právě prostřednictvím osobního styku s dítětem. Do rodičovské odpovědnosti může zasáhnout výlučně soud a jakékoliv restrikce jsou přípustné jen v případě, že je

2 Srov. J. Švestka, J. Dvořák, J. Fiala, M. Zuklínová a kol.: *Občanský zákoník, Komentář, Svazek I* (§ 655-975), 1. vydání, Wolters Kluwer, Praha 2014, str. 510.

3 P. Beck: *Cochemer Praxis v. Integrierte Mediation – Vergleich der methodischen Ansätze*, 1. vydání, GRIN Verlag, Mnichov 2009, str. 17.

4 Srov. L. Čírtková: *Styk dítěte s násilným rodičem v kontextu domácího násilí, Právo a rodina č. 11/2009*, str. 3-4.

5 F. Melzer, P. Tégl a kol.: *Občanský zákoník – velký komentář, Svazek IV., § 655-975*, 1. vydání, Leges, Praha 2016, str. 1404.

to v zájmu dítěte (§ 866 o. z.). O společné rodičovské odpovědnosti svědčí i formulace o. z. v části týkající se rodičovské odpovědnosti (§ 865-886 o. z.), kde je zásadně používáno množné číslo „rodiče“ a jen tehdy, je-li upravována situace, kdy dítě žije pouze s jedním ze svých rodičů, je to výslovně uvedeno („*pečuje-li o dítě jen jeden z rodičů...*“, „*žije-li dítě s rodiči nebo s některým z nich...*“).

Zkušenosti z praxe však ukazují, že **jakmile dojde k rozchodu rodičů a dítě nadále nežije společně s oběma rodiči, ale jeden z nich se pro ně stane hlavní pečující osobou, u které má domov, která zajišťuje každodenní fungování rodiny a organizaci péče o dítě, je to vnímáno tak, že má tato osoba i rozhodující postavení jako rodič v životě dítěte.** Nerezidentní rodič se stává „cizincem“, který si dítě smí „půjčovat“, a rezidentní rodič pak má pocit, že je oprávněn stanovovat podmínky a určovat pravidla pro dobu, kterou dítě s nerezidentním rodičem stráví. Včetně toho, že jejich vzájemný styk bude realizován pouze tehdy, pokud to převážně pečující rodič umožní. Jinými slovy – nerezidentní rodič si bude moct dítě „vypůjčit“ na dobu, o kterou požádá nebo kterou navrhne, pokud se to rezidentnímu rodiči bude hodit. Přitom při jakémkoliv úpravě styku dítěte s rodičem je „... *nutno vycházet z toho, že právem obou rodičů je v zásadě stejnou měrou o dítě pečovat a podílet se na jeho výchově, s čímž koresponduje i právo samotného dítěte na péči obou rodičů, a tudíž je-li rozhodnutím soudu svěřeno do péče jednoho z rodičů, pak by tomuto dítěti mělo být umožněno stýkat se s druhým rodičem v takové míře, aby byl postulát rovné rodičovské péče co nejvíce naplněn. Takové uspořádání je zpravidla vždy ‚v nejlepší zájmu dítěte‘, přičemž odchylky od tohoto principu musí být odůvodněny ochranou nějakého jiného, dostatečně silného legitimního zájmu, přičemž konkrétní skutečnosti, o něž se tento zájem opírá, musí být v daném řízení prokázány*“ (usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2017, sp. zn. I. ÚS 955/2015).

Názornou ukázkou toho, že rezidentní rodiče jsou považováni (a zejména se považují) za rodiče „nadřazené“, jsou případy, kdy styk je upraven soudním rozhodnutím včetně vymezení doby, kterou dítě může strávit s nerezidentním rodičem během letních prázdnin. S tím, že nerezidentní rodič má přednostní právo na volbu termínů, v nichž bude styk s dítětem realizovat. V soudních rozhodnutích je toto právo obvykle formulováno slovy „*oznámí termíny rezidentnímu rodiči do ...*“ (většinou konce dubna). Má-li nerezidentní rodič termíny oznámit, stěží lze obhájit jiný výklad, než že má nerezidentní rodič právo sám tyto termíny určit a rezidentní rodič povinnost je respektovat. **Domnívám se, že ustálená praxe tímto způsobem do určité míry vyrovnává slabší postavení nerezidentního rodiče,** který má přednost při volbě termínů, v nichž s dítětem stráví dovolenou, a rezidentní rodič, který jinak s dítětem tráví převážnou část roku, toto musí přijmout (a pokud předem ví, že by s dítětem sám chtěl strávit konkrétní dobu v průběhu prázdnin, může nerezidentního rodiče předem kontaktovat a dohodnout se s ním, aby mu tento termín nechal volný, je-li to možné). Nicméně vůbec nejsou výjimečné situace, kdy rezidentní rodiče mají pocit, že termíny sdělené nerezidentním rodičem jsou oprávněně korigovat, upravovat, nebo dokonce je mají schválit. Ale v těchto případech není co odsouhlasit, rezidentní rodič má

tyto údaje pouze vzít na vědomí a s ohledem na termín, dokdy mu měly být sděleny, má ještě dostatek času na to, aby si s dítětem naplánoval program na zbytek prázdnin. Soudní rozhodnutí neukládá, dokdy má nerezidentní rodič sdělit data, o kterých rodiče budou dále vyjednávat, ale dokdy má tato data oznámit. Aniž by rezidentní rodič měl jakékoliv právo tyto termíny odmítnout nebo proti nim něco namítat, má je pouze vzít na vědomí a respektovat. Praxe zde bohužel ukazuje, že ani pravomocné soudní rozhodnutí, které přichází na řadu až v situaci, kdy rodiče evidentně nejsou schopni se dohodnout, a proto jsou pravidla styku nastavena tak, aby se již na ničem shodnout nemuseli, není univerzálním řešením, protože i jednoznačné formulace soudních výroků mohou být rodiči (a někdy bohužel i jejich právními zástupci) vykládány různě.

Méně častým případem nerovného postavení mezi rodiči jsou situace, kdy ve faktické výhodě není rodič, který má dítě ve své péči, resp. není ve výhodě proto, že má dítě ve své péči, ale mezi rodiči existuje jiný vztah, který jednomu z rodičů vytváří výhodnější postavení. Za situace, kdy rodiče řeší vzájemné majetkové vztahy nebo vypořádání společného bydlení, to může být právě finanční prospěch – rodič bude velkorysý při majetkovém vypořádání nebo přenechá druhému rodiči a dítěti bezúplatně k bydlení svou nemovitost a jako protiplatek mu bude neomezeně umožňován styk s dítětem. V některých případech se nerezidentní rodič dožaduje styku s dítětem pod pohrůzkou, že nebude-li mu vyhověno dle jeho představ, zahájí soudní řízení o úpravu péče o dítě a doposud převážně pečujícího rodiče o dítě připraví (což jsou v naprosté většině případů plané výhrůžky, ale na milujícího rezidentního rodiče působí velmi efektivně). **Zejména u nesezdaných párů nejsou výjimečné situace, kdy se rodiče dohodnou, že dítě zůstane v péči matky, a otec – zpravidla velmi dobře hmotně zabezpečený s nadprůměrnými příjmy – bude poskytovat na jeho výživu nadstandardní výživné** (tzn. výživné ve výrazně vyšší částce, než by byla určena soudem v řízení o výživném), s vědomím, že tímto výživným nezaplatuje pouze dítě, ale i jeho matku, a dokud bude svou vyživovací povinnost takto štědře plnit, bude se moci s dítětem stýkat, kdykoliv o to projeví zájem.

Jak fungují „prázdné“ dohody o styku s dítětem v praxi

Nenastavení konkrétních pravidel pro styk, resp. jejich neuvedení do pravomocného soudního rozhodnutí, může dát prostor pro flexibilitu rodičů, kteří se skutečně dokáží domlouvat na styku průběžně, podle potřeb a přání dítěte a podle svých možností. Preferenci spolupráce rodičů podtrhl i Ústavní soud v usnesení ze dne 29. 8. 2012, sp. zn. II. ÚS 2748/2012, kdy konstatoval, že „*je především věcí rodičů, aby po vzájemné dohodě umožnili dětem co nejširší kontakt s oběma rodiči, neboť soud nemůže svým obecným výrokem zajistit bezproblémové fungování vzájemných rodinných vztahů*“. I tak ale většinou mají pevně stanovený minimální rámec, v němž styk probíhá, a jakékoliv změny jsou pak prováděny operativně, protože rodiče jsou flexibilní, nemají problém spolu komunikovat, vycházejí si vsitříc, a hlavně si uvědomují, že styk s dítětem je pro rodiče neméně důležitý jako styk s oběma rodiči pro dítě.

To však vyžaduje, aby rodiče byly vyspělé osobnosti, které se vzájemně respektují jako rodiče a nevyužívají dítě jako nástroj, kterým se snaží druhého rodiče trápit nebo ovládat.

K závažnosti problémů nemálo přispívá fakt, že v České republice je obecně styk s dítětem špatně vnímán a chápán. Jak konstatoval Ústavní soud v usnesení ze dne 27. 1. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2887/2009, „... rozhodnutí soudu o svěřeni nezletilého dítěte do péče jednoho z rodičů nepředstavuje vyloučení práva dítěte na péči obou rodičů, stejně jako nevylučuje právo rodiče, jemuž dítě nebylo svěřeno, na jeho výchovu a péči, i když za použití jiných forem“. Těmito formami je myšlen právě přímý a nepřímý styk s dítětem namísto soustavné dlouhodobé péče. Pouze v době, kdy má dítě ve své osobní péči, kdy se dítě nachází jen s ním a nerezidentní rodič rozhoduje o běžných záležitostech dítěte, má tento rodič možnost na dítě výchovně působit, užívat si okamžiků s ním, předávat mu své životní zkušenosti a seznamovat ho se svými životními postoji a hodnotami.⁶ Ve společnosti však převládá představa, že nerezidentní rodič je pouze „rodičem na víkendy“, který si dítě na stanovenou dobu „půjčí“, v této době by ho měl bavit, připravit pro ně zajímavý program a ve stanovenou hodinu ho zase vrátit rezidentnímu rodiči. Pokud možno nepoškozené, zdravé a bez jakýchkoliv negativních pocitů a v klidu (nejsou výjimkou případy, kdy právě skutečnost, že dítě těžce snáší loučení s nerezidentním rodičem, vůbec není převážně pečujícím rodičem interpretována tak, že dítě má rádo oba své rodiče a je mu smutno, ale raději je dávat na vinu nerezidentnímu rodiči, který dítě v průběhu styku určitě ovlivňoval, naváděl a dítě se pak z tohoto zážitku musí dlouze uklidňovat). A tato interpretace pak samozřejmě vyhovuje rezidentním rodičům, kteří chtějí o dítěti a jeho životě rozhodovat sami nebo chtějí vliv nerezidentního rodiče alespoň co nejvíce eliminovat, nebo tohoto rodiče ze života dítěte pokud možno úplně vymazat. Se sebereflexí ve smyslu přípuštění, že by mohlo být něco špatně na nastaveném režimu, který dítěti nevyhovuje, že dítě touží trávit s nerezidentním rodičem mnohem více času, že dítě není spokojené s tím, jak rodiče rozhodli o jeho životě, je možné se setkat zcela minimálně a zpravidla až po zásahu externího odborníka, do jehož péče se dítě dostane v souvislosti s řešením jiných problémů (zdravotních, psychických, výchovných...).

Rizikovitost absence jakékoliv závazné úpravy styku nerezidentního rodiče s dítětem vyplývá z toho, že i situace rodičů, kteří jsou zpočátku schopni se na styku domlouvat a organizovat ho s ohledem na dítě a vzájemně si vycházet vstřícně, se může změnit. Podnětem pro takovou změnu může být např. skutečnost, že si jeden z rodičů najde nového partnera (ten může ovlivňovat rodiče jak k tomu, aby styk s nerezidentním rodičem omezoval, tak nerezidentního rodiče k tomu, aby usiloval např. o změnu úpravy péče na střídavou péči, nebo může vyvolat žárlivost u druhého rodiče, a tím způsobit konflikty mezi rodiči, které se projeví i v neschop-

nosti další flexibilní spolupráce v otázkách styku s dítětem), nebo zásadní neshoda rodičů v souvislosti s jinou otázkou týkající se dítěte (např. výběr školy), kdy vzniklý konflikt pak bude mít negativní dopady samozřejmě i na realizaci styku mezi rodičem a dítětem.

Nelze pominout ani případy, kdy snaha o neupravení styku soudním rozhodnutím je od počátku taktikou převážně pečujícího rodiče, který slibuje, že ve styku nebude nijak bránit, bude ho všemožně podporovat a bude se na něm v zájmu dítěte s nerezidentním rodičem domlouvat. Jakmile však nabude právní moci rozhodnutí o úpravě péče a výživného, dá tento rodič jasně najevo, že styk nerezidentního rodiče s dítětem nebude umožňovat vůbec, nebo ve velmi omezeném rozsahu, o kterém bude rozhodovat pouze on sám.⁷ Bez pravomocného soudního rozhodnutí, nebo obsahuje-li toto rozhodnutí pouze neurčitou formulaci, že na styku se rodiče budou průběžně domlouvat, se nerezidentní rodič nemůže domáhat styku cestou výkonu rozhodnutí, a jeho jedinou možností je tak zahájení nového soudního řízení o úpravě styku s dítětem.

V praxi nejběžnější jsou však případy, kdy rodiče skutečně mají vůli se na styku bez soudem schválených pravidel domlouvat, ale pro rezidentního rodiče to znamená, že podmínky bude stanovovat pouze on a nerezidentní rodič bude bez výhrad poslouchat.⁸ Tedy o tom, jak se budou domlouvat, má každý z rodičů jinou představu. Poté nerezidentní rodič brzy zjistí, že má výrazně menší možnost vidat se se svým dítětem, než by si přál, ale nemůže s tím vůbec nic dělat, protože záleží výlučně na převážně pečujícím rodiči, jestli, kdy, v jakém rozsahu a za jakých podmínek jejich vzájemný styk umožní. Případně může být umožnění styku vázáno na protiplnění určená rezidentním rodičem [„můžeš s dítětem odjet na týdenní dovolenou na hory, ale v létě nám (dítěti i mně) zaplatíš dovolenou u moře“], tedy *de facto* je nerezidentní rodič donucen si styk s dítětem „kupovat“. Nebo může převážně pečující rodič očekávat, že si z nerezidentního rodiče udělá levnou chůvu – pokud potřebuje na určitou dobu zajistit hlídání, nebo se mu zrovna nehodí mít dítě doma, považuje za zcela samozřejmé, že si po tuto dobu dítě převezme nerezidentní rodič (a ještě za to bude vděčný). Pokud se to nerezidentnímu rodiči nehodí, nebo ho taková nabídka na poslední chvíli překvapí, může se to velmi rychle nepříjemně obrátit proti němu, kdy je obratem obviněn, že o dítě nestojí, nebo pokud si nemůže dítě převzít teď, tak mu převážně pečující rodič styk neumožní, až si bude chtít dítě převzít příště. Obzvláště otrlí rodiče se pak neštítí ani toho, dezinterpretovat tuto situaci před dítětem a vysvětlit mu takto, že nerezidentní rodič o ně nemá zájem.

Tyto situace vznikají nejčastěji z toho důvodu, že rodiče si vzájemně projeví vůli se na styku domlouvat, aniž by bylo potřeba si nechat soudem schválit konkrétní rozsah a termíny, kdy styk bude probíhat, ale často si už vzájemně nesdělí své představy, které v tomto směru mají. Až později se ukáže, že nerezidentní rodič měl představu výrazně širšího styku včetně zapojení se do péče o dítě v průběhu pracovního týdne, možnosti přespání dítěte v jeho domácnosti, rovnoměrného rozdělení prázdnin a státních svátků, zatímco re-

6 Shodně R. Šínová, L. Westphalová, Z. Králíčková a kol.: Rodičovská odpovědnost, 1. vydání, Leges, Praha 2016, str. 133-134.

7 T. Novák: Péče o dítě po rozvodu a její úskalí, 1. vydání, Grada, Praha 2012, str. 30.

8 Srov. O. Matoušek a kol.: Děti a rodiče v rozvodu, 1. vydání, Portál, Praha 2015, str. 42-43.

zidentní rodič počítal s tím, že v týdnu se mu nerezidentní rodič do péče a výchovy vůbec nebude plést a dítě k němu bude chodit pouze každý druhý víkend a po zbytek roku bude dítě nerezidentnímu rodiči „půjčovat“, pokud se mu nepodaří zajistit péči (např. v době prázdnin) jiným způsobem, nebo si bude chtít od dítěte odpočinout. A takoví rodiče pak mají úspěšně vykročeno k vleklému konfliktu a novému soudnímu řízení.

Nutno podotknout, že **zatímco u některých rodičovských párů tyto problémy vznikají v důsledku nedostatečné komunikace, je zde určitá skupina rezidentních rodičů, která naopak s navítenými nerezidentními rodiči v tomto směru počítá.** Tito převážně pečující rodiče si jsou již při uzavírání takového „prázdné dohody“ vědomi svého faktického silnějšího postavení ve vztahu k nerezidentnímu rodiči a zavazují se k průběžnému domlouvání na styku dítěte s nerezidentním rodičem s vědomím, že ve skutečnosti budou pravidla a rozsah styku určovat pouze oni a nerezidentní rodič je bude muset respektovat. Opět je zde však společným znakem, že rodiče, kteří takto jednají, myslí pouze na sebe a své zájmy a zcela opomíjejí, co si přeje a co potřebuje jejich dítě.

Prevencí nedorozumění v oblasti realizace styku dítěte s nerezidentním rodičem může být **rodičovský plán**.⁹ Pokud si rodiče již před ukončením řízení o úpravě péče a výživného vzájemně sdělí svoji představu, své požadavky, svá očekávání týkající se průběhu a rozsahu styku nerezidentního rodiče s dítětem, vyhnou se následným nepříjemným překvapením, resp. nerezidentní rodič může být upozorněn na to, že jeho očekávání jsou přehnaná, a pečující rodič může zjistit, že nerezidentní rodič má větší zájem podílet se na péči o dítě, než se zdálo.

Obdobně užitečným nástrojem je také to, pokud rodiče nečekají až na nabytí právní moci soudního rozhodnutí o úpravě péče nebo schválení dohody, ale již v průběhu soudního řízení je styk dítěte s nerezidentním rodičem realizován. Tím se jednak v praxi vyzkouší, co dítěti vyhovuje a jak jsou představy rodičů uskutečnitelné ve skutečném životě. Samozřejmě to není zárukou toho, že po ukončení soudního řízení převážně pečující rodič nepřevzme iniciativu a nezáčně o styku samovolně rozhodovat (takoví rodiče však zpravidla patří do výše zmíněné skupiny, která si je vědoma svého silnějšího postavení). Bohužel se touto cestou neřeší všechny problémy, které se postupně mohou objevit a v praxi se často objevují, jako např. nejasně nastavení styku v průběhu prázdnin, Vánoc, Velikonoc, zda a jak se budou tato období střídát (tj. zda např. dítě bude každý rok trávit Štědrý den s rezidentním rodičem a nerezidentní rodič dítěti bude připravovat náhradní Vánoce v jiném termínu, nebo se rodiče budou spravedlivě střídát a dítě bude trávit Štědrý den každý rok s jedním z rodičů; nebezpečím ústní nepsané dohody v těchto otázkách pak je, že si rodiče nemusí pamatovat, s kým bylo dítě v loňském roce a na kom je tedy řada tento rok, což může rovněž mezi rodiči vyvolávat nepříjemné hádky), protože ne vždy trvá soudní řízení po celý kalendářní rok a pravidla pro styk rodiče zpočátku nastavují průběžně, jak se jednotlivé situace vyskytnou. **Že je vhodné nastavit mezi rodiči pravidla pro styk i pro státní svátky a školní prázdniny, zdůraz-**

nil v nálezu ze dne 21. 11. 2017, sp. zn. IV. ÚS 1921/2017, také Ústavní soud. Není od věci dohodnout se i na **zabezpečení péče o dítě v době, kdy rezidentní rodič je např. na služební cestě nebo dojde k jeho hospitalizaci**, protože je běžnou praxí, že jsou pravidelně oslovováni příbuzní a blízké osoby ze strany převážně pečujícího rodiče, ačkoliv by primárně měl péči o dítě převzít nerezidentní rodič. Rovněž v případě nemoci dítěte by se na péči o ně měl mít možnost podílet i nerezidentní rodič, zejména tehdy, pokud o to má zájem a má vytvořeny vhodné podmínky (např. na rozdíl od rezidentního rodiče může pracovat z domova).

Význam rámcového vymezení styku

Vzhledem k tomu, že nikdo nemůže předem vědět, jak se vyvine právě jeho rodinná situace, co se může stát mezi bývalými partnery jako rodiči, kdy emoce spojené s rozpadem jejich vztahu mohou mít dříve či později neblahý dopad právě i na vzájemné rodičovské vztahy, **považují ponechání úpravy styku dítěte s nerezidentním rodičem v plném rozsahu na pouhé „prázdné dohodě“ rodičů za velmi rizikové.** Protože pokud nastane problém, může být styk mezi nerezidentním rodičem a dítětem přerušeno i na několik měsíců, než dojde k vydání soudního rozhodnutí o úpravě styku. Třebaže má být soudní řízení ukončeno s nejvyšším urychlením (§ 471 odst. 2 z. ř. s.), čím je dítě menší, tím závažnější dopad na jeho vztah s nerezidentním rodičem může mít každý den odloučení (odhlédneme přitom od snahy o manipulaci a navádění dítěte proti nerezidentnímu rodiči, k nimž v mezidobí může také úspěšně docházet).¹⁰

Proto se domnívám, že je pro rodiče (zejména rodiče, kteří nemají dítě ve své péči, a jsou tedy rodiči oprávněnými ke styku s dítětem) jednoznačně vhodnější, aby existovala alespoň základní rámcová úprava rozsahu jejich styku s dítětem. Čím konkrétnější, tím lépe, protože to pak usnadňuje vykonatelnost styku s dítětem (styk v každém sudém týdnu od pátku 14 hodin do neděle 18 hodin lze prostřednictvím soudního vykonatele vymoci výrazně snáze než styk v rozsahu 60 hodin každý sudý týden). Nikdo rodičům nemůže bránit v tom, aby styk realizovali v rozsahu širším, než bude takto nastavený základní rámec. A nastanou-li problémy, bude mít nerezidentní rodič větší šanci, že mu bude umožněn nebo se mu podaří vymoci styk alespoň v tom základním nastaveném rozsahu.

A ačkoliv je to mezi právníky myšlenka až kacířská, nelze popřít, že je zde řada rodičů, kteří sice mají pravomocné soudní rozhodnutí, v němž je upravena péče o děti a styk s dítětem určitým způsobem, ale v praxi jejich rodina nakonec dospěla k úplně jinému nastavení vzájemných vztahů a realizaci péče o dítě, aniž by si tuto novou v reálném životě vytvořenou dohodu nechali schválit soudem v novém soudním řízení (navíc možnost nerespektování pravomocného soudního rozhodnutí v situaci, kdy rodiče jsou

9 Rodičovský plán [online], [citováno 23. 6. 2019], dostupné z: <http://poradnapardubice.cz/data/uploads/rodivovsky-plan_tiskni-na-siku-oboustrann.pdf>.

10 Shodně usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 3. 2017, sp. zn. I. ÚS 955/2015.

schopni se domluvit na jiné úpravě vzájemných vztahů odlišně od původního rozhodnutí a v zájmu dítěte, v usnesení ze dne 28. 5. 2019, sp. zn. II. ÚS 1620/2019, preferoval před novým soudním řízením i Ústavní soud). Čímž chci říct, že ten **soudně upravený minimální základní rámec by měla být skutečně jen pojistka a ve skutečnosti mohou rodiče vykonávat své rodičovské povinnosti a práva jiným způsobem** – realizovat styk v lichém týdnu místo sudého, od čtvrtka do pondělí místo víkendu apod. (asi nejčastější jsou případy, kdy sice existuje pravomocné soudní rozhodnutí o svěřeni dítěte do péče jednoho z rodičů a upravující styk dítěte s druhým rodičem, ale rodina časem přešla na model střídavé péče, kterou rodiče realizují bez ohledu na existující soudní rozhodnutí). **Dokud to mezi nimi funguje a jsou schopni se domluvit, je jednoznačně v zájmu dítěte, aby byli flexibilní, aby byli schopni komunikovat a aby zohledňovali přání a potřeby dítěte. Ale jakmile přestanou komunikovat a vycházet si vstříc a začnou se hádat, není v zájmu dítěte ztrácet drahocenný čas a oddělit dítě od milujícího rodiče na dlouhou dobu, než se mu podaří úspěšně získat soudní rozhodnutí upravující jejich osobní styk.**

Je však třeba poukázat i na skutečnost, že právě trvání na soudním schválení dohody o minimálním rozsahu styku může způsobit, že převážně pečující rodič se urazí, že mu nerezidentní rodič nedůvěřuje, a přestože zpočátku deklaroval svou vůli umožňovat a podporovat styk v neomezeném rozsahu dle přání nerezidentního rodiče, po schválení dohody bude ochoten umožňovat styk právě jen v minimálním rozsahu upraveném soudním rozhodnutím. Bohužel nedá se ani předem říct, co se s převážně pečujícím rodičem stane po vydání soudního rozhodnutí, ani zpětně hodnotit, jak by se převážně pečující rodič choval, kdyby rozhodnutí upravující styk neexistovalo. V každém případě se tak jedná o dvousečnou zbraň, jejíž účinky nelze s jistotou předem odhadnout. Může být pouze „pojistkou“ na horší časy, která bude uložena na dně skříně, a ve skutečnosti bude styk dítěte s nerezidentním rodičem probíhat v širším rozsahu a rodiče budou zcela flexibilní a plně spolupracující (přitom pro nerezidentního rodiče bude soudní rozhodnutí představovat jistotu alespoň minimálního rozsahu styku s dítětem, který je připraven akceptovat, pro případ, že by spolupráce rodičů v budoucnu přestala fungovat), na druhou stranu však může právě existence pravomocného soudního rozhodnutí, jímž byla dohoda schválena, způsobit, že převážně pečující rodič nebude ochoten k flexibilním operativním úpravám styku, a nejenže neumožní širší rozsah styku, než bude upraven ve schválené dohodě, ale nepřistoupí ani na jakékoliv změny (protože když bylo vydáno pravomocné rozhodnutí, musí se přece dodržovat).

Závěr

Osobní styk nerezidentního rodiče s dítětem je jediným způsobem, jak tento rodič může na dítě výchovně působit,

předávat mu své hodnoty, upevňovat a prohlubovat vzájemný vztah. Ačkoliv je na vzájemný osobní styk nejčastěji pohlíženo optikou práva nerezidentního rodiče na tento styk, je nutné připomenout, že stejné právo má i nezletilé dítě a osobní styk je pro ně neméně důležitý jako pro rodiče. Dítě rozchodem svých rodičů ztrácí možnost mít oba své rodiče k dispozici, kdykoliv je potřebuje, zejména tehdy, pokud se rezidentní rodič rozhodne, že bude o styku nerezidentního rodiče svévolně rozhodovat, v horším případě ho využívat jako nástroj, jehož prostřednictvím bude ovládat nerezidentního rodiče (a v nejkrajnějším případě jako nástroj k trestání či odměňování dítěte), bez ohledu na přání a potřeby nezletilého dítěte.

Ačkoliv dohoda rodičů o styku nerezidentního rodiče s dítětem je zákonem preferovanou formou (§ 891 odst. 1 o. z.) a odrazem autonomie rodičů, kteří by si své rodinné záležitosti měli primárně upravovat sami dle své svobodné vůle,¹¹ neboť se jedná o jejich nejvýše soukromé záležitosti, a nikoliv se spoléhat na autoritativní rozhodnutí soudu v těchto věcech (protože „*Jakýkoliv orgán veřejné moci těžko může svým rozhodnutím fungující rodinné a zdravé výchovné prostředí dostatečně nahrazovat*“; usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 2. 2013, sp. zn. I. ÚS 2644/2012), narážíme v praxi soustavně na nesprávné chápání postavení rodičů po jejich rozchodu. Přestože rozchodem ani rozvodem není nijak dotčena rodičovská odpovědnost, rodič, do jehož péče bylo dítě po rozchodu svěřeno nebo v jehož péči zůstalo na základě dohody rodičů, je často vnímán a bohužel nezřídka i sám sebe považuje za rodiče vůdčího, významnějšího, který má hlavní rozhodovací úlohu v životě dítěte, uzurpuje si schopnost vědět lépe, co je pro dítě nejlepší a co je v jeho zájmu, a proto má i právo mít konečné slovo ve všech záležitostech týkajících se dítěte, přestože se na nich rodiče mají společně dohodnout.¹² Takové postavení však rodiči nevyplývá ani ze zákona, ani ze soudního rozhodnutí a je pouze ve společnosti rozšířeným mýtem, který působí spoustu škody.

Rodičům by mělo být soustavně opakováno a zdůrazňováno, že styk s dítětem není žádnou výsadou, ale primárně je to prostředek, jímž může být realizováno právo dítěte mít oba své rodiče. A snaha o organizování času dítěte dle potřeb pouze převážně pečujícího rodiče, nebo dokonce s cílem poškodit a co nejvíce omezit nerezidentního rodiče v konečném důsledku negativně dopadne nejvíce právě na dítě.

Úprava alespoň minimálního rozsahu styku je podle mého názoru pojistkou pro nerezidentního rodiče (a tím i pro dítě), že jeho právo na styk s dítětem nebude bezdůvodně omezeno a kráceno pod nejužší přijatelný rozsah. I přesto, že bude existovat rámcová úprava v podobě soudního rozhodnutí, měl by stejně vítězit zdravý rozum a rodiče by spolu měli komunikovat a měli by být schopni se operativně domluvit na realizaci styku se zohledněním přání a potřeb dítěte, i s přihlédnutím k potřebám vlastním. Rozhodování o volném času a naplnění rodinného života dítěte v žádném případě nemůže být nástrojem, jehož prostřednictvím bude jeden z rodičů dokazovat, že má nad druhým rodičem „navrch“. To svědčí pouze o neúspěšnosti tohoto rodiče a o jeho pokulhávajících rodičovských schopnostech. ❀

11 Shodně L. Westphalová: *Problematické aspekty styku rodiče s dítětem, Právní rozhledy* č. 11/2017, str. 387.

12 Shodně F. Melzer, P. Tégl a kol., *op cit.* sub 5, str. 1445.

Podmínky zachycení a šíření podoby člověka prostřednictvím fotografie

Vzhledem k tomu, že při fotografování dochází k zachycování podoby člověka, s čímž souvisí ochrana osobnosti, je tato problematika upravena zákonem, přičemž tato úprava vychází z ústavních základů. Občanský zákoník stanovuje podmínky, za kterých je možné vůbec pořídit fotografii druhé osoby a zachytit tak její podobu, a také podmínky, za nichž je možné takovou fotografii dále šířit, resp. upravuje, jakým způsobem je chráněna podoba jako jeden z projevů osobní povahy spadajících do osobnostních práv. Předkládaný článek se proto zaměří na to, za jakých okolností lze zachytit podobu člověka ve formě fotografie a následně tuto fotografii, na které je zachycena podoba člověka, šířit.

Mgr. Hana Šerá

působí na Katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

Zijeme v době, kdy jsou nám dostupná všemožná digitální zařízení a pořizování fotografií či videí je již běžnou záležitostí téměř pro každého. Velká část společnosti vlastní mobilní zařízení, které dokáže fotografovat, a k tomuto účelu svůj telefon lidé také používají. Již tomu není jako dříve, kdy od samotného vyfotografování objektu bylo třeba počkat, než samotná fotografie byla vyvolána. V současnosti je již běžné, že po pár kliknutích na našich smartphonech můžeme vidět výsledek a během krátkého časového úseku může být fotografie prostřednictvím internetu zpřístupněna velkému počtu osob, a to i na druhém konci světa.

Ústavní východiska

Z hlediska pořizování a rozšiřování fotografií, resp. zachycení podoby člověka a jejího následného šíření, je v ústavní rovině stěžejní čl. 10 Listiny základních práv a svobod (usnesení č. 2/1993 Sb., dále jen „Listina“), dle kterého má každý právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno (odst. 1), právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života (odst. 2) a na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě (odst. 3).

Jako příklad zásahu do těchto práv si můžeme představit situaci, kdy je osoba vyfotografována a je zachycena její podoba, aniž by s tím souhlasila, čímž může být přivedena do ne-

komfortní situace a případně může utrpět značná příkoří, a to např. v rodině či v pracovním prostředí. Listina tomuto počinání dává obecný rámec, elementární východiska, která jsou dále v zákonech konkretizována a podrobněji upravena. Tuto úpravu nalezneme v § 81 a násl. zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále též „občanský zákoník“ či „o. z.“).

Úprava v občanském zákoníku je vedena myšlenkou vyplývající z principů obsažených v čl. 2 odst. 4 Ústavy České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb., dále jen „Ústava“) a v čl. 2 odst. 3 Listiny, tedy že každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá. V soukromoprávní terminologii se jedná o to, že každý člověk má právo žít podle svého, což zakládá i povinnost ostatních respektovat takové právo jednotlivce.¹ V uvedené zásadě můžeme shledat i **základní pravidlo pro pořizování a rozšiřování fotografií druhých osob, neboť právě ty mají právo rozhodnout o tom, zda chtějí, aby byla pořízena jejich fotografie či aby byla tato fotografie dále distribuována.** Vždy a za všech okolností však nelze získat souhlas druhých osob s pořizováním a rozšiřováním fotografií, a přitom zde může být zájem na takovém jednání, který převáží nad právem osoby rozhodovat o zachycení a rozšiřování své podoby. I na takové situace zákonná úprava pamatuje a dává ústavním východiskům jisté hranice (v souladu s čl. 4 Listiny), neboť ne vždy je možné bezvýhradně dodržovat zásadu, že má každý právo žít podle svého, jak bude rozvedeno dále.

Zákonná úprava

Bylo by mylné se domnívat, že v občanském zákoníku nalezneme přímou úpravu pořizování a rozšiřování fotografií, na kterých je zachycena podoba člověka. **Regulace této činnosti je ukryta v obecných pojmech a obecné právní úpravě, především v ustanoveních týkajících se ochrany osobnosti.**

¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Osobnost člověka je v občanském zákoníku chráněna v první řadě prostřednictvím generální klauzule. Podle § 81 o. z. je chráněna osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv, přičemž každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. V rámci generální klauzule je dále uveden **demonstrativní výčet toho, co požívá ochrany, do něhož je zařazen zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.**² Jako jeden z projevů osobní povahy lze chápat také podobu člověka. Mezi další projevy osobní povahy pak mohou patřit např. písemné či zvukové záznamy. Osobnostní práva, a tím pádem i právo na podobu, jsou absolutní práva, která působí vůči všem, tedy *erga omnes*, což plyne z toho, že porušením těchto práv může být zasazeno do významných hodnot chráněných na ústavní úrovni.

Důvodová zpráva k občanskému zákoníku výslovně uvedla, že dílčí oprávnění, zejména pak právo na tělesnou integritu a právo na soukromí a na ochranu projevů osobní povahy se navrhuje upravit podrobněji. U jiných pak *a contrario* postačí pouze ochrana prostřednictvím generální klauzule, případně ve spojení s dalšími ustanoveními kodexu. Uvedený přístup pravděpodobně vychází z toho, že projevy osobní povahy jsou sice součástí osobnosti člověka, avšak mohou na rozdíl od vlastních složek osobnosti (tělesná integrita, čest, soukromí, důstojnost...) existovat ve vnějším světě již nezávisle na existenci osobnosti jako takové, a to zpravidla v hmotné podobě.³

V občanském zákoníku je **jako jeden z druhů projevů osobní povahy podrobně upravena podoba člověka, a to v § 84 a násl.** Proč se zákonodárce rozhodl podrobně upravit právě tento druh projevu osobní povahy, není zřejmé. Lze se domnívat, že mu přikládá zvláštní význam, nadřazuje ho jiným projevům osobní povahy, případně se rozhodl podrobně upravit ochranu podoby člověka s tím, že tuto úpravu bude možné analogicky použít také na ostatní projevy osobní povahy.

Občanský zákoník oproti dřívější právní úpravě nepřináší žádnou zásadní (koncepční) změnu v úpravě a vnímání osobnostních práv. Současný občanský zákoník pouze, jak je výše uvedeno, přináší podrobnější úpravu některých složek osobnosti člověka (např. právě jeho podoby). To však neznamená, že by projevy osobní povahy, resp. podoba člověka, nebyly chráněny také v dřívějším občanském zákoníku. Ochrana jim byla poskytována přímo skrze generální klauzuli, která stanovila, že fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy.⁴

2 § 81 o. z.

3 P. Tůma in P. Lavický a kol.: Občanský zákoník I., Obecná část (§ 1–654), Komentář, 1. vydání, Beck – online [právní informační systém], C. H. Beck [vid. 5. 8. 2019].

4 § 11 zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník.

5 Op. cit. sub 3, a dále P. Pavlík in J. Švestka a kol.: Občanský zákoník, Komentář, Svazek I., 1. vydání, ASPI [právní informační systém], Wolters Kluwer ČR [vid. 5. 8. 2019].

6 Op. cit. sub 3.

7 P. Pavlík, op. cit. sub 5.

8 Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1873/2006.

9 Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 936/2005.

10 Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1873/2006.

11 Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2232/2006.

Podoba člověka

Podoba člověka je významným projevem osobní povahy představovaným především **souhrnem opticky vnímatelných charakteristik člověka, které umožňují jeho individualizaci**, resp. identifikaci, představují tedy to, jak se člověk vzhledově jeví navenek. Nejedná se ovšem nutně pouze o vizuální podobu, není tedy důležité, jakými smysly můžeme podobu člověka vnímat. V úvahu proto přichází také např. vjem hmatový u nevidomých osob. **V užším smyslu zahrnuje podoba člověka ztvárnění obličeje, v širším smyslu celkový vzhled člověka.** Tvoří ji proto jakákoli složka vzhledu tělesné schránky člověka. Podoba člověka ovšem nezahrnuje pouze to, co je možné vnímat prvotně lidskými smysly, ale řadíme sem i jakékoli zobrazení těla člověka. Na tomto místě lze jmenovat např. zobrazení těla za pomoci dostupných technických prostředků, jako je např. rentgenový či ultrazvukový prostředek. Mezi významné markanty, na základě kterých je možné seznat podobu člověka, pak zejména patří tvarová specifika, zvláštnosti pigmentace, geneticky podmíněné zvláštnosti, následky úrazů či chorob, tetování, piercing, účes, znaky stařeckých změn apod.⁵

Od podoby člověka je nutné odlišovat jeho podobiznu. V případě podobizny se jedná o jeden ze způsobů zobrazení člověka, a není proto předmětem absolutního osobnostního práva podle občanského zákoníku.⁶ K takovému zobrazení může dojít také prostřednictvím fotografie. Proto vždy, pokud má být na fotografii zachycena podoba osoby, je nutné mít na zřeteli úpravu v občanském zákoníku, která reguluje práva k podobě člověka. Samotná fotografie pak může být předmětem některého z práv duševního vlastnictví, což ovšem není předmětem tohoto článku. **Je však nutné si uvědomit rozdíl mezi podobou člověka a zachycením jeho podoby prostřednictvím fotografie.** Pořízení takové fotografie či její šíření je ovlivněno právě tím, že zasahuje do práv k podobě člověka. Fotografie zde vystupuje pouze jako hmotný nosič, na němž je zachycena podoba člověka.

Právo na podobu člověka

Právo na podobu člověka vzniká narozením každé fyzické osoby. V pozitivním smyslu se jedná o oprávnění subjektu zachytit svou podobu, jakož i udělovat jiným svolení k jejímu zachycení. V negativním smyslu se pak bude jednat o právo bránit se proti neoprávněnému zachycení podoby a jejímu neoprávněnému rozšiřování ze strany jiného subjektu.⁷ Stručně řečeno, **obsahem práva na podobu člověka je zejména užívání a dispoziční oprávnění ve vztahu k zachycení podoby člověka.**⁸ Předmětem práva na podobu je potom individualizovaná podoba člověka jako jedna z významných hodnot osobnosti jednotlivce.⁹ Pokud je obsahem práva na podobu užívání a dispoziční oprávnění ve vztahu k zachycení podoby fyzické osoby, pak obsahem práva k podobizně je užívání a dispoziční právo subjektu ve vztahu k ní.¹⁰ Podmínkou uplatnění práva na podobu je, že osoba je na základě zobrazení identifikovatelná.¹¹

Na tomto místě je vhodné rovněž podotknout, že úprava práva na podobu obsažená v § 84 a násl. o. z. nezahrnuje práva spojená s podobou člověka. Mezi tato práva můžeme řa-

dit např. právo na to mít svou fyzickou podobu a vystupovat pod ní ve vztazích vnějšího světa, stejně jako právo na ochranu proti různorodému spektru možných neoprávněných zásahů proti ní. Sem lze řadit např. zhyzdění či následek nezdařeného lékařského zákroku nebo kosmetického zákroku (např. plastické operace obličeje, tetování apod.).¹² Ačkoli není zakotvena výslovná úprava ochrany proti takovým zásahům, bylo by možné domoci se ochrany prostřednictvím generální klauzule, která se bezpochyby vztahuje i na takové zásahy do osobnostních práv.

Občanský zákoník v § 84 stanoví, že zachytit jakýmkoli způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné jen s jeho svolením. Z toho plyne, že **je absolutním a vylučným oprávněním člověka, aby rozhodl o tom, zda jeho podoba bude či nebude zachycena.**¹³

Zde se projevuje jedna z již zmíněných základních zásad, že **každý má právo žít podle svého a druzí musí toto rozhodnutí respektovat.** Není přitom podstatné, zda má být podoba zachycena trvale či jen dočasně, zda se jedná o zachycení podoby ve formě statické (např. fotografie) či ve formě vyvolávající dojem pohybu (zvukově obrazový záznam).¹⁴

Vzhledem k tomu, že **v zákoně není uvedeno, v jaké formě má být souhlas k zachycení podoby člověka udělen, lze vycházet z toho, že může být projevem v jakékoli objektivně vnímatelné podobě.** Může to být tedy souhlas výslovný, ale i konkludentní.

Právo na rozšiřování podoby člověka

Občanský zákoník samotnou úpravou práva na podobu ještě není ve vztahu k předestřené problematice vyčerpán. Pokud je v § 84 o. z. upraveno, za jakých okolností lze zachytit podobu člověka, pak následující ustanovení reguluje, jakým způsobem lze rozšiřovat takto zachycenou podobu člověka, což se zpravidla děje rozšiřováním a rozmnožováním podobizny, a proto terminologie někdy hovoří o **právu k podobizně.**¹⁵ Pokud někdo udělí souhlas se zachycením své podoby, takto udělené oprávnění se vyčerpá prvotním zachycením podoby, a proto je nutné následně upravit také podmínky, za jakých lze dále nakládat s takto zachycenou podobou.

V ust. § 85 o. z. je uvedeno, že **rozšiřovat podobu člověka lze jen s jeho svolením.** Je tedy opět nutné, aby s ohledem na to, že každý má právo rozhodovat o vlastní osobě a o tom, jakým způsobem může být zasaženo do jeho osobnostních práv, osoba vždy udělila souhlas s rozšiřováním své podoby.

Občanský zákoník v § 85 nově stanovil **nevyvratitelnou domněnku, dle které platí, že svolí-li někdo k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude šířeno, svoluje i k jeho rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat.**

Tato nevyvratitelná domněnka úzce souvisí s udělením souhlasu k prvotnímu zachycení podoby člověka. Bez takového svolení uplatnění nevyvratitelné domněnky nepřichází v úvahu. Vychází se zde z předpokladu, že ten, kdo zachytil podobu člověka s jeho svolením, musel do tohoto úkonu investovat např. čas či finance a má legitimní očekávání, že takto zachycenou podobu člověka bude moci dále šířit, neboť zachycení podoby člověka zpravidla nemá samostatný hospodářský význam.¹⁶

K nastoupení uvedené domněnky musí být současně splněny další dvě podmínky.

První z nich je, že v okamžiku udělení svolení k zobrazení své podoby mohl člověk vzhledem k okolnostem **rozumně předpokládat, že takto získané zobrazení bude dále šířeno.**

Druhou podmínkou a rovněž omezujícím kritériem je, že **k šíření podoby člověka bude docházet obvyklým způsobem,** který bylo vzhledem k okolnostem daného případu možné rozumně předpokládat.

Na základě těchto kritérií nelze obecně vyvodit, za jakých okolností bude možné nevyvratitelnou domněnku realizovat. Vždy bude třeba přihlídnout ke všem možným faktorům, které danou situaci budou moci ovlivnit. Bude se jednat především o místo, čas, formu souhlasu atd. Zcela jistě takové oprávnění bude ohraničeno různými dalšími korektivy, jako je např. zákaz zneužití práva (srov. § 8 o. z.), či takovým rozšířením nesmí být zasaženo do lidské důstojnosti nebo cti, což vyplývá již ze samotné Listiny.

Pokud tedy někdo chce zachytit podobu člověka prostřednictvím fotoaparátu, musí mít jeho souhlas, který může mít různou formu, ať už např. výslovnou, nebo konkludentní dle okolností daného případu. Jestliže takový souhlas byl udělen za situace, z níž je patrné, že bude vzniklá fotografie dále šířena, pořizovatel fotografie tímto získá i souhlas k šíření fotografie, a to způsobem, který lze rozumně očekávat. Osoby, jež chtějí pořídit fotografii jiné osoby, musejí mít na paměti, že k tomu potřebují její souhlas. Tímto jednáním totiž zasahují do osobnostních práv člověka, a právě pouze osoba, do jejichž práv má být zasaženo, má právo rozhodnout o tom, zda tento zásah strpí nebo ne.

Udělený souhlas však není s ohledem na autonomii vůle neodvolatelný, a proto ten, kdo udělil souhlas k rozšiřování své podoby, která byla zachycena na některém z možných prostředků, může takto udělený souhlas odvolat. Tomu odpovídá i znění § 87 o. z., v němž je uvedeno, že ten, kdo svolil k použití písemnosti osobní povahy, podobizny nebo zvukového či obrazového záznamu týkajícího se člověka nebo jeho projevů osobní povahy, může svolení odvolat, třebaže je udělil na určitou dobu. Proto tedy ani souhlas udělený na dobu určitou nemůže po tuto dobu zůstat neodvolatelný. Vše uvedené odpovídá zásadám soukromého práva. I zde ovšem nelze přehlédnout, že nabyvatel souhlasu měl zcela jistě legitimní očekávání, že udělený souhlas bude platit alespoň po stanovenou dobu, a s možností šířit podobu člověka mohl mít spojené jisté hospodářské úmysly. I na takovou situaci občanský zákoník pamatuje a v § 87 dodává, že bylo-li svolení udělené na určitou dobu odvoláno, aniž to odůvodňuje podstatná změna okolností nebo jiný rozumný důvod, nahradí odvolávající škodu z toho vzniklou osobě, které svolení udělil. Nabyvatel souhlasu tedy nebude ani v takovém případě poškozen, což odpovídá zásadě *neminem leadere.*¹⁷

12 P. Pavlík, op. cit. sub 5.

13 Op. cit. sub 3.

14 Tamtéž.

15 Tamtéž.

16 Tamtéž.

17 Tamtéž.

Pokud ovšem někdo rozšíří podobu člověka, která je např. zachycena na fotografii, bez souhlasu osoby, jejíž podoba je zachycena, případně v rozšiřování pokračuje i poté, co prvotně udělený souhlas byl odvolán, dává občanský zákoník takto poškozené osobě jisté **nástroje, jak se domoci ochrany**.

Za prvé se ten, do jehož práva bylo zasaženo, **může domáhat, aby od takového zásahu bylo upuštěno**, tedy aby např. byla odstraněna fotografie, která byla zveřejněna na sociální síti. Pokud by se jednalo o zásah již vysoké intenzity, mohl by se oprávněný **domáhat náhrady majetkové újmy**, jestliže ji lze vyčíslit, či případně náhrady nemajetkové újmy v případě, že by mu taková újma (např. ve formě duševních útrap) vznikla.¹⁸

Občanský zákoník upravuje také situace, při nichž není nutné, aby s šířením zachycené podoby osoba vyslovila souhlas. Uvedené je označováno jako bezúplatná licence úřední, vědecká, umělecká a zpravodajská. Tímto je omezeno absolutní osobnostní právo, a to ve prospěch jiného zájmu, kterému zákon dal zvláštní význam.¹⁹

Nelze pominout, že fotografii, z níž lze identifikovat osobu, je nutné považovat za osobní údaj ve smyslu GDPR. Osobními údaji jsou totiž dle čl. 4 GDPR „*veškeré informace o identifikované nebo identifikovatelné fyzické osobě (dále jen „subjekt údajů“); identifikovatelnou fyzickou osobou je fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat, zejména odkazem na určitý identifikátor, například jméno, identifikační číslo, lokační údaje, síťový identifikátor nebo na jeden či více zvlášt-*

ních prvků fyzické, fyziologické, genetické, psychické, ekonomické, kulturní nebo společenské identity této fyzické osoby.“ Podmínky pro možnost zpracovávat fotografie tohoto typu dle GDPR jsou ovšem již samostatnou otázkou, která jde nad rámec tohoto článku, a proto zde nebude dále podrobně rozváděna.

Závěr

Na základě uvedeného je tedy zřejmé, že pořídit fotografii jiné osoby, na které je zachycena její podoba, není tak jednoduché, jak by se na první pohled mohlo zdát, neboť to s sebou nese právní důsledky v podobě zásahu do osobnostních práv. Konkrétně se jedná o zásah do práva na ochranu jednoho z druhů projevu osobní povahy, tedy podoby člověka. Vzhledem k tomu, že tímto způsobem je zasahováno do osobnostního práva, je nutné, aby ten, kdo pořizuje fotografii jiné osoby, měl její souhlas k zachycení její podoby a následně také k případnému rozšiřování její podoby. Pokud tedy chceme někoho vyfotografovat a rozšiřovat dále tuto fotografii, nemůže se tak dít bez dalšího, jestliže se nejedná o nějakou ze zákonných bezúplatných licencí.

Souhlas osoby, jejíž podoba má být zachycena a případně také rozšiřována, nemusí být udělen výslovně, nýbrž postačí např. konkludentní jednání. **Zákon též pro určité situace konstruuje nevyvratitelnou domněnku souhlasu.** Nelze již ovšem paušálně říci, za jakých okolností je možné tuto domněnku uplatnit, neboť je nutné vždy přihlídnout ke konkrétním okolnostem případu a pečlivě zvážit všechna jednotlivá specifika konkrétní situace. Proto nelze jednoznačně uzavřít, kdy souhlas k šíření fotografie je udělen a kdy ne, neboť to se bude dít vždy *ad hoc*. ❀

18 Sov. § 2894 a násl. o. z.

19 Viz § 88 a 89 o. z.

BREDFORD CONSULTING

daně - účetnictví - mzdy

SROZUMITELNÁ ŘEŠENÍ

KREATIVNÍ PŘÍSTUP

**ATRAKTIVNÍ PODMÍNKY
PRO ADVOKÁTY**

www.bredford.cz

inzerce

**Sledujte ČAK
na Twitteru!**

Nejnovější krátké zprávy o dění
v české advokacii naleznete
na www.twitter.com/CAK_cz.

Nejvyšší soud:

K nároku advokáta na mimosmluvní odměnu podle advokátního tarifu

Úkonem právní služby podle advokátního tarifu je i pouhý podpis podání doručeného soudu, které advokát sám nezpracoval.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 9. 2019, sp. zn. 32 Cdo 2587/2019

K věci:

Žalobce – advokát se domáhal úhrady právních služeb poskytovaných žalované za zastupování v soudních řízeních. Právní služby jí poskytoval, aniž s ní měl uzavřenu písemnou smlouvu o odměně za zastupování, a požadované částky proto vyčíslil z merita projednávaných věcí podle advokátního tarifu. Žalovaná navrhla zamítnutí žaloby a mimo jiné namítala, že písemná podání podaná soudu vyhotovil jednatel žalované, který má právnické vzdělání, není advokátem a žalobce tato podání pouze podepsal a podal soudu. Soud prvního stupně žalobě v celém rozsahu vyhověl, odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a **dovolací soud dovolání žalované odmítl.**

Z odůvodnění:

Na první z dovolatelkou předestřených otázek hmotného práva, totiž „*zda pouhé přepísování podání na hlavičkový papír a jeho podepsání advokátem lze považovat za úkon právní služby ve smyslu advokátního tarifu a zákona o advokacii*“, resp. „*zda se jedná o úkon právní služby ve smyslu nároku advokáta na tarifní odměnu v případě, že advokát se pouze podepíše pod podání, které zpracoval zastupovaný účastník, nebo se pouze formálně zúčastní na soudním řízení se zastupovaným účastníkem*“, dává jí odpověď závěry rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2016, sp. zn. 30 Cdo 2610/2015, a to odpověď kladnou.

Byť v tomto rozhodnutí se dovolací soud zabýval situací, v níž byly procesní úkony fakticky zpracovány zástupcem účastníka řízení a následně učiněny samotným účastníkem, tedy situaci zrcadlově opačnou oproti té, k níž mělo podle tvrzení dovolatelky dojít ve zde souzené věci, a řešil otázku náhrady nákladů řízení, tedy vztah mezi účastníkem a protistranou, nikoliv právo advokáta na odměnu vůči klientovi, uplatní se i v této věci závěry, podle nichž **při zastoupení činí právní úkony za zastoupeného navenek, tj. vůči třetím osobám, zástupce.** Ten, kdo jedná za jiného (zástupce), však vždy koná sám, činí tedy vlastní úkony (ať je činí vlastním jménem, nebo jménem zastoupeného). **Pro zastoupení není významné, kdo podání fakticky zpracoval,**

ale kdo podání učinil. K tomu lze ostatně dodat, že i kdyby advokát vskutku učinil jen to, co tvrdí dovolatelka, šlo by nepochybně i tak o jím poskytnuté úkony právní pomoci, protože už tím, že advokát předloží soudu podání svým jménem, jako zástupce účastníka řízení, přebírá odpovědnost za jeho obsah, a to jak morální (dává všanc svou profesní pověst), tak právní, včetně odpovědnosti za případně způsobenou škodu.

Komentář:

V citovaném rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2610/2015 Nejvyšší soud sice již dříve judikoval, že pro zastoupení není významné, kdo podání zpracoval, ale kdo podání učinil, jednalo se však o situaci zrcadlově opačnou a nárok se zakládal na nákladech vynaložených na daňového poradce v daňovém řízení, proto se domnívám, že je vhodné veřejně zmínit i toto aktuální rozhodnutí Nejvyššího soudu. Rovněž si dovoluji vyslovit názor, že **doslovné převzetí textu zpracovaného klientem, byť právníkem, do podání učiněného nakonec advokátem, by mělo být při výkonu advokacie něčím zcela ojedinělým.** Pokud se advokát rozhodne přistoupit na takovou formu spolupráce s klientem, tak o to bedlivěji by měl dbát povinností vyplývajících pro něho ze zákona o advokacii a etického kodexu advokáta, jakož i rizik s tím spojených.

✦ Rozhodnutí zpracoval JUDr. LUBOR BERNATÍK, advokát v Ostravě.

TRESTNÍ PŘEDPISY

- aktuální znění trestního zákoníku a trestního řádu
- výkon trestu odnětí svobody, výkon vazby, zabezpečovací detence, oběti trestných činů a další
- kompletní soubor předpisů

Sagit více informací na www.tre.sagit.cz

Nejvyšší soud:

K aplikovatelnosti ustanovení občanského zákoníku o rozhradách

Ustanovení občanského zákoníku o rozhradách se uplatní pouze tehdy, stojí-li rozhrada na obou sousedních pozemcích, resp. přesně na jejich společné hranici.

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2019, sp. zn. 22 Cdo 4043/2018

K věci:

Soud prvního stupně rozsudkem určil, že žalobce je výlučným vlastníkem kameno-cihelné zdi včetně části s oplocením se sloupky a pletivem, která odděluje pozemky ve vlastnictví žalobce – parc. č. st. XY a parc. č. XY, v k. ú. a obci XY, od pozemků žalované parc. č. st. XY a parc. č. XY a XY, v k. ú. a obci XY, zastavil řízení o žalobním návrhu na určení, že části pozemků parc. č. XY, XY a XY, nacházející se pod hraniční zdi a oddělené geometrickým plánem, jsou ve výlučném vlastnictví žalobce, rozhodl o náhradě nákladů řízení.

K odvolání žalované odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Závěry soudů obou stupňů nepovažuje za správné. Podle jejího názoru je rozhodnou úpravou obecný zákoník občanský, který vycházel z domněnky společného vlastnictví rozhrady. Stavební materiál části rozhrady na hranici s pozemkem parc. č. XY a podstatné části rozhrady na hranici s pozemkem žalované parc. č. XY vyčnívají pouze na stranu pozemku žalované parc. č. XY a XY, a v pochybnostech by tak mělo žalované svědčit nedělené vlastnictví rozhrady.

Z judikatury Nejvyššího a Ústavního soudu vyplývá, že spoluvlastnictví dělicí zdi lze zásadně považovat za spravedlivé uspořádání vztahu mezi vlastníky sousedních domů tvořících původně dům jediný. Právní domněnku spoluvlastnictví rozhrady zakotvuje i nový občanský zákoník. Pokud soudy vycházely ze skutkového závěru, že předmětná rozhrada je postavena na žalobcových pozemcích, nepostupovaly správně, neboť i kdyby tomu tak bylo, neznamenalo by to bez dalšího, že je rozhrada jeho výlučným vlastnictvím. Nesprávné skutkové zjištění v tomto směru tvoří vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Při řešení otázky, komu patří předmětná rozhrada, se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu. To platí i pro řešení otázky, zda je možné provést změny v katastru nemovitostí ohledně hranic mezi sousedními nemovitostmi na základě rozsudku o určení vlastnického práva k tzv. umělé rozhradě (hraniční zdi a oplocení oddělující nemovitosti). V rozhodovací praxi dovolacího soudu pak nebyla řešena otázka, zda má na vlastnictví předmětné roz-

hrady vliv skutečnost, že žalobce na části předmětné rozhrady umístil bez povolení a souhlasu žalované přístřešek s přesahem do části rozhrady žalované, přičemž tato část rozhrady tvoří pro část přístřešku opěrnou zeď. Dovolatelka rovněž poukazuje na to, že při řešení otázky nákladů řízení odvolací soud shledal důvodnou námitku žalované, že soud prvního stupně nezohlednil skutečnost, že vzal žalobce v průběhu řízení částečně žalobu zpět a procesně zavínil částečné zastavení řízení a v konečném důsledku aplikaci § 146 odst. 2 o. s. ř., což plyne i z jí citované judikatury v dovolání. Žalovaná navrhla, aby dovolací soud změnil rozsudek odvolacího soudu tak, že se žalobní návrh žalobce na určení vlastnického práva k předmětné zdi zamítá, a změnil rovněž výrok o náhradě nákladů řízení. Navrhla rovněž, aby dovolací soud zrušil rozsudek soudu prvního stupně a přiznal žalované právo na náhradu nákladů dovolacího řízení.

Žalobce se k dovolání vyjádřil tak, že se mu podařilo prokázat, že jeho dědeček a babička v roce 1928 dojednali s právním předchůdcem žalované odkoupení části původního pozemku parc. č. XY. Právní předchůdci žalobce nezřizovali zcela zjevně hraniční zeď v nově zakoupené části, neboť ta byla zbudována pouze v nezastavěné části nové hranice pozemků. Argumentaci žalované, že jakékoli zdi vyskytující se na hranicích pozemků jsou společné, považuje žalobce za zavádějící. O rozhradu se může jednat pouze tehdy, pokud bude umístěna přímo na hranici pozemků. V daném případě je zeď ve výlučném vlastnictví žalobce, což bylo v řízení prokázáno. I kdyby měla být hranice mezi pozemky žalobce a žalované ve středu zdi, jak tvrdí žalovaná, byla by část pozemků žalované pod zdmi vydržena žalobcem, resp. jeho právními předchůdci. Navrhl proto, aby dovolací soud dovolání žalované zamítl.

Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při němž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolací soud přezkoumá rozhodnutí odvolacího soudu v rozsahu, ve kterém byl jeho výrok napaden (§ 242 odst. 1 o. s. ř.). Rozhodnutí odvolacího soudu lze přezkoumat jen z důvodů uplatněných v dovolání. Je-li dovolání přípustné, do-

volací soud přihlédne též k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, odst. 2 písm. a) a b) a odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Dovolání není přípustné.

Z odůvodnění:

Dovolatelka předně namítá, že se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, pokud jde o otázku, komu patří předmětná rozhrada. Podle jejího názoru by se měla uplatnit domněnka společného vlastnictví rozhrady.

Tato otázka přípustnost dovolání nezakládá, neboť odvolací soud postupoval v souladu s rozhodovací praxí dovolacího soudu.

Podle § 854 císařského patentu č. 946/1811 Sb. z. s., obecný zákoník občanský (dále také „o. z. o.“), brázdy, ploty dělané i samorostlé, ohrady a zdi, soukromé potoky, stoky, místa a jiné podobné rozhrady, jež jsou mezi sousedními pozemky, pokládají se za společné vlastnictví, nedokazují-li opak znaky, nápisy nebo jiné známky a pomůcky.

K tomu Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 20. 11. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2097/2006 (uveřejněném v časopise Soudní rozhledy č. 5/2007, str. 189), uvedl, že podle tohoto ustanovení platila vyvratitelná právní domněnka o spoluvlastnictví rozhrady, kterou se rozuměla i rozhrada mezi stavbami (k tomu srov. F. Rouček, J. Sedláček: Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému autorů, Linhart, Praha 1935 – dále „Komentář“, díl III, str. 658). Obecný zákoník občanský z roku 1811 tedy výslovně počítal s tím, že předmětem spoluvlastnictví vlastníků dvou sousedních staveb může být i zeď tyto stavby oddělující. Pokud § 361 o. z. o. rozlišoval spoluvlastnictví nedělené s podíly ideálními a spoluvlastnictví dělené s podíly reálnými, pak spoluvlastnictví rozhrad bylo spoluvlastnictvím neděleným s podíly ideálními. Podle Komentáře, díl II, str. 221 „*je v obč. zák. zevrubně upraveno, a to v § 825 až § 858 – O tomto spoluvlastnictví mluvíme, náleží-li věc ještě nerozdělená několika osobám současně (§ 361 věta 1), a to podle podílů ideálních*“. Vznik spoluvlastnictví – společenství věci, která náleží nerozděleně několika osobám – upravoval § 825 o. z. o. tak, že „*se zakládá na nahodilé události; na zákoně; na posledním pořizení nebo na smlouvě*“. Nic tedy nebránilo tomu, aby spoluvlastnictví zdi sousedních staveb bylo založeno dohodou vlastníků sousedních staveb. Na trvání tohoto zvláštního spoluvlastnického vztahu by neměla vliv skutečnost, že občanské zákoníky z roku 1950 a 1964 takový vztah neupravují.

Nejvyšší soud v usnesení ze dne 10. 12. 2018, sp. zn. 22 Cdo 3009/2018 (uveřejněném na www.nsoud.cz), ozřejmil, že ustanovení zák. č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, o rozhradách (§ 1024 a násl. o. z.) nelze aplikovat v případě, že prostor, ve kterém bylo schodiště umístěno, se zcela nachází na pozemku ve vlastnictví žalovaných. Ustanovení o rozhradách se uplatní pouze v tom případě, stojí-li rozhrada na obou sousedních pozemcích, resp. přesně na jejich společné hranici [srov. J. Spáčil a kol.: Občanský zákoník III, Věcná práva (§ 976–1474), 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2013, str. 181–183]. Obdobně upravoval rozhradu i § 854 o. z. o.,

podle kterého se za rozhradu považovaly brázdy, ploty dělané i samorostlé, ohrady a zdi, soukromé potoky, stoky, místa a jiné podobné rozhrady, jež jsou mezi sousedními pozemky (k tomu srov. Komentář, díl III, str. 658).

O tomto pojetí rozhrady svědčí rovněž rakouská rozhodovací praxe, kde ust. § 854 o. z. o. platí v nezměněné podobě do současnosti. Rakouský Nejvyšší soudní dvůr v rozhodnutí ze dne 23. 5. 2013, sp. zn. 7 Ob 27/13s, jakož i v rozhodnutí ze dne 9. 7. 2014, sp. zn. 7 Ob 92/14a (obě dostupná na ris.bka.gv.at), judikoval, že pojem rozhrada zahrnuje taková rozhraničení, která se nacházejí v hraniční oblasti „*mezi dvěma pozemky*“, tedy jednou částí na jednom a jednou částí na druhém pozemku.

V řešené věci dospěl odvolací soud ke skutkovému závěru (kterým je dovolací soud vázán), že se předmětná zeď nachází pouze na pozemku žalobce. Je tedy zřejmé, že se nemůže jednat o rozhradu, a nepřipadá tak do úvahy domněnka společného vlastnictví, o kterou se opírá dovolatelka.

Jestliže v tomto směru dovolatelka namítá, že odvolací soud dospěl k nesprávnému skutkovému zjištění, opomíjí, že od 1. 1. 2013 nelze v dovolání úspěšně zpochybnit skutková zjištění odvolacího soudu; dovolací soud tak musí vycházet ze skutkových zjištění učiněných v nalézacím řízení [viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. 28 Cdo 4295/2013 (dostupné na www.nsoud.cz)]. Pokud dovolatelka zároveň uplatňuje vadu řízení, kterou měla nesprávná skutková zjištění založit, dovolací soud předesílá, že vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, je možné v dovolacím řízení zohlednit pouze v případě přípustného dovolání (§ 242 odst. 3 o. s. ř.).

Pokud jde o další otázky nastolené v dovolání, tedy jaký vliv má skutečnost, že část rozhrady byla umístěna bez povolení a souhlasu žalované, a otázka, zda je možné provést změny v katastru nemovitostí ohledně hranic mezi sousedními nemovitostmi v případě určení vlastnického práva k rozhradě, odvolací soud na jejich řešení své rozhodnutí ani nezaložil, a proto nemůže být jejich řešení podrobeno dovolacímu přezkumu. Dovolatelčina argumentace vztahující se výhradně k institutu rozhrad přehlíží, že se o rozhradu nejedná.

Ve vztahu k napadenému výroku o náhradě nákladů řízení není dovolání přípustné podle smyslu § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř.

Dovolací soud proto dovolání podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

Komentář:

Pro toto číslo Bulletinu advokacie jsme zařadili rozhodnutí, které se týká jednoho z nově upravených institutů oblasti věcných práv v občanském zákoníku, a to institutu rozhrad. Oblast věcných práv byla vždy v judikatuře, a Nejvyššího soudu taktéž, velmi frekventovaná a nejinak tomu je a bude i v poměrech zák. č. 89/2012 Sb. Lze souhlasit se závěry vyslovenými v odborné literatuře, že věcná práva patří k oblastem, které ve srovnání s občanským zákoníkem z roku 1964 prodělaly nejpronikavější změny, kde vedle zavedení (staro)nových typů věcných práv (právo stavby, reálná břemena) či institutů (věcněprávní zákaz zcizení a zatížení, publiciánská žaloba) dochází i k odlišnému přístupu

k regulaci (rozdělení věcných břemen na služebnosti a reálná břemena). Současně se zdůrazňuje, že uvedené změny proto vyžadují velmi pečlivý a poučený přístup k interpretaci zákona. Rovněž je třeba mít na paměti, že v oblasti věcných práv je výrazně omezena autonomie vůle. Základní zásada věcných práv (jejich působení *erga omnes*) hovoří proti principu smluvní autonomie, resp. tento princip významně oslabuje. Proto existuje *numerus fixus* věcných práv, a proto zákonodárce přistupuje k regulaci převážně pomocí kogentních norem.¹

V oblasti věcných práv na poli rozhodovací praxe Nejvyššího soudu existuje nepochybně nejvíce rozhodnutí, v nichž – zejména – vlastnický senát 22 Cdo vykládá již úpravu obsaženou v zák. č. 89/2012 Sb. Je tomu tak s ohledem na konstrukci výchozího přechodného ustanovení § 3028 odst. 2 o. z. Proto již velká většina rozhodnutí odvolacích soudů vydaných po 1. 1. 2014 aplikuje o. z., a proto také Nejvyšší soud již od roku 2014 vykládá ustanovení „nového“ občanského zákoníku o věcných právech.

Často zásadní odklon od dosavadní právní úpravy, velmi stručná důvodová zpráva a prakticky chybějící odborná literatura jak nová, tak literatura posledních padesáti let nutí vlastnický senát 22 Cdo vykládat nová ustanovení i s přihlédnutím k zahraničním zkušenostem a zahraniční judikatuře tam, kde ustanovení občanského zákoníku mají základ v zahraničních právních úpravách a celkové souvislosti umožňují využití zahraničních zkušeností. Tento trend zachytila i odborná literatura s příznivým přijetím.² Nejde o to za každou cenu přijímat a přebírat zahraniční zkušenosti, nicméně tam, kde jsou výsledkem dlouholetého vývoje jak judikatorního, tak i odborně literárního, jde o cenný zdroj, který by neměl zůstat bez povšimnutí.

To je ostatně i případ publikovaného rozhodnutí, v jehož odůvodnění zaznívá odkaz na období obecného zákoníku občanského s jeho reflexí v současné rakouské rozhodovací praxi.

Rozhodnutí dovolacího soudu představuje jedno ze zatím nemnoha rozhodnutí, která se vztahují k novému institutu tzv. rozhrad. V rozsudku ze dne 27. 11. 2018, sp. zn. 22 Cdo 1554/2018 (Právní rozhledy č. 7/2019, str. 262), Nejvyšší soud vysvětlil, že **vlastností rozhrady je to, že vede mezi sousedními pozemky a odděluje je.** Pokud jsou –

jako v daném případě – túje a stromy vysázeny až za plotem, který odděluje sousední pozemky, pak rozhradou může být jen tento plot, nikoli však živý plot vysázený až za umělým plotem – rozhradou. Zdůraznění toho, že o rozhradu jde pouze tehdy, pokud vede mezi sousedními pozemky, má rovněž podporu v Nejvyšším soudem citované rakouské judikatuře, ale i v rakouské odborné literatuře (srov. F. Parapatits in A. Kletečka, M. Schauer: ABGB-ON, Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch, Manz, Wien 2010, str. 1535).

Aktuálně v rozsudku ze dne 26. 6. 2019, sp. zn. 22 Cdo 2071/2017, pak Nejvyšší soud vysvětlil, že zasáhne-li vlastník jednoho pozemku stavbou oplocení nedovoleně na pozemek souseda, jedná se o neoprávněnou stavbu s tím, že samotný účel plotu, tedy oddělení a ohraničení pozemků, nemůže změnit skutečnost, že stavbou došlo k neoprávněnému zásahu do vlastnického práva jiného vlastníka a ten má možnost chránit své vlastnické právo v řízení o vypořádání neoprávněné stavby. Vypořádání neoprávněné stavby pak nebrání ani závěr, že plot tvoří umělou rozhradu mezi sousedními pozemky ve smyslu § 1024 o. z. V témže rozhodnutí pak dovolací soud dále vysvětlil, že rozhradu je možné chápat jako přirozené nebo umělé rozhraničení mezi dvěma pozemky stojící na obou těchto sousedních pozemcích, resp. přesně na jejich společné hranici; z funkčního vymezení rozhrady jako rozhraničení dvou sousedních pozemků však nelze dovozovat, že by ji bylo možné zřídít, byť pouze její část, na cizím (sousedním) pozemku, bez titulu umožňujícího na cizím pozemku stavět. **Zřízení neoprávněné stavby nelze tedy „omluvit“ pouze tím, že taková stavba plní funkci rozhrady. Jestliže se vlastník pozemku rozhodne vybudovat jeho oplocení, měl by je v zásadě umístit na vlastním pozemku a nezasa- hovat na pozemek souseda.** Konečně pak v uvedeném rozhodnutí Nejvyšší soud vysvětlil, že § 1024 odst. 1 o. z. upravuje pouze vyvratitelnou domněnku spoluvlastnictví. Je-li vlastnické právo k rozhradě prokázáno nebo je nesporné, taková domněnka se neuplatní.

Přestože ve vztahu k řadě institutů se za cca šest let vytvořila již poměrně rozsáhlá judikatura (podílové spoluvlastnictví, nezbytná cesta, přechodná ustanovení, ochrana vlastnictví, sousedská práva apod.), řada věcněprávních institutů doposud odraz v judikatuře Nejvyššího soudu nemá (právo stavby, reálná břemena, řada otázek spojených s nabyváním od neoprávněného apod.). Je nicméně pouze otázkou času, kdy se i tyto nové instituty stanou předmětem rozhodovací praxe Nejvyššího soudu.

- ✿ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

C. H. BECK NOVINKA

Sprinz • Jirmásek • Řeháček
Vrba • Zoubek a kol.

Insolvenční zákon Komentář

2019, vázané s přebalem, 1 248 stran
cena 2 590 Kč, obj. číslo EVK9

Objednávejte na www.beck.cz

1 K tomu srov. blíže Kolektiv autorů: Pět let poté: Nové soukromé právo v předškolním věku, Právní rozhledy č. 1/2019, str. 5.

2 Tamtéž; dále např.: R. Pelikán, P. Čech: Narazili jsme..., Právní rádce č. 1/2019, str. 54.

Ústavní soud:

Čtení protokolu z přípravného řízení v hlavním líčení ve vztahu k právu na obhajobu

Z hlediska ústavněprávního, podle něhož je ústavní stížnost subsidiárním prostředkem ochrany základních práv a svobod, je nutné nazírat na trestní řízení jako na jeden celek, jehož těžištěm je hlavní líčení v soudní fázi řízení, kde vyvstává obviněnému prostor pro uplatnění jeho práv v celé jejich šíři. Tato fáze řízení má v podstatě do jisté míry i funkci reparační ve vztahu k přípravnému řízení, neboť dojde-li v přípravném řízení k porušení zákonných ustanovení, může dojít k jejich nápravě právě v řízení před soudem (např. k opakovanému výslechu svědka již při plném dodržení práv obviněného). Kvůli čtení protokolu z přípravného řízení podle § 211 odst. 3 písm. a) tr. řádu v hlavním líčení před soudem tedy nelze dovodit zkrácení práv obhajoby podle čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2019, sp. zn. III. ÚS 2194/18

Z odůvodnění:

Na Ústavní soud se obrátil stěžovatel, který se podanou ústavní stížností domáhal zrušení napadených rozhodnutí obecných soudů, a to pro porušení čl. 39 a čl. 40 odst. 2 a 3 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), jakož i čl. 6 odst. 3 písm. a) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

Z vyžádaného spisu vedeného u krajského soudu Ústavní soud zjistil, že stěžovatel byl obžalován pro přečin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zákoník“), a pro přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 a 2 písm. c) tr. zákoníku, přičemž obžaloba byla podána k okresnímu soudu. Okresní soud vedl v hlavním líčení dokazování, přičemž dospěl k závěru, že předmětný skutek je třeba hodnotit přísněji, a předložil věc k rozhodnutí o věcné příslušnosti vrchnímu soudu. Vrchní soud rozhodl, že soudem příslušným k projednání předmětné věci je krajský soud.

Krajský soud uznal stěžovatele vinným ze spáchání zvláště závažného zločinu vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, kterého se stěžovatel dopustil tím, že dne 23. 4. 2014 v obci B. v prostorách zahradní chatky, po předchozí slovní rozeprá ohledně finančních záležitostí, opakovaně fyzicky napadl poškozenou, které svým jednáním přivodil fyzická zranění, jež si vyžádala dobu léčení 14 dnů. Nadto se u poškozené v souvislosti s předmětným napadením rozvinula posttraumatická stresová porucha, která ji omezila v běžném způsobu života po dobu několika měsíců. Za toto jednání byl stěžovateli krajským soudem uložen trest odnětí svobody ve výši pěti let a šesti měsíců, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou. Stěžovateli byla též uložena povinnost zaplatit Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky na náhradu škody částku 6 125 Kč.

Stěžovatel rozsudek krajského soudu napadl odvoláním, o němž vrchní soud rozhodl tak, že je jako nedůvodné podle § 256 zák. č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. řád“), zamítl.

Proti usnesení vrchního soudu podal stěžovatel dovolání k Nejvyššímu soudu, který o něm rozhodl tak, že je podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. řádu jako zjevně neopodstatněné odmítl.

V ústavní stížnosti stěžovatel namítal, že v jeho věci byl v přípravném řízení orgány činnými v trestním řízení chybně právně kvalifikován skutek, čímž došlo k porušení jeho práva na obhajobu, neboť stěžovatel měl mít obhájce již v přípravném řízení v rámci nutné obhajoby, nicméně kvůli mírnější právní kvalifikaci skutku ho ustanoveného neměl. Stěžovatel uvádí, že orgány činné v trestním řízení měly k dispozici všechny podklady pro správnou právní kvalifikaci skutku již dne 7. 5. 2014, kdy byla vyslechnuta poškozená. Ke zpřísnění právní kvalifikace však došlo až po více než dvou letech, kdy byla trestní věc postoupena věcně příslušnému krajskému soudu.

Stěžovatel dále uvedl, že protokol o výslechu poškozené z přípravného řízení ze dne 7. 5. 2014 byl v hlavním líčení před okresním soudem přečten, a to v rozporu s § 211 odst. 3 písm. a) tr. řádu, neboť stěžovatel neměl v důsledku zjevně vadné právní kvalifikace skutku ustanoveného obhájce, byť ho s ohledem na nutnou obhajobu mít měl.

Stěžovatel rovněž namítal, že jeho trestní stíhání bylo nepřipustné, neboť na stěžovatele byl vydán evropský zatýkácí rozkaz pro trestný čin ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku a pro trestný čin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 tr. zákoníku. Stěžovatel byl však nakonec odsouzen pro trestný čin vydírání podle § 175 odst. 1 a odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, kdy však předmětné znaky tohoto trestného činu nebyly v zatýkáčím rozkazu uvedeny. Stěžovatel tedy dovodil,

že došlo k porušení zásady speciality, což zapříčinilo nepřipustnost trestního stíhání. Stěžovatel taktéž reagoval na argumentaci Nejvyššího soudu v napadeném usnesení, kdy dovolací soud uvedl, že při předání stěžovatele ze Slovenské republiky byl použit čl. 30 odst. 3 smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou č. 209/1993 Sb., o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech, ve znění protokolu k této smlouvě vyhlášeného pod č. 65/2014 Sb. m. s. (dále jen „mezinárodní smlouva“), který stanoví, že smluvní strany nebudou vyžadovat při předávání osob k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu na základě evropského zatýkacího rozkazu ve vzájemných vztazích zvláštní souhlas s trestním stíháním, odsouzením nebo zadržením za účelem výkonu trestu nebo ochranného opatření předané osoby pro skutek, který byl spáchán před jejím předáním a pro nějž tato osoba předána nebyla. To neplatí, jestliže se jedná o předání vlastních občanů smluvních stran nebo jestliže v konkrétním případě vykonávající justiční orgán stanovený podle právního řádu smluvní strany rozhodne jinak. Stěžovatel k tomu uvedl, že mezinárodní smlouva výslovně upravuje, že její ustanovení se nevztahují na vydávání občanů České republiky a Slovenské republiky. Nadto nabytí čl. 30 odst. 3 této mezinárodní smlouvy účinnosti dne 1. 12. 2014, tedy až poté, co bylo proti stěžovateli zahájeno trestní stíhání.

Stěžovatel taktéž namítal, že předmětný skutek měl být právně hodnocen jako trestný čin opilství podle § 360 odst. 1 tr. zákoníku, nikoliv jako trestný čin vydírání podle § 175 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, neboť stěžovatel byl v době spáchání činu ve stavu opilosti. Alternativně stěžovatel navrhl, že by měla být použita mírnější právní kvalifikace.

Ústavní soud se podrobně zabýval námitkou stěžovatele o údajném zkrácení práv obhajoby, k němuž mělo dojít v důsledku zjevně vadné právní kvalifikace skutku v přípravném řízení, kdy byl pořízen protokol z výslechu svědkyně, tj. poškozené, který byl následně čten v hlavním líčení před okresním soudem podle § 211 odst. 3 písm. a) tr. řádu, což dle závěrů stěžovatele znamenalo porušení tohoto ustanovení tr. řádu, neboť stěžovatel v době pořízení protokolu z výslechu poškozené neměl z důvodu zjevně vadné právní kvalifikace ustanoveného obhájce, byť byl fakticky důvod nutné obhajoby dán.

Ze spisu krajského soudu Ústavní soud zjistil, že **ústavní stížnost podává o průběhu trestního řízení ve věci stěžovatele zkrácené informace, neboť vynechává podstatné okolnosti průběhu hlavního líčení jak před okresním soudem, tak i před krajským soudem.** Z předmětného spisu vyplývá, že poškozená byla v rámci přípravného řízení vyslechnuta dne 7. 5. 2014, přičemž z důvodu tehdejší právní kvalifikace nebyl u stěžovatele dán důvod nutné obhajoby. Dne 24. 8. 2016 byla poškozená v hlavním líčení před okresním soudem vyslechnuta znovu, přičemž z protokolu o hlavním líčení se podává, že vypovídala spontánně o skutkovém ději, kdy vylíčila všechny podstatné skutečnosti týkající se útoku stěžovatele proti její osobě. Následně okresní soud přistoupil ke čtení protokolu z přípravného řízení, avšak přečetl pouze dílčí, velmi krátkou část o pohrabáči přiloženém na krku svědkyně a následně upuštění od jednání stěžovatele, když mu svědkyně slíbila, že udělá vše, co si stěžovatel přeje.

Ústavní soud uvedl, že nad rámec namítaného porušení práv obhajoby lze na tomto místě souhlasit s vyjádřením krajského

státního zastupitelství, že čtení této části protokolu z přípravného řízení bylo fakticky nadbytečné a neopodstatněné, neboť výpověď poškozené se v podstatných bodech neodchylovala od její výpovědi z přípravného řízení. Ústavní soud proto konstatoval, že **protokol z přípravného řízení sice čten byl, nicméně fakticky nadbytečně, neboť poškozená již předtím, než byla výše zmíněná krátká pasáž čtena, vše podstatné vypověděla.** Z hlediska ryze formálního by tedy podle Ústavního soudu bylo možné konstatovat, že došlo k porušení procesních pravidel, neboť nebyly dány podmínky pro čtení protokolu o výslechu svědka z přípravného řízení podle § 211 odst. 3 písm. a) tr. řádu, neboť stěžovatel měl mít již v přípravném řízení ustanoveného obhájce, nicméně ho z důvodu chybné právní kvalifikace orgánů činných v trestním řízení neměl. Materiálně je však třeba danou otázku posuzovat tak, že **čtení krátké pasáže z protokolu o dřívější výpovědi poškozené nemělo žádný vliv na další průběh řízení, neboť neovlivnilo další výpověď poškozené v rámci téhož výslechu a následně v řízení před krajským soudem proběhlo celé hlavní líčení znovu,** kdy byla vyslechnuta i poškozená, přičemž její výpověď ze dne 7. 5. 2014 již použita nebyla. Ústavní soud uzavřel, že kvůli čtení protokolu z přípravného řízení podle § 211 odst. 3 písm. a) tr. řádu v hlavním líčení před okresním soudem tedy nelze dovodit zkrácení práv obhajoby podle čl. 40 odst. 3 Listiny ani čl. 6 odst. 3 písm. a) Úmluvy, jak namítá stěžovatel.

Ústavní soud uvedl, že **samostatnou otázkou zůstává namítané zkrácení práv obhajoby v důsledku vadné právní kvalifikace spáchaného skutku v přípravném řízení, kdy stěžovateli nebyl ustanoven obhájce, byť fakticky vyvstal důvod nutné obhajoby.** Z hlediska ústavněprávního, kdy ústavní stížnost plní roli subsidiárního prostředku ochrany základních práv a svobod, Ústavní soud připomněl, že na trestní řízení je nutné nazírat jako na jeden celek, kdy těžištěm celého trestního řízení je hlavní líčení v soudní fázi řízení, kde vyvstává obviněnému prostor pro uplatnění práv v celé jejich šíři. Tato fáze řízení má ve své podstatě i do jisté míry funkci reparační ve vztahu k přípravnému řízení, neboť dojde-li v přípravném řízení k porušení zákonných ustanovení, může v určitých případech dojít k jejich nápravě právě v řízení před soudem (např. k opakovanému výslechu svědka, již při plném dodržení práv obviněného, jako tomu bylo v případě stěžovatele). Zároveň však Ústavní soud dodal, že dojde-li v řízení k jistému vývoji a ke změně právní kvalifikace v pozdější fázi řízení, nelze „automaticky“ celé dosavadní řízení vnímat *en bloc* jako závadné.

Ústavní soud shrnul, že v trestním řízení ve věci stěžovatele došlo k následujícímu vývoji. Stěžejním důkazem byla již od zahájení trestního stíhání výpověď poškozené, která byla poprvé procesně zachycena dne 7. 5. 2014. Proti stěžovateli bylo zahájeno trestní stíhání dne 26. 4. 2014, a to pro spáchání přečinu ublížení na zdraví podle § 146 odst. 1 tr. zákoníku ve stadiu pokusu a přečinu nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1 a odst. 2 písm. c) tr. zákoníku. Tyto přečiny neodůvodňují vznik práva nutné obhajoby. Hlavní líčení na základě obžaloby státního zástupce okresního státního zastupitelství bylo u okresního soudu zahájeno dne 24. 8. 2016, přičemž zde již měl stěžovatel obhájce ustanoveného z důvodu svého pobytu ve vazbě, a to ode dne 18. 5. 2016. Jako důležitou shledal Ústavní soud v posuzované věci skutečnost, že trestní stíhání bylo od 4. 11. 2014 do 18. 5. 2016, kdy byl stěžovateli ustanoven obhájce, přerušeno, neboť po stěžovateli bylo vyhlášeno pátrání.

S ohledem na obsah výpovědi poškozené, která byla zaprotokolována dne 7. 5. 2014, lze skutečně dovést nesprávnou právní kvalifikaci skutku, neboť předmětné jednání bylo možné již dne 7. 5. 2014 právně kvalifikovat jako trestný čin vydírání podle § 175 odst. 1 a odst. 2 písm. c) tr. zákoníku (vydírání se zbrání). Ústavní soud zdůraznil, že ke zpřísnění právní kvalifikace na zločin vydírání spáchaný se zbrání [§ 175 odst. 1 a odst. 2 písm. c) tr. zákoníku], kterým byla způsobena těžká újma na zdraví [§ 175 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku], došlo na základě důkazu znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie, jímž bylo v hlavním líčení před okresním soudem postaveno najisto, že poškozená v důsledku útoku na její osobu stěžovatelem dlouhodobě (v řádu měsíců) trpěla závažnými psychickými problémy, které ji omezovaly v běžném způsobu života a které je možné kvalifikovat jako těžkou újmu na zdraví podle § 175 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Toto zjištění okresního soudu mělo za následek zpřísnění právní kvalifikace ve smyslu přidružení těžké újmy na zdraví. Stěžovateli tedy skutečně vyvstal nárok na ustanovení obhájce z důvodu nutné obhajoby podle § 36 odst. 3 tr. řádu již na samém počátku přípravného řízení.

Nicméně materiálně je nutné přihlídnout ke skutečnosti, že převážnou část časového úseku ode dne 26. 4. 2014, kdy bylo proti stěžovateli zahájeno trestní stíhání, do dne 18. 5. 2016, kdy byl stěžovatel předán ze Slovenské republiky a současně mu byl ustanoven obhájce z důvodu vzeti do vazby, bylo trestní stíhání přerušeno. V průběhu časového úseku, kdy byl stěžovatel bez obhájce, byť ho měl mít ustanoveného, byly shromažďovány toliko listinné důkazy a byla vyslechnuta poškozená (vypovídala později v průběhu hlavního líčení), byla vyslechnuta dcera poškozené, jejíž výpověď byla v hlavním líčení čtena se souhlasem stěžovatele i státního zástupce, a byl vyslechnut stěžovatel, jako obviněný, který však později vypovídal i v průběhu hlavního líčení.

Stěžovateli lze tedy přisvědčit, že z důvodu vadné právní kvalifikace skutku došlo v přípravném řízení k zásahu do jeho práva na obhajobu, nicméně v kontextu celého případu, kdy ve věci následně proběhlo hlavní líčení, v rámci něhož byla znovu vyslechnuta poškozená, možnost vypovídat měl i sám stěžovatel a byla čtena výpověď dcery poškozené, avšak se souhlasem stěžovatele, nelze dovést zásah do práva stěžovatele na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny, který by měl ústavněprávní rozměr, neboť došlo k nápravě závadného stavu způsobeného v přípravném řízení v hlavním líčení před krajským soudem.

Ústavní soud současně odkázal na svou ustálenou judikaturu [viz např. náleze ze dne 9. 12. 2004, sp. zn. II. ÚS 228/04 (N 189/35 SbNU 479)], dle níž nikoli každé pochybení obecných soudů (*a maiori ad minus* tedy i pochybení policejního orgánu a dozorcujícího státního zástupce v přípravném řízení) má za následek zásah do ústavně zaručených práv a svobod, přičemž pouze taková pochybení, která naplní ústavněprávní rozměr, mohou opravňovat zásah Ústavního soudu, zatímco v ostatních případech by vady řízení či nedostatky rozhodnutí měly být napraveny v řízení o řádných a mimořádných opravných prostředcích v obecném soudnictví. K tomu došlo právě v případě posuzované ústavní stížnosti, neboť **v přípravném řízení sice došlo k procesní vadě, která zhoršila procesní postavení stěžovatele, nicméně k sanaci tohoto stavu došlo v hlavním líčení před krajským soudem.**

Ústavní soud dále poukázal na to, že **stěžovatel rovněž namítal porušení zásady speciality při jeho předání ze Slovenské republiky do České republiky. Těto námitky Ústavní soud nepřisvědčil.** Ústavní soud se ztotožnil s argumentací dovolacího soudu, který konstatoval, že se za této situace uplatní čl. 30 odst. 3 mezinárodní smlouvy. Ústavní soud k námitce stěžovatele dodal, že souvětím konstatujícím, že ustanovení mezinárodní smlouvy se nevztahují na vydávání občanů České republiky a Slovenské republiky, míří evidentně na situaci, kdy má být vydán občan České republiky zadržený na území České republiky, jejímž je občanem, na Slovensko a naopak. Za situace, kdy byl stěžovatel, jako státní občan České republiky, předán ze Slovenské republiky do České republiky, byl čl. 30 odst. 3 mezinárodní smlouvy aplikovatelný. Pokud jde o použitelnost mezinárodní smlouvy z hlediska časové účinnosti, Ústavní soud podotkl, že je stěžejní, kdy došlo k předání stěžovatele do České republiky, což nastalo dne 18. 5. 2016, tedy již v době, kdy bylo nové ustanovení mezinárodní smlouvy v platnosti.

Pokud jde o **poslední námitku stěžovatele ohledně nesprávné právní kvalifikace odsouzeného jednání**, Ústavní soud uvedl, že stěžovatel touto námitkou rozporuje způsob, jakým obecné soudy v jeho věci hodnotily důkazy, zejména pak brojí proti způsobu, jak soudy při subsumpci znaků skutkové podstaty trestného činu vydírání naložily s institutem ovládacích a rozpoznávacích schopností v době spáchání činu. Ústavní soud k tomu dodal, že **tento způsob argumentace postrádá ústavněprávní rozměr.**

Ústavní soud připomněl, že řízení o ústavní stížnosti není pokračováním trestního řízení, nýbrž samostatným specializovaným řízením, jehož předmětem je přezkum napadených soudních rozhodnutí pouze v rovině porušení základních práv či svobod zaručených ústavním pořádkem. Stěžovatel se svou ústavní stížností zjevně domáhá toho, aby důkazy v jeho trestní věci provedené byly hodnoceny jiným způsobem, než jaký se stal podkladem pro rozhodnutí soudu o vině a trestu. Ústavní soud na tomto místě podotkl, že je to pouze obecný soud, který hodnotí důkazy podle svého volného uvážení v rámci, jež mu stanoví trestní řád, přičemž zásada volného hodnocení důkazů vyplývá z principu nezávislosti soudu (čl. 81 a čl. 82 odst. 1 Ústavy České republiky). Pokud soud ve svém rozhodnutí respektuje podmínky předvídané trestním řádem a uvede, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil, není v pravomoci Ústavního soudu toto hodnocení posuzovat. Pouze v případě, kdy by právní závěry soudu byly v extrémním nesouladu s učiněnými skutkovými zjištěními nebo by z nich v žádném možném výkladu odůvodnění soudního rozhodnutí nevyplývaly, bylo by nutné takové rozhodnutí považovat za vydané v rozporu s ústavně zaručeným právem na soudní ochranu, k čemuž však ve věci stěžovatele nedošlo.

Ze všech výše uvedených důvodů Ústavní soud tvrzením stěžovatele o porušení jeho ústavně zaručených práv zakotvených v čl. 39 a čl. 40 odst. 2 a 3 Listiny, jakož i jeho základního práva podle čl. 6 odst. 3 písm. a) Úmluvy nepřisvědčil a ústavní stížnost podle § 82 odst. 1 zák. č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, zamítl.

✿ Rozhodnutí zpracovala JUDr. RENATA RÁZKOVÁ, Ph.D.,
asistentka soudce Ústavního soudu.

■ Nejvyšší správní soud:

Neveřejnost správního řízení

Neveřejnost správního řízení neznamená, že by úkonu nemohl být ze strany správního orgánu přítomen nikdo jiný než úřední osoba. Z racionálního důvodu a pro naplnění legitimního účelu správního řízení se jej mohou účastnit též další osoby, jako jsou např. zapisovatelé, technický personál, stážisté, kolegové či další nestranné osoby.

Je třeba individuálně posuzovat, zda je účast takových osob přiměřená, má ospravedlnitelný důvod a nežádoucím způsobem nezasahuje do provádění úkonu.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 18. 10. 2019, č. j. 2 As 429/2018-25

K věci:

Rozhodnutím žalovaného Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje ze dne 3. 3. 2017 bylo na základě odvolání žalobce změněno rozhodnutí vedoucího územního odboru Olomouc Krajského ředitelství policie Olomouckého kraje ve věcech kázeňských, jímž byl žalobce shledán vinným ze spáchání jednání, které má znaky přestupku dle § 49 odst. 1 písm. a) zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích, tak, že výrok prvostupňového správního rozhodnutí nadále zněl tak, že se příslušník dopustil jednání majícího znaky přestupku, za který byl uznán vinným podle § 189 odst. 1 zák. č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (dále jen „zákon o služebním poměru“), a dle § 2 odst. 1 zákona o přestupcích.

Posuzovaného jednání se stěžovatel – příslušník Policie ČR dopustil tím, že dne 19. 4. 2016, v době výkonu služby, přijel služebním motorovým vozidlem zn. Škoda Fabia k základní škole a mateřské škole logopedické O., za účelem vyřízení svých soukromých záležitostí týkajících se jeho dcery. Následně byl ze strany zaměstnankyně školy upozorněn, že mu dcera ze školy nebude vydána, jelikož si pro ni má přijít babička, paní J. T., přičemž v době kolem 13:15 hod. se do školy dostavila i M. M., matka jeho dcery. Po předchozí slovní rozepři se P. K., matka s dcerou a babičkou přesunuli před budovu školy, kde P. K. následně urazil M. M. Toto jednání žalovaný označil za jednání, které má znaky přestupku podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích, a uložil podle § 51 odst. 1 písm. b) zákona o služebním poměru kázeňský trest snížení základního tarifu o 5 % na dobu tří měsíců.

Rozhodnutí žalovaného napadl žalobce u Krajského soudu v Ostravě, pobočka v Olomouci žalobou, již se domáhal jeho zrušení a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení. Namítal, že výslechu svědků v řízení před prvostupňovým správním orgánem se nezákonně účastnil jakožto třetí osoba taktéž komisař npor. Bc. J. K. (dále jen „npor. K.“), který zasahoval do výslechu svědkyně S., a přisvojoval si tak pravomoc úřední osoby, navíc nesplňoval předpoklady nestranné osoby, neboť je

osobou služebně nadřízenou žalobci, a jeho přítomnost na něj proto vytvářela nátlak. Žalovaný pochybil, pokud nevydal žádné rozhodnutí, kterým by jeho přítomnost při výslechu svědků připustil. Npor. K. byl přítomen též při výslechu svědkyně N., která proti jeho chování brojila stížností.

Krajský soud podanou žalobu rozsudkem ze dne 23. 10. 2018, č. j. 65 Ad 13/2017-44, zamítl. Konstatoval, že žalobce v průběhu správního řízení nevedl žádnou konkrétní skutečnost, ze které by vyplývalo, že npor. K. zasahoval do výslechu některého ze svědků, ani nevedl, jakým způsobem k tomu mělo dojít. Stejně jako svědkyně N. i on pouze obecně tvrdil, že se npor. K. choval během výslechu svědků nevhodně a nepřátelsky, čímž vytvářel velmi nepřátelskou atmosféru, přičemž tato obecná tvrzení dále nijak nespecifikoval. Krajský soud se proto nemohl zabývat konkrétními pochybeními npor. K., nýbrž posuzoval pouze jeho vystupování v rámci celého správního řízení dle spisového podkladu. Nejistil, že by zmíněný npor. K. vedl řízení jako pověřená úřední osoba či nahrazoval příslušného policistu při úkonech ve správním řízení. Dále krajský soud uvedl, že npor. K. sice byl služebně nadřízený žalobci, ovšem nebyl jeho přímým nadřízeným. Navíc nevyplývalo, že by měl na výsledku řízení jakýkoli zájem. Krajský soud zdůraznil, že protokol o výslechu svědkyně S. podepsal žalobce bez jakýchkoli výhrad a souhlasil s jeho textem, přesto v žalobě brojil toliko proti průběhu tohoto výslechu. Připomněl, že pro posouzení věci byl rozhodný výslech svědků M., T., N. a N. Svědkyně S. nebyla konfliktu přítomna, její výslech sloužil pouze k dokreslení situace, tudíž i případné pochybení v průběhu jejího výslechu by nemělo na rozhodovanou věc vliv. Podle krajského soudu také nebylo třeba, aby žalovaný vydával rozhodnutí, kterým by umožňoval přítomnost npor. K. u výslechu, neboť ten nečinil žádné úkony jako pověřená osoba. Výslechy svědků byly velmi osobní, promítaly se do nich značně komplikované rodinné vztahy a dalo se očekávat, že budou emotivní. Bylo proto vhodné, aby se jich pro případ řešení možných neshod účastnila další nezávislá osoba. Za této situace neshledal krajský soud žádnou nezákonnost na přítomnosti npor. K. jako nezávislé osoby, a navíc člena týmu posttraumatické intervenční péče o policisty. Jestliže svědkyně N., jakožto podpůrkyně žalobce v průběhu správního řízení, namítala, že došlo k nevhodnému

chování npor. K. při výslechu svědkyně S., krajský soud zjistil, že se jej vůbec neúčastnila. Namítala-li tedy jeho nevhodné jednání právě u tohoto výslechu, nemohla o něm nezprostředkovaně nic vědět, její námitky navíc byly značně obecné. Krajský soud měl též za to, že nebyla-li svědkyně N. při svém výslechu schopna v přítomnosti npor. K. vypovídat, měla proti jeho přítomnosti brojit již při provádění výslechu. Mohla žádat změnu osoby přítomné u výslechu či vyloučení npor. K., což však neučinila, nadto podepsala protokol o výslechu bez jakýchkoli námitek.

Proti rozsudku krajského soudu podal žalobce (stěžovatel) kasační stížnost.

Napadenému rozsudku vytýká nezohlednění toho, že žalovaný nikterak neprokázal existenci důvodného rizika nedůstojného a problémového průběhu výslechu svědků a jeho osoby, který by nebyla schopna vyřešit sama úřední osoba. Zdůraznil, že krajský soud vzal nedostatečně v potaz, že svědkyně N. sice byla úřední osobou žalovaného dotazována na konkrétní podobu nevhodného chování npor. K., avšak za jeho přítomnosti. Stěžovatel právě z toho důvodu navrhoval výslech svědkyně v řízení před soudem, čemuž krajský soud nevyhověl. Jestliže krajský soud vyhodnotil, že npor. K. nebyl přímý nadřízený stěžovatele, pak ten uvádí, že toto nikdy netvrdil. Npor. K. však byl v rozhodné době nadřízený jeho nadřízeného, pročež byl povinen uposlechnout jeho rozkazů jen z titulu vyšší hodnosti, když pracovali společně na stejném oddělení. Vztah jejich nadřízenosti a podřízenosti byl proto prokázán nade všechnu pochybnost. Stěžovatel pak trvá na tom, že i kdyby nebyl prokázán vliv přítomnosti npor. K. na prováděné úkony, jde dle něj o **principiální otázku, neboť nelze akceptovat bezdůvodnou přítomnost nadřízeného při neveřejném zasedání.** O to více, pakliže byly podány stížnosti dvou osob na jeho nevhodné chování a v řízení jsou projednávány záležitosti osobní povahy.

Žalovaný ve svém vyjádření ke kasační stížnosti zdůraznil, že stěžovatel v průběhu správního řízení neuvedl žádnou konkrétní situaci, z níž by plynulo zasahování npor. K. do kteréhokoli z výslechů. Tato svá tvrzení přitom nekonkretizoval ani v rámci řízení před soudem. Co se týče samotné přítomnosti npor. K., má žalovaný za to, že vhodnost, či dokonce nutnost přítomnosti další osoby v rámci výslechů jednotlivých svědků byla dána již samotným předmětem a povahou správního řízení, kterým se prolínaly poměrně komplikované vztahy bývalých partnerů ohledně péče o nezletilé dítě. Žalovaný připouští, že správní řízení je sice ovládáno mimo jiné principem neveřejnosti ústního jednání, nicméně tato zásada nevyklučuje, aby na něm byla připuštěna přítomnost dalších pracovníků či členů správního orgánu. Účast npor. K. na proběhnutých výsleších, jakožto pracovníka žalovaného, proto nepředstavuje porušení zásady neveřejnosti ústního jednání, a tedy ani vadu řízení, která by mohla ovlivnit zákonnost napadeného rozhodnutí.

Nejvyšší správní soud kasační stížnost zamítl.

Z odůvodnění:

Stěžovatel dále namítá vadu řízení spočívající v porušení zákona v ustanoveních o řízení před správním orgánem [§ 103

odst. 1 písm. b) s. ř. s.], když tvrdí, že přítomností npor. K. u prováděných výslechů, jelikož nebyl pověřenou úřední osobou, byl porušen § 49 odst. 2 spr. řádu (a zprostředkovaně i § 2 odst. 2 spr. řádu a čl. 2 odst. 3 Ústavy); trvá přitom na tom, že z principiálních důvodů nelze akceptovat přítomnost nadřízené osoby při neveřejném jednání, ať už je prokázán její vliv na prováděné úkony, či nikoli.

Dle § 49 odst. 2 spr. řádu platí, že „*ústní jednání je neveřejné, pokud zákon nestanoví nebo správní orgán neurčí, že jednání nebo jeho část jsou veřejné. Při určování veřejného ústního jednání dbá správní orgán na ochranu utajovaných informací a na ochranu práv účastníků, zejména práva na ochranu osobnosti, jakož i na ochranu mravnosti. Z důvodu ochrany mravnosti mohou být z účasti na ústním jednání vyloučeny nezletilé osoby.*“

Neveřejnost jednání však pouze znamená, že se jej nemohou účastnit libovolné třetí osoby, které nemají v rozhodném správním řízení žádné procesní postavení ani nemají žádný vztah k příslušnému správnímu orgánu; rozdíl oproti veřejnému jednání je proto třeba spatřovat především v tom, že se zde neuplatní princip záruky zákonnosti v podobě kontroly veřejnosti spočívající v (až na výjimky) neomezené možnosti účasti libovolných osob na takovém úkonu, jako je tomu např. u jednání soudů. **Na neveřejně činěný úkon správního orgánu tedy není umožněn přístup třetích osob z občanské iniciativy či vlastní zvědavosti. To však rozhodně neznamená, že by se neveřejně prováděného úkonu v rámci správního řízení (zde výslechu svědků) nemohl ze strany správního orgánu bez dalšího účastnit někdo jiný než úřední osoba, která se bezprostředně podílí na výkonu pravomoci takového správního orgánu** (srov. § 14 odst. 1 spr. řádu). To ostatně naznačuje též komentářová literatura, když uvádí, že „*ustanovení rozlišuje mezi ústním jednáním neveřejným, kterého se účastní pouze osoby participující na řízení, a ústním jednáním veřejným, kterého se může zúčastnit veřejnost*“ (L. Potěšil, D. Hejč, F. Rigel, D. Marek: Správní řád, Komentář, 1. vydání, C. H. Beck, Praha 2015).

Kromě úředních osob přímo se podílejících na výkonu pravomoci správního orgánu je třeba rozlišovat ještě další kategorii osob, které nejsou veřejností (tedy osobami bez zaměstnanecského, organizačního či jiného funkčního vztahu ke správnímu orgánu provádějícímu předmětný úkon), jež se však z nějakého racionálního důvodu a pro realizaci legitimního účelu mohou takového úkonu účastnit; v praxi se může jednat např. o zapisovatele, technický personál (obsluhující nejrůznější elektronická zařízení), stážisty, praktikanty, služebně mladší zaškolené kolegy nebo naopak nadřízené kolegy provádějící supervizi, dozorovou či kontrolní činnost, stejně tak se může jednat o osoby poskytující mediační či psychologickou pomoc nebo další nestranné osoby (srov. § 54 odst. 4 spr. řádu). V případě těchto osob se nejedná o veřejnost ve smyslu § 49 odst. 2 spr. řádu, neboť jejich přítomnost při realizaci úkonu není nahodilá, bezúčelná, založená na vlastní iniciativě a nesměřuje k realizaci soukromých cílů, nýbrž napomáhá zdárnému průběhu samotného úkonu. V případě těchto osob proto nelze kategoricky dojít k závěru, že jejich přítomnost u správním orgánem neveřejně činěného úkonu je obecně porušením zásady neveřejnosti, a je proto nezákonná. Přítomnost těchto osob však na druhou stranu nemůže být pochopitelně bezbřehá. Je proto třeba vždy posuzovat, zda je účast takových

osob při prováděném úkonu přiměřená (co do jejich počtu i postavení), smysluplná, má ospravedlnitelný důvod a nežádoucím způsobem nezasahuje do jeho realizace; takové osoby přitom, pakliže nemají postavení úředních osob, nemohou nikterak zasahovat do provádění daného úkonu. Oprávněnost jejich přítomnosti je proto třeba posuzovat v každém jednotlivém případě individuálně.

Nejvyšší správní soud má v projednávané věci za to, že přítomnost npor. K. u proběhnuvších výslechů nebyla v rozporu se zásadou nevěřejnosti ústního jednání. U prováděných výslechů svědků byl kromě pověřené úřední osoby (por. R.) z řad „dalších osob“ přítomen pouze npor. K. (nešlo tedy o nikterak nepřiměřenou situaci, kdy by výslechům osobní povahy naslouchala polovina kolegů stěžovatele). S ohledem na zjevně vyhocené rodinné vztahy stěžovatele a svědkyň M. a T. (když právě v jejich důsledku došlo k předmětnému jednání majícímu znaky přestupku proti občanskému soužití) bylo možné naprosto oprávněně a logicky předpokládat, že výslechy svědků budou velmi emotivní a problematické; tuto úvahu přitom nebylo nezbytné explicitně prokazovat, jak se dožadoval stěžovatel, neboť vychází z okolností daného případu.

Nejvyšší správní soud má za to, že bylo důvodné, aby se prováděných výslechů účastnila další nezávislá a nestranná osoba, a to za účelem zajištění jejich vážnosti a důstojnosti, případně pro potřeby řešení dalších (předpokladatelných) neshod a konfliktů. Osoba npor. K., jakožto člena týmu posttraumatické intervenční péče, který navíc neměl se stěžovatelem žádný osobní vztah ani dřívější neshody (sám stěžovatel ostatně nikdy netvrdil opak), se jeví jako racionální volba. Jestliže stěžovatel především namítá, že npor. K. je policista služebně vyšší hodnosti, jenž je fakticky nadřízeným jeho nadřízeného, pak Nejvyšší správní soud konstatuje, že v tom neshledává žádné pochybení; naopak **považuje za rozumnou (nevyčleňnou, ale možnou) úvahu prvostupňového správního orgánu, že to bude právě osoba s vyšší hodností, než má stěžovatel, která svou přítomností spíše zajistí důstojný průběh prováděných úkonů.** V tomto ohledu odkazuje Nejvyšší správní soud na rozsudek ze dne 27. 11. 2013, č. j. 3 Ads 133/2012-19 (obdobně též v rozsudku ze dne 21. 12. 2016, č. j. 1 As 303/2016-64), kde dospěl k závěru, že „*samotný vztah nadřízenosti a podřízenosti služebního funkcionáře a jemu podřízeného příslušníka vyplývající ze služebního poměru není sám o sobě takovou skutečností, která by mohla založit důvodné pochybnosti o tom, že by služební funkcionář nebyl schopen ve věci služebního poměru příslušníka nestranně a objektivně jednat a rozhodnout. Podjatost služebního funkcionáře nemůže být dána ani v případě, že služební funkcionář vychází při projednání kázeňského deliktu z vlastních zjištění o plnění služebních povinností příslušníkem. Tím by totiž byla popřena samotná podstata kázeňské pravomoci služebního funkcionáře*“; jestliže tedy není vztah nadřízenosti a podřízenosti příslušníků sám o sobě důvodem podjatosti služebního funkcionáře jakožto úřední osoby, pak *a maiori ad minus* nemůže postavení příslušníka plynouti z vyšší služební hodnosti bez dalšího způsobit jeho neobjektivitu ani v případě, kdy je pouze „přihlízející“ osobou. **Samotná přítomnost konkrétní npor. K. u výslechů svědků proto nebyla nezákonná.**

V dalším kroku je samozřejmě namístě se zabývat jednáním takové osoby u úkonu, při jehož provádění byla přítomna.

V řešené věci je však třeba dát zcela za pravdu krajskému soudu, že „*v průběhu správního řízení žalobce neuvedl konkrétní situaci, ze které by vyplývalo, že npor. K. skutečně zasahoval do výslechu některého ze svědků a jakým způsobem*“, přičemž z předloženého správního spisu nevyplývá, že by „*npor. K. kladl některému ze svědků otázku, vedl řízení jako pověřená úřední osoba či nahrazoval Mgr. R. při úkonech ve správním řízení*“. Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s vypořádáním námitky nevhodného chování npor. K. v odst. 21-28 napadeného rozsudku. Ze spisového materiálu, tvrzení stěžovatele či svědkyně N. nejsou zjevně žádné konkrétní kroky npor. K., jež by skutečně mohly být považovány za neakceptovatelný zásah do prováděných výslechů. Je třeba souhlasit se závěrem krajského soudu, že uváděné námitky proti osobě npor. K. byly značně obecné a neuchopitelné (založené na pocitech obtížně hodnotitelných), neboť vyjádření jako „*to jsou malé nuance, to je těžko popsateľné. Když to sledujete jako třetí člověk, tak zjistíte, že to vidíte jednostranně. Mám pocit, že celá věc není viděna objektivně*“ či „*jeho chování jsem vnímala jako agresivní a zesměšňující mou osobu. Dělal na mě grimasy, mračil se a neustále vyvracel oči*“ skutečně nesvědčí o jednání, jímž byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost rozhodnutí vydaného na základě takto provedených svědeckých výslechů. **Kasační námitka je proto nedůvodná.**

Komentář:

Správní řízení je – na rozdíl od řízení soudního – řízením písemným. To vyplývá z § 15 odst. 1 spr. řádu, podle kterého se jednotlivé úkony v řízení činí písemně, pokud zákon nestanoví jinak nebo pokud to nevyklučuje povaha věci.

Listina základních práv a svobod sice stanoví v čl. 38 odst. 2, že každý má právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům. To však neplatí pro správní řízení. Zásada nevěřejnosti zde vyplývá zejména z tradice a způsobu vedení spisu, ve kterém jsou veškeré úkony v řízení zaznamenány (srov. L. Jemelka, K. Pondělíčková, D. Bohadlo: Správní řád, 5. vydání, C. H. Beck, Praha 2016, str. 303). Rovněž nelze pominout, že rozhodnutí správních orgánů jsou přezkoumatelná soudy, kde je již veřejnost projednání zajištěna.

Správní řízení je vedeno zejména na základě písemných podkladů, které jsou postupně zařazovány do spisu, přičemž je tato zásada modifikována zásadou ústnosti pouze v případě, že je tak stanoveno zvláštním zákonem, případně je to nutné ke splnění účelu řízení a uplatnění práv účastníků (srov. L. Jemelka, K. Pondělíčková, D. Bohadlo: Správní řád, 5. vydání, C. H. Beck, Praha 2016, str. 262). Jestliže se provádí ústní jednání, pak tedy platí zásada jeho nevěřejnosti, zakotvená v § 49 spr. řádu, kterou však prolamují tam uvedené výjimky.

Je zřejmé, že se této zásady mohou dovolat i účastníci řízení; v případě, že je jednání přítomen ještě někdo jiný než úřední osoba, může být podstatné, zda je možné jej považovat za veřejnost (v takovém případě je jednání veřejné) nebo osobu participující na řízení (pak jde o jednání nevěřejné).

Lze si však obtížně představit, že by pro zachování nevěřej-

nosti mohla být přítomna jen úřední osoba. V řízení je třeba zapojení i jiných osob, které přispívají k naplnění účelu správního řízení. Nicméně řešenou otázkou bylo, zda je jejich zapojením nevěřejnost jednání, resp. správního řízení, narušena. **Zásada nevěřejnosti není porušena v případě, že se – kromě úřední osoby – jednání účastní jiné osoby, jichž je třeba k naplnění účelu správního řízení. Nemusi jít přítom jen o soudní personál jako zapisovatele nebo technický personál, případně o tlumočníky nebo znalce, ale i o jiné osoby. V řešené věci byl takovou osobou nestranný kolega, resp. nadřízený účastníka**

správního řízení. Podle výkladu Nejvyššího správního soudu v takovém případě nejde o veřejnost.

Za veřejnost je proto třeba považovat občana státu, ale i jiné osoby, které nejsou občany státu, tedy v zásadě jde o kohokoli; nikoli ale o osoby nějakým způsobem participující na řízení.

✿ Rozhodnutí zpracovali JUDr. EVA DOBROVOLNÁ, Ph.D., LL.M., odborná asistentka na Katedře občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, a Mgr. MICHAL KRÁLÍK, Ph.D., soudce Nejvyššího soudu.

Soudní dvůr EU:

Stanovisko generálního advokáta Henrika Saugmandsgaarda ØE o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti

Článek 201 odst. 1 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. listopadu 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II) musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby byla vnitrostátním právním předpisem vyloučena možnost pojistníka v rámci pojištění právní ochrany svobodně si vybrat advokáta nebo zástupce v případě soudní nebo mimosoudní mediace.

Stanovisko generálního advokáta SD EU ze dne 11. 12. 2019 ve věci C-667/18

Advokátní komory z Belgie (Advokátní komora vlámských advokátů a Advokátní komora francouzsky a německy hovořících advokátů) podaly dne 23. října 2017 u Grondwettelijk Hof (Ústavní soud) návrh na prohlášení neplatnosti zákona ze dne 9. dubna 2017, kterým se mění zákon ze dne 4. 4. 2014 o pojištění a jehož cílem je zajistit možnost svobodně si ve smlouvě o pojištění soudní ochrany vybrat advokáta nebo jinou osobu, která má podle práva použitelného na řízení požadovanou kvalifikaci k obhajování zájmů zastoupeného ve všech fázích soudního řízení.

Komory uplatnily na podporu tohoto návrhu dva důvody, přičemž jeden z nich vychází z porušení článků 10 a 11 Grondwet (Ústava), ve kterých jsou zakotveny zásady rovnosti a zákazu diskriminace, ve spojení s článkem 201 směrnice 2009/138.

Advokátní komory tvrdí, že zákon ze dne 9. dubna 2017, který nepočítá s tím, že pojistník v rámci pojištění právní ochrany má možnost svobodně si vybrat advokáta v mediačním řízení, není v souladu s článkem 201 směrnice 2009/138. Namítají, že zejména z judikatury Soudního dvora EU týkající se pojmu „soudní [...] nebo správní řízení [...]“, který je uveden v tomto článku, lze vyvodit, že pojem „soudní řízení“ nelze vykládat restriktivně. Rovněž tvrdí, že za součást soudního řízení ve smyslu článku 201 směrnice

2009/138 lze z různých hledisek považovat dobrovolnou i soudní mediaci.

Grondwettelijk Hof (Ústavní soud) v rámci předběžné otázky Soudní dvůr EU požádal, aby upřesnil, jaký je smysl a rozsah působnosti pojmu „soudní řízení“ uvedeného v článku 201 odst. 1 písm. a) směrnice 2009/138, a v podstatě se jej dotázal, zda musí být toto ustanovení vykládáno v tom smyslu, že brání tomu, aby byla vnitrostátním právním předpisem vyloučena možnost pojistníka v rámci pojištění právní ochrany svobodně si vybrat advokáta nebo zástupce v případě soudní nebo mimosoudní mediace.

Generální advokát navrhuje, aby Soudní dvůr EU na předběžnou otázku položenou Grondwettelijk Hof (Ústavní soud, Belgie) odpověděl následovně:

„Článek 201 odst. 1 písm. a) směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/138/ES ze dne 25. listopadu 2009 o přístupu k pojišťovací a zajišťovací činnosti a jejím výkonu (Solventnost II) musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby byla vnitrostátním právním předpisem vyloučena možnost pojistníka v rámci pojištění právní ochrany svobodně si vybrat advokáta nebo zástupce v případě soudní nebo mimosoudní mediace.“

✿ Rozhodnutí zpracovala JUDr. HANA RÝDLOVÁ.

Evropský soud pro lidská práva:

K neoprávněnému zabavení elektronických dat chráněných advokátní povinností mlčenlivosti

Pouhá skutečnost, že státní orgány zadržovaly kopie elektronických údajů zajištěných v advokátní kanceláři stěžovatelů, sama o sobě představuje zásah do vztahů mezi stěžovateli a jejich klienty, které byly chráněny povinností mlčenlivosti. Pro to, aby došlo k zásahu do práv stěžovatelů garantovaných čl. 8 Úmluvy, není nutné, aby tyto údaje byly absolutně dešifrovány, přepsány a oficiálně uznány jako majetek stěžovatelů.

Rozsudek ESLP ve věci *Kırdök a další v. Turecko* ze dne 3. 12. 2019, stížnost č. 14704/12

Shrnutí fakt:

Všichni tři stěžovatelé jsou advokáti. Jejich spolupracovníkem je advokát Ü. S., který navštěvoval svého klienta ve stejné věznici, ve které si odpykával trest odnětí svobody Abdullah Öcalan [bývalý šéf PKK – strany Kurdských pracujících (ilegálního separatistického hnutí)]. V roce 2011 istanbulský státní zástupce zahájil vyšetřování za účelem odhalení tajných komunikačních kanálů mezi Abdullahem Öcalanem a jeho bývalými organizacemi PKK a KCK. V rámci vyšetřování příslušníci soudní policie provedli simultánně domovní prohlídky v několika tureckých městech.

Z důvodu podezření, že advokát Ü. S., spolupracovník stěžovatelů, je aktivní v rámci teroristické organizace PKK/KCK, soudce istanbulského soudu vydal v listopadu 2011 příkaz k domovním prohlídkám, ve kterém mj. uvedl, že je třeba „shromáždit důkazy a zajistit předměty trestné činnosti“ a „přezkoumat veškeré dokumenty, komunikační a informační materiál“. Advokát Ü. S. byl následně zadržen v místě svého bydliště a ve stejný den policie provedla prohlídku v jeho kanceláři, kterou sdílel se stěžovateli, a pořídila kopie veškerých dat uložených na harddisku počítače, který společně užívali všichni advokáti kanceláře, a dále kopii USB klíče náležejícímu jednomu ze stěžovatelů. Zástupce Istanbulské advokátní komory a jeden ze stěžovatelů byli přítomni prohlídce. Harddisk, na kterém byly zkopírovány údaje, jež policie získala při prohlídce, byl umístěn do speciální policejní tašky, která byla přede všemi zúčastněnými zapečetěna. Osoby, které byly přítomny prohlídce, podepsaly zprávu, ve které jeden ze stěžovatelů učinil výhradu zejména proti zajištění kopii harddisku a USB klíče. Obsahem výhrady byly námitky, že elektronické údaje v nich obsažené jsou společně užívány všemi advokáty kanceláře, že jejich většina je majetkem jiných advokátů než advokáta Ü. S., který měl na harddisku velmi málo složek, a že USB klíč obsahoval pracovní dokumenty paní Hanbayat. Učiněná výhrada obsahovala rovněž poznámku o tom, že vzhledem k tomu, že

se jednalo o příkaz k prohlídce advokátní kanceláře, příkaz měl být vydán senátem složeným ze tří soudců, a nikoliv samosoudcem.

Stěžovatelé posléze podali odvolání do rozhodnutí istanbulského soudu z listopadu 2011, a to jak svým jménem, tak v zastoupení svého kolegy, advokáta Ü. S. Namítali neplatnost příkazu k prohlídce kanceláře, jelikož nebyl vydán senátem složeným ze tří soudců, jakož i jeho vágní obsah, který dával policii možnost nepřiměřeně širokého diskrečního uvážení. Stěžovatelé dále žádali o navrácení nebo zničení zabavených elektronických údajů, přičemž argumentovali tím, že tyto údaje nenáležely panu Ü. S., že se na ně vztahovala advokátní povinnost mlčenlivosti a že byly zabaveny, aniž by k tomu byl vydán jakýkoliv příkaz. Státní zástupce k tomu předložil vyjádření, ve kterém namítal, že předmětné údaje nebyly prozatím přepsány, a nebylo tak možné zjistit jejich přesné vlastníky, a že jejich vrácení stěžovatelům by zmařilo proces shromažďování důkazů v řízení proti advokátu Ü. S., a navrhl žádost o vydání nebo zničení údajů zamítnout. Istanbulský soud zamítl odvolání stěžovatelů s odůvodněním, že napadené rozhodnutí z listopadu 2011 bylo vydáno v souladu se zákonem a relevantními procesními předpisy.

V dubnu 2012 státní zástupce obžaloval několik advokátů, včetně advokáta Ü. S., ze zprostředkování výměny informací mezi Abdullahem Öcalanem a nezákonnými organizacemi PKK a KCK. Advokát Ü. S. měl přispět k takové komunikaci během návštěvy svého klienta ve věznici, ve které pobýval také Abdullah Öcalan.

Předmět stížnosti:

Stěžovatelé namítali porušení čl. 8 Úmluvy (právo na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence) a čl. 13 Úmluvy (právo na účinný právní prostředek nápravy). Stěžovali si na porušení advokátní povinnosti mlčenlivosti, která je založena na důvěrnosti mezi advokátem a klientem, a to z důvodu, že elektronické složky jejich klientů byly zkopírovány a kopie byly zajištěny orgány činnými v trestním řízení během prohlídky, ačkoliv byly irelevantní pro účely vyšetřování vedeného proti jinému advokátovi.

Rozhodnutí ESLP:

Podle ustálené judikatury konfiskace v advokátních kancelářích představují zásah do práva na respektování obydlí a korespondence garantovaného čl. 8 Úmluvy (*Buck v. Německo*, § 31-32; *Niemietz v. Německo*, § 30-33). Pojem „korespondence“ zahrnuje rovněž pevné počítačové disky (*Petri Sallinen a další v. Finsko*, § 71), elektronické údaje, elektronické složky a elektronickou poštu (*Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH v. Rakousko*, § 66-68; *Robathin v. Rakousko*, § 39; *Vinci Construction a GTM Génie Civil et Services v. Francie*, § 69-70) advokátní kanceláře.

Orgány činné v trestním řízení měly v den prohlídky vědomost o tom, že elektronické údaje náležely z valné většiny stěžovatelům a že se na ně vztahovala advokátní povinnost mlčenlivosti, když o tom byly výslovně vyrozuměny stěžovateli.

Pouhá skutečnost, že státní orgány zadržovaly kopie elektronických údajů zajištěných v advokátní kanceláři stěžovatelů, sama o sobě představovala zásah do vztahů mezi stěžovateli a jejich klienty, které byly chráněny povinností mlčenlivosti. Pro to, aby došlo k zásahu do práv stěžovatelů garantovaných čl. 8 Úmluvy, není nutné, aby tyto údaje byly absolutně dešifrovány, přepsány a oficiálně uznány jako majetek stěžovatelů. Nelze hovořit o advokátním tajemství mezi advokátem a klientem za situace, kdy státní orgány disponují kopiemi údajů chráněných povinností mlčenlivosti. Vzhledem k tomu, že došlo k zásahu do práva stěžovatelů garantovaného čl. 8 Úmluvy, je nutné dále zjistit, zda takový zásah naplnil podmínky odstavce 2 tohoto ustanovení.

Stěžovatelé namítali před soudními orgány, že zabavené elektronické údaje náležely jim a že se na ně vztahovala advokátní povinnost mlčenlivosti. V příkazu k prohlídce istanbulský soud vymezil rozsah prohlídky široce s tím, že cílem operace bylo „shromáždit důkazy a zajistit předměty“ potenciálně prokazující, že podezřelý Ů. S. byl zapojen do aktivit teroristické organizace PKK/KCK. Příkaz nespecifikoval, které konkrétní předměty nebo dokumenty měly být zajištěny na uvedených adresách, včetně prostor advokátní kanceláře stěžovatelů, ani do jaké míry byly tyto důkazy relevantní pro vyšetřování. Na základě takového příkazu tudíž orgány činné v trestním řízení mohly prozkoumat veškeré digitální údaje uložené v kancelářích stěžovatelů, aniž by se příliš musely zabývat tím, že prováděly prohlídku v prostorách advokátní kanceláře, ve které mohly být uloženy dokumenty klientů předložené jejich právním zástupcům (*Kolesnichenko v. Ruská federace*, § 33). Navíc široký rozsah příkazu odrážel způsob, jakým byl příkaz realizován. Ačkoliv prohlídce byli přítomni zástupce Istanbulské advokátní komory a jeden ze stěžovatelů, a ačkoliv zajištěná data byla uložena do zapečetěné policejní tašky, nebylo přijato žádné další speciální opatření na jejich ochranu s ohledem k advokátní povinnosti mlčenlivosti. Neexistoval žádný mechanismus pro filtrování elektronických dokumentů nebo údajů, na které se vztahuje advokátní povinnost mlčenlivosti. Nebyl ani vydán žádný výslovný zákaz zabavování těch údajů, na které se vztahuje advokátní povinnost mlčenlivosti (*Kolesnichenko v. Ruská federace*, § 34; *Wieser a Bicos Beteiligungen GmbH v. Rakousko*, § 63). Naopak by-

ly zajištěny veškeré údaje nacházející se na harddisku počítače, který společně užívali všichni advokáti kanceláře, včetně údajů na jednom klíči USB.

Jakmile stěžovatelé podali žádost o vydání zajištěných elektronických údajů z důvodu advokátní povinnosti mlčenlivosti, orgány činné v trestním řízení měly zákonnou povinnost bezodkladně vyhodnotit zajištěná data a vrátit stěžovatelům ta data, na která se vztahovala advokátní povinnost mlčenlivosti, nebo je případně zničit. Avšak vnitrostátní legislativa ani praxe jednoznačně nevymezovaly důsledky spojené s nesplněním této povinnosti ze strany orgánů činných v trestním řízení. Pokud jsou předložena odůvodněná tvrzení, že na určité přesně označené dokumenty, které byly zabaveny, se vztahuje advokátní povinnost mlčenlivosti, soudce musí provést „konkrétní kontrolu proporcionality“ a nařídit, podle okolností případu, jejich vrácení (*Vinci Construction a GTM Génie Civil et Services v. Francie*, § 79).

Istanbulský soud odmítl s konečnou platností vrátit nebo zničit zajištěné kopie údajů s odůvodněním, že prohlídka kanceláře byla provedena v souladu se zákonem, avšak již nereagoval na tvrzení, že došlo k narušení důvěrnosti vztahu mezi advokátem a klientem. Soud se tak implicitně ztotožnil s argumentem státního zástupce pro nevydání zajištěných údajů stěžovatelům, že vzhledem k tomu, že předmětná data nebyla přepsána, nebylo možné zjistit jejich přesné vlastnické.

Dle mínění ESLP takový důvod pro odmítnutí vydání údajů nebyl stanoven zákonem a nebyl v souladu s podstatou advokátní povinnosti mlčenlivosti, jejímž účelem je ochrana vztahu mezi advokátem a klientem. Vnitrostátní orgány při přezkumu žádosti stěžovatelů nesplnily povinnost provést přísnou kontrolu opatření, která se týkají údajů podléhajících povinnosti mlčenlivosti.

Konfiskace v advokátních kancelářích musí být provázeny zvláštními procesními zárukami, jelikož zasahují do povinnosti mlčenlivosti, která je základem důvěrného vztahu mezi advokátem a klientem. Navíc ochrana povinnosti mlčenlivosti tvoří součást práva na obhajobu ve smyslu čl. 6 Úmluvy (*Niemietz v. Německo*, § 37; *André a další v. Francie*, § 41-42).

Zabavení elektronických údajů a odmítnutí je vydat nebo zničit neodpovídalo naléhavé sociální potřebě, nebylo proporcionální sledovanému legitimnímu cíli (ochrana pořádku, předcházení zločinnosti nebo ochrana práv a svobod jiných) a nebylo nezbytné v demokratické společnosti.

ESLP jednomyslně rozhodl, že došlo k porušení čl. 8 Úmluvy. S ohledem k absenci dostatečných procesních záruk v relevantní legislativě, kterou vnitrostátní orgány aplikovaly a interpretovaly v daném případě, předmět stížnosti na porušení čl. 13 Úmluvy byl ESLP shledán totožným s předmětem stížnosti na porušení čl. 8 Úmluvy a ESLP neshledal nutnost jej zkoumat zvlášť.

Turecku byla uložena povinnost vyplatit každému ze stěžovatelů náhradu za způsobenou nepeněžitou újmu ve výši 3 500 eur a náhradu vynaložených nákladů společně ve výši 3 000 eur.

✿ Rozhodnutí zpracovala Mgr. VLADIMÍRA PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, Ph.D., LL.M

Glosa:

K rozsudku NS ve věci posuzování ochranného účelu povinnosti postupovat *lege artis*

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 9. 2019, sp. zn. 25 Cdo 83/2019

I. Východisko a vymezení právní otázky

Dne 5. 9. 2019 vydal Nejvyšší soud (NS) ve věci vedené pod sp. zn. 25 Cdo 83/2019 rozsudek, ve kterém se zabývá otázkou, **zda lékař musí odpovídat za újmu způsobenou svým jednáním, pokud toto jednání neodpovídalo požadavku odborné péče (bylo *non lege artis*).** NS dospěl k závěru, že **tomu tak není, pokud účelem jednání vyžadovaného v konkrétním případě z hlediska odborné péče nebylo zabránit újmě, která ve skutečnosti nastala.** Zkoumal tedy ochranný účel konkrétního postupu podle požadavku odborné péče. **Tento případ velmi dobře ilustruje vztah kritéria adekvátnosti a kritéria ochranného účelu, jinými slovy vztah tzv. konkrétní povinnosti opatrnosti a kritéria nexu protiprávnosti.**

II. Skutkový stav a rozhodnutí soudu prvního stupně a odvolacího soudu

V dané věci šlo o případ z roku 2013, kdy ve zdravotnickém zařízení žalované probíhal porod žalobkyně vaginální cestou, přičemž došlo k dystokii ramének (po porodu hlavičky nelze vybavit raménka plodu), a v důsledku toho vznikla u žalobkyně paréza levého brachiálního plexu a bránice. Na základě znaleckých posudků oba soudy dovodily, že žalovaná postupovala *lege artis*, s výjimkou posouzení CTG záznamu, který indikoval ukončení porodu tzv. císařským řezem pro akutní tíseň plodu v děloze. Metoda kardiokografie (CTG) slouží k diagnostikování hypoxie (nedostatek kyslíku pro tělesný metabolismus). Tedy i důvodem, proč měl být v této souvislosti proveden císařský řez, bylo ochránit plod před důsledky hypoxie, a nikoli před dystokií ramének. Hypoxie však v daném případě nebyla tvrzena ani prokázána. Na druhou stranu, pokud by byl císařský řez proveden, k nastalé újmě (dystokii ramének) by nedošlo.

Jak soud prvního stupně, tak i odvolací soud dospěly k závěru, že v případě neprovedení porodu tzv. císařským řezem pro patologický CTG záznam sice došlo k porušení standardu zdravotnických služeb žalovanou, avšak toto pochybení nevedlo k poškození zdraví, k jehož zamezení správný postup směřuje. Došlo-li k poškození zdraví z jiného důvodu než v důsledku hypoxie (zde: pro dystokií ramének), není dána příčinná souvislost mezi pochybením žalované a poškozením zdraví žalob-

kyně, neboť provedení porodu císařským řezem není prevencí komplikace, v důsledku níž vznikla žalobkyni škoda na zdraví.

III. Rozhodnutí NS

Také NS spatřoval řešení v předpokladu příčinné souvislosti. Při jejím posouzení nejprve vyšel z toho, zda je jednání subjektu ve vztahu k následku *conditio sine qua non*, tj. zda nebyť protiprávního činu, k újmě by nedošlo.

Na toto hodnocení poté navazuje **posouzení tzv. adekvátnosti**, tj. zda daná újma je objektivně předvídatelným následkem příslušného protiprávního činu. Tímto způsobem je podle něj třeba odlišit právně podstatné příčiny od příčin právně nepodstatných. Při posuzování adekvátnosti vychází NS z dřívějšího nálezu Ústavního soudu ze dne 1. 1. 2007, sp. zn. I. ÚS 312/05, jehož závěry téměř doslova přebírá. Tento nálezný též zdůrazňuje, že základním kritériem, ze kterého vychází teorie adekvátnosti, je **předvídatelnost škodního následku**. Tim se velice podobá dalšímu předpokladu subjektivní odpovědnosti za škodu, a to kritériu **zavinění**, přesněji jeho nedbalostní formě. Obě kritéria se odlišují jen v konstrukci subjektu, podle kterého se předvídatelnost následku poměřuje. V případě zavinění je jím sám (**typizovaný**) **jednající subjekt**, zatímco při zjišťování adekvátnosti příčinné souvislosti je kritériem **hypotetický zkušený (tzv. optimální) pozorovatel**, tedy smyšlená osoba, která zahrnuje veškerou zkušenost své doby. Tento optimální pozorovatel tak personifikuje znalosti a zkušenost své doby.

Při hodnocení odpovědnosti žalované však NS již neargumentuje samotnou předvídatelností, nýbrž účelem porušeného požadavku odborné péče: *„Je sice nepochybné, že při porodu císařským řezem by k této komplikaci dojit nemohlo, avšak účelem tohoto způsobu porodu není předejít dystokii ramének. Ta nevznikla jako důsledek porušení lékařských standardů při posouzení CTG záznamu, který indikoval provedení císařského řezu z důvodu akutní tísně plodu v děloze, ale v důsledku samostatně nastalé komplikace, nesouvisející přímo se zvoleným způsobem porodu, tj. náhody, za kterou žalovaná neodpovídá, neboť její následky nese ten, komu se stala. Bezprostřední příčinou vzniku škody byla tedy samotná dystokie ramének, a nikoli postup non lege artis žalované, jehož adekvátní následky (hypoxie plodu) nenastaly (resp. k hypoxii, jež však nevedla k poškození zdraví, sice došlo, ale pouze v souvislosti a v důsledku dystokie ramének). Mezi dílčím porušením lékařských standardů a vznikem škody proto není vztah příčiny a následku, závěr odvolacího soudu je tak správný.“*

IV. Kritické hodnocení

Rozhodnutí NS řeší případ ve výsledku správně a správně též hodnotí zvolená kritéria. Odchyluje se též od některých dřívějších problematických přístupů NS; proto je třeba toto rozhodnutí přivítat. Dále poukážeme, v čem spočívá překonání dřívějších přístupů, a též se pokusíme zvolený postup NS přesněji právně dogmaticky klasifikovat. Byť byl příslušný případ řešen ještě podle obč. zák. č. 40/1964 Sb., poukazujeme zejména na jeho řešení v režimu nové právní úpravy.

1. Kritéria odlišení právně relevantních příčin

NS vychází nejprve z kritéria *conditio sine qua non*, což směřuje ke zjištění tzv. přírodovědné kauzality. Z takto získaného okruhu příčin v přírodovědném smyslu vyčleňuje právně relevantní příčiny, a to podle kritéria adekvátnosti.

Připomeňme však, že NS se v dřívějších rozhodnutích časlo hlásil k socialistické teorii tzv. **umělé izolace jevů a tzv. gradace příčinné souvislosti**.¹ K této teorii až později v návaznosti na judikaturu ÚS přičlenil i teorii **adekvátnosti**.² Uvedení kritéria adekvátnosti vedle teorie umělé izolace jevů a teorie gradace příčinné souvislosti je však poněkud paradoxní, neboť obě tyto teorie socialistického práva byly formulovány právě proto, aby nahradily původní teorii adekvátnosti, která byla považována za buržoazní. Je proto třeba přivítat, že se NS v tomto rozhodnutí od dřívějších teorií socialistického práva oprostil; tyto teorie ostatně ani žádné skutečně prakticky použitelné kritérium neposkytovaly.³

Pro úplnost uvedme, že kritérium adekvátnosti, tj. objektivní předvídatelnosti, je sice základním kritériem pro posouzení přičitatelnosti následku (zejména v případě tzv. prostého zásahu do absolutního práva), avšak musí být **doplňováno dalšími kritérii**, kterými jsou např. rozsah dovoleného rizika, při kterém zohledňujeme i zvyklosti soukromého života (srov. § 2900 o. z.), rozsah obecných životních rizik, která jsou zpravidla přičítána poškozenému, případně povinnost snášet určité újmy.⁴

V případě **porušení ochranné normy** je pak vždy třeba posuzovat i naplnění tzv. ochranného účelu normy, tj. **nexu protiprávnosti**. Porušení ochranné normy vyvolává odpovědnost k náhradě škody jen v případě, kdy vzniklá újma je právě tou újmou, které měla daná ochranná norma zabránit. Tato normativní souvislost mezi porušenou normou, resp. jejím účelem, a vzniklou újmou, se označuje jako **nexus protiprávnosti**.⁵ Tuto potřebu o. z. zmiňuje jednak obecně v § 2904, a jednak speciálně pro případ způsobení tzv. čisté ekonomické újmy v § 2910 větě druhé. Z této druhé úpravy však v žádném případě nelze dovozovat, že by ochranný účel nebylo třeba zkoumat v případě porušení ochranné normy, která má zabránit zásahu do absolutního práva. To ostatně dokládá právě řešený případ.

2. Konkrétní podoba kritéria adekvátnosti

Positivní posun lze spatřovat i při vymezení samotného kritéria adekvátnosti. Při tomto vymezení nebyl NS dříve vždy přesvědčivý, neboť toto kritérium někdy zaměňoval s posouzením **nedbalostní formy zavinění**.⁶ Např. ještě v usnesení ze dne 23. 5. 2019, sp. zn. 25 Cdo 3982/2018,⁷ vymezoval NS teorii

adekvátnosti tak, že **musí být v silách škůdce předvídat, že jeho jednání bude mít za následek danou škodu**. Tím však ztotožnil adekvátnost se subjektivní předvídatelností následku, což je jedním z klíčových kritérií právě nedbalostní formy zavinění. Nyní již ve shodě s výše citovaným nálezem ÚS vychází z objektivního kritéria **tzv. optimálního pozorovatele**.

Toto pojetí považujeme skutečně za nejpřesvědčivější přístup k posuzování adekvátnosti. Pro úplnost však uvedme, že v teorii není jediný. Míra objektivizace předvídacího subjektu může být různá. Od krajního případu tzv. objektivního pozorovatele k objektivizovanému příslušníkovi nějaké skupiny osob (opět s různou mírou objektivizace). Považujeme za správné, když adekvátnost, jako významné kritérium pro posouzení protiprávnosti, vytváří relativně široký prostor, ve kterém je odpovědnost omezoována pomocí kritéria zavinění. Zavinění může být přitom chápáno čistě subjektivně (srov. např. § 2912 odst. 1 o. z. ve spojení s § 4 odst. 1 zákona o zdravotních službách), nebo může být objektivizováno (např. v podobě odborné péče, srov. § 2912 odst. 2 o. z. ve spojení s § 5 odst. 1 zákona o zdravotních službách).⁸

3. Adekvátnost a tzv. konkrétní povinnosti opatrnosti

Adekvátnost a další kritéria objektivní přičitatelnosti, od kterých zde pro zjednodušení odhlédneme, jsou základními hledisky při posouzení protiprávnosti jednání. Jednání, jehož adekvátním (objektivně předvídatelným) následkem při posouzení *ex ante* je zásah do chráněného statku (zejména absolutního práva, § 2910 o. z.), je zásadně protiprávní, samozřejmě pokud v daném případě není naplněna určitá okolnost vylučující protiprávnost (např. nutná obrana).

Pokud dospějeme k závěru, že určité jednání takto vede k zásahu do chráněného statku, vzniká tím právní povinnost od tohoto jednání upustit, resp. povinnost jednat jinak. Tato povinnost se nazývá **konkrétní povinnost opatrnosti (KPO)**.⁹ Vyplývá ze samotné zákonné povinnosti nezasahovat do chrá-

1 K vývoji této teorie v socialistickém právu srov. F. Melzer in F. Melzer, P. Tégel a kol.: Občanský zákoník, Velký komentář, Svazek IX, Leges, Praha 2018, úvodní výklad před § 2909, m. č. 204 a násl. Srov. též De Faria, A. Castro: Die Merkmale der unerlaubten Handlung im sowjetischen Zivilrecht unter Berücksichtigung ihrer historischen Entwicklung, H. Erdmann Verlag, Tübingen – Basel 1969, str. 44 a násl.

2 Např. rozsudek NS ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. 25 Cdo 1222/2012.

3 Srov. např. kritiku Lubyho in Š. Luby: Prevencia a zodpovednosť v občianskom práve, Sv. I., Bratislava 1958, str. 240.

4 Srov. F. Melzer, op. cit. sub 1, úvodní výklad před § 2909, m. č. 327 a násl.; dále tamtéž, komentář k § 2910, m. č. 139 a násl.

5 Srov. např. tamtéž, komentář k § 2910, m. č. 199 a násl.

6 NS stejně jako ÚS vychází z **objektivizovaného pojetí zavinění**, když subjektem, podle kterého se předvídatelnost následku poměřuje, má být typizovaný jednatel. Obě rozhodnutí se však týkají právní úpravy obč. zák. č. 40/1964 Sb. Pro úplnost uvádíme, že nový o. z. vyžaduje odlišné řešení vycházející ze subjektivního pojetí zavinění (srov. § 2912 o. z. ve spojení s § 4 odst. 1 zákona o zdravotních službách). Podrobněji viz F. Melzer, op. cit. sub 1, komentář k § 2912, m. č. 8 a násl.

7 Odkazoval zde na rozsudek NS ze dne 30. 9. 2015, sp. zn. 23 Cdo 3202/2013.

8 Zde je dobře patrné, jaký vliv na vztah protiprávnosti a zavinění má nastavení míry objektivizace při posouzení předvídatelnosti. Zejména v případě, kdy se vyžaduje vysoký odborný standard péče, dochází k přiblížení se nebo až k překrytí kritérií pro posouzení protiprávnosti a zavinění. To je však již příliš teoretická otázka, kterou nechceme tuto glosu zatěžovat.

9 Např. v německé terminologii se označuje jako „Verkehrspflicht“ nebo „Verkehrssicherungspflicht“.

něných právních statků, zejména do absolutních práv.¹⁰ KPO jsou tedy ochranné normy, které zákon neformuluje explicitně, nýbrž jsou odvozeny od zákonné ochrany právního statku. Za účinnosti obč. zák. č. 40/1964 Sb. si pro stejný závěr panující nauka vypomáhala prostřednictvím tzv. generální preventivní povinnosti (§ 415 obč. zák. č. 40/1964 Sb.), ovšem aplikace tohoto ustanovení vytvářela řadu zbytečných problémů, protože nezdůrazňovala, že se týká právě jen zásahu do zvláště chráněných právních statků.¹¹

4. Povaha povinnosti jednání *lege artis*

Povinnost jednat *lege artis*, tj. jednat na náležité odborné úrovni, ukládá lékaři § 28 odst. 2 ve spojení s § 4 odst. 5 zák. č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. V rámci o. z. na tuto úpravu navazuje § 2645.¹²

Povinnost jednat na náležité odborné úrovni má povahu ochranné normy. Posouzení norem tohoto typu jako ochranných norem není zcela jednotné, v každém případě vykazují určité zvláštnosti. Např. německá judikatura vyžaduje, aby ochranná norma splňovala požadavek určitosti, když se nemůže omezit jen na stanovení obecných zásad.¹³ Je třeba připustit, že určení konkrétního ochranného účelu při takto relativně neurčitých normách není možné. Jejich ochranný účel je možné dovodit jen do té míry, v níž to dovoluje jejich obecnost; např. v daném případě povinnost jednat *lege artis* směřuje k ochraně zdraví a života pacientů při poskytování lékařské péče. Podobně jako z obecné povinnosti nezasahovat do absolutního práva je třeba dovodit KPO pro danou konkrétní situaci, je třeba stejným způsobem dovodit konkrétní povinnost z obecné povinnosti jednat *lege artis*.

U těchto konkrétních povinností již lze stanovit konkrétní ochranný účel; v daném případě je to povinnost provést císařský řez za účelem zabránění hypoxii. Konkrétní ochrannou normou jsou tedy až konkrétní povinnosti odvozené z relativně neurčité normy, avšak není žádný důvod, proč za ochrannou normu nepovažovat (při vědomí uvedeného specifika) i onu relativně neurčitou normu (zde: povinnost jednat s náležitou odbornou úrovní).

Povinnosti odvozené z požadavku jednání *lege artis* tedy mají stejnou právní povahu jako KPO. Lékař má jednat způsobem, u kterého není za konkrétních objektivních podmínek objektivně (podle poznatků lékařské vědy) předvídatelné, že způsobí pacientovi újmu, případně to předvídatelné sice je, avšak takévé ohrožení je dovoleným rizikem.

10 Srov. F. Melzer, op. cit. sub 1, komentář k § 2910, m. č. 105 a násl.

11 K tomu podrobněji viz tamtéž, komentář k § 2900.

12 K tomu srov. usnesení NS ze dne 19. 3. 2019, sp. zn. 25 Cdo 2968/2018, a dále glosu k tomuto rozhodnutí, F. Melzer, P. Tégl: Glosa k rozsudku NS ve věci smluvní odpovědnosti poskytovatele zdravotní péče a konkurence smluvních a deliktních nároků, Bulletin advokacie č. 12/2019, str. 75-76. Zdůrazníme, že posuzování ochranného účelu je nezbytné i v případě porušení smluvní povinnosti. Právě to ostatně požadoval ÚS v citovaném nálezu ze dne 1. 1. 2007, sp. zn. I. ÚS 312/05; explicitně pak tato potřeba plyne z § 2904 o. z. (porušení příkazu, který má zabránit nahodilým škodám).

13 Např. BGH NJW 1965, 2007. Viz F. Melzer, op. cit. sub 1, komentář k § 2910, m. č. 213.

14 Srov. F. Melzer, op. cit. sub 1, komentář k § 2910, m. č. 149 a násl.

5. Povinnosti odvozené z požadavku postupovat *lege artis* a ochranný účel (nexus protiprávnosti)

Pokud by sám zákon uložil konkrétní povinnost jednat, aby nedošlo k zásahu do chráněného statku, jde o **ochrannou normu** (srov. § 2904, 2910 o. z.). Jak bylo uvedeno, jsou KPO ochranné normy, které zákon neformuluje explicitně, nýbrž jsou odvozeny ze zákonné ochrany právního statku. Zákon zde stanoví právě jen určitý chráněný statek (např. absolutní právo), aniž by specifikoval, jakým konkrétním způsobem má daný subjekt jednat. Stejnou povahu jako KPO mají i konkrétní pravidla odvozená z relativně neurčité povinnosti jednat s náležitou odbornou úrovní.

Jelikož je KPO, resp. povinnost odvozená z relativně neurčité právní normy (zde: povinnosti postupovat *lege artis*), ze zákona odvozenou ochrannou normou, je třeba nexus protiprávnosti zkoumat i při jejím porušení.¹⁴ A právě to v předmetném rozhodnutí (správně!) učinil NS. Konkrétní povinností v daném případě byla povinnost provést císařský řez, pokud to indikoval CTG záznam. Účelem této povinnosti však bylo předejit hypoxii, nikoli dystokii ramének. **Nastalá újma tedy není tou újmu, které měla tato konkrétní povinnost jako ochranná norma zabránit. Mezi jejím porušením a nastalou újmu tedy není tzv. nexus protiprávnosti, a proto její porušení nemůže založit odpovědnost k náhradě takto vzniklé újmy.**

✿ Rozhodnutí okomentovali doc. JUDr. PETR TÉGL, Ph.D.,

a doc. JUDr. FILIP MELZER, LL.M., Ph.D. Oba jsou advokáty

a současně působí na Katedře soukromého práva a civilního procesu

Právnické fakulty UP v Olomouci.

Christian Bibelriether

Advokát · Rechtsanwalt

Právní služby v Německu

(již od roku 1998)

česky hovořící německý advokát nabízí právní poradenství a pomoc v oblasti německého a mezinárodního práva soukromého včetně zastoupení před německými soudy.

Luragogasse 5
94032 Passau/SRN

tel.: 0049 851 33403
00420 910 259 869
fax: 0049 851 34327

www.advokanc.de

advokat@advokanc.de

inzerce

Pavína Uhlířová:

Procesní postavení osoby neznámého pobytu ve světle Nařízení Brusel I bis

Wolters Kluwer ČR, Praha 2019, 112 stran, 220 Kč.

Recenzovaná monografie advokátky Pavliny Uhlířové představuje aktuální a přínosný příspěvek do české odborné literatury v oblasti mezinárodního práva soukromého. Autorka se rozhodla velice zevrubně pojednat specifickou procesní situaci osob neznámého pobytu, která má v praxi nepřehlédnutelný význam, jak se také neustále přesvědčuji v rámci svých seminářů pro české soudce, a to s ohledem na jejich četné dotazy k této problematice. S různými aspekty řízení s cizím prvkem, v němž je žalovaným osoba neznámého pobytu, se totiž čeští soudci a advokáti musejí potýkat velice často, neboť takové žaloby napadají českým soudům pravidelně. Už jen proto je tato monografie užitečná a potřebná.

Autorka se ve své knize soustředila na zkoumaný institut především ve světle nařízení Brusel I bis (č. 1215/2012), ale nevyhýbá se ani vnitrostátním souvislostem, jakož i širším konsekvencím v rámci evropského mezinárodního práva soukromého (např. ve vztahu k evropskému exekučnímu titulu). Po základním představení nařízení Brusel I se **velice podrobně věnuje pojmu bydliště a jeho různorodým aspektům**. Analýza tohoto pojmu se opírá nejen o občanský zákoník, ale i o judikaturu českých soudů. Autorka zde obhajuje závěr, že **bydliště by se i pro účely procesních předpisů mělo vykládat v souladu se svou hmotněprávní definicí v občanském zákoníku**, což je závěr jistě obhajitelný, jakkoliv rozhodně ne samozřejmý. Nicméně s ohledem na to, že dosavadní judikatorní výklad tohoto pojmu je blízký hmotněprávní definici v občanském zákoníku, neměla by tato otázka vyvolávat zásadní praktické problémy.

Po krátkém intermezzu věnovaném relevantním jurisdikčním ustanovením o. s. ř. (včetně problematiky doručování, byť je otázkou, proč se celá kapitola jmenuje „*Trvalý pobyt*“, když se tomuto pojmu věnuje jen částečně) zaměřuje autor-

ka v následujících dvou kapitolách svou pozornost opět k nařízení Brusel I bis, tentokrát k jeho pravidlům přímo dopadajícím na osoby neznámého bydliště.

Klíčová pojednání publikace nalézáme v posledních třech věcných kapitolách (8-10), kde je rozebírán institut opatrovníka osob neznámého pobytu a následně také judikatura českých soudů a Soudního dvora EU k rozebírané materii. Analýza judikatury je poměrně rozsáhlá, včetně podrobného popisu skutkového stavu všech klíčových judikátů (z judikatury Soudního dvora jsou to např. rozhodnutí ve věci *Lindner* či *Cornelius de Visser*). Autorčin rozbor judikatury je přesvědčivý a v zásadě se s jejím hodnocením ztotožňuji, nicméně z mého pohledu by postačovalo zakomponovat tuto judikaturu integrálně do kapitol rozebírajících jednotlivé věcné otázky, nikoliv tvořit samostatné kapitoly pouze pro judikaturu. Respektuji nicméně, že zvolená struktura je věcí autorské licence a že někteří čtenáři mohou ocenit samostatný rozbor jednotlivých judikátů.

Celkově je monografie odborně na úrovni a autorka osvědčuje naprostý přehled v oblasti mezinárodního práva soukromého, kdy je schopna lehce a přesvědčivě pojednat předmětnou materii v širších souvislostech. Nebojí se zaujímat jasná a srozumitelná stanoviska k jednotlivým problémům a ukazuje, že má v dané oblasti nepochybné praktické zkušenosti. Třebaže ne se všemi autorčinými názory a závěry souhlasím, oceňuji, že jí nečiní potíže podložit je konkrétními argumenty, což následně

umožňuje relevantní odbornou diskusi a hledání vhodných řešení.

Jakkoliv si kniha ve svém úvodu vytýká za cíl být především „*praktickým vodítkem pro aplikační praxi*“, domnívám se, že je více než to, že je i odborně-teoreticky přínosným dílem, užitečným nejen pro praktiky, ale i pro akademické pracovníky.

✿ JUDr. PETR BŘÍZA, LL.M., Ph.D.,
advokát a partner AK Bříza & Trubač, člen
Katedry obchodního práva Právnické fakulty
UK v Praze

**Petr Sprjnz, Tomáš Jirmásek,
Oldřich Reháček, Milan Vrba,
Hynek Zoubek a kol.:**

Insolvenční zákon. Komentář

C. H. Beck, Praha 2019,
1 248 stran, 2 590 Kč.

Na pomyslném trhu právnické literatury se vyskytlo v poslední době několik děl reagujících na poptávku po informacích z problematiky insolvenční. Jedno takové nabízí nakladatelství C. H. Beck ve své edici Velké komentáře. Pod vedením Petra Sprjnze se sešel pestrý kolektiv odborníků z různých oblastí, tak či onak insolvenčními zasažených, a stvořil rukou společnou opus čítající 1 200 stran.

Autoři zajímavým způsobem fundovně zpracovávají nejenom látku „dlouho-

době“ (insolvenční zákon, správně vlastně zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení, je účinný od 1. 1. 2008) se vyskytující, nýbrž se nevyhýbají ani tématům aktuálním, založeným především nejnovější koncepcí oddlužení, jak ji zakotvuje zejména poslední velká novela insolvenčního zákona účinná od 1. 6. 2019. Je již zde namístě ocenit pružný přístup nakladatelství i autorů samotných, neboť ti do své knihy pojali a v mezích možnosti též podrobili zkoumání rovněž problematiku závazků vzniklých dlužníkům předtím, než dosáhli osmnácti let věku, tedy to, co zákonodárce vtělil do šestého odstavce § 412a (viz str. 1127-1129) s účinností až od 1. 10. 2019.

Autoři vskutku jednoduchou práci neměli. Insolvenční právo je právem dynamickým, reagujícím na potřeby doby až překotně, řekl bych. Vždyť počet novelizací se blíží čtyřicetce (celkem je jich zatím 38) a nezdá se, že by tu byla snaha tento legislativní trysk brzdit. Za této situace je vlastně obdivuhodné, že se vůbec někdo pustí do rozplétání oněch houštin a změní změn, jež spolu tu a tam ani moc neladí.

Svým způsobem byla výhodou početného tvůrčího kolektivu jeho mezioborová pestrost a různorodost. Autorů se sešlo celkem jedenadvacet. Lze mezi nimi nalézt soudce z první linie rozhodovacího procesu (Tomáš Jirmásek) i soudce soudu dovolacího (Hynek Zoubek), jakož i zástupce legislativy, ať již přímo zaměstnance Ministerstva spravedlnosti (Ondřej Zezulka), či zkušenostmi obdařené spolupracovníky v dílčích fázích tvůrčího procesu (vedoucí projektu Petr Sprinz). Nepochybně knize prospěla účast právníků z akademické sféry, za všechny lze uvést Marka Juráše či Radka Vojtěcha, přičemž posledně jmenovaný zjevně využil svých zkušeností nabytých při práci pro Českou národní banku zejména v pasážích týkajících se úpadku finančních institucí, které zpracoval s Jiřím Rahmem. Za velké plus považuji to, že se autoři nevyhnuli ani pohledu ekonomickému, o čemž svědčí nejenom externí lektori Vysoké školy ekonomické Jindřich Arabazs a Dušan Sedláček, nýbrž i ekonom Jaroslav Schönfeld, jehož vliv se zjevně neomezil toliko na úvahy věnující se úpadku a pohledávkám věřitelů a jejich uplatňování, kde jeho rukopis nelze přehlédnout. Zmíním-li závěrem této pasáže některé spolutvůrce se zkušenostmi i s jiným než českým „úpadko-

vým“ právem (David Plch, Pavel Boguský, Petr Chytil), pak je zjevné, že **uživatel dostává do ruky kvalifikovaného průvodce insolvenčním terénem, s nímž se dá některým úskalím celkem úspěšně vyhnout**. Bohužel musím zdůraznit ono „některým“, neboť legislativní proces svým důrazem na rychlost a kvantitu ponechává leckdy požadavek srozumitelnosti a dostatečné vzájemné provázanosti poněkud stranou. Za to ovšem autoři nemohou, ti se za pomoci bohaté judikatury a obsáhlé literatury pokusili vše, na co jim síly stačily, vysvětlit a objasnit.

Zbývá ocenit hlavního protagonistu. Petr Sprinz totiž nemalou část publikace sám či s kolegy vytvořil (úpadek, účinky spojené se zahájením řízení, neúčinnost, konkurs, a především oddlužení), leč další jednotlivé části komentáře i revidoval. Zároveň ovšem měl coby vedoucí pracovního kolektivu další významný úkol, a to „*udržet dílo pohromadě*“. Při tolika spoluautorech z tak různých oblastí nemůže být pochyb o tom, že šlo o cíl náročný, možná stejně jako samotný tvůrčí proces, ne-li ještě složitější. Neměl jsem tolik času, abych z tohoto hlediska dílo důkladně zkoumal, ostatně se domnívám, že není úlohou recenzenta za každou cenu hledat chyby, omyly nebo nepřesnosti, a autora či autory pak alespoň za něco trochu pohanět. Proto popravdě uvádím, že jsem kolize v autorských (spoluautorských) přístupech nehledal a při dosavadní práci s knihou je ani nenalezl. Nicméně nejenom z tohoto důvodu pokládám za potřebné výtvar Petra Sprinze a jím vedeného insolvenčního společenstva pochválit. Doporučuji totiž laskavému čtenáři nepřeskočit hned tu nejuvodnější část díla, tedy předmluvu, která obsahuje i velmi užitečný „*Malý návod, jak používat tuto publikaci*“, což práci s vlastním dílem, z povahy věci nutně hutným a leckdy ne úplně jednoduchým, alespoň trochu usnadní.

Zakoupením knihy (ať již do své knihovny, nebo jako vhodný dárek jinému specialistovi) může onen v ní v budoucnu listující odborník jen získat, neboť nejenom že otevírá podnětným způsobem diskusi k ožehavým problémům insolvenční současnosti, nýbrž i na podkladě fundovaných úvah často nabízí varianty jejich řešení. Co více si lze přát.

♣ JUDr. FRANTIŠEK KUČERA,
soudce Vrchního soudu v Praze

Jiří Jelínek a kolektiv:

Deset let od přijetí českého trestního zákoníku

Leges, Praha 2019, 586 stran, 790 Kč.

Desáté výročí přijetí nového českého trestního kodexu vedlo řadu českých a slovenských akademiků i praktiků z oblasti trestního, ústavního, správního i občanského práva ke zpracování společné **monografie, v níž je tento významný rekodifikační počin hodnocen a rozebírán z pohledu poznatků nabytých za dobu jeho účinnosti, a to především v oblasti práva trestního, ale i dalších právních oborů**. Právní úprava a navazující aplikační praxe je hodnocena v širokých souvislostech, a to jak v zásadních obecných otázkách trestní, potažmo správní odpovědnosti, tak i z hlediska problematických kontextů v rovině výkladu a aplikace konkrétních skutkových podstat.

Monografie je systematicky rozdělena do čtyř částí, z nichž první se zaměřuje na obecné otázky, jakými jsou celková koncepce rekodifikace a základy trestní odpovědnosti, druhá se úžeji zabývá trestáním, třetí část je pak cílena na problémy související především se zvláštní částí trestního zákoníku a závěrečná, čtvrtá část je pak komparací s hodnotově i historicky blízkou právní úpravou slovenskou.

Pokud bych měla z řady v monografii vyjádřených úvah vybrat jedinou, nejvýraznější jednotící myšlenku, poselství, které z kapitol mnoha autorů v souvislosti s různými řešenými tématy vyplývá, bude jím **důrazné varování před nebezpečím nežádoucího přepínání trestní represe**, které nový trestní zákoník přinesl a nadále se prohlubuje.

Na to (mimo jiné) upozorňuje hned v úvodní kapitole prof. Jelínek (*K desátému výročí přijetí trestního zákoníku - máme, co jsme chtěli?*). Kritizuje přijetí a formulaci příliš kazuistických skutkových podstat, znovu otevírá diskusi o kategorizaci soudně trestných deliktů a dovozuje, že nastal čas k dekriminalizaci či alespoň částečnému zmírnění trestnosti, přičemž rozebírá konkrétní možnosti uskutečnění takového kroku ve vztahu k vybraným skutkovým podstatám. Výslovně se na tendenci zostřování trestní represe zaměřil prof. Musil (část I, kap. 3), který analyzuje trend českého zákonodárce směřující k tzv. **předsunutí trestní odpovědnosti** v konkrétních

souvislostech skutkových podstat předčasně dokonaných trestných činů a trestání za přípravu a pokus (což zajímavě doplňuje dr. Hořák svou kapitolou zaměřenou na otázku zániku trestnosti pokusu trestného činu, od jehož dokonání pachatel dobrovolně upustil, část I, kap. 9).

Dr. Růžička navazuje na myšlenky a problémy hypertrofie trestní represe v textu (část I, kap. 4), v němž řeší **dopady formálního pojetí se současně vyjádřeným materiálním korektivem na postup státního zástupce (policejního orgánu) v přípravném řízení**. Z hlediska řízení před soudem, resp. konkrétně v otázce ukládání trestů, poukazuje na tyto problémy kapitola věnovaná problematické otázce **mimořádného snížení trestu odnětí svobody** podle § 58 tr. zákoníku (část II, kap. 3, dr. Mulák), která obsahuje i kritické zhodnocení problémů vyplývajících z formálního pojetí trestného činu a současným nepřijetím ekvivalentu § 88 odst. 1 tr. zákona z roku 1961, který, vycházející z pojetí materiálního, umožňoval nevycházet při právní kvalifikaci jednání (a tedy určení rozhodné trestní sazby) z kvalifikované skutkové podstaty v případech, v nichž okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby odpovídajícím způsobem nezvyšovala společenskou nebezpečnost činu. Výkladové i aplikační problémy vyplývající do jisté míry ze spojení nově zakotveného formálního pojetí trestného činu a současného přebírání vágních pojmů do jednotlivých skutkových podstat s ohledem na změnu společenské situace řeší dr. Galovcová (část I, kap. 5) v konkrétní rovině **výkladu termínu „obecný zájem“** obsaženému v řadě skutkových podstat (zejména trestných činů úplatkářských).

O vhodnosti výslovného zakotvení nové okolnosti vylučující protiprávnost – **omluvné krajní nouze** – pak pojednává dr. Říha, jehož kapitola (část I, kap. 7) se nese v duchu podrobně rozebraného návrhu *de lege ferenda*.

Přístup, který nejlépe vystihuje slovní spojení konstruktivní kritika, převládá v celkovém vyznění monografie. Z pohledu deseti let zkušeností jsou tak znovu otvírány otázky, které byly řešeny (ale zůstaly nedořešeny) v souvislosti s přijímáním trestního zákoníku. Je to pochopitelné, protože zákonodárce v roce 2009 se spíše vyhnul řešení některých teoretických problémů, a ty se nám proto znovu a znovu vracejí. Vedle hojně řešeného přechodu k formálnímu pojetí trestného či-

nu jde také např. o **otázku úpravy a pojetí účastenství**. V této souvislosti již v první kapitole poukazuje prof. Jelínek na kritiku, kterou v roce 2009 vyjádřil dr. Říha, že této významné otázce nebyla při rekodifikaci věnována dostatečná pozornost, s čímž aktuálně souhlasí i další autor kapitoly monografie dr. Pelc, jenž pojednává o základních koncepčních nedostatcích, které v aktuální právní úpravě nachází. Poukazuje zejména na nelogické aspekty, jakým je postavení organizátora – jako osoby na jednu stranu významnější než samotný pachatel, na druhé straně z hlediska trestní odpovědnosti na pachatele bezprostředně závislé, dále na absenci právní úpravy pokusu účastenství a přílišné akcesoritě (část I, kap. 8). Vyslovená kritika je pak dále prohloubena ve správněprávní rovině v kapitole *Trestní zákoník – inspirace pro nový přestupkový zákon* doc. Práškové (část I, kap. 10).

Prof. Šámal zvolil výkladový přístup a v návaznosti na trestním zákoníkem nově definovaný termín **srozumění** zpracoval studii, ve které v podrobném vědeckém pojednání s řadou názorných kazuistických příkladů **rozebírá problematické rozlišování mezi eventuálním úmyslem a vědomou nedbalostí** (část I, kap. 6).

Prof. Klíma z Metropolitní univerzity Praha v monografii hodnotí úroveň trestněprávní ochrany ústavně deklarovaných přirozených lidských práv a upozorňuje (ve shodě např. s prof. Jelínkem) na významný nedostatek rekodifikace trestního práva, kterým je absence nového rekodifikovaného trestního procesu.

Pozornost monografie věnuje i specifickým otázkám týkajícím se úspěšnosti zákonodárcem proklamované snahy omezit **počet osob nacházejících se ve výkonu trestu odnětí svobody**, na kterou v obecně,

komplexnější rovině poukazuje prof. Kalvodová podrobným rozbořem aktuálních trendů sankční politiky, resp. filozofie trestání (část II, kap. 1), explicitně se neuspokojivé snaze o snížení vězeňské populace věnuje dr. Vanduchová (část II, kap. 2). Stranou nezůstává ani aktuální vývoj institutu podmíněného propuštění (část II, kap. 4, dr. Brucknerová) či konkrétní problémy alternativních trestů, jakým je domácí vězení (část II, kap. 5, doc. Tlapák Navrátilová) nebo trest vyhoštění.

Otázka, **nakolik se při aplikaci nového trestního zákoníku daří uplatňovat prostředky trestního práva jako *ultima ratio***, je rozvíjena i ve vztahu k užším okruhům společenských vztahů, např. ve vztahu k poskytování zdravotní péče (část III, kap. 1, doc. Sovová, prof. Císařová), trestným činům zanedbání povinné výživy, pomluvy, postihování soukromé korupce apod. Monografie řeší i další trestněprávní aspekty moderní společnosti, jakými jsou trestné činy v kyberprostoru, stalking, nenávistné projevy na sociálních sítích, otázky eutanázie a jiné.

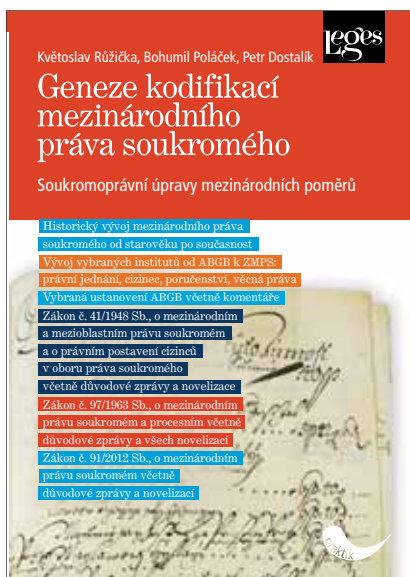
Publikaci uzavírá **srovnávací pohled na řadu řešených témat z pohledu zkušeností ze Slovenské republiky**, v níž od rekodifikace trestního práva hmotného (a v případě SR současně i procesního) uplynulo již let třináct.

Prof. Jelínek ve svých obecných úvahách o kritériích, jimiž lze posuzovat kvalitu rekodifikace, označuje za kvalitní kodex ten, který „*je napsán tak, aby jej bylo možné přestavovat, doplňovat, aniž by ovšem zmizel základní plán, původní systém, účel tohoto zákona*“.

Právě monografie takto komplexního charakteru vedou ke koncepčnímu přístupu při vytváření, výkladu i aplikaci trestněprávních norem a pomáhají kultivovat zákonodárnou činnost. Diverzita odborných specializací autorů napomáhá opravdu důkladnému zkoumání řešených problémů a jejich praktických důsledků.

Publikace by tedy neměla uniknout pozornosti jak akademiků a legislativců, tak i ryčích praktiků, kteří se (nejen) trestním právem zabývají v aplikační praxi. Doporučit ji mohou zejména advokátům, kteří najdou v monografii dlouhou řadu podnětů, které lze využít i při praktickém výkonu obhajoby.

❖ JUDr. SIMONA HERANOVÁ, Ph.D.,
odborná asistentka na Katedře trestního práva
Právnické fakulty UK a asistentka předsedy
Vrchního soudu v Praze

Květoslav Růžička, Bohumil Poláček, Petr Dostalík:

Geneze kodifikací mezinárodního práva soukromého. Soukromoprávní úpravy mezinárodních poměrů

Leges, Praha 2019, 336 stran, 390 Kč.

Nakladatelství Leges vydalo v červnu roku 2019 publikaci nesoucí název *Geneze kodifikací mezinárodního práva soukromého – soukromoprávní úpravy mezinárodních poměrů* napsanou kolektivem autorů, a to prof. JUDr. Květoslavem Růžičkou, doc. JUDr. Ing. Bohumilem Poláčkem, Ph.D., MBA, LL.M., a JUDr. Petrem Dostalíkem, Ph.D. Monografie shrnuje dosavadní vývoj mezinárodního práva soukromého v České republice a poskytuje ucelený přehled zákonné úpravy tohoto odvětví.

- Jedná se o zákon č. 41/1948 Sb., o mezinárodním a mezioblastním právu soukromém a o právním postavení cizinců v oboru práva soukromého, zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, a zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.
- Např. lze uvést v české literatuře publikaci od Zdeňka Kučery, která již řadu let představuje základ pro výuku na právnických fakultách. Poslední osmé vydání bylo vydáno s kolektivem autorů. Srov. Z. Kučera, M. Pauknerová, K. Růžička a kol.: *Mezinárodní právo soukromé*, 8. vydání, Aleš Čeněk – Doplněk, Plzeň-Brno 2015, 430 stran.
- J. Sedláček, F. Rouček: *Komentář k Československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*, Wolters Kluwer ČR, Praha 2013, 5 424 stran.

Publikace je rozdělena do šesti kapitol popisujících vybranou problematiku mezinárodního práva soukromého. Jednotlivé kapitoly na sebe navazují a autoři popisují právní odvětví od samotného vzniku do současnosti. Monografii lze svým obsahem rozdělit do třech velkých okruhů. Tím prvním je historický vývoj. Na něj navazuje část, která se věnuje vývoji vybraných institutů. Poslední část se zabývá kodifikacemi mezinárodního práva soukromého. Autoři v této části publikují vybrané části zákonného textu Všeobecného zákoníku občanského (dále jen „ABGB“) i znění zákonů z let 1948, 1963 a 2012.¹ Jednotlivé zákonné texty jsou opatřeny komentářem či důvodovou zprávou, stejně tak i novelizacemi k jednotlivým zákonům.

Historický exkurs začíná již samotnou předmluvou. Autoři zmiňují první zákonnou úpravu mezinárodního práva soukromého na našem území. Čtenáře upoutá zmínka o „*Výsadách Soběslava*“ z let 1173 až 1178. V těchto prvních listech je obsažena kolizní úprava řešící střet práv domácího obyvatelstva s obyvatelstvem německým. Autoři pak příkladem uvádějí znění jedné takové kolizní normy. Po krátké předmluvě navazují první kapitolou, která poskytuje historický vývoj mezinárodního práva soukromého od starověku až do 20. století. Oceňuji, že se nevyhnuli otázce vědy mezinárodního práva soukromého v Československu a České republice, kde současně uvádějí i stěžejní představitele této vědní disciplíny. Dějiny vzniku mezinárodního práva soukromého byly v zásadě již popsány v řadě publikací.² Velkým přínosem však je, že se autoři zabývají vývojem mezinárodního práva soukromého v českých zemích. Nicméně s ohledem na samotný název publikace a cíle autorů je nutné čtenářům poskytnout komplexní přehled zrodu mezinárodního práva soukromého.

Druhá kapitola se zabývá popisem vývoje čtyř institutů. Jedná se o tyto instituty: **právní jednání, cizinec, poručení a věcná práva**. Autoři vždy k jednotlivému institutu přikládají přehlednou tabulku, která zachycuje vývoj daných ustanovení v čase tak, jak byla použita v jednotlivých předpisech. Následně je tabulka doplněna o výklad, z jakého důvodu bylo ustanovení přijato, a jeho významu. Je nutné vyzdvihnout, že se autoři zabývají i slovním spojením užitým v příslušném ustanovení, které doplňují výkladem,

ve kterém odůvodňují, z jakého důvodu bylo právě toto spojení použito. Čtenář tak získává přehled vývoje těchto institutů od účinnosti ABGB až po současnou právní úpravu. Výběr těchto institutů není založen na hledisku významnosti pro mezinárodní právo soukromé, ale jak autoři sami píší, „*je zajímavé popsat vývoj těchto čtyř institutů, které prostupují všemi dosavadními moderními kodifikacemi*“.

Třetí až šestá kapitola se zabývají dosavadními českými kodifikacemi mezinárodního práva soukromého. Každá kapitola je pak zaměřena na jednu kodifikaci.

Třetí kapitola obsahuje vybrané části zákonného textu z ABGB, který je současně opatřen výkladem profesorů Františka Roučka a Jaromíra Sedláčka.³ Čtvrtá kapitola pak zákonný text zákona o mezinárodním a mezioblastním právu soukromém a o právním postavení cizinců v oboru práva soukromého. V kapitole je i důvodová zpráva k zákonu a novelizace zákona s důvodovou zprávou. Pátá kapitola obsahuje zákonný text, důvodovou zprávu a dvacet novelizací opatřených důvodovými zprávami k zákonu o mezinárodním právu soukromém a procesním. V šesté, poslední kapitole najde čtenář nejnovější text zákona o mezinárodním právu soukromém. Rovněž zde je do textu vložena důvodová zpráva a jsou připojeny dvě novelizace vztahující se k zákonu. Na konci je monografie opatřena přehledem použité literatury.

Kniha přinesla zevrubné zmapování vzniku a vývoje mezinárodního práva soukromého se zaměřením na českou právní úpravu. Monografie představuje komplexní zpracování vědní disciplíny, jelikož odráží její východiska, vývoj, význam a podobu v dnešní době. Kniha obsahuje veškerou legislativní úpravu, čímž čtenář po přečtení knihy získá komplexní pohled na mezinárodní právo soukromé. Mám za to, že publikace je vhodná jak pro studenty mateřských oborů právnických fakult, tak pro odbornou veřejnost. Autoři dosáhli svých cílů a dostali název „*Geneze kodifikací mezinárodního práva soukromého*“. Jedná se o publikaci, která vůbec poprvé v české právní literatuře přinesla zachycení veškerých dosavadních kodifikací mezinárodního práva soukromého.

❖ JUDr. KRISTINA SEDLÁKOVÁ SALIBOVÁ,
doktorandka na Katedře mezinárodního
a evropského práva Právnické fakulty
Masarykovy univerzity v Brně

PRÁVNÍ PRAXE

Spotřebitel a podnikatel na dynamicky se rozvíjícím trhu

Moravec / Pastorčák a kol.

Tomáš Moravec, Jan Pastorčák a kol.:

Spotřebitel a podnikatel na dynamicky se rozvíjícím trhu

C. H. Beck, Praha 2019, 368 stran, 590 Kč.

V zájmu spravedlivě fungující hospodářské soutěže je mj. upravena ochrana spotřebitele jakožto slabší smluvní strany. Cílem této úpravy je vyrovnání rozdílného postavení podnikatele a spotřebitele, a to prostřednictvím zakotvení povinností pro podnikatele. Právní úprava se v tomto ohledu neustále vyvíjí a přizpůsobuje se aktuálnímu vývoji trhu, je obsažena v mnoha právních předpisech a na různých úrovních, ať už na vnitrostátní, unijní, či mezinárodní. To způsobuje, že někdy může být komplikované se v této problematice po právní stránce zorientovat. **Cílem autorů recenzované knihy proto bylo zasadit problematiku ochrany spotřebitele do širšího rámce, věnovat se tomuto projevu ochrany slabší strany z více úhlů pohledu a neomezit se např. pouze na soukromoprávní úpravu.**

V předkládané publikaci lze vysledovat několik základních linií. První z nich je vývoj ochrany spotřebitele v českém a evropském kontextu, další část je věnována soukromoprávní úpravě, následuje veřejnoprávní úprava a poslední okruh sdružuje další otázky, jež nelze podřadit pod žádnou z předchozích ob-

lastí, resp. jedná se o perspektivy v této oblasti práva.

Knihla se v první části zaměřuje na dřívější právní úpravy, v nichž lze spatřovat základy ochrany spotřebitele, a poté se zabývá samotnými současnými prameny ochrany spotřebitele. V knize je možné se dočíst o právní úpravě z doby římského práva, v níž můžeme sledovat určité základy ochrany slabší smluvní strany, následuje uvedení významných právních předpisů z doby českého království, přes právní dokumenty aplikované v době, kdy naše země byly součástí habsburské monarchie, až po právní základy ochrany spotřebitele z období komunistického režimu. V posledně uvedených obdobích se jednalo především o právní předpisy týkající se veřejnoprávního dozoru nad podnikáním, jako např. obchodní inspekce, samotných podmínek podnikání projevujících se v živnostenských řádech atd.

Po této části následuje podrobný popis vývoje ochrany spotřebitele po roce 1989, kdy byl v České republice zaveden nový tržní mechanismus a v oblasti ochrany spotřebitele se zákonodárce zaměřil na sblížení české právní úpravy s tou evropskou. Na tomto místě kniha zaměřuje pozornost na **zákon o ochraně spotřebitele, jeho vývoj a jednotlivé novelizace**. Obdobně je rozložena i ochrana spotřebitele z hlediska dřívějšího občanského zákoníku. Po tomto rozboru se kniha zabývá **rámčovým výkladem pramenů ochrany spotřebitele**. Počíná u evropské úpravy, přičemž podává výčet platné právní úpravy v podobě směrnic i nařízení, a dále v základech popisuje, na co se jednotlivé právní předpisy vztahují. Z českých pramenů práva kniha popisuje obsah zákona o ochraně spotřebitele a dále současný občanský zákoník, u kterého vypichuje základní ustanovení týkající se ochrany spotřebitele, a v základech pojednává o některých smluvních typech typických pro vztahy mezi podnikatelem a spotřebitelem.

Po výkladu o vývoji a pramenech právní úpravy ochrany spotřebitele se kniha zaměřuje již na **oblast soukromého práva**. Nejprve podává rozbor toho, koho lze považovat za podnikatele a spotřebitele. Neomezuje se pouze na českou právní úpravu, ale nabízí např. i pohled evropského práva. Na tomto místě se kniha věnuje také spotřebitelským smlouvám

s mezinárodním prvkem a kolizní úpravě, která se k nim vztahuje. Poté se kniha zabývá již samotnými spotřebitelskými smlouvami, z obecného pohledu popisuje kontraktační proces a vyměnovává základní povinnosti při uzavírání smluv se spotřebitelem. Dále rozebírá povinnosti podnikatele související s nekalými obchodními praktikami, zákazem diskriminace, nepřiměřeným ujednáním ve spotřebitelských smlouvách či nekalou soutěží. Po tomto obecném úvodu je zařazena kapitola, která pojednává o zvláštních povinnostech podnikatele ze smluv uzavíraných se spotřebitelem. Rozsáhle je zde zpracována informační povinnost podnikatele, netradiční způsoby uzavírání smluv, odstoupení od smlouvy a dále např. ochrana osobních údajů z hlediska GDPR či cookies. Uvedené lze také považovat za obecný rozbor, neboť poté následují kapitoly, které se již zabývají specifickými povinnostmi podnikatele při uzavírání některých smluvních typů. Ze smluvních typů jsou konkrétně vybrány prodej zboží v obchodě, poskytování cestovních služeb a přepravní a ubytovací služby. V těchto kapitolách jsou povinnosti podnikatele rozebrány nejen z hlediska občanského zákoníku, ale velmi podrobně jsou tu v kontextu povinností vyplývajících z české právní úpravy zpracovány také povinnosti vyplývající z unijních a mezinárodních právních předpisů.

Z hlediska veřejného práva kniha podává nejprve výklad o veřejné správě a jejím fungování. Ve vztahu k výkonu dozoru uvádí a popisuje základní právní předpisy, které se na tuto problematiku vztahují, a to správní řád, kontrolní řád, zákon o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich, mezi zvláštními pak cituje např. zákon o ochraně spotřebitele, zákon o obecné bezpečnosti výrobků atd. Dále se v obecné rovině věnuje samotnému správnímu trestání. Poté je poskytnut prostor k popisu postavení orgánů veřejné moci při ochraně spotřebitele a jejich dozorová činnost, a to podle zákona o ochraně spotřebitele, zákona o obecné bezpečnosti výrobků a zákona o České obchodní inspekci. Dále kniha obsahuje samostatnou kapitolu o přeshraniční spolupráci v oblasti ochrany spotřebitele.

Ochrana spotřebitele by se neobešla bez **způsobů řešení sporů**, i jim je v knize

věnován prostor. Příslušná pasáž počíná mimosoudním řešením sporů, především jednotlivými subjekty alternativních řešení sporů v České republice. V oblasti soudního řešení sporů vyzdvihuje zásadu ochrany slabší smluvní strany, upozorňuje na hromadné žaloby jakožto prostředek pro ochranu spotřebitele a stranou neponechává ani jednotlivé spotřebitelské organizace.

V poslední části je kapitola o **sdílené ekonomice** jako významném prvku dnešní doby. Věnuje se jejím výhodám, důvodům vzniku, způsobu regulace atd., a to ve vztahu např. k Airbnb či Uber.

Poslední kapitola je pak zaměřena na budoucí vývoj. Předkládá, s čím se bude muset právní úprava v oblasti ochrany spotřebitele do budoucna vypořádat. Do popředí klade především reflexi digitalizace dnešního světa. Zabývá se novelami a návrhy zákonů v oblasti ochrany spotřebitele a současnými aktivitami Evropské unie v této oblasti.

Ze shora popsaného lze seznat, že kniha je zaměřena především na právní úpravu ochrany spotřebitele z hlediska historického, současného a budoucího. Hlavní prameny pro autory tedy představovaly jednotlivé právní předpisy. Kniha je především popisem a podáním toho, co je uvedeno v právních předpisech, z hlediska jednotlivých souborů otázek, které jsou dopředu vymezeny, a dává čtenářům bohatý přehled o právní úpravě v té či oné oblasti ochrany spotřebitele. Publikace je proto hodně teoretická, bez odkazů na judikaturu a přesahů do praxe.

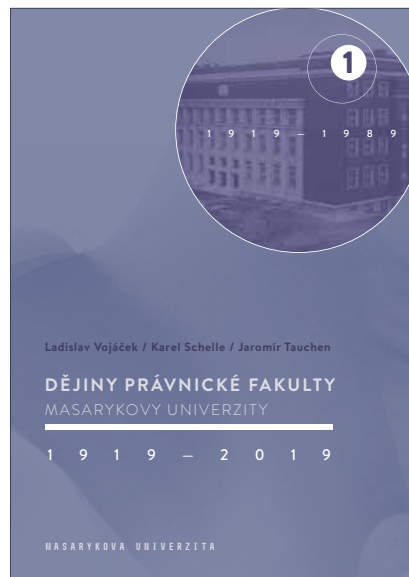
Je jedinečná v tom, že se neomezuje pouze na soukromé nebo veřejné právo a problematiku ochrany spotřebitele zkoumá z pohledu obou těchto větví systému práva. Její velký přínos lze spatřovat v logickém členění a v tom, že problematika byla vždy probrána nejprve z obecného pohledu a teprve následně byly řešeny konkrétní otázky, resp. specifitější právní úprava. Např. autoři se nejprve věnovali obecným povinnostem podnikatele při uzavírání spotřebitelských smluv a až poté rozebrali jednotlivé smluvní typy, či nejdříve vymezili úkony veřejné správy a její dozorovou činnost, na což navázal výklad o výkonu dozorové činnosti orgánů veřejné moci dle jednotlivých zvláštních zákonů.

Za menší nedostatek lze označit duplikování určitých částí. Jako příklad

lze uvést popis některých smluvních typů v rámci výkladu o pramenech práva v oblasti ochrany spotřebitele a následný podrobný rozbor těchto smluvních typů v části týkající se spotřebitelských smluv.

Vzhledem k uvedenému je kniha vhodná pro ty, kteří chtějí na jednom místě získat podrobný přehled o právní úpravě týkající se ochrany spotřebitele, a to nejen z pohledu soukromého, ale i veřejného práva, a neomezit se přitom pouze na české právo.

✿ Mgr. HANA ŠERÁ, doktorandka
na Katedře občanského práva Právnické
fakulty Masarykovy univerzity v Brně

Ladislav Vojáček, Karel Schelle, Jaromír Tauchen:

Dějiny Právnické fakulty Masarykovy univerzity 1919-2019, Díl 1, 1919-1989

Masarykova univerzita, Brno 2019,
574 stran, 1 570 Kč.

Sto let od založení Masarykovy univerzity je skvělou příležitostí nejen k oslavám, ale jak už to tak u významných výročí bývá, také k bilančováním uplynulých let. Nelehkého úkolu se zhostili autoři *Dějin Právnické fakulty Masarykovy univerzity 1919-2019*, kteří ve dvou svazcích zmapovali historii brněnských práv.

První díl této publikace mapuje dějiny fakulty od jejího vzniku do období normalizace, během kterých byla činnost fakulty dvakrát násilně přerušena nastupujícími totalitními režimy. A právě do jednotlivých období, kdy fakulta fungovala, je publikace po částech rozdělena.

První část se tak zabývá vznikem fakulty (potažmo nejprve samotné Masarykovy univerzity jako takové) a jejími „porodními“ bolestmi, spočívajícími zejména v nedostatečném zázemí univerzity, a to jak po stránce materiální, kdy se Právnická fakulta musela tísnit v propůjčených prostorách, tak po stránce personální, kdy zajištění výuky nesl na svých bedrech nepočetný sbor profesorů a dalších vyučujících. Zatímco problém s kapacitou využívaných prostor byl vyřešen (bohužel pouze dočasně) přesunem do současných prostor fakulty v ulici Veverčí, problém s nepočetným profesorským sborem byl mnohdy vyvážen osobním nasazením jeho členů, mezi které patřily významné postavy českých právních dějin. Vedle „zakladatelů“ fakulty Františka Weyra a Karla Engliše lze zmínit např. Zdeňka Neubauera nebo Jaroslava Stránského.

Úvodní část publikace pak v závěru připomíná první přerušování fungování fakulty, a to za tragických okolností roku 1939, kdy došlo k uzavření českých vysokých škol. Do prostor Právnické fakulty se pak přesunulo gestapo. Autoři také připomínají členy profesorského sboru, kteří zemřeli během okupace, a obnoveného poválečného provozu fakulty se tak již nedočkali.

Právě poválečné obnově fakulty se věnuje druhá, nejkratší část publikace. Ne náhodou, neboť nástup nového totalitního režimu na sebe nenechal dlouho čekat a Právnická fakulta se velice rychle stala obětí komunistických představ o ubývajícímu významu práva v komunistické společnosti, které nakonec vedly k rozhodnutí, že existence brněnské fakulty vedle pražské a bratislavské není již potřebná. Situaci nepochybně neprospěl ani fakt, že pro mnohé členy profesorského sboru a jejich dílo nebylo po únoru 1948 na fakultě místo. Nařízením vlády tak byla Právnická fakulta Masarykovy univerzity v roce 1950 zrušena, tentokrát na dlouhých devatenáct let.

Poslední, třetí část publikace, se pak zaměřuje na dvacetileté období obnovené fakulty mezi lety 1969 až 1989, v období, kdy brněnská univerzita namísto jména prvního československého prezidenta nesla jméno Univerzita Jana Evangelisty Purkyně. Dlouhé přerušování činnosti fakulty jí přineslo zákonitě stejné problémy, jakými si musela projít během prvních let své existence. Znovu se objevil jak problém personální, tak problém s nevyhovujícími prostory. Budova na Veverí sloužila vojákům, a nově zřízená fakulta tak musela hledat náhradní útočiště, které nakonec našla na dnešním Zelném trhu. Co se týče personálního obsazení, musela fakulta vyřešit otázku, co se členy původního profesorského sboru zrušené fakulty. Někteří z nich se pak skutečně členy nového profesorského sboru stali, aby byli následně během normalizace do pár let z fakulty z kádrových důvodů vypuzeni, jako tomu bylo např. v případě Vladimíra Kubeše.

Normalizace obnovenou fakultu samozřejmě ovlivňovala ve všech směrech až do událostí roku 1989, jak lze pozorovat téměř na každé stránce věnující se fungování znovu zřízené fakulty. Na fakultě se v tomto období také napříč obory objevuje významná část učitelů, kteří patřili mezi nejvýraznější postavy fakulty i po listopadu 1989 a dodnes na fakultě mnozí působí.

Jednotlivé části publikace jsou pak samy dále rozděleny na kapitoly a podkapitoly, v rámci kterých se autoři zaměřili na jednotlivé prvky, které dohromady fakultu jako takovou tvořily. Vzhledem ke specifčnosti situace třikrát „budované“ Právnické fakulty se úvodní kapitola vždy věnuje okolnostem vzniku či obnovení instituce. Významný prostor dostalo v publikaci logicky vedení fakulty, učitelé a jejich dílo. Můžeme se tak setkat s podrobnými výčty členů profesorského sboru, ale také s představením právně teoretických směrů, které se na fakultě objevily.¹ Pozornosti se dostalo i studentům fakulty, a to ať už z pohledu jejich učitelů (kteří nebyli vždy zcela spokojeni s nasazením a připraveností svých studentů), z pohledu jejich spolkové a vědecké činnosti, ale také řeči čísel, kdy na různých statistikách můžeme sledovat trendy nejen co do počtu studentů v jednotlivých obdobích,

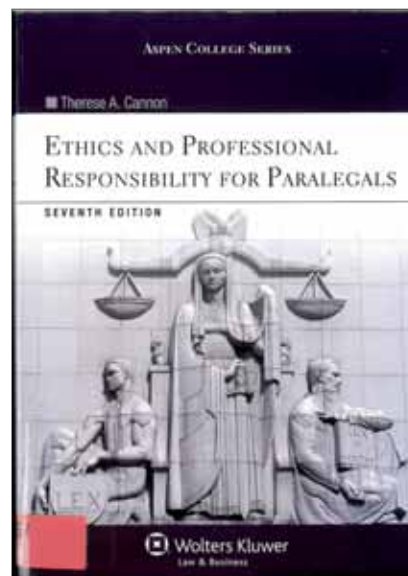
ale také třeba jejich úspěšnost u státic nebo jejich „zápal“ pro organizaci v rámci komunistických institucí. Publikace dále detailně popisuje organizaci studia a její vývoj v jednotlivých obdobích a organizaci fakulty jako takové, rozdělení do kateder či ústavů, a uvádí, jakým způsobem byla fakulta v jednotlivých obdobích řízena. Obsahuje také mnoho dosud nepublikovaných snímků a je doprovázena i snímky souvisejících archiválií.

Za smutný spojovací prvek všech tří částí bibliografie lze pak označit závěrečné kapitoly jednotlivých částí. První část končí zavřením vysokých škol a je následována epilogem věnujícím se období okupace, druhá část pak zrušením fakulty totalitním režimem v roce 1950. U třetí části se pak hned poslední tři kapitoly věnují vlivu komunistického režimu na fakultu, konkrétně politicko-výchovné práci a komunistické výchově, činnosti KSČ a na závěr pak působením komunistických (s výjimkou Československého červeného kříže) společenských organizací na fakultě.

Publikace tak skutečně velice důkladným a vyčerpávajícím způsobem popisuje dění týkající se fakulty v období let 1919 až 1989. Bibliografii lze beze zbytku označit za hodnou významnosti výročí, ke kterému byla publikována. Kromě toho pak jde o zcela ucelené, detailní a zároveň dobře srozumitelné informace o Právnické fakultě Masarykovy univerzity, které mohou posloužit všem, kdo chtějí nebo budou chtít nahlédnout do historie této instituce, ať už při vědeckém bádání, či z pouhé zvědavosti.

✦ Mgr. JAN MACURA,
Katedra dějin státu a práva
Právnické fakulty Masarykovy
univerzity v Brně

¹ To se týká zejména první republiky, kdy je celá kapitola věnována novokantovské brněnské právní škole, představované zejména F. Weyrem, teleologické koncepci K. Engliše, právní filozofii J. Kallaba a jurilogii F. Roučka.

Therese A. Cannon:

Ethics and Professional Responsibility for Paralegals

Wolters Kluwer Law & Business,
New York 2014, 541 stran, 56 USD.

Brány advokacie nejsou otevřeny každému. Přitom vstup do nich, zpodobněný zápisem do seznamu advokátů, představuje toliko slavnostní okamžik, který prokazuje, že kandidát či kandidátka v dobách před zápisem osvědčili své znalosti, schopnosti a dovednosti poskytovat řádné právní služby. A právě období koncipientury můžeme bez nadsázky považovat za nejdůležitější období ve výchově a vzdělávání advokátky či advokáta.

Nejen v České republice je za nedílnou součást výchovy a vzdělávání koncipientů považována i oblast profesní etiky. Jmenování jsou v ní školeni Českou advokátní komorou, svými zaměstnavateli, základy profesně-etických pravidel nacházejí v zákonné úpravě a stavovských předpisech a s nimi související literatuře či na stránkách Bulletinu advokacie. Doposud však nebyla v České republice publikována **kniha, zabývající se výhradně problematikou profesní etiky koncipientů**. Zájemci o téma se tak nabízejí možnost využití děl zahraničních, a jak dokazuje kniha americké autorky Therese A. Cannon *Ethics and Professional Responsibility for Paralegals*, nalézt v nich lze mnohou inspiraci a poučení.

V první řadě je třeba poznamenat, že přestože kniha nese v názvu (americké) advokátní koncipienty (*paralegals*), je určena nejenom jim, ale stejně tak advokátům, kteří koncipienty zaměstnávají, resp. najímají (viz níže). Vyjadřuje se tím sympatická a nadto vysoce žádoucí myšlenka, že (i) ve Spojených státech by to měl být právě školitel, kdo spolu s koncipientem nese hlavní odpovědnost za (etickou) výchovu koncipienta.

Dílo tvoří deset přibližně stejně rozsáhlých kapitol, a to *Právní regulace advokátů; Právní regulace advokátních koncipientů; Neoprávněné podnikání v oblasti poskytování právních služeb; Mlčenlivost; Sřet zájmů; Inzerce a propagace; Poplatky a fondy klienta; Odborná způsobilost; Záležitosti specifické pro výkon advokacie; Profesionalita*. Struktura kapitol odpovídá záměru knihy být moderní vzdělávací pomůckou sloužící především k samostudiu. Důraz byl proto kladen na přehlednost a porozumění textu, resp. jeho ilustrativnost. Každá z kapitol začíná stránkou obsahující stručný přehled materie v kapitole rozebírané. Objeví-li se v textu samém klíčové slovo, čtenáře na tuto skutečnost upozorní zvýraznění kurzívou a dále marginální poznámka obsahující stručnou definici rozebíraného pojmu. Na text kapitol navazují tzv. opa-

kovací otázky, jejichž hlavním smyslem je prověřit, zda si čtenář z přečtení skutečně odnáší to, co autorka považovala za nejpodstatnější. Po nich následují otázky diskusní a případové studie (*hypotheticals*). Zatímco smysl opakovacích otázek tkví v opakování faktografických poznatků, *hypotheticals* a diskusní otázky míří spíše na hodnotové uvažování. (Kupř.: *Vyžaduje etický výkon advokátní praxe po advokátovi, aby práci vždy delegoval na toho zaměstnance, který disponuje potřebnou odbornou způsobilostí, a současně je pro klienta nejlevnější variantou?*) K prohloubení znalostí v kapitole obsažených pak slouží úplný závěr kapitol, ve kterém čtenář nalezne typy a zadání k dalšímu rozvoji vědomostí a postojů a řadu výňatků z nejdůležitější judikatury související s předmětem kapitoly. Čtenáři se tak dostane skutečně komplexního vhledu do jednotlivých témat.

Zájem českého čtenáře samozřejmě limituje skutečnost, že **knihou nepojednává o záležitostech českých, ale výhradně o situaci ve Spojených státech amerických. Nabízející se srovnání oběh a z něj plynoucí závěry však takový handicap přinejmenším vyvažují.** Předně, *hledáním* srovnatelného se čtenář bude dozvídat více právě o úpravě naší. Při *srovnávání* pak může zjistit, že v řadě oblastí jsou

si američtí koncipienti s českými velice blízcí (např. v pravidlech mlčenlivosti). Naopak při nalezení odlišností může čtenář zvažovat, či úprava je vhodnější. (Američtí koncipienti kupř. mohou své služby advokátům nabízet i jako samostatní podnikatelé; *freelance paralegals*.) V neposlední řadě pak kniha obsahuje řadu pozornosti hodných informací, nehledě na možné srovnání. Mezi nimi např. skutečnost, že „profese“ advokátních koncipientů nemá ve Spojených státech hlubokou tradici, neboť se začala formovat teprve v 70. letech jako jeden z nástrojů zvýšení dostupnosti právních služeb (spolu s automatizací a zkvalitněním managementu) při snaze o zachování jejich kvality.

Z uvedeného plyne, že knihu lze doporučit nejen zájemcům z řad advokátních koncipientů a školitelů (při současném vyslovení přání, že obdobná publikace by mohla časem vyjít i u nás), ale i širší právnické obci, která se zajímá o problematiku právnických profesí obecně.

✦ Mgr. TOMÁŠ FRIEDEL, Ph.D., odborný asistent na Katedře politologie a sociologie Právnické fakulty UK v Praze

DÍKY ADVOKÁTNÍMU DENÍKU VÁM NEUNIKNE NIC AKTUÁLNÍHO A PODSTATNÉHO NEJEN Z ADVOKACIE, ALE I Z CELÉHO SVĚTA PRÁVA

ADVOKÁTNÍ ONLINE DENÍK

- váš nový zpravodaj v PC i telefonu

JE TO I VÁŠ DENÍK, UVÍTÁME VAŠE ČLÁNKY, NÁZORY, POZVÁNKY, TIPY A PODNĚTY!
PIŠTE NA ADVOKATNIDENIK@CAK.CZ

**ZAŘAĎTE SI NAŠE STRÁNKY
WWW.ADVOKATNIDENIK.CZ
MEZI SVÉ OBLÍBENÉ ZÁLOŽKY!**

Advokáti do škol – zpráva o projektu

Projekt Advokáti do škol, jedna z nejlépe přijímaných vnějších aktivit České advokátní komory, má za sebou zkušební provoz i roční fungování. Pojdme se tedy podívat, jak se vyvíjí a co od ní dnes můžete očekávat.

Advokáti do škol je bohužel vzdělávací aktivita, kterou vyvíjejí advokáti zdarma a ve svém volném čase. Po předchozí domluvě s pedagogy navštěvují druhý stupeň základních škol a střední školy a s žáky a se studenty debatují o právu, čímž zvyšují jejich právní vědomí. Projekt původně z dílny Výboru pro vnější vztahy ČAK, který se věnuje komunikaci s médií a s obecnou veřejností, je dnes již vzhledem k obrovskému ohlasu celokomorový a celostátní. Uvedené tvrzení ilustruje skutečnost, že projektu udělili záštitu ministr spravedlnosti i ministr školství.

Advokát, který má zájem se do projektu zapojit, kontaktuje Komoru, která jej po drobné kontrole bezúhonnosti zařadí do jmenného seznamu, zveřejněného na jejích webových stránkách. Na témže místě také zájemce najde přehled témat, která výbor sestavil. Témata jsou rozdělena do tří okruhů: obecná témata (např. práva a povinnosti, smluvní volnost nebo odlišnosti mezi právníky profesemi), témata vhodná pro žáky ve věku 12-15 let (např. dítě má právo na vlastní názor nebo smlouvy se mají plnit, i když nejsou na papíru) a konečně témata vhodná pro střední školy (např. právo na obhajobu nebo volby). V současnosti se do projektu zapojily přibližně dvě stovky advokátů z celé republiky a neustále se hlásí další.

Komora pořádá pro zapojené advokáty dvakrát ročně setkání, na němž informuje o novinkách, odpovídá na dotazy a představuje doprovodné materiály. V průběhu roku 2019 sestavili členové Výboru pro vnější vztahy desítky scénářů ke komiksům a v malé soutěži výtvarníků vybrali výtvarnici, shodou okolností mladou advokátku Mgr. Andreu Jarolímkovou, která nakreslila šest komiksů pro žáky základních škol. Komiksy jsou již v elektronické podobě na webových stránkách ČAK k dispozici advokátům, kteří si je mohou vytisknout a použít je k doplnění výkladu.

Prakticky projekt funguje ve dvou směrech. **Advokát může sám kontaktovat školu poblíž svého bydliště nebo své kanceláře,** což se nejčastěji děje v souvislosti s třídními schůzkami

mi nebo s vlastními školou povinnými dětmi. **Anebo škola projeví zájem o návštěvu advokáta,** třeba proto, že se o projektu dověděla z rozhovoru s předsedou ČAK. Pak si vybere ze seznamu zveřejněného na webu vhodného advokáta,

vybere si také téma nebo právní problematiku a s advokátem se dohodne na bližších podrobnostech (téma, termín, hodina, počet studentů či další požadavky). Pokud vedení školy žádného advokáta nezná nebo se jí ho nepodaří vlastními silami sehnat, obrátí se na Komoru, která pošle poptávku zapojeným advokátům příslušného kraje nebo advokátního regionu.

Jak začít, co dělat, co nedělat

Každý advokát je jiný, proto jednoznačně stanovit, jak se má advokát ve škole chovat, je takřka nemožné. Někteří advokáti jsou extrovertní, emocionální, vtipní a charismatičtí. Pro takové bude přednesení tématu i vedení hodiny a diskuse se žáky hračkou. K přípravě jim stačí osnova a pár praktických příkladů. Jiní kolegové jsou introvertní a systematictí. Pro tyto typy je nezbytná podrobná příprava na hodinu, nejlépe doplněná powerpointovou prezentací.

Pro zájemce o praktická doporučení uspořádala Komora v listopadu 2019 seminář, na němž vystoupil psycholog PhDr. Oswald Schorm s řadou praktických rad a doporučení.

Pro začátečníka není návštěva školy jednoduchá, zejména pokud nikdy nevedl skautský oddíl, nejezdil na tábor nebo nemá vlastní děti. Na druhé straně praktická zkušenost vyvrací nejčastější obavy. S dětmi je obvykle ve třídě učitel, žáci a studenti tiše poslouchají a nehlučí, praktické příklady je zajímají a dříve či později se osmělí k dotazům a vlastním komentářům. Chcete vědět, na co se děti nejčastěji ptají? Na rozsah vlastních dětských práv a povinností. Na věkovou hranici zahájení pohlavního života. Na možnost námitek vůči rodičům a na změnu opatrovnických rozhodnutí. Anebo jak se tvoří zákony a zda je i děti mohou měnit.

Čemu by se naopak advokát měl při svém vystupování ve škole vyhnout? Aroganci a povýšenosti. Iluzi, že děti jsou

hloupé a naivní. Poučování a teoretizování. Frontální výuce a citování zákona. Naopak vítané jsou příběhy z advokátní praxe, zapojení žáků do diskuse, řečnické otázky, srozumitelné příklady. Advokát si musí uvědomovat, že mladší cílová skupina (12-15 let) snese jiné příběhy, zjednodušení, zásady a právní pojmy než starší cílová skupina (15-18 let). Z dosavadní praxe také víme, že střední školy navštěvují advokáti výrazně častěji než školy základní. Jak vyplývá z doporučení pedagogických a psychologických odborníků, dětem mladším 12 let nemá význam o právu přednášet ani s nimi o něm debatovat s ohledem na abstraktní rys práva. Schopnost abstrakce u dětí vzniká až kolem 12. roku věku, proto diskuse o zacílení advokátů na první stupeň, či dokonce na mateřské školy má minimální praktický dopad.

Co slouží ku pomoci

Vedle seminářů a komiksů připravuje Komora metodickou publikaci nazvanou *Právo jako příběh*. Publikace bude obsahovat souhrnné informace o projektu, metodická doporučení, rady a popisy modelových situací, vše bude vysvětleno formou srozumitelnou a přístupnou dětem.

Projekt *Advokáti do škol* je blízký podobnému projektu *Soudci do škol*, který už několik provozuje Soudcovská unie ČR. V jeho rámci navštěvují žáci a studenti vybraná soud-

ní jednání a hlavní líčení a následně diskutují se samosoudcem nebo předsedou senátu. Jak je zřejmé z reálných zkušeností, je na každém advokátovi a soudci, aby podnítil vlastní kreativitu a podobnou společnou akci zahrnující advokátovu návštěvu školy, následné hlavní líčení a konečně diskusi se soudcem a advokátem uspořádal.

Závěrem se sluší poděkovat všem advokátům, které projekt oslovil a kteří zdarma a ve svém volnu navštěvují školy a besedují s žáky a se studenty. Je patrně už nadbytečné zmiňovat, že vzdělávací činnost je podle etického kodexu součástí výkonu advokacie a že zvyšování právního vědomí mladé generaci nemůže nikdy uškodit. Kdyby v každé školní třídě i jen jedno jediné dítě začalo o právních souvislostech přemýšlet, měl by náš projekt smysl, protože by splnil cíl, kvůli němuž nás v roce 2018 napadl.

Všechny podrobnosti včetně témat, metodických a grafických materiálů, nejčastěji kladených dotazů a dotazníku mapujícího zpětnou vazbu najdou zájemci na webových stránkách www.cak.cz, v pravém menu pod názvem Advokáti do škol. Žádosti o zařazení do projektu nebo dotazy, které tento článek nezodpověděl, můžete zasílat na adresu: kovarova@cak.cz.

✿ JUDr. DANIELA KOVÁŘOVÁ, advokátka zodpovědná za administrativní průběh projektu Advokáti do škol

Z kárné praxe

Je kárným proviněním, jestliže advokát jako ustanovený obhájce se bez omluvy nedostaví k hlavnímu líčení ani nezajistí obhajobu substitučně, a také jestliže advokát po ukončení právních služeb vyhoví žádostem o vrácení dokladů se zpožděním.

Kárné rozhodnutí kárného senátu kárné komise ČAK ze dne 13. 6. 2018, sp. zn. K 49/2017

Kárně obviněný JUDr. P. J., advokát, se dopustil kárného provinění

1. tím, že poté, co byl v trestní věci soudem ustanoven obhájcem obž. A. B., u níž byl dán důvod nutné obhajoby dle § 36 odst. 3 tr. řádu, a tímto soudem byl řádně a včas vyrozuměn o konání hlavního líčení nařízeného na den 26. 1. 2016, se k tomuto hlavnímu líčení bez omluvy nedostavil, ani nezajistil obhajobu obž. A. B. substitučně;

2. poté, co mu jeho klient C. D. ke dni 31. 8. 2016 písemně vypověděl rámcovou smlouvu o poskytování právních služeb ze dne 3. 10. 2013 a v souladu se závazkem obsaženým v uvedené rámcové smlouvě požádal o vrácení veškerých podkladů a předání rozpracovaných případů včetně související dokumentace, po opakovaných žádostech C. D. mu požadovanou dokumentaci předal až 3. 1. 2017.

tedy

ad 1.

- nechránil a neprosazoval práva a oprávněné zájmy klienta a neřídil se jeho pokyny,
- při výkonu advokacie nejednal svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu
  - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,
  - povinnost ve věcech, v nichž byl ustanoven soudem, postupovat se stejnou svědomitostí a péčí jako ve věcech ostatních klientů,
  - povinnost vůči soudům, které rozhodují v právních věcech, jakož i vůči osobám, které plní jejich úkoly, zachovávat náležitou úctu a zdvořilost,
  - povinnost v řízení jednat poctivě, respektovat zákonná práva ostatních účastníků řízení a chovat se k nim i k ostatním osobám zúčastněným na řízení tak, aby nebyla snižována jejich důstojnost ani důstojnost advokátního stavu,

ad 2.

- nechránil práva a oprávněné zájmy klienta a neřídil se jeho pokyny,
- při výkonu advokacie nejednal čestně a svědomitě,
- při výkonu advokacie nepostupoval tak, aby nesnižoval důstojnost advokátního stavu, když za tím účelem nedodržel pravidla profesionální etiky ukládající mu
  - povinnost všeobecně poctivým, čestným a slušným chováním přispívat k důstojnosti a vážnosti advokátního stavu,

- povinnost plnit převzaté závazky,
- povinnost při ukončení poskytování právní služby klientovi nebo jeho zástupci na jeho žádost vydat bez zbytečného odkladu všechny pro věc významné písemnosti, které mu klient svěřil nebo které z projednávání věci vznikly,
- povinnost o svých výkonech pro klienta vést přiměřené záznamy, jejichž obsah na požádání klientovi poskytnete s úplným vysvětlením,

čímž porušil

ad 1.

- ust. § 16 odst. 1, 2 zákona o advokacii,
- ust. § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, čl. 6 odst. 2 a čl. 17 odst. 1, 3 etického kodexu,

ad 2.

- ust. § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, 2, čl. 9 odst. 4 a čl. 10 odst. 4 etického kodexu.

Za to se mu podle § 32 odst. 3 písm. c) zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, v platném znění, ukládá kárné opatření

pokuta ve výši 10 000 Kč.

Kárně obviněný je povinen zaplatit České advokátní komoře částku 8 000 Kč jako náhradu nákladů kárného řízení.

Pokuta a náhrada nákladů jsou splatné ve lhůtě 15 dnů od právní moci rozhodnutí na účet České advokátní komory.

Z odůvodnění:

Kárný žalobce podal na kárně obviněného advokáta (dále jen kárně obviněný) dvě kárné žaloby pro skutky níže uvedené, přičemž kurzívou jsou vyznačeny ty části výroků, které byly rozhodnutím kárného senátu dotčeny způsobem, který je odůvodněn níže:

• č. j. 948/2016 – K 49/2017

poté, co byl v trestní věci soudem **ustanoven obhájcem obž.**

A. B., u níž byl dán důvod nutné obhajoby dle § 36 odst. 3 tr. řádu, a tímto **soudem byl řádně a včas vyrozuměn o konání hlavních líčení nařazených na dny 26. 1. 2016 a 27. 7. 2016, k těmto hlavním líčením se bez omluvy nedostavil ani nezajistil obhajobu obž. A. B. substitučně, čímž tato hlavní líčení zmařil,**

• č. j. 1195/2016 – K 73/2017

poté, co mu jeho **klient C. D. ke dni 31. 8. 2016 písemně vypověděl rámcovou smlouvu o poskytování právních služeb** ze dne 3. 10. 2013 a v souladu se závazkem obsaženým v uvedené rámcové smlouvě **požádal o vrácení veškerých podkladů v originále a předání rozpracovaných případů** včetně související dokumentace **a o předložení vyúčtování,** po opakovaných žádostech C. D. mu **požadovanou dokumentaci předal až v lednu 2017, přičemž vyúčtování své odměny za právní služby poskytnuté klientovi C. D. do 31. 8. 2016 mu do současné doby nepředložil.**

V souladu se zásadou zachování totožnosti skutku kárný senát skutek částečně podle výsledků dokazování modifikoval a vypustil ze skutkových vět ty pasáže, které se dle jeho rozhodnutí neprokázaly a nelze klást kárně obviněnému uvedené jednání, s odkazem na zásadu v pochybnostech ve prospěch, za vinu.

Ve věci byla nařízena dvě jednání. Při prvním jednání **došlo ke spojení obou projednávaných věcí pod sp. zn. K 49/2017 a K 73/2017,** kárný žalobce přednesl kárnou žalobu a bylo provedeno dokazování obsahem kárného spisu. Dále věc byla projednávána jen pod sp. zn. K 49/2017 a první jednání bylo odročeno za účelem výslechu kárně obviněného a dalšího dokazování. Druhého jednání se kárně obviněný zúčastnil a k věci se podrobně vyjádřil. Kárně obviněný **k prvnímu skutku** (žalováno původně pod sp. zn. K 49/2017) uvedl, že ohledně neúčasti u hlavních líčení před Okresním soudem v Ústí nad Labem má za to, že u prvního termínu hlavního líčení dne 26. 1. 2016 nebyl a z hlavního líčení se neomloul, jelikož měl za to, že bude substitučně zastoupen. U druhého termínu hlavního líčení dne 27. 7. 2016 rovněž nebyl, ale to bylo z důvodu pracovní neschopnosti, což soudu i téhož dne nahlásil. Upozornil rovněž na skutečnost, že hlavní líčení byla odročována nejenom z důvodu jeho neúčasti. To platilo i pro další termíny hlavního líčení, kde se naopak řádně dostavil.

K prvnímu skutku bylo dokazování doplněno i stížností okresního státního zastupitelství ze dne 4. 10. 2016, usnesením okresního soudu ze dne 21. 9. 2016, protokoly z hlavního líčení ze dne 26. 1. 2016, 6. 4. 2016, 31. 5. 2016 a 27. 7. 2016 z trestního řízení, a omluvou kárně obviněného ze dne 27. 7. 2016 s dokladem o pracovní neschopnosti.

Z provedeného dokazování vyplynulo, že kárně obviněný byl vždy k hlavním líčením v uvedených dnech dle kárné žaloby řádně předvolán, ale k hlavním líčením se ve dnech 26. 1. 2016 a 27. 7. 2016 nedostavil. V prvním případě se dle kárného senátu jedná o kárné provinění, jelikož se kárně obviněný nedostavil bez omluvy. Ve druhém případě se dle kárného senátu o kárné provinění nejedná, jelikož advokát byl v rozhodný den dle rozhodnutí o dočasné pracovní neschopnosti ze dne 27. 7. 2016 práce neschopen a svou neúčast na hlavním líčení následně omluvil a doložil objektivní důvody své neúčasti.

Kárně obviněný dle kárného senátu řádně nebránil a neprosazoval zájmy svého klienta, při výkonu advokacie nepostupoval svědomitě a svým jednáním snížil i vážnost a důstojnost advokátního stavu, když porušil i pravidla profesní etiky, která advokátovi ukládají všeobecně poctivým způsobem hájit zájmy svých klientů ve smyslu ust. § 16 odst. 1, 2 a ust. § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, čl. 6 odst. 2 a čl. 17 odst. 1, 3 etického kodexu. Je povinností každého advokáta poskytovat klientovi maximální komfort i při jednání před soudy a je zcela vyloučeno bez ohledu na okolnosti tohoto případu, že by se advokát k hlavnímu líčení bez omluvy nedostavil.

Pokud jde o **druhý skutek** (žalováno původně pod sp. zn. K 73/2017) nevrácení řádně a včas klientské dokumentace, tak zde kárně obviněný zejména namítal, že se nejednalo o originály listin, ale toliko o listiny zbytkové (kopie). Kár-

ně obviněný namítal, že s klientem průběžně po dobu právního zastoupení dle rámcové smlouvy komunikoval a zasilal mu všechny rozhodné listiny a originály listin. V době ukončení právního zastoupení již neměl žádné originály listin, zastupoval žalovaného toliko v jednom nalézacím civilním řízení a rozhodně **popřel, že by měl či chtěl klientovi cokoliv účtovat, když od klienta dostal vše zapláceno a při ukončení zastoupení nebylo co účtovat.**

Dále bylo ke druhému skutku provedeno dokazování rámcovou smlouvou o poskytování právních služeb ze dne 3. 10. 2013, uzavřenou mezi kárně obviněným a jeho klientem, výpovědí rámcové smlouvy ze dne 12. 5. 2016 s dodejkou, výzvou k předání podkladů ze dne 17. 10. 2016 s dodejkou, vyjádřením klienta ze dne 18. 5. 2018 a předávacím protokolem ze dne 3. 1. 2017.

Z těchto dokumentů je zřejmá existence smluvního vztahu mezi klientem a kárně obviněným, jeho vznik a zánik s tím, že mezi kárným žalobcem a kárně obviněným je shoda na existenci smluvního vztahu dle rámcové smlouvy a na předání specifikovaných listin či materiálů až k 3. 1. 2017, ačkoliv byl smluvní vztah ukončen klientovou výpovědí ze dne 12. 5. 2016, která byla kárně obviněnému doručena dne 14. 5. 2018, a došlo k jeho ukončení uplynutím výpovědní doby dne 31. 8. 2016. Kárně obviněný však požadované listiny až po klientově výzvě předal dne 3. 1. 2017, ač k pozdnímu předání nebyl žádný ospravedlnitelný důvod.

U druhého skutku má kárný senát za to, že kárně obviněný měl na výzvu klienta vydat klientovi jeho veškerou dokumentaci řádně a včas, což se však nestalo. Kárný senát má za to, že se neprokázalo, že by se mělo jednat o originály listin, ale že se jednalo toliko o dokumentaci dle předávacího protokolu ze dne 3. 1. 2017. Z dokazování rovněž vyplynulo, že se fakticky jednalo o archivní listiny, jelikož advokát v rozhodné době zastupoval klienta v jednom neskončeném nalézacím řízení před okresním soudem, ve kterém dopadlo dle kárně obviněného zastoupení úspěšně. Neprokázalo se, že by měl advokát se skončením právních služeb dle rámcové smlouvy o poskytování právních služeb ze dne 3. 10. 2013 vystavovat jakékoliv zvláštní vyúčtování právních služeb, když právní služby kárně obviněný účtoval průběžně a veškeré právní služby měl vyúčtovány a zapláceny.

Kárně obviněný dle kárného senátu řádně nebránil a neprosazoval zájmy svého klienta, při výkonu advokacie nepostupoval svědomitě a svým jednáním snížil i v tomto případě vážnost a důstojnost advokátního stavu, když porušil i pravidla profesní etiky, která advokátovi ukládají všeobecně poctivým způsobem hájit zájmy svých klientů ve smyslu ust. § 16 odst. 1, 2 a ust. § 17 zákona o advokacii ve spojení s čl. 4 odst. 1, 2, čl. 9 odst. 4 a čl. 10 odst. 4 etického kodexu. Je povinností každého advokáta plnit pokyny klienta, a pokud byla smlouva o právním zastoupení ukončena, pak má povinnost klientovi vydat listiny a veškerou dokumentaci, kterou v průběhu právního zastoupení od něj či jiných subjektů obdržel, a to v rozsahu a způsobem požadovaným klientem.

Obecně je dle kárného senátu prokázáno, že kárně obviněný byl v rozhodné době advokátem, což vyplývá z matricních listů kárně obviněného, které jsou součástí kárného

spisu. Kárný senát má za to, že kárně obviněný se dopustil projednávaných skutků a že jeho jednání je v rozporu se zákonem o advokacii a navazujícími stavovskými předpisy, jak uvedeno výše, přičemž v obou případech je porušení těchto povinností nutné považovat za závažné ve smyslu ust. § 32 odst. 2 zákona o advokacii. Kárný senát dospěl k závěru, že kárně obviněný se svým jednáním dopustil závažného zaviněného porušení povinností vyplývajících mu jako advokátovi ze stavovských předpisů. Z hlediska rozhodnutí o trestu zohlednil kárný senát veškeré rozhodné skutečnosti, tj. i postoj kárně obviněného v rámci kárného řízení a jeho vyjádření ve věci, a uložil kárně obviněnému dle ust. § 32 písm. c) zák. č. 85/1996 Sb. pokutu ve výši 10 000 Kč, když zejména vzal za prokázané, že sám advokát si je vědom svého nesprávného jednání, lituje toho a své jednání hodnotil jako exces. Ve prospěch kárně obviněného bylo rovněž hodnoceno, že se jednalo o skutky již z počátku roku 2016 a 2017.

Proti uvedenému kárnému rozhodnutí podal kárný žalobce odvolání, o kterém odvolací kárný senát rozhodl takto:

Odvolání kárného žalobce ze dne 21. 8. 2018 proti rozhodnutí kárného senátu kárné komise České advokátní komory ze 13. 6. 2018, sp. zn. K 49/2017, se dle ust. § 32 písm. c) vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 244/1996 Sb., kterou se podle zák. č. 85/1996 Sb., o advokacii, stanoví kárný řád (advokátní kárný řád), ve znění pozdějších předpisů, zamítá a napadené rozhodnutí se potvrzuje.

Z odůvodnění:

1. Napadeným kárným rozhodnutím byl kárně obviněný uznán vinným, že se dopustil kárného provinění skutky uvedenými ve výroku napadeného kárného rozhodnutí.

2. Za to bylo kárně obviněnému uloženo podle ust. § 32 odst. 3 písm. c) zákona o advokacii kárné opatření, a to pokuta ve výši 10 000 Kč.

3. Proti tomuto rozhodnutí podal kárný žalobce odvolání, ve kterém zejména namítá, že nesouhlasí s moderací skutků provedených prvoinstančním senátem, kdy v těchto popsanych případech došel prvoinstanční senát k závěru, že „vypuštění“ jednání, jež bylo předmětem kárné žaloby, nebylo prokázáno. Namítal, že jednání spočívající v nedostavení se kárně obviněného k hlavnímu líčení nařízeného na 27. 7. 2016 je dle jeho názoru kárným proviněním. Dále má za to, že kárně obviněný měl za povinnost provést vyúčtování odměny za poskytnuté právní služby do 31. 8. 2016, což dle kárného žalobce neučinil. Nicméně i v odvolání kárný žalobce připouští, že v případě druhého skutku se nejedná o nějak zásadní věc, a ponechává na úvaze odvolacího kárného senátu v rámci procesní čistoty, zda bude napadené rozhodnutí zrušeno a věc vrácena k novému projednání a rozhodnutí, i s ohledem na účelnost takového kroku, s ohledem na dobu, která uplynula od spáchání prvního skutku v podobě dvou útoků. Závěrem svého odvolání kárný žalobce brojí i proti výši uložené pokuty, kdy má za to, že bylo namísto uložit pokutu ve výši 50 000 Kč.

4. Kárně obviněný se k odvolání kárného žalobce nevyjádřil.

5. Předseda odvolacího kárného senátu dle ust. § 27 odst. 1

advokátního kárného řádu nařídil jednání k projednání tohoto odvolání, neboť to k řádnému posouzení věci považoval za nezbytné.

6. Odvolací kárný senát se dále zabýval včasností podaného odvolání ze strany kárného žalobce s tím, že uzavírá, že odvolání bylo podáno v zákonné lhůtě a osobou k tomuto právnímu jednání oprávněnou.

7. Odvolací kárný senát přezkoumal napadené rozhodnutí s ohledem na podané odvolání, jakož i řízení tomuto rozhodnutí předcházející, a shledal potřebu doplnit dokazování, zejména s ohledem na zjištění aktuálních majetkových poměrů kárně obviněného.

8. Na výzvu předsedy odvolacího kárného senátu reagoval kárně obviněný tak, že v den nařízeného jednání odvolacího kárného senátu, tj. 13. 6. 2019, doručil své vyjádření ke svým majetkovým poměrům, jež doložil rozsudkem ze dne 9. 9. 2013, kterým dokládal výši své vyživovací povinnosti, jakož i rodným listem nezletilého syna, k němuž mu po vydání prvoinstančního rozhodnutí vznikla další vyživovací povinnost. Těmito listinami provedl odvolací kárný senát při jednání dne 13. 6. 2019 důkaz. Z takto doplněného dokazování lze učinit závěr, že příjmy kárně obviněného činí částku 50 000 Kč měsíčně, měsíční výše jeho vyživovací povinnosti činí 11 000 Kč, jinak nevlastní majetek větší hodnoty a bydlí v nájemním bytě. Dále byl proveden důkaz aktuálním výpisem z matriky.

9. I přes doplněné dokazování odvolání kárného žalobce nebylo ze strany odvolacího kárného senátu shledáno důvodným.

10. Prvoinstanční senát řádně zhodnotil veškeré důkazy v řízení provedené, na jejichž základě učinil správná skutková zjištění a následně i celou věc správně právně posoudil.

11. Odvolací kárný senát se ztotožňuje se závěry prvoinstančního senátu v té části rozhodnutí, ve které došlo k moderaci jednání kárně obviněného, tj. vypuštění těch částí jednání, které neshledal prvoinstanční senát za prokázané. K tomu odvolací kárný senát, i v kontextu podaného odvolání kárného žalobce, uvádí, že pokud jde o neúčast kárně obviněného při hlavním líčení dne 27. 7. 2016, zde se jedná o poněkud hraniční situaci, kdy sice kárně obviněný svoji omluvu soudu doručil, nicméně až v den konání hlavního líčení, a za této situace jistě mohl doručit tuto omluvu dříve, případně přijmout jiné opatření, např. ve formě zajištění substitute, nicméně takovéto jednání nepovažuje ve shodě s prvoinstančním senátem odvolací kárný senát za kárné provinění, spíše za určitou liknavost kárně obviněného při plnění povinností vůči soudu. V této souvislosti nelze opomenout, i s ohledem na jiná kárná řízení vedená proti kárně obviněnému, že se jedná o určitý „charakterový“ rys kárně obviněného, přičemž v této souvislosti lze jen kárně obviněnému doporučit, aby při plnění svých stavovských povinností postupoval svědomitěji, pečlivěji a zodpovědněji, a nevystavoval se tak zcela zbytečnému riziku případných dalších kárných obvinění, či snad dokonce odsouzení.

Dále odvolací kárný senát akcentuje, v případě druhého skutku, že z Rámcové smlouvy o poskytování právních služeb ze dne 3. 10. 2013, a to konkrétně z článku III. této smlouvy, jednoznačně vyplývá, že odměnu za poskytnuté

právní služby uhradí objednatel (stěžovatel) na základě vystavené faktury kárně obviněným s tím, že součástí faktury bude specifikace poskytnutých právních služeb, tj. popis právních služeb poskytnutých v daném kalendářním měsíci s uvedením počtu hodin strávených danou právní službou. Výslovně bylo ujednáno, že objednatel (stěžovatel) neposkytuje zálohy na služby poskytované dle této smlouvy. Z obsahu tohoto ujednání jednoznačně vyplývá, že kárně obviněný účtoval, resp. měl účtovat, pouze služby, které klientovi v daném kalendářním měsíci fakticky poskytl. Není tedy zřejmé, z čeho je usuzována údajná povinnost podávat, resp. provést, vyúčtování právních služeb za situace, kdy veškeré právní služby vyúčtované kárně obviněným stěžovateli byly beze všech pochyb uhrazeny, a pokud nebyla poskytnuta záloha, což daná smlouva výslovně vylučovala, není zřejmé, jaké vyúčtování by měl kárně obviněný za této situace provádět. Za této situace je tedy zřejmé, že **kárně obviněný ve vztahu ke stěžovateli svoji povinnost neporušil, tudíž se nemohl dopustit kárného provinění ve smyslu kárné žaloby, a proto bylo zcela namístě část tohoto jednání ze žalovaného skutku vypustit.**

12. Odvolací kárný senát se ztotožňuje s napadeným rozhodnutím a neakceptoval odvolací námítky kárného žalobce. Odvolací kárný senát z uvedeného důvodu neshledal vadu ve výroku o vině napadeného rozhodnutí.

13. Pokud jde o kárné opatření, dle názoru odvolacího kárného senátu je uložené kárné opatření spočívající v pokutě ve výši 10 000 Kč přiměřené okolnostem případu. Odvolací kárný senát odmítá požadavek kárného žalobce na uložení vyšší pokuty; ostatně i sám kárný žalobce při jednání odvolacího kárného senátu poukazoval na určité polehčující okolnosti, jež lze zohlednit ve výroku o kárném opatření – ve výši uložené pokuty. Odvolací kárný senát své úvahy, jež vyústily v potvrzení výše pokuty, opírá zejména o zjištěné majetkové poměry kárně obviněného, jeho postoj k jednání, jež bylo shledáno kárným proviněním, tj. k jeho doznání, projevené lítosti, určité sebereflexi, a v neposlední řadě i době (cca tři let), jež uplynula od spáchání předmětných skutků.

✿ JUDr. JAN SYKA, Oddělení pro věci kárné ČAK

Sledujte ČAK
na Twitteru!

Nejnovější krátké zprávy o dění
v české advokacii naleznete
na www.twitter.com/CAK_cz.

Průběh a výsledky advokátních zkoušek, uznávacích zkoušek a zkoušek způsobilosti v roce 2019

Advokátní zkoušky se v I. pololetí 2019 konaly ve třech zkušebních termínech, a to v měsících leden-únor, březen-duben a květen-červen.

V těchto zkušebních termínech se písemné části advokátních zkoušek podrobilo **407 uchazečů o vykonání advokátní zkoušky, ústní části advokátních zkoušek 427**. Rozdílný počet uchazečů u písemné a ústní části zkoušky vyplývá z toho, že **20 uchazečů** skládalo opravnou zkoušku ze zkušebních oborů, u nichž není stanovena písemná část zkoušky.

U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu **leden-únor 2019** uspělo z celkového počtu **105 uchazečů 77 uchazečů**, z toho **22 uchazečů s prospěchem výtečným**.

Úspěšnost zkoušek činila 73 %. Neuspělo **28 uchazečů**, což činí 27 %.

U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu **březen-duben 2019** uspělo z celkového počtu **168 uchazečů 131 uchazečů**, z toho **20 uchazečů s prospěchem výtečným**. Úspěšnost zkoušek činila 78 %. Neuspělo **37 uchazečů**, což činí 22 %.

U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu **květen-červen 2019** uspělo z celkového počtu **154 uchazečů 114 uchazečů**, z toho **21 s prospěchem výtečným**.

Úspěšnost zkoušek činila 74 %. Neuspělo **40 uchazečů**, což činí 26 %.

Podle zkušebních oborů bylo ve všech konaných zkušebních termínech **31 uchazečů neúspěšných z oboru předpisy upravující poskytování právních služeb, 49 uchazečů z oboru ústavní a správní právo, 43 uchazečů z oboru trestní právo, 44 uchazečů z oboru občanské, rodinné a pracovní právo a 40 uchazečů z oboru obchodní právo**.

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu leden-únor 2019 prospěli výtečně:

JUDr. JAN BRABOREC
Mgr. JAN FLÍDR
Mgr. MICHAELA HERMANOVÁ
Mgr. VLADIMÍR HRBEK
Mgr. TOMÁŠ HRSTKA
Mgr. JAN JANOUŠEK
Mgr. TEREZA KNĚZKOVÁ
Mgr. TEREZA KUROTOVÁ
Mgr. et Mgr. MARTIN LANGPAUL
Mgr. TEREZA MAŇÁKOVÁ
Mgr. JIŘÍ MŇUK
Mgr. MARTIN MROVĚC
Mgr. KAROLÍNA PEAKE
Mgr. Ing. ONDŘEJ PROCHÁZKA
Mgr. et Mgr. DAVID PRŮŠA
Mgr. JAROMÍR SLOVÁK
Mgr. JAKUB STANZEL
Mgr. TAMARA SÝKORA
Mgr. Ing. JAN ŠKRIPKO
Mgr. PETRA TRUBAČOVÁ
Mgr. JAKUB VERLÍK
Mgr. PETRA ZATLOUKALOVÁ

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu březen-duben 2019 prospěli výtečně:

Mgr. PETRA ĎURANOVÁ
Mgr. Bc. ONDŘEJ FIALA
Mgr. ZDENĚK CHROUST
Mgr. PAVEL KOCIÁN
Mgr. KATEŘINA KRKOŠKOVÁ
Mgr. LUCIE KUBÍNÝIOVÁ
Mgr. TOMÁŠ LACINA
Mgr. HANA MICHÁLKOVÁ
Mgr. ROBIN MLYNÁŘ
Mgr. PETR MUNDL
Mgr. HANA NAVRÁTILOVÁ
Mgr. HANA RODOVÁ
Mgr. KATEŘINA SELNÍKOVÁ
Mgr. Bc. MAREK ŠMŮLA
Mgr. ŠTĚPÁN ŠTANCL
Mgr. JAN TECL
JUDr. ALENA TIBITANZLOVÁ, Ph.D.
Mgr. ŠIMON VALENTÍK
Mgr. ZDENĚK VOJTÁŠEK
Mgr. MARTA VRBOVÁ

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu květen-červen 2019 prospěli výtečně:

JUDr. Ing. MARTIN ADAMEC
Mgr. PAVEL BLÁHA
Mgr. LENKA BUKVAIOVÁ
Mgr. MAGDALENA CILÍNKOVÁ
Mgr. ONDŘEJ ČECH
Mgr. HANA DRÁPELOVÁ
Mgr. TEREZA ELISOVÁ
Mgr. ZUZANA GALDOVÁ
Mgr. ELIŠKA GLANCOVÁ
Mgr. MICHAL HLEDÍK
Mgr. MAREK CHADIMA
Mgr. Ing. ONDŘEJ OMELKA
Mgr. LUCIE OTTINGEROVÁ
Mgr. TOMÁŠ PÁLENÍČEK
Ing. Mgr. TEREZA PLÁŠKOVÁ
Mgr. FILIP SLADKÝ
Mgr. ANNA ŠÍPOVÁ
Mgr. ALICE ŠMEJKALOVÁ
Mgr. JAKUB ŠTOS
JUDr. PAVLA VOŘÍŠKOVÁ, Ph.D.
Mgr. IVANA ZELENÁ

Zkoušky způsobilosti se v I. pololetí 2019 konaly v jednom zkušebním termínu, a to v termínu březen/duben. Přihlásila se jedna uchazečka (**JUDr. Hana Císlarová, LL.M.**), která zkoušku složila **výtečně**.

Uznávací zkoušky se v I. pololetí 2019 konaly v jednom zkušebním termínu, a to v červnu. Ke zkoušce se dostavilo **5 uchazečů**. **Prospěli 3 uchazeči a 2 uchazeči neprospěli.**

Advokátní zkoušky se ve II. pololetí 2019 konaly ve třech zkušebních termínech, a to v měsících srpen-září, září-říjen a listopad-prosinec.

V těchto zkušebních termínech se písemné části advokátních zkoušek podrobilo **446 uchazečů o vykonání advokátní zkoušky, ústní části advokátních zkoušek 459**. Rozdílný počet uchazečů u písemné a ústní části zkoušky vyplývá z toho, že **13 uchazečů** skládalo opravňující zkoušku ze zkušebních oborů, u nichž není stanovena písemná část zkoušky.

U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu **srpen-září 2019** uspělo z celkového počtu **141 uchazečů 113 uchazečů**, z toho **27 uchazečů** s prospěchem **výtečným**.

Úspěšnost zkoušek činila 80 %. Neuspělo **28 uchazečů**, což činí 20 %.

U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu **září-říjen 2019** uspělo z celkového počtu **124 uchazečů 92 uchazečů**, z toho **16 uchazečů** s prospěchem **výtečným**.

Úspěšnost zkoušek činila 74 %. Neuspělo **32 uchazečů**, což činí 26 %.

U advokátních zkoušek ve zkušebním termínu **listopad-prosinec 2019** uspělo z celkového počtu **194 uchazečů 133 uchazečů**, z toho **28 s prospěchem výtečným**.

Úspěšnost zkoušek činila 69 %. Neuspělo **61 uchazečů**, což činí 31 %.

Podle zkušebních oborů bylo ve všech konaných zkušebních termínech **37 uchazečů neúspěšných z oboru předpisy upravující poskytování právních služeb, 61 uchazečů z oboru ústavní a správní právo, 55 uchazečů z oboru trestní právo, 57 uchazečů z oboru občanské, rodinné a pracovní právo a 49 uchazečů z oboru obchodní právo**.

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu srpen-září 2019 prospěli výtečně:

Mgr. MARTINA BECHYNSKÁ
Mgr. JAN BROŽ
JUDr. ONDŘEJ BROŽEK
Mgr. Ing. ONDŘEJ DLOUHÝ
Mgr. FILIP GLÉZL
Mgr. RADIM HANÁK
JUDr. TEREZA CHADIMOVÁ
Mgr. LUKÁŠ JURČA
JUDr. MARCEL JURČAGA
Mgr. MILOSLAV KABRHEL
Mgr. Bc. JAN KADRNOŽKA
JUDr. IVETA KAŇKOVÁ
JUDr. GABRIEL KLIMENTA
Mgr. JAN KOUTNÝ
Mgr. JAN KRÁLÍČEK, LL.M.
Mgr. MARTIN KUŘE
Mgr. MAREK LENZ
JUDr. VERONIKA MERJAVÁ
JUDr. JAN METELKA, LL.M.
Mgr. MARTINA ONDOVÁ
Mgr. JAROMÍR POLACH
Mgr. EDUARD PRÁT
Mgr. MICHAL SMEČKA
Mgr. MARTIN SMIČKA
JUDr. ERIKA STAŠKOVÁ
Mgr. MICHAEL STRAKA
Mgr. MICHAL ŠPAČEK

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu září-říjen 2019 prospěli výtečně:

JUDr. ANDREJ BAREŠ
Mgr. EMMA GRIGORJANOVÁ
Mgr. JURAJ GRMAN
Mgr. LUKÁŠ HNILIČKA
Mgr. Ing. TOMÁŠ HŘEBEN
Mgr. ALŽBETA HUDÁKOVÁ
Mgr. TEREZA KARASOVÁ
Mgr. JAKUB KARFILÁT
Mgr. VENDULA KRASLOVÁ
JUDr. Ing. MAREK PÍCHA
Mgr. JIŘÍ POKORNÝ, Ph.D.
Mgr. TEREZA PROFELDOVÁ
Mgr. ONDŘEJ STANĚK
Mgr. IVETA STRACHOTOVÁ
JUDr. VLADISLAV VNENK
Mgr. RICHARD WILD

Při advokátních zkouškách ve zkušebním termínu listopad-prosinec 2019 prospěli výtečně:

Mgr. HANA BUTALA
Mgr. PHAM VIET DO
Mgr. HANA DUŠKOVÁ
Mgr. MARIE DVOULETÁ
Mgr. ARNE FEBER
Mgr. IVANA HONZOVÁ
Mgr. MARTIN HOŠEK
Mgr. Bc. ERIK ILLMANN
Mgr. JAN JEŽEK
Mgr. RADIM KOSŇOVSKÝ
JUDr. MATĚJ KRUPA
Mgr. Bc. MICHAL KRIVÁNEK
Mgr. DAVID MATĚJKA
Mgr. RENATA MICHÁLKOVÁ
Mgr. MAREK MORAVEC
Mgr. MICHAEL MRÁČEK
Mgr. NIKOLA NEUMANOVÁ
Mgr. MATOUŠ NOVOSAD
Mgr. KAROLÍNA PAVLOVÁ
Mgr. DOROTA PŁONKOVÁ
JUDr. Bc. MATĚJ ŘIČÁNEK
Mgr. ADÉLA SEIDLOVÁ
Mgr. ANNA MACH ŠIMERDOVÁ
Mgr. PETR ŠMÍD
Mgr. IRENA TICHÁ
Mgr. ZUZANA TŮMOVÁ
Mgr. JAN URBAN
Mgr. MATOUŠ VRBĚCKÝ

Zkoušky způsobilosti se ve II. pololetí 2019 konaly v jednom zkušebním termínu, a to v termínu září/říjen 2019. Přihlásil se jeden žadatel, který u zkoušky **neuspěl**.

Uznávací zkoušky se ve II. pololetí 2019 konaly v jednom zkušebním termínu, a to v říjnu. Žádost podali **2 uchazeči**. **Prospěl jeden uchazeč a jeden uchazeč neprospěl.**

✿ Odbor výchovy a vzdělávání ČAK

Zástupci ČAK v mezinárodních organizacích **informují**

Česká advokátní komora, která je velmi aktivní na mezinárodním poli, má své zástupce i ve všech významných mezinárodních advokátních organizacích. Zástupci ČAK, jejichž činnost koordinuje Odbor mezinárodních vztahů, zastávají různé funkce, jež potvrzují prestiž, kterou si ČAK za léta svých aktivit v zahraničí vydobyla. Nižší vám přinášíme ve zkrácené verzi zprávy o činnosti mezinárodních organizací za rok 2019. V plném rozsahu si příspěvek můžete přečíst na Advokátním deníku.

CCBE (Council of European Bars and Law Societies)

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.,
člen české delegace při CCBE

Podrobná zpráva o dění v Radě evropských advokátních komor CCBE byla naposledy publikována v Bulletinu advokacie č. 1-2/2019 a rekapitulovala události roku 2018, což ale neznamená, že by čeští advokáti neměli zajištěn přístup k informacím. Na webových stránkách ČAK se ustálilo pravidelné vydávání české verze elektronického měsíčníku Newsletter, dalším informačním zdrojem je pak rovněž elektronický Newsletter Sekce pro právo EU, mezinárodní právo a mezinárodní vztahy ČAK. Volně dostupné jsou též důležité dokumenty a publikace, včetně např. výročních zpráv o činnosti CCBE za jednotlivé kalendářní roky počínaje rokem 2012, dostupné na www.ccbe.eu.

Předsednictvo CCBE tvořili v roce 2019 prezident José de Freitas, první místopředseda Ranko Pelicarić, druhá místopředsedkyně Margarete Gräfin von Galen a třetí místopředseda James MacGuill. Na plenárním zasedání v Bruselu při volbě třetího místopředsedy byl zvolen řecký advokát Panagiotis Perakis. Předsedou CCBE pro rok 2020 byl v rámci neformální tradiční rotace zvolen Ranko Pelicarić. Tato volba je pro českou delegaci šťastná i proto, že nový předseda CCBE má pevnou rodovou, jazykovou a kulturní vazbu k českým zemím a naší advokacii.

Česká delegace vedená vloni Stanislavem Balíkem byla pětičlenná, dalšími členy jsou předseda ČAK Vladimír Jirousek, Eva Indruchová, Petr Čáp a Jiří Novák ml. Česká advokacie má zastoupení i v řadě výborů CCBE, Stanislav Balík je od ledna 2017 předsedou Výboru PECO, Jiří Novák ml. je od roku 2018 předsedou Výboru pro IT, v dalších výborech jsou kromě členů české delegace činní vesměs členové Sekce pro právo EU, mezinárodní právo a mezinárodní vztahy ČAK. **Od 1. 1. 2020 nastalo střídání v čele české delegace, kterou povede dále její nový, šestý člen, JUDr. Antonín Mokry.**

Postavení české delegace v rámci CCBE v roce 2019 bylo zřetelné. Prezident CCBE a další členové národních delegací se aktivně účastnili konference *Advokáti proti totalitě*. CCBE i nadále úzce spolupracuje s eurokomisařkou Věrou Jourovou. Trvá častá názorová shoda delegace s členy předsednictva CCBE na projednávaná témata, na obdobné bázi stojí i spolupráce mezi Stálým zastoupením ČAK v Bruselu a Odborem mezinárodních vztahů ČAK na jedné a kanceláři CCBE na druhé straně.

V uplynulém roce proběhla **dvě plenární zasedání CCBE**, a to 17. 5. 2019 v Portu a 29. 11. 2019 v Bruselu. Paralelně se zasedáním Stálého výboru v Lisabonu byla konána dne 20. 10. 2019 společně s Federation des Barreaux d'Europe konference *Samospráva a kvalita v advokátní profesi*.

Zasedání Stálého výboru se pak konala 28. 2. 2019 u příležitosti Prezidentské konference ve Vídni, dále dne 29. 3. 2019 v Římě, dne 28. 6. 2019 v Bruselu, dne 13. 9. 2019 u příležitosti výročí Dánské advokátní komory v Kodani a dne 24. 10. 2019 v Lisabonu. Pro rok 2020 bylo usneseno, že počet zasedání Stálého výboru se sníží o dosud tradiční zářijové zasedání.

Jedním z hlavních témat roku 2019 byl i nadále **brexit**. Během roku 2019 byla projednána a přijata celá **řada stano-**

visek a dokumentů CCBE. Na jejich přípravě se podíleli v rámci činnosti výborů i členové české delegace. Obvyklým tématem zasedání CCBE je činnost a financování **Nadace evropských advokátů**.

I v roce 2019 uspořádala CCBE **Evropský den advokátů**, který se konal 25. 10. 2019. Tématem bylo *Právo na bezplatnou právní pomoc v trestních věcech - přístup k advokátovi z vazby*.

Cenu lidských práv pro rok 2019 obdrželi iráňští advokáti Nasrin Sotoudeh, Abdolfattah Soltani, Mohammad Najafi a Amirsalar Davoudi.

Jednou z agend **Výboru PECO a Výboru pro lidská práva** je příprava podkladů pro rozhodnutí o žádosti Ázerbajdžánské advokátní komory o přijetí za člena CCBE se statutem pozorovatele.

Z nejbližších **připravovaných akcí** pořádaných CCBE je možné zmínit plánované zasedání Stálého výboru ve Vídni dne 20. 2. 2020, jež bude konáno v souvislosti se 48. evropskou prezidentskou konferencí, a předpokládaná zasedání výborů CCBE v souvisejících dnech.

IBA (International Bar Association)

JUDr. Dagmar Dubecká,
národní zástupkyně v IBA

IBA byla založena v roce 1947 a je největší globální organizací sdružující individuální advokáty a zástupce dal-

ších právnických profesí (podnikové právníky, soudce, akademiky a další) a advokátní komory. Aktuálně sdružuje cca 80 000 individuálních členů a přes 190 advokátních komor z více než 160 zemí světa.

V roce 2019 se uskutečnila výroční konference IBA v Soulu a pololetní v Budapešti. *Bar leaders conference*, která se tradičně koná před pololetním IBA Council, jsem se zúčastnila v zastoupení České advokátní komory poprvé. Konference byla tentokrát zaměřena především na problematiku (i) pojištění, (ii) tzv. soft skills advokátů, (iii) mentálního a fyzického zdraví advokátů jako předpokladu jejich kvalitní práce a (iv) diskriminace (šikany) uvnitř advokacie.

Ohledně pojištění zaznělo, že v celé řadě zemí (včetně některých států USA) není odpovědnostní pojištění advokátů povinné, což v praxi přináší řadu problémů. Na druhou stranu, existují státy, kde je pojištění nejen povinné, ale kde komory zřizují navíc ještě určité druhy „garančních“ fondů, z jejichž prostředků hradí některé škody způsobené advokáty klientům (např. Irsko – výhradně ve vztahu k úschovám).

Co se týče otázek mentálního zdraví, soft skills a (ne)diskriminace, v tomto směru považuji za nejzajímavější prezentace představitelů kanadské komory, která má důkladně propracovaný systém vzdělávání advokátů i na tato témata a pořádá pro všechny advokáty různé webináře.

UIA (Union Internationale des Avocats)

JUDr. Martin Maisner, PhD, MCI Arb.,
národní zástupce v UIA

Česká advokátní komora je kolektivním členem Union Internationale des Avocats (UIA). Představenstvem ČAK jsem byl pověřen zastupovat ČAK v rámci této organizace a jmenován tzv.

národním zástupcem. S touto funkcí je zároveň spojeno i členství v řídicím výboru (zasedání čtyřikrát do roka).

Situace v UIA se ve srovnání s rokem 2018 nijak nezměnila. Kromě kolektivního členství ČAK se zájem o individuální členství nijak nezměnil. Mezinárodně zaměřeni advokáti dávají přednost spíše IBA.

V roce 2019 jsem se jako zástupce zúčastnil zasedání řídicího výboru a výročního kongresu v Lucembursku a zasedání řídicího výboru.

Využití UIA jako levnější a uchopitelnější varianty mezinárodní organizace (místo IBA) je stále poněkud problematické. Odborné sekce sice disponují rozsáhlými informacemi a organizují řadu vzdělávacích marketingových akcí, nicméně v celosvětové konkurenci vzdělávacích akcí nijak nedominují. Výroční konference obnáší cca 600-800 delegátů místo 5 000-6 000, jako je tomu u IBA, což je výrazně efektivnější. Úsilí o větší angažovanost českých advokátů v UIA zatím nemělo žádný patrný ohlas.

FBE (Federation des Barreaux d'Europe)

JUDr. Lenka Vidovičová, LL.M.,
národní zástupkyně v FBE

Evropská federace advokátních komor (FBE) se sídlem ve Štrasburku sdružuje advokátní komory členských států Rady Evropy. Jejimi členy jsou regionální nebo národní advokátní komory, individuální členství však neexistuje. Současnou prezidentkou FBE je španělská advokátka Silvia Gimenez-Salinas (Barcelonská advokátní komora).

V současné době FBE sdružuje cca 250 advokátních národních i regionálních komor, reprezentujících přibližně 800 000 advokátů.

ČAK se zúčastnila výročního kongresu FBE v Barceloně (30. května až 1. červ-

na 2019) s tématem dělby moci a jejího fungování jako základního nástroje právního státu. Stejně jako v České republice se právní a společenské systémy a zvyklosti mění, mění se i funkce práva, a to nejen v souvislosti s problémem globalizace a rozvojem nových technologií. FBE si do dalšího období jako jeden z hlavních úkolů stanovila zvýšit svou aktivitu v boji o obranu rovnováhy mezi všemi složkami moci (zákonodárné, výkonné a soudní) zejména v Evropské komisi a v Evropském parlamentu. Útoky především ze strany moci výkonné, snahu o prolamování základních zásad fungování právního státu (např. mlčenlivosti) je třeba neustále vyvažovat. FBE pozoruje varovný vývoj v Turecku a Polsku, kde již k narušení rovnováhy došlo.

Dalším aktuálním tématem kongresu FBE byla delikátní role advokátních komor a lobbying zejména v průběhu legislativního procesu, jelikož hranice mezi prosazováním zájmů a (ne)přípustným tlakem je tenká.

Další výroční kongres FBE se bude konat 14. až 16. května 2020 v Paříži.

AIJA (Association Internationale des Jeunes Avocats)

JUDr. Eva Ropková, LL.M.,
národní zástupkyně v AIJA

AIJA (International Association of Young Lawyers) je mezinárodním sdružením právníků do 45 let se sídlem v Bruselu. Český národní zástupce se v posledních letech rekrutuje z řad advokátů. Díky tomu je o dění v AIJA pravidelně informována i Česká advokátní komora. To umožňuje získávat odborné informace, mezinárodní kontakty i zachycovat moderní trendy, ať se to týká řešení právnických otázek, či výkonu povolání advokáta.

V uplynulém roce se výroční kongres 2019 konal v Římě, jarní půlro-

ní konference v Hongkongu a podzimní v Miami. V roce 2020 bude výroční kongres hostit Rio de Janeiro, jarní půlroční konference bude v Lyonu a podzimní je naplánována do Dubaje. Témata odborných konferencí jsou vždy aktuální, s mezinárodním přesahem a přínosná pro právníky bez ohledu na jurisdikci, ve které vykonávají svoji praxi. V posledních letech je také značný prostor věnován „soft skills“ důležitých pro právnícké povolání.

Na konci srpna 2020 se prezidentské funkce ujme François Barre, pařížský advokát, který byl v minulém roce zvolen v rámci nově zavedeného elektronického způsobu voleb viceprezidentem, a vystřídá tak současnou prezidentku Paolu Fudakowskou, londýnskou právníčku. AIJA je moderní asociací, která je velice aktivní a ve světovém právníckém světě zůstává nepřehlédnutelnou rolí. Význačným způsobem se angažuje na poli lidských práv. Nabízí členství i studentům práv, pro které také každoročně vypisuje soutěž v psaní eseje na právnícké téma. **Aktuální a bližší informace o AIJA lze získat na stránkách asociace www.aija.org.**

ECBA (European Criminal Bar Association)

Mgr. Miroslav Krutina,
člen rady ECBA

Evropská trestní advokátní komora (The European Criminal Bar Association, ECBA) je organizace spolkového typu, která sdružuje advokáty vykonávající obhajobu v trestních věcech z více než 40 evropských států – podrobnosti viz její webové stránky www.ecba.org.

ECBA pořádá odborné konference dvakrát ročně (jaro, podzim). V roce 2019 se **jarní konference uskutečnila v Aténách** a soustředila se na dvě témata. Prvním byly změny v oblasti pojetí advokátní mlčenlivosti ve vztahu obhájce – klient, a to zejména s ohledem na aktuální rozhodnutí německého ústavního soudu a britského

Court of Appeal. Druhým, neméně zajímavým, a s ohledem na místo konání konference velmi aktuálním tématem, byla role a význam obhájce v době uprchlické krize se zaměřením zejména na extradičci a právo na přístup k obhájci.

Podzimní konference ECBA v Belfastu byla opět zaměřena tematicky a věnovala se možnému vlivu nadcházejícího brexitu na institut evropského zatýkacího rozkazu, případně evropského vyšetřovacího příkazu, na zajištění ochrany lidských práv v Severním Irsku a rovněž na praktické problémy brexitu pro evropské advokáty.

Stejně jako loni byl brexit pro činnost ECBA významným tématem, a to nejen na podzimní konferenci, ale v průběhu celého roku, avšak aktuální průběh brexitu prozatím přináší více otázek než odpovědí.

Členství v ECBA, které je zpoplatněno, je otevřeno individuálním členům i kolektivním členům (národním komorám a organizacím sdružujícím advokáty na bázi specializace). Zájemci z řad advokátů o členství v ECBA automaticky získávají členství také v **podsektci ECBA s názvem EFCL (European Fraud and Compliance Lawyers)**. Více informací lze nalézt na internetových stránkách ECBA nebo na stránkách EFCL – www.efcl.eu.

Celosvětový fenomén: stres v advokacii a well-being advokátů

Dle četných mezinárodních studií patří profese advokáta k jednomu z nejvíce stresujících povolání. Velký objem práce, tlak, časová tíseň, důraz na výkon a dlouhodobý stres úzce souvisí s nárůstem únavy, vyčerpání, úzkostí a depresí. Často přináší i problémy s návykovými látkami, problémy se spánkem, a může vést až k vyhoření (tzv. burn-out) a vážným zdravotním problémům. To s sebou v konečném důsledku může přinést i negativní dopady na klienty, disciplinární problémy i případný odchod z advokátní praxe.

Dlouhou dobu byly tyto problémy ignorovány a stigmatizovány a pro mnohé je i v dnešní společnosti toto téma tabu. Ale právě debata a veřejné otevření této problematiky je prvním krokem ke zlepšení situace.

Během mezinárodní konference s Kalifornskou asociací advokátů, kterou ČAK uspořádala v říjnu 2019, byla s americkými kolegy vedena zajímavá diskuse právě na tato témata. Kalifornští advokáti potvrdili, že se jejich organizace těmto otázkám detailně věnuje.

Nutno podotknout, že ve Spojených státech amerických není toto téma novinkou. Dlouhodobě je této problematice věnována pozornost, např. na úrovni **Americké advokátní komory (ABA)**. V rámci činnosti svého Asistenčního výboru komora podporuje kolegy, kteří mají problémy, ať už např. se závislostí, či duševního rázu. Za pozornost stojí i rozsáhlá zpráva z roku 2017 s názvem „Cesta za advokátní spokojeností a well-being“, která zahrnuje i praktická doporučení pro advokáty. Zpráva se zaměřuje na eliminaci stigmat v souvislosti s duševními problémy advokátů, zdůrazňuje well-being jako integrální součást života každého advokáta a nutnost vzdělávání v této oblasti.

Výše uvedená studie zahrnuje **definici pojmu „well-being advokátů“** jako: „*Kontinuální proces, kdy se advokáti snaží prosperovat na úrovni emočního zdraví, povolání, kreativního nebo intelektuálního úsilí, fyzického zdraví a sociálních vazeb a najít hlubší smysl v životě. Je to součástí etických povinností advokáta. Zahrnuje schopnost advokáta činit zdravá rozhodnutí v rovnováze práce a soukromého života, ať už ve vztahu k sobě a své rodině, tak ve vztahu ke svým klientům. Plně zdraví není absence nemoci, ale pozitivní a aktivní stav spokojenosti.*“

ABA též ve spolupráci s dalšími partnery již v roce 2015 zafinancovala rozsáhlou studii, která byla zaměřena na „závislost a duševní zdravotní problémy amerických advokátů“. Do výzkumu se zapojilo celkem 12 825 advokátů, z toho 53 % mužů. Z výsledků vyplynulo, že více než jedna třetina respondentů se potýká s problematickou konzumací alkoholu. Co se týče jiných návykových látek, nejvíce užívané jsou stimulanty, sedativa, tabák, marihuana a opiáty. Z duševních problémů jsou nejčastější úzkost, deprese, sociální úzkost, hyperaktivita, panické ataky a bipolární poruchy. Hlavními překážkami pro pomoc je fakt, že respondenti nechtějí, aby se ostatní dozvěděli, že takovou pomoc potřebují, a pak obavy ohledně soukromí a diskretnosti.

Studie zaměřená na problémy s alkoholem v advokátní profesi byla provedena i v **Austrálii**, a to s podobnými výsledky, konkrétně byly zjištěny u 32 % advokátů. Alkohol jako prostředek k úlevě od stresu byl dle výsledků studie nejvíce využíván ve větších advokátních kancelářích.

Velmi dlouhou historii zájmu o oblast well-being advokátů má též **Kanadská advokátní komora**, kde již od roku 1989 funguje „podvýbor wellness“ (dříve wellness forum Kanadské advokátní komory). V rámci regionálních komor dále existují advokátní asistenční programy, které zahrnují poradenství i vzdělávání, včetně online vzdělávacích kurzů a webinářů. Mezi některá témata přednášek patří např. překonání strachu z neúspěchu, patologický perfekcionismus či wellness za pracovním stolem.

Na mezinárodní úrovni se tématem dlouhodobě zabývá např. **Mezinárodní advokátní komora (IBA)**. I v květnu 2019 byla jedna z přednášek zaměřena na mentální zdraví advokátů. Tématu se věnuje i **Mezinárodní unie advokátů (UIA)**, ak-

tuálně na podzim 2019 proběhl v rámci výročního kongresu seminář věnovaný strategii well-being pro mladé advokáty.

V poslední době k této problematice aktivně přistupují i evropské advokátní komory, lze zmínit např. **Finskou advokátní komoru**. Ta počátkem roku 2019 iniciovala založení pracovní skupiny, která aktuálně provádí výzkum a v nejbližších měsících by měla přijít s konkrétními návrhy, jak svým členům pomoci, s důrazem na samostatné advokáty a mladší generaci advokátů. Pracovní skupina je složena ze sedmi advokátů z celého Finska, působících jak v malých, tak velkých advokátních kancelářích. Jedním z důvodů byl dle vyjádření reprezentantky Finské advokátní komory též fakt, že „v důsledku vyhoření a stresu mnoho advokátů odchází z profese a Finská advokátní komora se k této výzvě chce postavit čelem“.

Problémům hromadného odchodu z advokátní profese v důsledku stresu a příliš velkého tlaku se věnovala i **Pařížská advokátní komora**. Podle výsledků její studie jen v roce 2018 ukončilo z těchto důvodů výkon praxe 1 810 advokátek a advokátů.

Za zmínku stojí i aktivní přístup **irské Law Society**, která dlouhodobě podporuje well-being svých advokátů a koncipientů. Jednou z iniciativ je tzv. „LawCare“, což je telefonická help-linka. Za rok 2018 přijala 932 hovorů, a to celkem od 624 volajících. Nejčastějšími důvody telefonátů byl stres (26 %), deprese (19 %) a úzkost (11 %). Většina volajících byly ženy (64 %). 48 % volajících byli advokátní koncipienti nebo mladí advokáti v prvních pěti letech své praxe.

Další iniciativou Irské komory, a to již od roku 2014, je poradenská služba pro advokátní koncipienty, která je nabízena zdarma, a to ve spolupráci s kvalifikovanými psychoterapeuty (aktuálně jich působí šest). Prostory se nacházejí v blízkosti sídla Law Society, ale zároveň se jedná o diskretní umístění. Tato služba je využívána plnou třetinou všech koncipientů.

Irská Law Society organizuje i vzdělávací semináře a pravidelné konference, které se zabývají touto problematikou.

Je prokázáno, že **dlouhodobý stres může vést k mnoha zdravotním problémům, jako je zvýšená pravděpodobnost infarktu, diabetes, vysoký krevní tlak, zvýšený cholesterol a obezita.**

Jaké se nabízí řešení? Většina studií doporučuje **zařadit do života především fyzickou aktivitu a restaurativní praktiky**, jako je např. **jóga**, která kromě fyzického cvičení zahrnuje i práci s dechem, relaxací a meditací. Jóga, která v sanskrtu znamená „spojení“, zlepšuje kromě tělesné flexibility i koncentraci, snižuje napětí a pomáhá uvolnit tělo i mysl, zaměřuje pozornost na přítomný okamžik s cílem lépe poznat sám sebe a lépe naslouchat svému tělu a naučit se ho respektovat.

I z tohoto důvodu jsme již před několika lety iniciovali zařazení jógy do programu výroční konference **Mezinárodní asociace mladých právníků (AIJA)**, vedle tradičních sportovních disciplín jako fotbal a běh. Od té doby se „yogAIJA“ stala nedílnou součástí výročních kongresů této organizace a každý rok se počet účastníků jógového programu zvyšuje.

S uspokojením můžeme konstatovat, že **Česká advokátní komora** v této významné oblasti nestojí stranou. **Již více než deset let pořádá pravidelné semináře pro advokáty i advokátní koncipienty s kvalifikovaným psychologem.** Témata jsou rozličná, např. jak zvládat změny v pracovním a osobním životě či zátěžové a konfliktní situace. **Naposledy v prosinci 2019 se uskutečnil seminář v Praze na téma „Jak posílit psychickou odolnost a získat nadhled v práci i v životě advokáta“**, který si získal mnoho zájemců z řad advokátů – aula v paláci Dunaj byla zcela zaplněná.

Odbor mezinárodních vztahů ČAK plánuje v roce 2020 mezinárodní konferenci zaměřenou na tuto problematiku, a proto inicioval téma „**Well-being advokátů jako ústřední téma v rámci tradičního advokátního „Česko-slovensko-německého advokátního fóra“**, které se tentokrát uskuteční **6. a 7. listopadu 2020 v Praze** a jehož organizátorem bude po čtyřech letech opět ČAK. Tlumočení bude zajištěno, podrobný program a pozvánka budou včas k dispozici v Advokátním deníku, Bulletinu advokacie i na webové stránce ČAK. V rámci mezinárodního fóra se o této problematice bude diskutovat poprvé. Věříme, že akce bude ideální příležitostí probrat mnohé palčivé otázky, zahájit otevřenou debatu a vyslechnout si názory předních odborníků z několika zemí.

✿ JUDr. EVA INDRUCHOVÁ, Ph.D., LL.M., vedoucí Odboru mezinárodních vztahů ČAK

Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje

★ Z legislativy Evropské unie

Nová pravidla týkající se DPH v EU

Dne 8. listopadu 2019 se členské státy EU dohodly, že orgány činné v boji proti podvodům budou mít poprvé k dispozici relevantní údaje o nákupech online (údaje týkající se DPH, které jsou v držení zprostředkovatelů plateb), za účelem předcházení podvodům v elektronickém obchodování.

Posílení ochrany spotřebitelů v EU

Dne 8. listopadu 2019 přijala Rada směrnici modernizující předpisy EU o ochraně spotřebitele a usnadňující vymáhání práv spotřebitelů tím, že zavádí posílenou harmonizaci a zjednodušení kritérií pro stanovení trestů za porušení práva EU v této oblasti či pro prosazování práva spotřebitele na individuální nápravu.

Směrnice o přeshraničním přemístění sídla

Dne 18. listopadu 2019 přijala Rada nová pravidla, která zavádějí komplexní postupy pro přeshraniční přemístění sídla a rozdělení společností a stanoví další pravidla pro přeshraniční fúze kapitálových společností usazených v některém ze států EU. Směrnice rovněž podporuje využívání digitálních nástrojů ve všech fázích přeshraniční operace.

Směrnice o hromadných žalobách

Dne 28. listopadu 2019 schválila Rada postoj k návrhu směrnice o zástupných (podle staršího termínu hromadných) žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů. Směrnice zmocňuje kvalifikované subjekty, jako jsou organizace spotřebitelů, aby kromě žalob usilovaly také o nápravu, včetně odškodnění nebo poskytnutí náhrady, jménem poškozené skupiny spotřebitelů.

Komise posiluje nástroje k zajištění evropských zájmů v oblasti mezinárodního obchodu

Evropská komise dne 12. prosince 2019 představila návrh, který má EU umožnit chránit si obchodní zájmy navzdory ochro-

mení vícestranného systému řešení sporů v rámci Světové obchodní organizace (WTO). Komise rovněž zřídila post vrchního úředníka pro dodržování obchodních dohod. Návrh je reakcí na blokádu operací Odvolacího orgánu WTO. Nový mechanismus se rovněž použije na ustanovení o řešení sporů obsažená v regionálních či dvoustranných obchodních dohodách, jichž je EU smluvní stranou.

Nová pravidla EU pro přeshraniční platby

Dne 16. prosince 2019 vstoupilo v platnost nové nařízení EU, díky němuž budou všechny přeshraniční platby v eurech v členských státech mimo eurozónu účtovány stejně jako domácí platby.

★ Z činnosti Rady Evropských advokátních komor (CCBE)

Připomínky CCBE k návrhu 2. dodatkového protokolu Úmluvy o kyberkriminalitě

Dne 8. listopadu 2019 zveřejnila CCBE své připomínky, ve kterých navrhuje, aby Rada Evropy vypracovala a přijala minimální technické standardy v souvislosti s novou možností využití videokonferenčních zařízení pro výslech obviněných a svědků.

Vzdělávací program pro advokáty pro asistenci klientům při mediaci

CCBE spolu s CEPEJ vypracovala vzdělávací program pro advokáty v oblasti mediace, jenž byl publikován 6. prosince 2019. Účelem tohoto programu je zajistit implementaci Příručky CEPEJ o mediaci, na jejímž vypracování se CCBE podílela, a rovněž poskytnout advokátním komorám základní vzdělávací program o mediaci, který mohou následně rozpracovat.

★ Různé

Studie o odpovědnosti pro umělou inteligenci a další technologie

Dne 21. listopadu 2019 publikovala Evropská komise studii s názvem „Odpovědnost pro umělou inteligenci a další nové technologie“.

10. výročí Listiny základních práv EU

Dne 1. prosince 2019 oslavila Listina základních práv EU 10. výročí od data, kdy se stala právně závaznou. Listina prosazuje a chrání základní evropské hodnoty, které se odrážejí ve všech iniciativách EU.

★ Z judikatury evropských soudů

SD EU: *A. K. v. Krajowa Rada Sądownictwa a C. P. a D. O. v. Sad Najwzyszy*

Podle rozsudku ve spojených věcech C-585/18, C-624/18 a 625/18, *A. K. v. Krajowa Rada Sądownictwa a C. P. a D. O.*, ze dne 19. listopadu 2019, musí předkládající soud ověřit nezávislost nového kárného kolegia polského Nejvyššího soudu, aby mohl určit, zda tento orgán může rozhodovat ve sporech týkajících se povinného odchodu soudců Nejvyššího soudu do důchodu, nebo zda takové spory musí být posouzeny soudem splňujícím požadavek nezávislosti.

ESLP: *Kirdök a další proti Turecku*

ESLP vydal dne 3. prosince 2019 rozsudek ve věci *Kirdök a další proti Turecku*, stížnost č. 14704/12. Podrobnosti tohoto významného judikátu, který se vyjadřuje k zabránění dat v advokátní kanceláři, které byly chráněny povinností mlčenlivosti, najdete na str. 68-69.

SD EU: Stanovisko generálního advokáta Henrika Saugmandsgaarda ØE

Podrobnosti o stanovisku generálního advokáta Henrika Saugmandsgaarda ØE ze dne 11. prosince 2019 ve věci C-667/18, která se týká pojištění právní ochrany, najdete na str. 67.

✦ Odbor mezinárodních vztahů ČAK

★ **Detailní informace jsou k dispozici v rubrice „Aktuality z Evropské unie“, kterou pravidelně zpracovává Odbor mezinárodních vztahů ČAK a která je k dispozici na stránkách www.cak.cz/Mezinárodní_vztahy/Zastoupení_ČAK_v_Bruselu_a_EU_a_v_Advokátním_deníku_na_www.advokatnidenik.cz v kategorii Svět práva.**

Advokáti – spoluvůrci Ústavní listiny z roku 1920

Na letošní 29. únor připadne 100. výročí přijetí Ústavní listiny Československé republiky Národním shromážděním. Dne 6. března 1920 pak byla Ústavní listina publikována pod č. 121/1920 ve Sbírce zákonů a nařízení.

„Konečně..., pravili si všichni, když v pátek 27. února 1920, za rok a čtyři měsíce po převratu, začalo revoluční Národní shromáždění jednat o ústavě. Důvody byly rozličné: od sváru stran a podivné neochoty vlády postavit se za ústavní předlohy až do oprávněného čekání na konec mírové konference, která v mírových smlouvách ukládala ústavě republiky určité závazky, týkající se ochrany menšin a Podkarpatské Rusi. Mimo to, ačkoliv mnohokrát se z oficiálních míst promlouvalo o nutnosti co nejdříve skoncovat s existencí revolučního parlamentu a zatímní ústavy, ve skutečnosti se na lekcích stranách pokládalo za příjemné a užitečné co nejdéle prodlužovat tento stav diktatury československého národa, aby před vstupem Němců do parlamentu a do ústavního života bylo možno vyřídit všechny základní věci státu,“ napsal Ferdinand Peroutka.

Nutno říci, že po celý rok a čtyři měsíce se do tohoto dění zapojili advokáti, výraznou měrou pak ti, kteří stáli již u zrodu samostatného československého státu.²

V Revolučním Národním shromáždění bylo ve dnech 27.-29. února 1920, kdy byl projednáván návrh Ústavní listiny a dalších souvisejících zákonů, počítáme-li i Antonína Zemana³ (1843-1931), známého pod pseudonymem Antal Stašek, který byl emeritním advokátem, čtyřiatřicet poslanců – advokátů.

Poslanci z řad advokátů byli zastoupeni v sedmi klubech.⁴ Nejpočetnější byl v tomto směru klub Národní demokracie, v němž byli zařazeni Jaroslav Brabec (1869-1930), Vratislav Černý (1871-1933), Alois Rašín (1867-1923), Josef Scheiner (1861-1932) a An-

tonín Zeman. K Československé straně pokrokové patřili Václav Bouček (1869-1940), Otakar Krouský (1873-1952) a František Veselý (1863-1935), k Československé sociální demokracii Alfred Meissner (1871-1950), František Soukup (1871-1940), Lev Winter (1876-1935) a Zikmund Witt (1875-1942), k Republikánské straně českého venkova Josef Černý (1885-1971) a Vojtěch Kyjovský (1884-1948), ke Straně lidové Josef Dolanský (1868-1943) a Karel Novotný (1882-1951) a k Československé straně socialistické Theodor Bartošek (1877-1954) a Antonín Klouda (1871-1961). Sloveňští poslanci tvořili všichni Slovenský klub, v němž byli zařazeni advokáti Ivan Dérer (1884-1973), Milan Ivanka (1876-1950), Ludovít Medvecký (1878-1954), Ján Ružiak (1849-1921) a Ján Vanovič (1856-1942).

Při projednávání návrhu Ústavní listiny sehrál velmi významnou roli ústavní výbor. V tomto výboru bylo v průběhu let 1918-1920 zastoupeno čtrnáct advokátů, Alfred Meissner byl jeho předsedou.

„Ústavní výbor se radil o ústavě od podzimu 1919, maje za podklad svého jednání neoficiální a tajné vládní předlohy,“⁵ zazna-

1 Srov. F. Peroutka: Budování státu, III., 1920, Lidové noviny, Praha 1991, str. 922.

2 Blíže srov. S. Balík: Advokáti v prvním týdnu samostatného československého státu: 28. října – 3. listopadu 1918, Bulletin advokacie č. 10/2018, str. 73-74.

3 Antonín Zeman byl zvolen aklamací na 93. schůzi konané dne 2. prosince 1919 za Josefa Svatopluka Machara. Srov. Národní shromáždění československé, stenoprotokol z 93. schůze konané dne 2. 12. 1919. (Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/stenprot/093schuz/s093003.htm>).

4 Údaje o stranické příslušnosti jsou čerpány z Jmenného rejstříku (dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/rejstrik/jmenny/index.htm>). Srov. též F. Kolář a kol.: Politická elita meziválečného Československa 1918-1938, Kdo byl kdo za první republiky, Pražská edice, k. s., Praha 1998. Základní biografické údaje též J. Fromková: Výběrový rejstřík osob zmiňovaných v „Budování státu“, s výjimkou osob z hlediska této knihy okrajových, in: F. Peroutka: Budování státu, IV., 1921, 1922, Lidové noviny, Praha 1991, str. 1819-1851.

5 Srov. op. cit. sub 1, str. 922-923.

menal Ferdinand Peroutka s tím, že se uvažovalo o tom, „aby návrhy jako své podal ústavní výbor, ale tato cesta byla uznána za neschůdnou, poněvadž podle jednacího řádu smělo Národní shromáždění jednat jen o návrzích vlády nebo jednotlivců“. Zvažovalo se posléze, že by předlohu podepsal Václav Bouček, „jenž na podzim r. 1919 podal jako návrh radikálně demokratický nárt ústavy po švýcarském způsobu“,⁶ což si však vláda rozmyslela, a „odhodlala se tedy vláda nakonec podat ústavní předlohy svým jménem a předložila Národnímu shromáždění najednou ústavní listinu a pět dalších zákonů sice neústavních, avšak kladoucích základy politického a správního života republiky. Byl to zákon jazykový, volební řád, zákon o složení a pravomoci senátu, zákon o volebním soudu a zákon o župním zřízení.“

Projednávání osnov naráželo na složitost politických vyjednávání, ústavní výbor jednal „v poměrech, jimž účastníci vytykají potřebu, neuvěřitelného chvatu, a nejistotu, ve které všichni členové ústavního výboru tonuli, nevědouce, kdy je příkaz politických vůdců zase donutí rozbořit dílo již hotové a začít znovu, podle toho, jaký kompromis vůdcové stran mezi sebou uzavřeli“.⁷ Ústavní výbor nato zvolil „užší, tříčlenný komitét, který ve styku s politickými stranami prováдел konečnou redakci. Jeho členy byli ministr vnitra Švehla, zpravodaj ústavního výboru Bouček a profesor Hoetzel.“

Ferdinand Peroutka pak zdůrazňuje zásluhy tehdejšího ministra vnitra Antonína Švehly (1873-1933), neboť dle něho on „a dr. Meissner, zástupci dvou největších stran, byli politickými tvůrci ústavy“.⁸

Již z uvedeného je patrné, že z advokátů – poslanců sehráli při projednávání osnov nejvýznamnější roli zpravodaj Václav Bouček a předseda ústavního výboru Alfred Meissner. Nejvíce pozměňovacích návrhů k návrhu Ústavní listiny přinesl pak Theodor Bartošek, a to zejména na změnu ust. § 64, 81, 113, 118, 121, 122 a 129. Bartošek byl i zpravodajem k ust. § 64 návrhu Ústavní listiny.⁹

I když někteří zmiňovaní poslanci – advokáti nepřišli s pozměňovacím návrhem či nevystoupili v diskusi v plénu, neznamená to, že by nebyli aktivní v ústavním výboru či kuloárně.

Samotné projednávání „zprávy ústavního výboru o ústavní listině Československé republiky, usnesené ústavním výborem podle §§ 14. a 17. jednacího řádu (tisk č. 2421) a zprávy menšiny ústavního výboru o § 64. ústavní listiny Československé republiky (tisk č. 2472)“ bylo započato na 125. schůzi konané dne 27. února 1920.¹⁰ Předseda František Tomášek (1871-1938) vyslovil apel, aby si každý poslanec byl vědom toho, „že slova jeho budou poslouchána tisíci, statisíci, snad miliony našich

současníků a že mluví také k těm, kdož přijdou po nás, k budoucím generacím, jež se budou znovu a znovu vraceti k základům ústavy, jejíž vypracování je svěřeno teď našim rukám a k jejímž projednávání právě teď přistupujeme“.

Zpravodaj Václav Bouček uvedl svůj projev tím, že „své výklady roztřídil jsem podle těchto hledisek: promluví předem o všeobecné právní povaze našeho státu, o vnitřní jeho konstrukci, o některých podrobných ustanoveních ústavní listiny a konečně o poměru našich národních menšin“. Nelze přehlédnout, že Bouček měl hluboké znalosti dějin, filozofie a právní komparatistiky. V jeho řeči zazněla i památná slova,¹¹ že „stát je svobodný nebo nesvobodný podle toho, jaký je národ. Rodina a škola rozhodují. Národu sebevědomému, národu ochotnému obětovati všechno za svou svobodu, ani nedokonalá ústava svobody neubeře, národu zotročilému sebe svobodomyšlnější a demokratičtější ústava svobody nepřidá“, jinde varoval před možností zneužití Ústavní listiny s tím, že „republika nemusí se ničeho obávat, dokud je Masaryk mezi námi“. Dodal též, že „hlava státu, která se postaví mimo zákon, jest sama také mimo zákon. A jest i právo národa na revoluci. Když by hlava státu a vláda zákon porušily, národ má právo, aby je donutil, třeba i mocí, k návratu k zákonu.“

Václav Bouček pak na 126. schůzi dne 29. února 1920 navrhl,¹² „aby v čele naší ústavy podle vzoru slavné ústavy americké položeno bylo jako heslo toto:

„My, národ československý, chtějíc upevniti dokonalou jednotu národa, zavésti spravedlivé řády v republice, zajistiti pokojný rozvoj domoviny československé, prospěti obecnému blahu všech občanů tohoto státu a zabezpečiti požehnání svobody příštím pokolením: přijali jsme ve svém Národním shromáždění dne 29. února 1920 ústavu pro Československou republiku, jejíž znění následuje.

Při tom my, národ československý, prohlašujeme, že chceme usilovati, aby tato ústava, i všechny zákony naší země prováděny byly v duchu našich dějin stejně jako v duchu moderních zásad, obsažených v hesle sebeurčení; neboť chceme se přičleniti do společnosti národů jako člen vzdělaný, mírumilovný, demokratický a pokrokový.“

Návrh Václava Boučka byl přijat s potleskem a zvoláním: „Výborně.“

K osnově Ústavní listiny předložené do pléna ústavním výborem byla navržena celá řada pozměňovacích návrhů, jež byly z valné část přijímány. Pouze demonstrativně lze zmínit, že Václav Bouček jako zpravodaj navrhl mimo jiné přijetí pozměňovacího návrhu advokáta Zikmunda Witta, který byl přijat jako znění § 25 Ústavní listiny, či podpořil rovněž přijatý Wittův návrh na úpravu znění § 95 odst. 1 Ústavní listiny, prošel i Boučkem doporučený pozměňovací návrh Theodora Bartoška k úpravě navrhovaného znění § 64 odst. 8 Ústavní listiny apod.

Po hlasování o všech pozměňovacích návrzích bylo o přijetí Ústavní listiny hlasováno povstáním, poté předseda František Tomášek konstatoval, že „to je potřebná 2/3 většina z potřebné 2/3 presence“.

Zbývá jen dodat, že pro advokáty, kteří se jako poslanci účastnili přijetí Ústavní listiny, tímto aktem účast na prvorepublikovém politickém životě zdaleka neskončila.

✿ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK, Ph.D., právní historik, advokát a děkan Právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni

6 Jednalo se o návrh z 20. března 1919 (sněmovní tisk č. 671), který spolu s Václavem Boučkem a dalšími poslanci podepsali i advokáti Theodor Bartošek, Otakar Kroucký a František Veselý. Text dostupný z: https://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/tisky/t0671_00.htm.

7 Srov. op. cit. sub 1, str. 923.

8 Tamtéž, str. 924.

9 Srov. Jmenný rejstřík (dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/rejstrik/jmenny/index.htm>).

10 Srov. Národní shromáždění československé, stenoprotokol ze 125. schůze konané dne 27. 2. 1920. (Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/stenprot/125schuz/s125001.htm>).

11 Srov. i S. Balík: Advokát Bouček nad Ústavní listinou z roku 1920, Právní rádce č. 11/2015, str. 72-73. (Dostupné též z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=15338>).

12 Srov. Národní shromáždění československé, stenoprotokol ze 126. schůze konané dne 29. 2. 1920. (Dostupné z: <https://www.psp.cz/eknih/1918ns/ps/stenprot/126schuz/s126028.htm>).

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve Vzdělávacím a školicím středisku ČAK v Praze v paláci Dunaj

ve čtvrtek 20. února 2020

Právo na spravedlivý proces v judikatuře Ústavního soudu a rozhodovací praxe Ústavního soudu ve vazebním řízení

Lektor: prof. JUDr. Jaroslav Fenyk, Ph.D., DSc., Univ. Priv. Prof., místopředseda Ústavního soudu, vysokoškolský profesor v oblasti trestního práva

ve čtvrtek 12. března 2020

Velká novela zákona o obchodních korporacích – změny v obecné části společně pro všechny obchodní korporace

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

ve čtvrtek 27. února 2020

Vývojová psychologie dítěte pro advokáty

Lektorky: Mgr. et Mgr. Alicja Ewa Leix, Ph.D., psycholožka a vysokoškolská pedagožka
JUDr. Daniela Kovářová, advokátka a prezidentka Unie rodinných advokátů

ve čtvrtek 26. března 2020

Katastr nemovitostí, aktuálně, prakticky a v souvislostech

Lektorka: JUDr. Daniela Šustrová, LL.M., ředitelka kanceláře ředitele Katastrálního úřadu pro hlavní město Prahu

ve středu 4. března 2020

Vybrané otázky věcných práv v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu

Lektor: Mgr. Michal Králík, soudce Nejvyššího soudu

ve čtvrtek 2. dubna 2020

Zákoník práce v roce 2020 – novely, aktuality, výkladové trendy

Lektor: JUDr. Dominik Brůha, Ph.D., advokát se specializací na pracovní právo, zprostředkovatel a rozhodce u MPSV ČR a člen rozkladové komise MZ ČR

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce ČAK**. Telefonické informace na tel. č. 273 193 251 – pí Marie Knížová.

Semináře pro advokáty pořádané pobočkou ČAK Brno v sále Veřejného ochránce práv

ve čtvrtek 12. března 2020

Kasační stížnost

Lektor: prof. JUDr. Zdeněk Kühn, Ph.D., LL.M., S.J.D., soudce Nejvyššího správního soudu

ve čtvrtek 2. dubna 2020

Velká novela zákona o obchodních korporacích – změny v obecné části společně pro všechny obchodní korporace

Lektor: JUDr. Petr Čech, Ph.D., LL.M., odborný asistent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty UK

ve čtvrtek 19. března 2020

Povinnosti advokátů dle novelizované AOL úpravy

Lektorka: Mgr. Petra Vrábliková, vedoucí Oddělení pro věci kárné ČAK

ve čtvrtek 16. dubna 2020

Výběr z aktuální ústavněprávní judikatury a civilní judikatury Nejvyššího soudu a odvolacích soudů

Lektor: JUDr. Jaromír Jirsa, soudce Ústavního soudu

ve čtvrtek 26. března 2020

Rekodifikace trestního řízení – přípravné řízení

Lektor: JUDr. Bc. Jiří Říha, Ph.D., předseda senátu Nejvyššího soudu

Bližší informace s podrobnějším programem naleznete na internetových stránkách ČAK na adrese www.cak.cz v levém menu nazvaném **Pro advokáty/Vzdělávání advokátů/Vzdělávací akce**. Telefonické informace: 513 030 115 – Mgr. Lenka Danilišin.

Pozvání na semináře a přednášky Jednoty českých právníků v I. pololetí 2020

Výbor Pražského sdružení Jednoty českých právníků připravil v souladu se svým posláním a stanovami v I. pololetí 2020 pro své členy a širší právnickou veřejnost tyto odborné semináře s aktuální právní problematikou, na které vás srdečně zve:

24. února 2020 / Civilní proces na hraně ústavnosti

Přednášející: doc. JUDr. Petr Smolík, Ph.D., vysokoškolský pedagog Právnické fakulty UK v Praze
Místo konání: Přednáškový sál Justiční akademie, Praha 1, Hybernská 18, 1. poschodí

16. března 2020 / Aktuální judikatura NS k náhradě škody a nemajetkové újmy

Přednášející: JUDr. Petr Vojtek, předseda senátu Nejvyššího soudu
Místo konání: Přednáškový sál Justiční akademie, Praha 1, Hybernská 18, 1. poschodí

28. května 2020 / Ochrana osobních údajů z pohledu EU

Přednášející: JUDr. Ivana Janů, předsedkyně Úřadu pro ochranu osobních údajů v Praze
Místo konání: Přednáškový sál Justiční akademie, Praha 1, Hybernská 18, 1. poschodí

16. června 2020 / Praktická aplikace základních zásad ochrany soukromých práv podle Hlavy I. o. z. – poznatky z uplatňování v rozhodovací praxi

Přednášející: JUDr. Petr Bezouška, Ph.D., vysokoškolský pedagog Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci
Místo konání: Přednáškový sál Justiční akademie, Praha 1, Hybernská 18, 1. poschodí

Všechny uvedené semináře se konají **od 9 do 14 hodin**.

Účastnický poplatek činí za každý seminář **1 500 Kč**, pro členy JČP, advokátní a notářské koncipienty **900 Kč**.

Účast na seminářích je uznávána jako součást přípravy advokátních koncipientů k advokátním zkouškám, a také jako součást dalšího vzdělávání advokátů.

Výbor Pražského sdružení Jednoty českých právníků připravil v souladu se svým posláním a stanovami v I. pololetí 2020 pro své členy a širší právnickou veřejnost také tyto odpolední přednášky, na které vás srdečně zve:

2. března 2020 / Vývoj rozhodovací praxe v opatrovnických věcech

Přednášející: JUDr. Hana Nová, bývalá soudkyně Obvodního soudu pro Prahu 8

30. března 2020 / Typy žalob ve správním soudnictví a jejich rozlišení

Přednášející: JUDr. Ladislav Hejtmánek, předseda senátu správního úseku Městského soudu v Praze

20. dubna 2020 / Rizika plynoucí účastníkům právních vztahů k nemovitostem z revize katastru

Přednášející: Ing. Pavel Doubek, vedoucí Oddělení řízení územních orgánů Českého úřadu zeměměřického a katastrálního v Praze

4. května 2020 / Dovolání v civilní věci

Přednášející: JUDr. David Vláčil, předseda senátu Nejvyššího soudu

1. června 2020 / Závěť

Přednášející: JUDr. Martin Šešina, emeritní notář

Všechny uvedené přednášky se konají **od 16 do 18 hodin v místnosti č. dveří 38, přízemí Právnické fakulty UK v Praze, nám. Curieových 901/7, Praha 1**.

Účastnický poplatek činí za každou přednášku **400 Kč**. Členové PS JČP, kteří mají zaplacený členský příspěvek, advokátní a notářští koncipienti platí **200 Kč**.

Přihlášky a další informace lze získat na internetových stránkách www.jednotaceskychpravniku.cz nebo u koordinátorů: JUDr. PhDr. Alena Novotná, Ph.D., tel. 737 244 043, JUDr. Božena Burdychová, tel. 604 245 079, Hana Kafková, tel. 720 406 536

Přihlášky na semináře a přednášky lze podat na adresu: jcppraha@jednotaceskychpravniku.cz

Slavnostní GALAVEČER

Právníka roku 2019 v Brně: pod vlivem „magických dvojek“

I když se letošní slavnostní galavečer Právníka roku v brněnském hotelu COSMOPOLITAN BOBYCENTRUM konal již popatnácté a ceny svatého Yva byly udělovány za rok 2019, zcela nepochybně byl ten páteční večer 31. ledna 2020 pod vlivem hned dvou „magických dvojek“ v letopočtu.

Jak jinak vysvětlit, že po jeden a půl desetice let trvání soutěže, jejímiž organizátory jsou Česká advokátní komora a mediální a vzdělávací skupina EPRAVO.CZ, nejenže poprvé vstoupila do Právnické síně slávy dvojice – olomoučtí advokáti JUDr. Petr Ritter a JUDr. Zdeněk Šťastný (podrobněji o nich píšeme v Aktualitách na straně 8 a 9), ale i Cenu Václava Mandáka za nejlepší loňský článek v Bulletinu advokacie obdržela autorská dvojice – docent JUDr. Pavel Mates, CSc., a JUDr. František Půry, Ph.D. (další informace k Ceně Václava Mandáka přinášíme na straně 10).

A to není vše! Moderátory brněnského galavečera byli již podruhé Aleš Háma a Jakub Wehrenberg, kteří rovněž moderovali i dva galavečery v Praze, a stali se tak historicky „nejdéle sloužícími“ moderátory galavečera Právníka roku. Právě jistému „soupeření“ Prahy a Brna byla věnována jejich úvodní parodie na známou píseň Václava Neckáře z roku 1980 *Podej mi ruku a projdem Václavák*, ve které zaměnili nejznámější pražské náměstí za brněnský Zelný trh.

Historicky podruhé byla také předávána Cena EPRAVA.CZ za nejčtenější článek roku na portálu www.epravo.cz, kterou získal advokát JUDr. Tomáš Sokol za článek „Prostituce včera a zítra“.

Jen počet standardních odborných kategorií magickým dvojicám „nepodlehli“, neboť jich bylo tentokrát pět. K nim se ale přidaly nejen tři obvyklé kategorie se speciálními parametry

(Pro bono, Talent roku a samozřejmě Právnická síň slávy), ale již počtvrté v historii soutěže (ano, i tam jsou skryty dvojky, $4 = 2 \times 2$ ...) byla udělena zvláštní cena svatého Yva za přínos české advokacii, kterou obdržel dlouholetý tajemník České advokátní komory, pražský advokát JUDr. Ladislav Krym.

Přesto, ještě jedna „magická dvojka“ by se našla. Podruhé v historii galavečera jej bylo možné sledovat v přímém přenosu i z domova. Jeho videozáznam najdou zájemci i nadále na webu České advokátní komory v rubrice Videozpravodajství ČAK a v Advokátním deníku. Všichni, kdo optimisticky věří v úroveň právního povědomí české populace, budou jistě otřeseni šesti filmovými anketami ve stylu *Nikdo není dokonalý*. Na dotazy, cože to znamenají termíny *cui bono*, *ex offio*, *judikát*, *SJM*, *inter vivos* či *detence* dokázal správně odpovědět vždy jen jediný respondent – muž z ulice oděný v typické oranžové vestě.

Tím nejdůležitějším na galavečeru ovšem byli právě ti, kteří si z něho odváželi domů skleněnou plastiku svatého Yva.

Vítězi Právníka roku 2019 jsou tyto osobnosti:

► V oboru **OBČANSKÉ PRÁVO (hmotné, procesní)** docent **JUDr. Petr Liška, Ph.D., LL.M.**, ředitel právního útvaru České spořitelny, který se celý život zabývá občanským právem z pozice podnikového právníka, působí ale i jako vysokoškolský pedagog na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a na Fakultě právnické Západočeské univerzity v Plzni.

Jím vedený kolektiv firemních právníků České spořitelny získal už řadu ocenění, například v soutěži Unie podnikových právníků jako nejlepší Podniková právní kancelář roku 2013 a v roce 2017 jako Inhouse Legal Team v soutěži Právnická firma roku, ale ani svatého Yva nechápe docent Liška jako pouze svoji cenu. „*My, podnikoví právníci, se občas cítíme ve stínu ostatních právnických profesí a je to pro nás velké povzbuzení,*“ řekl ve svém vystoupení na pódiu.

Docent Liška je autorem řady komentářů, monografií i učebnic z oboru občanského a finančního práva. Publikuje bohatě v odborných právnických časopisech a v tomto čísle BA si můžete na str. 37-42 přečíst jeho článek „*Zproštění povinnosti mlčenlivosti podle zákona o bankách*“.

◀ V oboru **TRESTNÍ PRÁVO (hmotné, procesní)** **JUDr. Robert Fremr**, soudce Nejvyššího soudu a první místopředseda Mezinárodního trestního soudu v Haagu. Trestním soudcem Nejvyššího soudu je od roku 2004. V letech 2006 až 2008 a pak znovu v letech 2010 až 2011 působil jako soudce „ad litem“ u Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu. Na období let 2012 až 2021 byl zvolen soudcem Mezinárodního trestního soudu v Haagu.

Ve své české soudní praxi se podílel na řadě známých rozhodnutí, například na osvobození sochaře Pavla Opočenského, souzeného za zabití skinheada v nutné obraně; naopak mnohonásobným vrahům manželům Stodolovým potvrdil doživotí. „*Sudte nejenom podle pozitivního práva, ale sudte spravedlivě,* a uvidíte, že vám to přinese pracovní uspokojení,“ zněl jeho vzkaz mladším kolegům.

Jeho první slova díky patřila „*těm, kteří dohlédli až do Haagu*“ a na cenu ho nominovali, a jak řekl, právě do Haagu se i se svým svatým Yvem hned pozítří zase vrátí. „*Věřím, že v pořádku projdeme bezpečnostní kontrolou na letišti, aby mohl zaujmout čestné místo v mé kanceláři a připomínat mi, že vaše ocenění je nejenom pocta, ale i závazek do další práce,*“ zdůraznil.

► V oboru **SPRÁVNÍ PRÁVO** převzala ocenění **Mgr. Jana Zwyrtková Hamplová**, advokátka z Mohelnice, která obcím a městům, jež během let zastupovala, zachránila téměř půl miliardy před vrácením či krácením dotací, které chtěl stát zpátky. Úspěšně také hájila řadu zastupitelů proti – jak je přesvědčena – bezdůvodné kriminalizaci. Z jejích kauz v posledním roce stačí připomenout zproštění viny v případě zastupitelů a starosty města Postoloprty či v případě starosty města Kroměříže.

V roce 2007 navíc založila vzdělávací projekt Municipal, který nabízí praktické a srozumitelné vzdělávání pro právní laiky – starosty a členy zastupitelstev po celé republice. Za uplynulé roky jich přednáškami, semináři a konferencemi prošly tisíce.

I poděkování paní magistry Zwyrtkové Hamplové v první řadě patřilo starostům, kteří se jí nebáli na začátku kariéry dát svoji důvěru. „*Přicházela jsem s hodně odvážnými myšlenkami, ale nebáli se do toho jít, a proto tady také stojím,*“ řekla a s úsměvem dodala: „*Jako advokátka, která se věnuje už dvacet let samosprávě, mám jednu výhodu. Ať se mi kdekoli cokoli stane, zatukám na radnici a všude mi pomohou.*“

► V oboru **RODINNÉ PRÁVO** převzal cenu svatého Yva **JUDr. Lubomír Ptáček, Ph.D.**, soudce Nejvyššího soudu, který se po celou svou profesní dráhu věnuje civilnímu právu a v jeho rámci pak intenzivně právě právu rodinnému. Již od roku 2006 pracuje dobrovolně, zcela bez nároku na finanční odměnu a nad rámec veškerých dalších povinností na postu takzvaného styčného soudce ve věcech rodinného práva dle Haagské úmluvy o únosech dětí. Při této práci zajišťuje především komunikaci se zahraničními soudci a zprostředkovává kontakty mezi orgány v zemích, jichž se únos týká.

Prispěl také k vytvoření soudní příručky postupů při řešení kauz únosů dětí a autorsky se podílel i na komentáři k zákonu o rodině a k občanskému zákoníku v části rodinného práva. Je i lektorem Justiční akademie a dalších vzdělávacích institucí.

Jak doktor Ptáček ve svém vystoupení s hrdostí uvedl, rodinné právo dnes již není tou Popelkou, za kterou bylo dlouho považováno, a soudní rozhodnutí v opatrovnických kauzách stále více respektují individuální okolnosti případu. „*Díky spolupráci s dalšími odborníky, jako jsou psychologové, psychiatři, sociální pracovníci, advokáti a mnozí další, už dneska dokážeme šít soudní rozhodnutí na míru, a to je, myslím si, správný trend,*“ řekl.

◀ Vítězem v oboru **INSOLVENČNÍ PRÁVO** se stala **JUDr. Jolana Maršíková**, insolvenční soudkyně Krajského soudu v Hradci Králové, která již od roku 2001 zastává i post místopředsdkyně tohoto soudu pro věci obchodní a správní a pro potřeby Ministerstva spravedlnosti vykonává funkci zkušební komisaře pro insolvenční správce a pro správce se zvláštním povolením. K ocenění byla navržena odborníky na insolvenční řízení napříč Českou republikou, a to i pro svou osvětovou činnost, kterou se snaží přiblížit insolvenční řízení a jeho instituty také nepravníkům.

Soudkyně Krajského soudu v Hradci Králové byla jmenována jen zhruba dva měsíce po nabytí účinnosti konkurs-

ního zákona, v lednu 1992. „*Patrně z mladické nerozváženosti jsem se vrhla na výklad nového konkursního práva a stal se z toho koníček pro celý můj profesní život. Jeho etablování se snažím napomáhat nejen rozhodovací praxí, ale i lektorováním a publikační praxí a snažím se vysvětlovat insolvenční právo i širší, nejen právnícké veřejnosti. Dnešní ocenění je pro mě povzbuzením do budoucna,*“ uvedla doktorka Maršíková, která je i spoluautorkou řady odborných publikací.

Právě v tomto čísle Bulletinu advokacie přinášíme na str. 43-46 její článek „*Zdroje plnění v oddlužení splátkovým kalendářem se zpeněžením majetkové podstaty*“.

► Jak již bylo uvedeno, **ZVLÁŠTNÍ CENU SVATÉHO YVA ZA PŘÍNOS ČESKÉ ADVOKACII** obdržel **JUDr. Ladislav Krym**, vysoce respektovaný pražský advokát, který je doslova „chodící pamětí“ novodobé české advokátní historie a který posledních více než patnáct let zastával i na úkor svojí vlastní advokátní praxe nelehký post tajemníka České advokátní komory.

Dá se ale říci, že práci pro advokátní stav zasvětil doktor Krym téměř celý svůj profesní život. Již v prvních měsících roku 1990 byl jedním z významných aktérů přechodu socialistické advokacie na soukromou, samostatnou a nezávislou. V prosinci 1990 byl zvolen do historicky prvního novodobého představenstva Komory, posléze byl členem Kárné komise a pak více než sedm let i jejím předsedou.

Jak doktor Krym řekl, za to, že chtěl po vzniku svobodné advokacie „*nejen vydělat peníze, ale také něčím dalším advokacii přispět*“, a tedy i za své ocenění, vděčí především svému školiteli, ještě prvorepublikovému advokátovi a vynikajícímu civilistovi dr. Cidlinskému z Advokátní poradny v Příbrami, do které nastoupil jako koncipient v roce 1973, i dalším jeho kolegům, které v příbramské poradně potkal.

Krátký rozhovor s doktorem Krymem přinášíme na str. 5 a 6.

► V kategorii **PRO BONO** byl oceněn **Mgr. Vítězslav Dohnal**, advokát s generální praxí v Táboře, který se snaží již léta nejen pomáhat potřebným jednotlivcům, ale vždy hledal pro poskytování právní pomoci i systémové řešení. Je spoluzakladatelem Pro bono aliance, neziskové organizace, která se zabývá zvyšováním dostupnosti právní pomoci potřebným a právním vzděláváním. Jejím ředitelem byl od roku 2003 do roku 2013, a dosud je předsedou její správní rady.

Je rovněž spoluzakladatelem Ekologického právního servisu, v němž až do roku 2008 poskytoval právní poradenství v oblasti ochrany životního prostředí, lidských práv a transparentnosti veřejné správy. Podílel se i na řadě projektů právního vzdělávání na právnických fakultách v Brně, Olomouci a v Praze.

► **Letos poprvé** ale vítěz této kategorie dostal kromě skleněné plastiky svatého Yva také šek na padesát tisíc korun. Stalo se tak díky velkorysému rozhodnutí doktora Gerhardta Bubníka, váženého pražského advokáta, který na galavečeru Právnicka roku 2015 sám vstoupil do Právnické síně slávy.

Doktor Bubník uzavřel s organizátory soutěže smlouvu, na jejímž základě od něho obdrží vítězové kategorie PRO BONO jako ocenění své práce šek na padesát tisíc korun. Po jeho smrti pak bude tato částka každoročně nadále poukazována z jeho nadace.

Doktor Bubník měl samozřejmě šek předávat osobně, ale bohužel na poslední chvíli onemocněl, a cenu i šek tak „osamoceně“ předával předseda odborné poroty Právnicka roku a předseda ČAK JUDr. Vladimír Jirousek. Všichni v sále v tu chvíli přáli doktoru Bubníkovi, který vloni v létě oslavil v pilné práci čtyřiaosmdesát narozeniny, brzké uzdravení a jeho velkorysost odměnili velkým potleskem.

A jeho peníze půjdou na dobrou věc. Na dotaz moderátora magistr Dohnal uvedl, že celou částku věnuje na činnost Pro bono aliance, a zároveň poděkoval všem kolegům, kteří část svého času věnují pro bono práci. „Myslím, že je to ohromně důležité, i v této době, protože alespoň trochu přispíváme k důvěře lidí ve fungování právního státu,“ zdůraznil.

právníkroku 2019

◀ V kategorii **TALENT ROKU 1. místo** obsadil **JUDr. Jakub Drápal, M.Phil.**, výzkumný pracovník Ústavu státu a práva AV ČR, asistent ústavní soudkyně a doktorand na Právnické fakultě UK v Praze, za svoji esej „Procedurální spravedlnost a trestní řízení: zahraniční poznatky a jejich možné využití v ČR“. Jako již tradičně si čtenáři Bulletinu advokacie budou moci jeho práci přečíst hned v dalším, březnovém čísle.

Kromě skleněné plastiky svatého Yva obdržel doktor Drápal také šek na sto tisíc korun, který vítězi této kategorie již tradičně věnuje Česká advokátní komora. V jeho případě ale nepochybně také zapůsobila „magie dvojek“, protože je to již druhý šek, který během galavečera Právnicka roku obdržel. Poprvé se tak stalo před pěti lety, 30. ledna 2015, na galavečeru Právnicka roku 2014 v Praze, když byl ještě studentem práv, a Česká advokátní komora tehdy finančně podpořila vydání jeho knihy o advokátu Kamillu Reslerovi.

TALENT ROKU je specifická, ale přesto již zavedená a tradiční kategorie soutěže Právník roku. Je určena pro mladým právníkům jakéhokoliv právní profese do 33 let věku, kteří musí pro soutěž vypracovat autentickou písemnou práci – odbornou či literární, s justiční tematikou. Letos bylo skutečně z čeho vybírat, neboť odborná porota obdržela k posouzení celkem šestnáct prací, z nichž první tři jsou finančně ohodnoceny. Jak již bylo uvedeno, první cenu ve výši sto tisíc korun věnuje Česká advokátní komora, cenu druhou a třetí ve výši padesát tisíc a dvacet pět tisíc korun věnují dohromady Notářská komora, Soudcovská unie, Exekutorská komora a Unie podnikových právníků.

Podle tradice také jména všech tří „talentů“ oznamuje ministr či ministryně spravedlnosti, tedy letos to měla být Marie Benešová. Ta ale účastníky galavečera pozdravila pouze z videozáznamu, protože byla právě v době galavečera pracovně v zahraničí. Jména všech tří „talentů“ proto oznamoval její náměstek Jeroným Tejc.

▲ **2. místo kategorie Talent roku** a šek na padesát tisíc korun z rukou prezidenta Notářské komory Radima Neubauera a prezidentky Soudcovské unie Daniely Zemanové získala **JUDr. Veronika Dvořáková**, advokátka z Kolína, za práci s názvem „Kam až povede lidská benevolence aneb oddlužení jako zbraň dlužníka na věřitele“. Bude uveřejněna v BA č. 4.

právník roku 2019

▲ **3. místo kategorie Talent roku** a šek na dvacet pět tisíc korun z rukou prezidentky Unie podnikových právníků Marie Brejchové a prezidenta Exekutorské komory Vladimíra Plášila získal **Mgr. Marek Cupka**, advokátní koncipient v AK HKDW Legal, za práci s provokativním názvem „Zadavatelé, porušujte zákon!“ Čtenáři Bulletinu advokacie ji najdou v čísle pět.

► **Kromě šeků pro první tři místa v kategorii Talent roku jsou ale během galavečera Právníka roku vždy již tradičně předávány i šeky pro charitativní účely.** Ani letos tomu nebylo jinak.

Advokátní kancelář Havel and Partners, největší česká advokátní kancelář vůbec a nositelka řady ocenění ze soutěže Právnícká firma roku, i letos věnovala potřebným **sto tisíc korun, tentokrát Nadačnímu fondu dětské onkologie Krtek při Fakultní nemocnici v Brně.**

Symbolický šek předal Robert Neruda odpovědný za brněnskou pobočku AK Havel a Partners, a partnerka kanceláře odpovědná za Pro Bono Veronika Dvořáková do rukou profesora MUDr. Jaroslava Štěrby, zakladatele a předsedy správní rady Nadačního fondu dětské onkologie Krtek, který je zároveň přednostou Kliniky dětské onkologie a nově i ředitelem nemocnice v Brně. Profesor Štěrba uvedl, že darované finance použijí na specializovanou diagnostiku pro dvě děti, kterým nestačí standard placený státem, a poděkoval dárcům „*jménem dětí, které si za svůj problém nemohou, které se k němu neprokouřili a nepropili, jako my dospělí*“.

A po ukončení slavnostního galavečera se přítomní právníci ze všech právnických profesí mohli věnovat zábavě podle svého vkusu, ale i setkání s přáteli a dobrému jídlu a pití.

▲ Milovníci soulu, funk a jazzu se uchýlili do Paris Hall na osvědčené Rhythm Desperados, vedené Borisem Urbánkem (na snímku).

◀ V podzemní Berlin Hall měla velký úspěch pražská skupina Jazz Elements se zpěvačkou Bárou Šedivou.

Ve Warsaw Hall bylo možné poslouchat cimbalovou muziku Grosijanka, u cimbalu s půvabnou Janou Schejbalovou. ▶

◀ Hlavní sál, Zonner Bobyhall, se o jedenácté večer prakticky znovu naplnil kvůli koncertu zpěváka Richarda Müllera a jeho Bandu.

„Tvrdé jádro“ tanečníků, povzbuzené dávným Müllerovým hitem „Po schodoch“, se pak ještě více odvázalo při videodiskotéce Oldy Burdy. ▶

Fotogalerii celého večera najdete na www.pravnikroku.cz.

Aby se vyhlášení soutěže mohlo vůbec uskutečnit, je třeba nakonec poslat velký dík všem partnerům Právnicka roku 2019. ČAK děkuje zejména: Pojišťovacímu makléři WI-ASS, Generali České pojišťovně, pojišťovacímu makléři Renomia, oděvní firmě Blažek Praha, Atlasu Consulting – výrobci právního informačního systému Codexis advokacie, UniCredit Bank, vydavatelství Wolters Kluwer a informačnímu systému pro advokacii Praetor, společnosti Konica Minolta, Produkční agentuře Roy Billing, Reklamní a komunikační agentuře Impax, agentuře ArtProduction Canpanus, firmě De'Longhi Praha a Vinným sklepům Valtice.

❖ PhDr. IVANA CIHLÁŘOVÁ, PhDr. IVA CHALOUPOKOVÁ

❖ Foto: MIA GEBAUER, IGOR ZEHL

Francouzské Lidice a obhajoba

Již v době, než jsem se stal advokátem, jsem si jen tak laicky říkal, jak lze vysvětlit takové činy Němců za 2. světové války – všimněte si, že mluvím o jejich kolektivu, a ne o jejich armádách –, jako bylo vyvraždění našich Lidic, Ležáků a dalších vsí i francouzské obce Oradour sur Glane. Ani později, když jsem se stal advokátem, jsem nechápal, jak lze tyto činy obhajovat. U nás lze chápat popravu Karla Hermanna Franka, jednoho ze strůjců vyvraždění a vypálení Lidic, jako že pomyslné spravedlnosti bylo učiněno zadost. Přitom jeho obhájce JUDr. Kamill Resler měl kvůli jeho obhajobě při procesu mezi lidmi velké potíže, přestože byl k obhajobě určen advokátní komorou.

Ve Francii tomu bylo jinak. Dne 10. 6. 1944 byla druhá divize SS zvaná Das Reich přemístěna z Ruska k městu Montauban a měla pokračovat dále, aby podpořila frontu v Normandii. Jeden z jejich důstojníků byl však zastřelen francouzskými odbojáři. Následky tohoto činu byly příšerné: němečtí vojáci obklíčili město Oradour sur Glane, na náměstí shromáždili muže, ženy, děti a německý tlumočnický jim oznámil jménem velitele, majora Dickmanna, že bylo zjištěno, že obyvatelé města kryjí teroristy a shromažďují tajně zbraně, a že proto budou potrestáni. Starosta města Desortaux protestoval a nabídl se Němcům jako rukojmí. Marně. Muži byli nahnáni do stodol a postřeleni, ženy a děti zavřeny v kostele, byly zde zmasakrovány a kostel i stodola byly zapáleny. Přežilo, pouze náhodou, pět mužů a jedna žena.

Po válce Spojenci objevili několik bývalých příslušníků SS, kteří se masakru zúčastnili, v NSR a byli dopraveni k vojenskému soudu v Bordeaux. Před soudem se Němci snažili ospravedlnit tvrzením, že francouzští odbojáři zajali a umučili jednoho z jejich velitelů.

A nyní si přečtete slova jednoho z jejich obhájců – obžalovaní byli přece před soudem v demokratickém státě – advokáta Charlese de Guardia, který na jejich obhajobu prohlásil: „Váš rozsudek, páni soudcové, bude důkazem vašeho mínění o armádě jako takové. Budete muset rozhodnout, zda voják může kritizovat rozkaz. Rozumnost v armádě je pojem pouze technický; nesmí být kritická, a to na všech stupních velení. Viděli jsme někdy generála, aby se ptal, zda válka, ve které slouží, je spravedlivá nebo ne? Nečeká se, že se vyjádří, to činí jen civilové. Armáda nepotřebuje filozofy, potřebuje jen techniky a hrdiny. Filozofie ve válce u vojáků neexistuje.“

Soudní proces měl ještě mimosoudní dohru v Alsasku. Mezi německými vojáky byli i francouzští občané z Alsaska, kteří byli do německé armády rekrutováni násilně a byli rovněž souzeni. Ihned po válce se stali opět Francouzi, a protože válečné zločiny podobného druhu se nesměly projednávat proti Francouzům, byli ti odsouzení ihned amnestováni. Do vězení šli pouze němečtí vojáci, ale i ti byli za několik let amnestováni a mohli odjet domů.

Bylo spravedlnosti učiněno zadost? Není ta demokracie v soudnictví zajímavá a poučná? Ale svým způsobem je stále problematická.

Když jsem vedl jednu exkurzi bývalého Sportturistu, navštívili jsme poměrně rozlehlé zbytky tohoto nešťastného mě-

stečka. Domy a zdi nebyly srovnány se zemí, jako tomu bylo v Lidicích. Holé, zčernalé zdi stojí jako výstražný vykřičník, kam až se někdy dostává lidské myšlení ovlivněné nezodpovědnými lidmi, zjemněle řečeno.

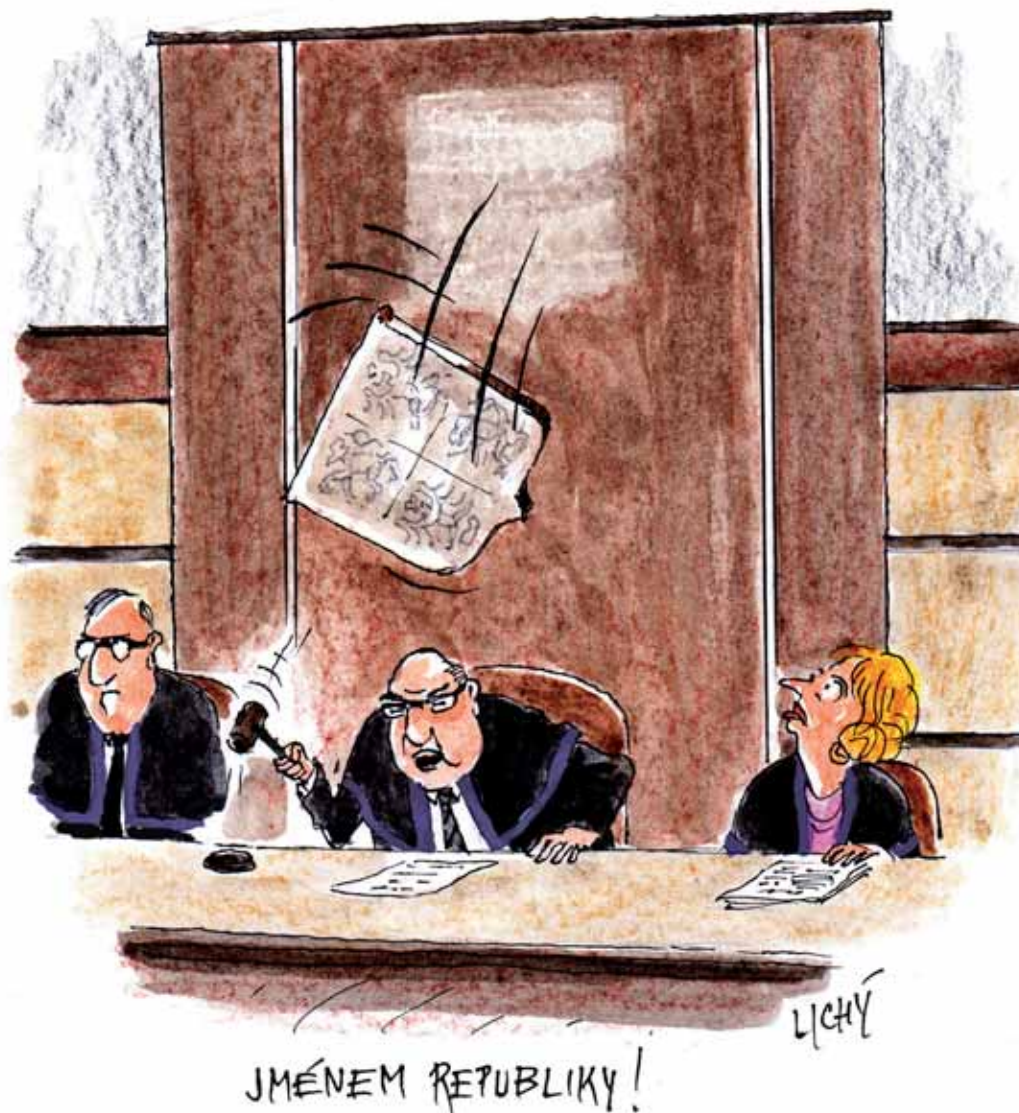
A nemohu si nedovolit poznámku, že prvním německým vysokým politikem, který zbytky Oradouru sur Glane po válce v roce 2015 navštívil, byl až současný německý prezident Gauk.

Chci ještě popsat činnost a osudy dvou německých představitelů okupačních sil ve Francii. První byl Otto Abetz. Před válkou novinář žijící v Paříži, oženil se s Francouzskou. V roce 1939 byl předsedou francouzské vlády Daladierem, známým „mnichováním“, vyhoštěn. V roce 1940 se vrátil jako německý velvyslanec pověřený Hitlerem kolaborací s Francouzi. V roce 1949 byl postaven před Vojenský soud v Paříži, aby se hájil ze své činnosti po dobu německé okupace. První jeho obhajobou byla námitka, že nemohl být velvyslancem a neměl žádnou moc, neboť válečný stav mezi celou Francií a Německem stále trval. Velmi mu přitěžovalo, že spolupůsobil při deportaci francouzských Židů na „východ“ a že se podílel na vývozu některých uměleckých předmětů do Říše. Polehčující okolností bylo, že zabránil popravě 120 členů francouzské teritoriální gardy, která střílela po německých parašutistech na počátku francouzsko-německé války. Rozsudek francouzského Vojenského soudu se vypořádal se 64 body obžaloby a Abetze odsoudil na 20 let nucených prací po příznání dalších polehčujících okolností. Po několika letech byl amnestován (byl to vliv vzniklé studené války?) a propuštěn. Zemřel v Německu v roce 1958 při autonehodě.

Druhou historickou osobností je Dietrich von Choltitz, generál a velitel německé posádky v Paříži. V Paříži vypuklo v den výročí dobytí Bastily 14. 7. 1944 povstání proti německé okupační moci. Generál obdržel 23. 8. 1944 telegram od německého vrchního velitelství branné moci, jmenovitě od Hitlera, v němž je zdůrazněna obrana Paříže, nutná pro udržení celé přímořské fronty. V telegramu se konstatovalo, že „ztráta Paříže v dějinách vždy vedla ke ztrátě celé Francie“. Generál dostal rozkaz přímo od Hitlera, že je nutné bojovat všemi prostředky, že musí zničit celé bloky domů a veřejně popravovat vůdce povstání. To potom vedlo ke stále Hitlerově otázce z jeho pevnosti v Rastenburgu: „Hoří už Paříž?“ Nehořela, generál von Choltitz se vzdal osobně francouzskému veliteli generálu Philipu Leclercovi v přepychové jídelně policejní prefektury proti Sainte Chapelle. Německá posádka v Paříži přestala bojovat. Kdyby byl von Choltitz Němci dopaden, byl by jistě odsouzen německým vojenským soudem a popraven. O trestní řízení proti němu požádal 28. 8. 1944 prezidenta německého Vojenského soudu maršál Model (před koncem války spáchal sebevraždu), tehdejší vrchní velitel německých sil.

Už bývalý generál von Choltitz byl po zajetí ve Francii po více než čtyřech letech propuštěn. Do své smrti dne 5. 11. 1966 žil skromně ve své vilce v Baden Badenu. Po jeho smrti francouzský tisk o něm psal obšírné a kladné nekrology.

✿ JUDr. VÁCLAV KRÁL, advokát v Praze, bývalý dlouholetý vedoucí Odboru mezinárodních vztahů ČAK, který 29. 11. 2019 oslavil již 93. narozeniny.

Kresba pro Bulletin advokacie LUBOMÍR LICHÝ

Víte, že ...

- na budově Justičního paláce v Kodani se nachází nápis: *Med Lov skal man Land bygge?* V českém překladu zní: *Země má být postavena na zákonu*. Jedná se o zásadu, formulovanou v preambuli Jutského zákoníku (*Jyske Lov*) z roku 1241. V Justičním paláci sídlí mimo jiné i Městský soud v Kodani, který má pouhých 41 soudců a 25 asistentů soudců. Při hlavním líčení nemají ani soudci, ani státní zástupce a obhájce taláry, obhájci a státní zástupci přitom sedí na opačných stranách, než jak jsme zvyklí u českých soudů. Budova byla postavena v letech 1805-1816 podle návrhu dánského architekta Christiana Frederika Hansena (1756-1845).
- dne 1. srpna 1933 byl v Nice zatčen advokát podezřelý ze zpronevěry? Následujícího dne přinesly Národní listy zprávu, že se jednalo o André Casigliu, právního zástupce belgického básníka a nositele Nobelovy ceny za literaturu za rok 1911 Maurice Maeterlincka (1862-1949). Casiglia měl zpronevěřit „obnos 2.3 milionů franků, které Maeterlinck odevzdal na koupi jednoho domu“. Maurice Maeterlinck přitom sám vystudoval práva a krátce byl advokátem. André Casig-

lia byl v okamžiku svého zatčení advokátem v Contes na Riviéře a členem generální rady departementu francouzských přímořských Alp. Stejnou zprávu přinesl o den později i českobudějovický Hlas lidu. O tom, jak věc dopadla, však ani jedny citované noviny více neinformovaly.

- tematice advokacie se hned třikrát v prosinci roku 1900 věnovaly Ženské listy? Pod titulem *Doktorky práv* informovaly o tom, že v roce 1900 nabyly v Belgii „Pavla Gilainová, jež konala studia v Bruselu, a slečna Delchefová, která studovala v Lutychu“, doktorského titulu, přesto však „ještě ani v této zemi nesmějí juristky vykonávati ani soudní ani advokátní nebo notářské prakse“. V dalším sloupku byla naopak uvedena zpráva *Rodina, jež se skládá z právníků*. Tu tvořila vdova po advokátovi Pierová z Milwaukee, jež „ovdověšší, věnovala se studiu práv a stala se advokátkou; jejího příkladu nasledovaly také tři její dcery“, které pak měly s matkou společnou advokátní kancelář. Vzpomenuto bylo konečně vdovy po jičínském advokátovi Rosiny Heindlové, která zemřela 20. října 1900 ve věku 88 let.

❖ JUDr. PhDr. STANISLAV BALÍK, Ph.D.

Obsah ročníku 2019

název ..... č./str. BA

Úvodník

Vladimír Jirousek: 2018/2019	1-2/3
Petr Poledník: Jaká je advokacie a jaký je advokát?	3/3
František Smejkal: Konec dobrých časů	4/3
Michal Žížlavský: Paretova mapa insolvenční	5/3
Martin Maisner: Jaké zájmy hájí ČAK?	6/3
Monika Novotná: Čeká nás horké léto?	7-8/3
Lenka Vidovičová: Léto bylo pochváleno	9/3
Vladimír Jirousek: Poděkování 2019	10/3
Petr Toman: Šest týdnů, které změnily (nejen) advokacii	11/3
Radim Miketa: Advokacie žije?	12/3

Aktuality

Regulace odměn advokátů podruhé Michal Žížlavský	1-2/4
Do Právnícké síně slávy za rok 2018 vstoupil Petr Pithart Ivana Cihlářová, Dagmar Koutská	1-2/6
Cena Václava Mandáka putuje do rukou profesora Jelínka Hana Rýdlová	1-2/8
Představitelé ČAK a NSZ podepsali Memorandum o součinnosti Tomáš Sokol	1-2/9
Memorandum o součinnosti	1-2/11
Stručné zprávy z představenstva Petr Toman	3/4
Advokátní deník – váš nový každodenní zpravodaj v PC i telefonu Dagmar Koutská	3/5
Aktuálně v právu Hana Rýdlová	3/6, 4/8, 5/11, 6/11, 7-8/9, 9/13, 10/13, 12/15
Velká „oddlužovací“ novela Michal Žížlavský	4/4
ČAK slavnostně spustila své nové médium – Advokátní deník Dagmar Koutská	4/6
Ztratili se důvěra v advokátní mlčenlivost, už se nikdy nevrátí! Hana Rýdlová, Hana Kejhová	5/5
Výkladové stanovisko České advokátní komory k poskytování právních služeb online	5/7
ČAK nechce omezovat online služby advokátů víc, než je nutné. Rozhovor s členem představenstva ČAK Martinem Maisnerem Dagmar Koutská	5/10
Vyhlášen 15. ročník celostátní soutěže Právník roku 2019	5/13, 6/10, 7-8/8, 9/12, 10/12
Informace představenstva ČAK k trestnému činu maření spravedlnosti podle § 347a trestního zákoníku	6/4
Pozor, blíží se změna advokátních zkoušek Red.	6/8
ČAK připomínkuje návrh na „rozvod u notářů“	6/8
Advokáti proti totalitě Red.	7-8/4, 9/10, 10/4
Čeští advokáti vybojovali osm medailí na mezinárodních sportovních hrách v Paříži Eva Indruchová, Dagmar Koutská	7-8/6
Nové vedení představenstva ČAK Red.	9/5
Exkluzivní rozhovor se slovenskou prezidentkou Zuzanou Čaputovou pro Bulletin slovenskej advokacie a český Bulletin advokacie Nada Ondrišová, Iva Chaloupková	9/6
Představenstvo: na písemný test advokátních zkoušek je možné se hlásit s předstihem Johan Justoň	10/6
Sdělení ČAK o povinných platbách a pojistném	10/7, 11/23, 12/9
Informace představenstva ČAK k § 7b trestního řádu	11/4
Doplňující informace představenstva ČAK k trestnému činu maření spravedlnosti podle § 347a trestního zákoníku	11/7
Projekt Advokáti proti totalitě připomíná minulost a varuje do budoucnosti Hana Rýdlová, Ivana Cihlářová	11/8
Galavečer Právnicka roku 2019 v Brně – pozor, letos se změnami! icha	11/16
Důležité upozornění k žádostem o snížení povinných příspěvků advokátů Lenka Vidovičová, Jaroslava Macková	12/4
Podpořte nás i vy a přidejte se k nám!	12/4
Galavečer Právnicka roku 2019 icha	12/6
Upozornění	12/16

Články

Jan Balarin: Míra důkazu a důkazní břemeno v kontextu hodnocení důkazů v soudní praxi	1-2/25
Vladimír Balaš: Jsou dvoustranné dohody o ochraně investic uzavřené mezi členskými státy stále platné, nebo došlo po přijetí rozhodnutí Soudního dvora EU k nějaké radikální změně?	4/27
Eva Barešová: Komu patří prostor nad pozemkem a pod ním	6/34
Václav Bednář: K dědické nezpůsobilosti a jejímu posuzování	12/24
Reinhard Bork: Platby zajištěným věřitelům v německém insolvenčním odpůřcím právu	6/37
Eduard Bruna: Problematické aspekty úplatkářských trestných činů (3. část) – některé specifické nástroje k jejich odhalování	3/24
Michal Brychta: Oprava DPH za dlužníkem v úpadku optikou věřitele – nová pravidla hry	5/46
Klára Cetlová: Vybrané problematiky v oblasti insolvenční z hlediska dohledu Ministerstva spravedlnosti	5/21
Ladislav Derka: Popírání pohledávek ze směnek v insolvenčním řízení a břemeno tvrzení a důkazní v incidenčních sporech	5/55
Luboš Dörfl: Bude se konat další pochod dlužníků na soudy?	5/15
Lukáš Duffek: Trestání advokátů podle věcného záměru civilního řádu soudního	1-2/53
Ingrid Galovcová, Jana Tlapák Navrátilová: Uchovávání dat uložených v počítačovém systému – poskytování součinnosti, nebo nahrazování činnosti orgánů činných v trestním řízení?	11/36

Peter Gottwald: Dovolání podle německého práva. Spolkový soudní dvůr mezi zajišťováním právní jistoty a individuální spravedlností	1-2/45
Jiří Grygar: Problematická ustanovení oddlužovací novely	5/19
Jiří Grygar: Chráněné obydlí a jeho (ústavněprávní) limity	9/32
Tomáš Grygar: Zproštění odpovědnosti právnické osoby za přestupek	11/53
Martin Hobza: ICO a tokeny optikou práva kapitálového trhu: mohou být tokeny investičními cennými papíry?	3/41
Jaroslav Holý, Daniela Šustrová: Geometrický plán jako neoddělitelná součást listiny a katastr nemovitosti	1-2/18
Daniel Hřčka: Soumrak (nejen) investiční arbitráže? – Rozhodnutí SD EU C-284/16 a jeho důsledky	7-8/42
Jan Hrnčář: „Chodníkové škody“ aneb jsou chodci cupitající ovce?	9/41
Eliška Klimentová: Vzdání se zákonného předkupního práva spoluvlastníků k nemovité věci a jiné způsoby, jak se s ním vypořádat	7-8/38
Jan Kocina, Jakub Vepřek: Znalecký posudek předložený stranou v trestním řízení	4/15
Jana Komendová: Povinnost zaměstnavatele dát zaměstnanci při zdravotní nezpůsobilosti k výkonu práce výpověď a právní následky jejího porušení	7-8/60
Pavel Kotrady, Petr Štátný: Praktické otázky místní příslušnosti soudu a jejího přenášení v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé	10/32
Rostislav Kruh: Společné jmění manželů v oddlužení	5/26
Lukáš Krístek: Vliv typu soudního řízení na oceňování znalcem	1-2/38
Radim Kríž: Několik poznámek k formě a omezené převoditelnosti zaknihovaných akcií	6/26
Martin Maisner, Vladimír Smejkal, Miroslav Uříčář: Je používání dynamického biometrického podpisu v rozporu s GDPR?	9/20
Daniel Mališ: Co patří do tzv. dalších nemajetkových újem při ublížení na zdraví?	3/19
Daniel Mališ: Polemika s pohledem Nejvyššího soudu na tzv. další nemajetkové újmy při ublížení na zdraví	7-8/30
Daniel Mališ: Jak finančně kompenzovat tzv. další nemajetkové újmy při ublížení na zdraví	9/35
Marcela Marešová: Důvody popření pravosti nebo výše vykonatelné pohledávky přiznané pravomocným rozhodčím nálezem	5/57
Jolana Maršíková: Odměna sepisovatele návrhu na povolení oddlužení	5/24
Pavel Martinič: Aktuální otázky AML regulace	11/50
Jan Mašek: Povolení oddlužení	5/28
Pavel Mates, František Půry: Zákaz nucení k sebeobviňování	3/7
Pavel Mates: V labyrintech úpravy nahlížení do spisu podle správního řádu	11/45
Filip Melzer, Petr Tégl: Metro jako věc v právním smyslu	7-8/19
Jiří Mulák: Zásada kontradiktornosti v trestním řízení – evropské souvislosti a česká reflexe	3/33
Helena Mýšková: Rozhodování soudů o nemajetkové újmě způsobené šikanózním insolvenčním návrhem	5/42
Lenka Náhlavská: Význam etického kodexu pro trestněprávní compliance	12/34
Robert Němec: Potenciální konflikt mezi oprávněnými zájmy klientů a zájmy advokáta u hromadných žalob	7-8/13
David Novák: Odraz příčinné souvislosti dle Principů evropského deliktivního práva v české právní úpravě	10/41
Dominika Novotná: Zdanění církevních restitucí ve světle zásady <i>pacta sunt servanda</i>	12/26
Dana Ondřejová: Přiměřené zadostiučinění v nekalé soutěži II. <i>Peněžitá podoba přiměřeného zadostiučinění</i>	1-2/13
Dana Ondřejová: Co přinese chystaná novela směrnice o nekalých obchodních praktikách?	10/25
Dana Ondřejová, Tomáš Zvoníček: Provozování taxislužby prostřednictvím alternativních dopravců jako nekalosoutěžní jednání?	12/17
Jan Provaník: Trestněprávní meze lži při obhajobě v trestním řízení	3/28
Jan Provaník: (Ne)vinné lži na lavici obžalovaných aneb trestné činy, jichž se může dopustit obviněný lhaním	6/15
Zdeněk Pulkrábek: Zásada úspěchu – „novinky“ v rozhodování o nákladech řízení	1-2/34
Zdeněk Pulkrábek: Obsah odpůrčího nároku podle občanského zákoníku	4/41
František Půry, Pavel Mates: Zákaz nucení k sebeobviňování	3/7
František Půry: Některé souvislosti trestního a insolvenčního práva v aktuální rozhodovací činnosti Nejvyššího soudu	5/48
František Půry, Martin Richter: Trestněprávní pojetí škody na veřejném majetku při jeho správě	10/17
Martin Richter, František Půry: Trestněprávní pojetí škody na veřejném majetku při jeho správě	10/17
Petr Růžička: Jak aplikovat ustanovení o. z. o společných částech domu	12/31
Oldřich Řeháček: Splnění oddlužení	5/30
Adam Sigmund: Specifika oceňování podniku v insolvenční	5/40
Jakub Sívák: Zákonné bezprávi a nadzákonné právo v 21. století	6/43
Vladimír Smejkal, Martin Maisner, Miroslav Uříčář: Je používání dynamického biometrického podpisu v rozporu s GDPR?	9/20
Tomáš Sokol: Povinnost dle § 7b trestního řádu z pohledu advokáta	9/15
Andreas Spickhoff: Poučovací povinnost soudu v hodnotovém systému německého civilního procesního práva	3/14
Petr Sprinz: Insolvenční EKG a jiné záhady statistických dat	3/38
Zdeněk Strnad: Bariéry vstupu do oddlužení po 1. 6. 2019	5/17
Karel Šimka: Paralelní vesmíry, aneb správní soudnictví v dotyku s insolvenční	5/52
Michala Špačková: Akcionářské dohody o výkonu hlasovacího práva a limity jejich sjednávání	7-8/47
Petr Štátný, Pavel Kotrady: Praktické otázky místní příslušnosti soudu a jejího přenášení v řízení ve věcech péče soudu o nezletilé	10/32
Ivana Štenglová: Střet zájmů člena statutárního orgánu kapitálové obchodní korporace ve vazbě na principy corporate governance	11/29
Daniela Šustrová, Jaroslav Holý: Geometrický plán jako neoddělitelná součást listiny a katastr nemovitosti	1-2/18
Kateřina Šveřepová: Fenomén hromadné žaloby jako projev proměny vnímání role práva v moderní společnosti	4/18
Petr Tégl, Filip Melzer: Metro jako věc v právním smyslu	7-8/19
Alena Tibítanzlová: Podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání v novém trestním řádu – recentní úvahy zákonodárce a návrhy <i>de lege ferenda</i> , 1. část	7-8/53
Alena Tibítanzlová: Podmíněné zastavení trestního stíhání a narovnání v novém trestním řádu – recentní úvahy zákonodárce a návrhy <i>de lege ferenda</i> , 2. část	9/47
Luboš Tichý: Deliktivněprávní ochrana pohledávky (na okraj žaloby na náhradu škody – konkurenční prostředek právní ochrany znevýhodněného věřitele)	4/34
Jana Tlapák Navrátilová, Ingrid Galovcová: Uchovávání dat uložených v počítačovém systému – poskytování součinnosti, nebo nahrazování činnosti orgánů činných v trestním řízení?	11/36
Vojtěch Trapl: Vázanost stran rozhodčí smlouvou v případě postoupení pohledávky	1-2/22
Lukáš Trojan: Přesahy insolvenčního řízení do trestního práva v judikatuře Nejvyššího soudu	5/50
Tomáš Troup: Obranné námítky odpůrce v insolvenčním odpůrčím sporu	4/45
Miroslav Uříčář, Vladimír Smejkal, Martin Maisner: Je používání dynamického biometrického podpisu v rozporu s GDPR?	9/20
Pavel Vantuch: Může policejní orgán odepřít obhajobě nahlédnutí do části spisu?	4/9
Pavel Vantuch: Možnost obviněného vzdát se obhájce a důsledky pro obhajobu	11/40
Jakub Vepřek, Jan Kocina: Znalecký posudek předložený stranou v trestním řízení	4/15

Petr Veselý: Insolvence ve stavebnictví	5/44
Lenka Vidovičová: Podřízené pohledávky nově při řešení úpadku oddlužením	5/33
Barbora Vlachová: Aktuální otázky vyvlastnění v režimu zákona o urychlení výstavby	6/21
Tomáš Zadrazil: Zvláštní způsob doručování v insolvenčním řízení po účinnosti tzv. oddlužovací novely	5/35
Tomáš Zvoniček, Dana Ondřejová: Provozování taxislužby prostřednictvím alternativních dopravců jako nekalosoutěžní jednání?	12/17
Michal Žilavský: Akvizice oddluženého podniku T. O. P.	5/37

Z judikatury

NS: K principům rozhodování soudu o zrušení či omezení služebnosti z hlediska náhrady za její zrušení nebo omezení.....	1-2/55
NS: K povolení nezbytné cesty, hospodaří-li na pozemku nikoliv vlastník, ale třetí osoba.....	3/47
NS: K vypořádání SJM k domu stojícímu na pozemku jednoho z manželů.....	4/52
NS: Poškození věci ze svévolje nebo škodolibosti.....	6/48
NS: Občanskoprávní povaha manipulační plochy.....	7-8/65
NS: K předkupnímu právu k pozemku nebo stavbě podle přechodných ustanovení občanského zákoníku.....	9/55
NS: K použitelnosti judikatury o náhradě nákladů řízení v řízeních o vypořádání společného jmění manželů podle o. z.....	10/46
NS: K použitelnosti judikatury o disparitě podílů v řízení o vypořádání SJM podle o. z.....	11/57
NS: K nabytí zástavního práva od neoprávněného.....	12/42
ÚS: K nesprávnému hodnocení podmínek pro nařízení předběžného opatření (společnost Uber B. V.).....	1-2/59
ÚS: K porušení práva právnické osoby zvolit si svého obhájce v trestním řízení.....	3/49
ÚS: Nárok advokáta na mimosmluvní odměnu podle advokátního tarifu a korektivů dobrých mravů.....	4/56
ÚS: Ke stanovení výše nákladů řízení a ke zrušené přísudkové vyhlášce.....	6/51
ÚS: K přiznání nároku na bezplatnou obhajobu.....	7-8/69
ÚS: K odměně ustanoveného advokáta za zastupování vůči státu.....	9/58
ÚS: Vybírání soudního poplatku za odvolání ve věci náhrady škody způsobené státem.....	10/51
ÚS: K odměně advokáta za výkon funkce opatrovníka ustanoveného osobě neznámého pobytu.....	11/62
ÚS: K nakládání s listinami zajištěnými v rámci prohlídky advokátní kanceláře.....	12/48
NSS: Zastavení soudního řízení správního pro nezaplacení soudního poplatku a ujednání o odměně advokáta.....	1-2/61
NSS: Žaloba proti opakovanému odmítnutí poskytnout informace.....	3/51
NSS: Podpis jako podstatná náležitost podání ve správním řízení a opakovaná podání jako zneužití procesního práva.....	4/60
NSS: Jednání advokáta snižující důstojnost advokátního stavu.....	6/54
NSS: Doložení oprávnění zastupovat zmocnitele při podání správní žaloby zmocněncem jménem zmocnitele.....	7-8/71
NSS: Vstup oprávněné úřední osoby na cizí pozemek nebo do cizí stavby podle stavebního zákona.....	10/53
NSS: Poskytování právních služeb advokátním koncipientem.....	11/67
NSS: Některé právní aspekty poskytování homeopatie.....	12/52
SD EU: K sociálnímu zabezpečení migrujících pracovníků.....	4/65
SD EU: Postavení řeholníka a výkon povolání advokáta není v rozporu s právem EU.....	6/58
SD EU: Kdy je provozovatel internetových stránek považován za správce ve vztahu ke sběru osobních údajů.....	9/63
SD EU: K otázce nezávislého právního zastoupení.....	10/58
SD EU: K nařízení povinnosti smazat urážlivé příspěvky napříč sítí.....	11/70
SD EU: Posudek SD EU o (podmíněné) slučitelnosti mechanismu řešení investičních sporů dle dohody CETA a pojištěných autonomie unijního práva.....	12/58
ESLP: K prohlídkám a zabavování dokumentů v advokátních kancelářích.....	1-2/65
ESLP: Aplikace práva šaría v dědickém sporu proti vůli zůstavitele je porušením Úmluvy.....	3/55
ESLP: K právu na svobodu pokojného shromažďování.....	6/59
ESLP: K nezávislosti a nestrannosti Rozhodčího soudu pro sport (<i>Court of Arbitration for Sport</i>).....	7-8/75
ESLP: K právu na obhajobu.....	9/64
ESLP: Omezení práva na přístup k obhájci během policejního výslechu není porušením práva na spravedlivý proces.....	10/59
ESLP: K odnětí rodičovské zodpovědnosti a zájmům dítěte při osvojení.....	11/71
ESLP: K odposlechům mobilní telefonické komunikace.....	12/60
Glosa: K rozsudku NS ve věci aktivní věcné legitimace k podání návrhu na soudní omezení či zrušení služebnosti.....	1-2/66
Glosa: K rozsudku NS ve věci práva nájemce na slevu z nájemného při spoluúčasti nájemce na vzniku vady předmětu nájmu.....	3/56
Glosa: Když vašeho advokáta nemá soudce rád aneb uložení separace nákladů zástupci účastníka z důvodu zmaření prvního jednání ve věci vznesením námítky podjatosti soudce.....	3/59
Glosa: K rozsudku NS ve věci odpovědnosti advokáta za nesprávný právní názor.....	7-8/77
Glosa: K rozsudku NS ve věci výpovědi nájmu bytu pro neplacení symbolického nájemného.....	9/67
Glosa: K rozsudku NS ve věci omluvitelnosti omylu při uzavírání smlouvy.....	10/60
Glosa: K rozsudku NS ve věci smluvní odpovědnosti poskytovatele zdravotní péče a konkurenci smluvních a deliktních nároků.....	12/63
MS v Praze: Nutnost souhlasu klienta s úkonem disponujícím řízením, učiněným jeho advokátem.....	9/61

Z odborné literatury

Jan Dědič, Jana Guričová, Josef Kříž, Jan Lasák, Jakub Porod: Zákon o státním podniku. Komentář (Kateřina Eichlerová).....	1-2/69
Ivo Telec: Právo přírodního léčitelství (Pavel Mates).....	1-2/71
Markéta Selucká, Svatava Veverková a kol.: Obchodní podmínky ve vztazích B2C (Karel Marek).....	1-2/72
Markéta Selucká, Eva Dobrovolná, Vlastimil Vitoul, Silvie Štěpánová: Vlastnictví bytu (Jana Mlýnková).....	1-2/73
Bulletin slovenskej advokácie přináší	1-2/74, 3/66
Daniela Šustrová, Petr Borovička, Jaroslav Holý: Katastrální zákon. Praktický komentář (František Korbel).....	3/61
Lenka Trešlová, Ivo Škrobák: Zákon o výkonu zajištění majetku a věci v trestním řízení. Praktický komentář (Miroslav Růžička).....	3/61
Tomáš Horáček, Martin Svatoš, Miloš Olik: Zákon o mediaci. Komentář (Dušan Sedláček).....	3/62
Ondřej Frínta: Smlouva o přepravě osoby v novém soukromém právu (Karel Beran).....	3/64
Jaromír Jirsa, Libor Vávra, Petr Meduna, Kryštof Janek, Karel Havlíček: Klíč k soudní síni (Stanislav Balík).....	3/65
Milan Kindl, Aleš Rozehnal (eds.), Zdeněk Ertl, Nikola Formanová, Michaela Kindlová, Tomáš Kindl, Alexander Šima: Občanský zákoník. Praktický komentář (Alexander J. Bělohávek).....	4/67
Radek Piša: Soudcokráté, zachránci a byrokrati (Pavel Mates).....	4/68

Daniela Kovářová, Tomáš Sokol: Etický kodex advokáta. Komentář (Stanislav Balík)	5/59
Vojtěch Šimíček: Ústavní stížnost (Pavel Molek)	5/59
Martin Kopecký: Správní právo. Obecná část (Jana Balounová)	5/60
Klára Hurychová, Michal Sýkora: Compliance programy (nejen) v České republice (Michal Antoš)	5/61
Martin Šolc: Právo, etika a kmenové buňky (Petr Šustek)	5/63
Anna Chamráthová, Lukáš Hlouch, Alena Kliková, Tomáš Svoboda: Zákon o veřejném ochránci práv. Komentář (Faisal Husseini)	6/62
Jaroslav Kobík, Alena Kohoutková: Oblíbené omly daňových subjektů a správců daně a jejich možná řešení – po třetí (Vladimír Balcar)	6/62
Radim Chalupa: Řízení o zaplacení směnečného nároku (specifika a problémové aspekty) (Robert Peša)	6/63
Z. Dufek, J. Korytářová, T. Apeltauer, V. Hromádka, P. Fiala, R. Drochytka, J. Bydžovský, J. Vaněrek, P. Aigel, M. Výskala, M. Nový:	
Veřejné stavební investice (Milan Šebesta)	6/64
Jaromír Jirsa a kolektiv: Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. a II. (Miroslav Sedláček)	7-8/79
Jan Šafránek, Lola Laštovičková, Tomáš Podškubka, Lukáš Pěsna, Jiří Hlaváč: Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev.	
Praktický komentář (Jarmila Pokorná)	7-8/80
Rudolf Leška, Eva Ondřejová: Základy marketingového práva a práva duševního vlastnictví/Fundamentals of Marketing Law and Intellectual Property Law (Karel Marek)	7-8/81
Ivana Štenglová: Smlouva o dílo (Tereza Mališová)	7-8/82
Michal Petr: Vztah českého a unijního soutěžního práva (Vladislav Bernard)	7-8/83
Ulrich Magnus, Peter Mankowski (eds.): Brussels Ibis Regulation. Commentary (Luboš Tichý)	7-8/84
Jozef Vozár: Augustín Ráth – prvý slovenský rektor Univerzity Komenského (Stanislav Balík)	7-8/86
Jaromír Jirsa a kolektiv: Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III. Zákon o zvláštních řízeních soudních	
(Miroslav Sedláček)	9/70
Pavel Kučera: Opomenutí v trestním právu (Miroslav Růžička)	9/71
Petr Dobiáš, Michal Malacka: Obchodní podmínky v mezinárodním obchodním styku (Radovan Malachta)	9/71
Libor Němec, Jana Zahráneková: Finanční crowdfunding (Andrej Lobotka)	9/72
Ladislav Čendula: Mojich šest' deťročí v banskobystrickej advokácii (Stanislav Balík)	9/73
Petr Průcha: Správní řád s poznámkami a literaturou (Pavel Mates)	10/63
Jiří Jelínek: Trestní odpovědnost právnických osob v České republice. Problémy a perspektivy (Eduard Bruna)	10/63
Lucie Novotná Krtoušová: Odpovědnost členů statutárních orgánů právnických osob (Karel Beran)	10/65
Jitka Jelínková, Miloš Tuháček: Zákon o právu na informace o životním prostředí. Praktický komentář (Martina Weissová)	10/66
Petr Toman, Ondřej Šebesta a kolektiv: Advokáti proti totalitě (Pavel Žáček)	11/73
Jaromír Jirsa a kolektiv: Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha IV. § 201–250l občanského soudního řádu a Kniha V. § 251–376 občanského soudního řádu (Miroslav Sedláček)	12/67
Ondřej Závodský, Martin Svoboda: Zákon o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích. Komentář (Martin Štika)	12/68
Alena Tibitanzlová: Odklony v trestním řízení (Martin Adamec)	12/69
Martin Šešina, Ladislav Muzikář, Petr Dobiáš: Dědické právo: kompletní pohled na dědění z hlediska hmotněprávního, procesního a mezinárodního (Ljubomír Drápal)	12/70
Magdalena Pfeifer, Monika Pauknerová, Květoslav Růžička a kol.: Mezinárodní obchodní právo (Alexander Bělohávek)	12/70
Pavel Mates (ed.) et al.: Ochrana osobnosti, soukromí a osobních údajů (Petr Čechák)	12/71

Z české advokacie

Substituce v řízeních jinak a snad i lépe Tomáš Sokol	1-2/75
Z kárné praxe Jan Syka	1-2/76, 3/68, 5/68, 6/65, 7-8/88, 9/74, 10/69, 11/75, 12/74
Rok 2018: ve znamení ataků proti advokátní mlčenlivosti Lukáš Trojan	1-2/78
Výhodné podmínky pojištění pro advokáty při výkonu advokátní praxe i v oblasti soukromé Tereza Poláková	1-2/79
Přůběh a výsledky advokátních zkoušek, uznávacích zkoušek a zkoušek způsobilosti v roce 2018	1-2/80
Advokátovy frustrace a jiná břemena Daniela Kovářová	3/67
Odešli do nebeské síně	3/69, 6/66, 9/77, 12/75
Kárná rozhodnutí ČAK v letech 2016-2018 Jan Syka	4/69
Specializované pojistné produkty pro advokáty: D&O pojištění, kybernetická rizika, odpovědnost DPO Tereza Poláková	4/78
Ohrožení důvěrnosti komunikace obviněného a jeho obhájce Zdeněk Koudelka	5/65
Evoluce rodinného práva Daniela Kovářová	5/69
Je do zahraničí třeba sjednávat cestovní pojištění? Tereza Poláková	5/70
Říct, či neříct – to je, oč tu běží Daniela Kovářová	5/71
1. mezinárodní advokátní sportovní hry – zájemci, hlase se!	5/71
Proč by Unie obhájců měla zajímat i specialisty na obchodní právo Václav Vlk	6/67
Vývoj na trhu s pojištěním motorových vozidel a výhodné řešení pro advokáty Tereza Poláková	6/68
Výživné má platit rodič, ne stát Daniela Kovářová	7-8/87
Smí advokát mluvit s dítětem? Daniela Kovářová	10/67
Profesní pojištění advokátů dle rámcové smlouvy (hromadné pojištění) a navazující připojištění pro rok 2020 Tereza Poláková	10/68
Unie obhájců k třiceti letům svobodné obhajoby Lukáš Trojan	11/74
Stanovisko VOPOZA Marek Nespala	12/73
Unie rodinných advokátů	12/75

Z Evropy a ze světa

Zástupci ČAK v mezinárodních organizacích informují	1-2/82
Konference o efektivnosti justičních systémů ve Vídni Lenka Vojtřová	1-2/89
Stálé zastoupení ČAK v Bruselu informuje	3/70, 5/72, 7-8/89, 10/72, 12/77
Delegace české advokacie v Ománu icha	5/73
Evropský den advokátů 2019 Lenka Vojtřová	10/71
ČAK navázala úspěšnou spolupráci s Kalifornskou advokátní asociací Eva Indruchová	12/76

Měli byste vědět

Přednášky a semináře pro advokáty a advokátní koncipienty ve vzdělávacích a školicích střediscích ČAK	1-2/90, 3/71, 4/80, 5/78, 6/74, 7-8/93, 9/78, 10/73, 11/78, 12/78
Pozvánka na seminář o insolvenčním právu	1-2/92, 3/74, 12/79
Pozvánka na 2. ročník Olomouckého diskusního fóra	1-2/93
Pozvánka na seminář „Advokátní mlčenlivost a daňové povinnosti“	1-2/93
Odklony v trestním řízení a dohoda o vině a trestu Ivana Cihlářová	1-2/94
Pozvánka na Insolvenční kongres v Praze	1-2/95
Pozvánka na Olomoucké právní dny 2019	3/72
Pozvánka na Insolvenční kongres 2019 v Praze	3/73
Pozvánka na akce Pražského sdružení Jednoty českých právníků	3/74
Pozvánka na XII. ročník mezinárodního šachového turnaje „ADVOKÁT CHESS OPEN BRATISLAVA 2019“	3/74
Pozvánka na kongres Právní prostor 2019	3/75
Pozvánka na Prezidentský pohár v tenise	3/75
Mediátor roku 2019 Hana Rýdlová	4/79
Pozvánka na odbornou konferenci Soukromé právo 2019 v Brně	4/81
Pozvánka na 30. ročník tradičního běžeckého závodu „O parohy arcivévodý Ferdinanda“	4/81
Pozvánka na XXVII. Karlovarské právní dny	4/82, 5/80
Insolvenční kongres 2019 poukázal na klady i záporné odlišovací novely Ivana Cihlářová, Hana Kejhová	5/75
Pozvánka na tři semináře o insolvenčním právu	5/79
Rezervujte si termín na říjnový kongres o insolvenční	5/82, 6/75, 7-8/98
Pozvánka na Hradecké debly	5/82
Konference „Soukromé právo 2019“ v Brně se zaměřila na insolvenční Hana Rýdlová	6/69
70. výročí institucionalizovaného rozhodčího soudnictví v České republice Marie Karfiková	6/72
Pozvánka na 94. mezinárodní autorskoprávní kongres v Praze	6/75, 7-8/99
Pozvánka na exkluzivní mezinárodní konferenci v Praze	6/76, 7-8/98
Pozvánka na 22. sportovní hry české advokacie v Nymburce	6/76, 7-8/98
Karlovarské právní dny po dvacáté sedmé Michal Vávra	7-8/90
Pozvánka na konferenci „Soukromé právo 2019“ v Ostravě	7-8/95
Vyšlo druhé číslo elektronického Věstníku	7-8/95
Pozvání na semináře a přednášky Jednoty českých právníků ve II. pololetí 2019	7-8/96
Pozvánka na Prague EU Law Days	7-8/97
Pozvánka na konferenci o internetovém právu	7-8/97
Pozvánka na 22. ročník golfového turnaje české advokacie	7-8/99
Pozvánka na Česko-slovensko-německé advokátní fórum v Bayreuthu	9/80
Pozvánka na tradiční seminář o americkém právu v Telči	9/80
Pozvánka na konferenci „Nové manažerské strategie řešení insolvenční“	9/81
Pozvánka na konferenci „Soukromé právo 2019“ v Praze	9/82, 10/75
Bílý kruh bezpečí rozšiřuje tým a hledá nové dobrovolníky	9/82
Nový model řízení ve věcech péče soudu o nezletilé u Okresního soudu Brno-venkov Ivana Losová	10/75
Pozvánka na seminář o insolvenčním právu v Praze	11/80
Pozvánka na běžecký závod Krakonošův pohár 2020	11/80
Pražské finále osmého ročníku konferencí Soukromé právo Hana Rýdlová	12/80

Z právnické společnosti

Slavnostní galavečer Právnicka roku 2018: robot v přímém přenosu Ivana Cihlářová, Iva Chaloupková, Dagmar Koutská	1-2/96
Randovy medaile Red	1-2/101
Za prof. JUDr. Jiřím Švestkou, DrSc. Jan Dvořák	4/84
Slavnostní předání Randových medailí za rok 2019 Ivana Cihlářová	11/81
Právnická firma roku 2019 přinesla změny v některých tradičních kategoriích Red	11/82

Nakonec

Z čítanky o právu Petr Hajn	1-2/102, 3/76, 5/83
Kresba Lubomíra Lichého	1-2/103, 3/77, 4/85, 5/84, 6/77, 7-8/101, 9/84, 10/77, 11/85, 12/85
Víte, že... Stanislav Balík	1-2/103, 3/77, 4/85, 5/84, 6/77, 7-8/101, 9/84, 10/77, 11/85, 12/85
O prostituci a její právní regulaci Petr Hajn	7-8/100
Poněkud provokativní portréty porotců Petr Hajn	9/83
Když se státní správa stává štihlejší Petr Hajn	10/76
Advokát a nabízené svědectví Petr Hajn	11/84
Opylovat i opilovat? Petr Hajn	12/84
Obsah ročníku 2018	1-2/104
Inhaltsverzeichnis	1-2/110, 3/78, 4/86, 5/85, 6/78, 7-8/102, 9/86, 10/78, 11/86, 12/86
Zusammenfassung/Summary	1-2/111, 3/79, 4/87, 6/79, 7-8/103, 9/87, 10/79, 11/87, 12/87
Zusammenfassung	5/86
Summary	5/87
Table of Contents	1-2/112, 3/80, 4/88, 5/88, 6/80, 7-8/104, 9/88, 10/80, 11/88, 12/88

Leitartikel

Robert Némec: Herausforderungen 2020	3
--	---

Aktualitäten

Wer nimmt Abschied und wer kommt oder Ladislav Krym/Petr Čáp Vladimír Jirousek, Ivana Cihlářová	4
Die Disziplinarkommission der Tschechischen Rechtsanwaltskammer hat einen neuen Vorsitzenden Ivana Cihlářová	6
Gewinner des Juristen des Jahres 2019 Ivana Cihlářová, Dagmar Koutská	8
Der Václav-Mandák-Preis 2019 erneut mit Beitrag aus dem Bereich des Strafrechts Hana Rýdlová	10
Stellungnahme der Tschechischen Rechtsanwaltskammer zur Novelle der Strafprozessordnung, wonach Geheimdienstinformationen als Beweis im Strafverfahren genutzt werden können	11
Rechtsanwälte – eingetragene Mediatoren können IMI-Zertifikat neu bei der Tschechischen Rechtsanwaltskammer erwerben Martina Doležalová	13
Empfehlung des Vorstandes der Tschechischen Rechtsanwaltskammer zur Mitnahme von Mobilgeräten in Justizvollzugsanstalten	13
Der Senat befürwortete die Nomination von Pavel Šámal, des Vorsitzenden des Obergerichts, zum Verfassungsrichter Red.	14

Aus Rechtstheorie und Praxis

Artikel

Legal 4.0 Martin Koudelka	15
Überwachung von Personen nach Ende der Strafverfolgung Jana Tlapák Navrátilová, Ingrid Galovcová	25
Anklage des berechtigten Erben Filip Plašil, Iveta Talandová, Adam Talanda	28
Entbindung von der Schweigepflicht gemäß dem Bankengesetz Petr Liška	37
Quellen der Leistungserfüllung bei Entschuldung durch Ratenkalender mit Veräußerung der Vermögensmasse Jolana Maršíková	43
Definierung des Grundrahmens von Vereinbarungen der Eltern über den Kontakt zum Kind Romana Rogalewiczová	47
Bedingungen des Festhaltens und Verbreitens des Bilds einer Person mittels Foto Hana Šerá	53

Aus der Rechtsprechung

Oberstes Gericht: Zum Anspruch des Rechtsanwalts auf außergerichtliche Vergütung gemäß Anwaltstarif	57
Oberstes Gericht: Zur Anwendbarkeit der Bestimmungen des Bürgerlichen Gesetzbuches über Grundstücksgrenzen	58
Verfassungsgericht: Lesen des Protokolls vom Vorverfahren in der Hauptverhandlung in Bezug auf das Recht auf Verteidigung	61
Oberstes Verwaltungsgericht: Nichtöffentlichkeit des Verwaltungsverfahrens	64
Gerichtshof der Europäischen Union: Stellungnahme von Generalanwalt Henrik Saugmandsgaard ØE zur Behandlung der Versicherungs- und Rückversicherungstätigkeit	67
EGMR: Zur unberechtigten Beschlagnahme von durch anwaltliche Schweigepflicht geschützten elektronischer Daten	68
Glosse: Zum Urteil des Obersten Gerichts in der Sache der Beurteilung des Schutzzwecks der Pflicht, <i>lege artis</i> zu verfahren	70

Aus der Fachliteratur

Pavína Uhlířová: Prozesstellung einer Person unbekanntem Aufenthalts vor dem Hintergrund der Brüssel I-Verordnung (Petr Bríza)	73
Petr Sprinz, Tomáš Jirmásek, Oldřich Reháček, Milan Vrba, Hynek Zoubek und Kollektiv: Insolvenzgesetz. Kommentar (František Kučera)	73
Jiří Jelinek und Kollektiv: Zehn Jahre tschechisches Strafgesetzbuch (Simona Heranová)	74
Květoslav Růžička, Bohumil Poláček, Petr Dostálík: Genese der Kodifizierung des Internationalen Privatrechts. Privatrechtliche Regelungen internationaler Verhältnisse (Kristina Sedláková Salibová)	76
Tomáš Moravec, Jan Pastorčák und Kollektiv: Verbraucher und Unternehmer auf dem sich dynamisch entwickelnden Markt (Hana Šerá)	77
Ladislav Voják, Karel Schelle, Jaromír Tauchen: Geschichte der Juristischen Fakultät der Masaryk-Universität 1919-2019, Teil 1, 1919-1989 (Jan Macura)	78
Therese A. Cannon: Ethics and Professional Responsibility for Paralegals (Tomáš Friedel)	79

Aus der Rechtsanwaltschaft

Aus der tschechischen Rechtsanwaltschaft

Anwälte in die Schulen – Projektbericht Daniela Kovářová	81
Aus der Disziplinarpraxis Jan Syka	82
Verlauf und Ergebnisse der Rechtsanwaltsprüfungen, Anerkennungsprüfungen und Befähigungsprüfungen 2019	86

Aus Europa und aus der Welt

Vertreter der Tschechischen Rechtsanwaltskammer in internationalen Organisationen informieren	88
Weltweites Phänomen: Stress im Anwaltsberuf und Well-being des Rechtsanwalts Eva Indruchová	90
Die ständige Vertretung der Tschechischen Rechtsanwaltskammer in Brüssel informiert	92

Informationen und Wissenswertes

Was Sie wissen sollten

Rechtsanwälte – Mitgestalter der Verfassungsurkunde aus dem Jahre 1920 Stanislav Balík	93
Vorträge und Seminare für Rechtsanwälte und Rechtsanwaltsanwärter in Bildungs- und Schulungszentren der Tschechischen Rechtsanwaltskammer	95
Einladung zu Seminaren und Vorträgen der Vereinigung tschechischer Juristen im I. Halbjahr 2020	96

Aus der Rechtsgesellschaft

Jurist des Jahres 2019 – Festlicher Galaabend in Brunn Ivana Cihlářová, Iva Chaloupková	97
---	----

Zum Schluss

Das französische Liditz und die Verteidigung Václav Král	103
Eine Zeichnung von Lubomir Lichý	104
Wissen Sie, dass... Stanislav Balík	104

Inhalt des Jahrgangs 2019 .....

Inhaltsverzeichnis	110
Zusammenfassung/Summary	111
Table of Contents	112

Martin Koudelka: Legal 4.0

Die tschechische Anwaltschaft hat die sog. vierte industrielle Revolution bislang eher aus dem Blickwinkel eines abseits stehenden Beobachters betrachtet, der sich zwar als Steuerer der durch das Recht regulierten Beziehungen und offenkundig auch des Rechts selbst mit diesem Phänomen auseinandersetzen muss, dem selbst aber anscheinend keine umwälzenden Veränderungen bevorstehen. Dabei ist nicht zu übersehen, dass die Branche der sog. „Legal Tech“ zumindest im Ausland relativ unaufhaltsam wächst. Somit ist nicht unwahrscheinlich, dass die von ihr entwickelten intelligenten Tools und die damit verbundenen Chancen und Herausforderungen früher oder später auch die tschechische Anwaltschaft erreichen. Welche werden es sein und welche umgekehrt nicht? Und wie lässt sich dann möglichst Schritt halten mit der Konkurrenz, die solche künstliche Intelligenz nutzt? Dieser Beitrag sucht nach Antworten auf diese Fragen.

Jana Tlapák Navrátilová, Ingrid Galovcová: Überwachung von Personen nach Ende der Strafverfolgung

Der Artikel befasst sich mit der Problematik der Berechtigung des Eingriffs in die Privatsphäre eines Verurteilten im Vollzugsstadium des Strafverfahrens durch Nutzung des Instituts der Überwachung von Personen und Sachen gemäß § 158d Strafprozessordnung, die in der Praxis angewendet wird. Im Kontext der Garantierung des Rechts des Einzelnen auf Respektierung seiner Privatsphäre und der Grenzen ihrer behördlichen Einschränkung wird auf mögliche Interpretationen der aktuellen rechtlichen Regelung und ihre Anwendung in einer Situation verwiesen, wenn durch die Überwachung keine Tatsachen betreffend begangene Straftaten festgestellt werden sollen, sondern das Ziel darin besteht, Erkenntnisse über die Person des Verurteilten als Grundlage für Entscheidungen im Vollstreckungsstadium des Verfahrens zu erlangen.

Filip Plašil, Iveta Talandová, Adam Talanda: Klage des berechtigten Erben

Die Klage des berechtigten Erben, wie in § 189 Abs. 2 des Gesetzes über Sondergerichtsverfahren geregelt, stellt eine Möglichkeit für einen im Nachlassverfahren unberücksichtigten Erben dar, seine Rechte am Nachlass einzufordern. Die derzeitige Regelung bedeutet mit ihrem Wortlaut und der Aufnahme in die Prozessvorschrift eine Abkehr von vorherigen rechtlichen Regelungen, welche die Erbschaftsklage (sog. hereditatis petitio) im materiellen Erbrecht geregelt haben. Die Änderung der rechtlichen Regelung und ihre systematische Zuordnung wirft theoretische und praktische Fragen dahingehend auf, wie diese Verteidigung des berechtigten Erben in Form eines besonderen „Rechtsmittels“ gegen eine Nachlassentscheidung unter den aktuellen Umständen aussehen soll.

Petr Liška: Entbindung von der Schweigepflicht gemäß Bankengesetz

Der Autor befasst sich im Artikel mit der Schweigepflicht gemäß Bankengesetz. Insbesondere im Verlauf eines Zivil- oder Strafverfahrens stellt diese Pflicht ein Hindernis in der Beweisführung durch Zeugenanhörung dar. Zu einem effektiveren Verfahrensverlauf kann auch eine rechtzeitige Entbindung von Bankmitarbeitern bzw. Mitgliedern der Bankorgane von der Schweigepflicht beitragen. Dieser Artikel verweist auf einige in der Praxis auftretende Probleme und deutet mögliche Lösungen an.

Jolana Maršíková: Quellen der Leistungserfüllung bei Entschuldung durch Ratenkalender mit Veräußerung der Vermögensmasse

Die Entschuldung durch Ratenkalender als Entschuldungsverfahren wurde durch die Novelle des per Gesetz Nr. 31/2019 Ges.-Slg. durchgeführten Insolvenzgesetzes völlig aufgegeben und durch eine neue Verfahrensweise ersetzt: Entschuldung durch Ratenkalender mit Veräußerung der Vermögensmasse. Die Quellen der Leistungserfüllung gegenüber den Gläubigern bei dieser Form der Entschuldung behandelt dieser Beitrag.

Romana Rogalewiczová: Definierung des Grundrahmens von Vereinbarungen der Eltern über den Kontakt zum Kind

Konflikte der Eltern betreffend die Regelung des Kontakts des Kindes zu dem Elternteil, mit dem es nach der Trennung oder Scheidung nicht zusammenlebt, zählen zu den häufigsten und gleichzeitig am schwersten lösbaren. Beide Elternteile haben das Gefühl, dass Wahrheit und Recht auf ihrer Seite stehen – der Elternteil, bei dem das Kind nicht lebt, hat Recht auf das Kind, und der Elternteil, bei dem es lebt, hat das Recht, über das Kind zu entscheiden. Ursache dieser andauernden Probleme, wobei meist das Wichtigste, d. h. Komfort und Zufriedenheit des Kindes selbst, ins Hintertreffen gerät, ist dabei die oft unterschätzte ursächliche Regelung des Kontakts des Elternteils, bei dem das Kind nicht lebt, mit dem Kind.

Hana Šerá: Bedingungen des Festhaltens und Verbreitens des Bilds einer Person mittels Foto

Der Artikel befasst sich damit, unter welchen Umständen das Bild einer Person in Form eines Fotos festgehalten werden und dieses Foto, auf dem das Bild einer Person festgehalten ist, verbreitet werden darf.

Martin Koudelka: Legal profession 4.0

To date, Czech lawyers have observed the “fourth industrial revolution” as third-party witnesses who will probably remain personally unaffected by any ground-breaking changes, even though they have to deal with this phenomenon as a determinant factor of legal relationships and thus of the law as such. However, the “legal tech” sector is indisputably growing at an unprecedented rate, at least in other countries, and it is therefore quite possible that sooner or later, even the Czech legal profession will be forced to embrace the intelligent tools developed by the aforementioned sector and the related opportunities and challenges. What is to be expected, and what probably will not come about? And how to maintain a strong position among competitors equipped with artificial intelligence? This article seeks answers to the above questions.

Jana Tlapák Navrátilová, Ingrid Galovcová: Monitoring of individuals after termination of criminal prosecution

The article deals with the issue of justification of interference with the convict's privacy in the enforcement phase of criminal proceedings by practical implementation of the concept of monitoring individuals and things pursuant to Section 158d of the Code of Criminal Procedure. In the context of guaranteeing the individual's right to privacy and limits for restriction of this right by public authorities, the authors focus on the possible interpretations and application of the current legislation in a situation where the monitoring does not serve to ascertain facts of the offence that has been (or is be-

ing) committed, but rather to learn information about the convict as a basis for a decision to be adopted in the enforcement phase of the proceedings.

Filip Plašil, Iveta Talandová, Adam Talanda: Action to claim inheritance as a remedy available to an eligible heir

The action to claim inheritance is a remedy available to eligible heir under Section 189 (2) of the Special Court Proceedings Act that allows an heir who has been omitted in probate proceedings to enforce his/her claim to the decedent's estate. The current legislation, both in terms of its wording and structural incorporation in the procedural rules, deviates from the previous regulations stipulating an action to surrender inheritance (hereditatis petitio) in substantive succession law. The amendment and the economy of the new legislation gives rise to theoretical and practical questions as to the correct implementation of this defence – available to an entitled heir in the form of a special “appellate remedy” against a probate decision – under the current circumstances.

Petr Liška: Waiver of the confidentiality obligation under the Act on Banks

The author focuses on the confidentiality obligation under the Act on Banks, which, in particular, hinders the possibility to take evidence by examination of a witness in civil and criminal proceedings. Timely waiver of the confidentiality obligation of employees and members of bank bodies could also increase the efficiency of court proceedings. This article points out certain practical problems and proposes possible solutions.

Jolana Maršíková: Resources for satisfaction of creditors in debt relief procedure in the form of set instalments and sale of insolvency estate

The former concept of debt relief procedure in the form of set instalments (payment schedule) has been completely abandoned and replaced with a new type of procedure – the debt relief procedure in the form of set instalments and sale of insolvency estate, which was introduced by Act No. 31/2019 Coll., amending the Insolvency Act. The article describes the resources from which creditors are satisfied in this type of debt relief procedure.

Romana Rogalewiczová: Definition of the basic framework for the parents' agreement on contact with a child

Conflicts between parents concerning the arrangement of contact between a child and the parent with whom the child does not live after the parents' separation or divorce rank amongst the most common disputes, which, at the same time, are one of the most difficult to resolve. Both parents are convinced to be right and legally entitled – the non-resident parent has the right to contact with the child and the resident parent has the right to make decisions concerning the child. In many cases, the primary cause of such lengthy problems where the crucial aspects, i.e. the well being of the child and satisfaction of his/her needs, are often completely neglected, lies in unsatisfactory initial arrangements for the contact between the non-resident parent and the child.

Hana Šerá: Conditions for taking and disseminating photographs of individuals

The article presents the conditions for capturing an individual's image through a photograph and, subsequently, for disseminating photographs depicting individuals.

Leading article

Robert Némec: **Challenges in 2020** 3

News

JUDr. Petr Čáp replaced JUDr. Ladislav Krym as the CAK Secretary Vladimír Jirousek, Ivana Cihlářová 4
 New Chairman of the Disciplinary Committee of the Czech Bar Association Ivana Cihlářová 6
 Two Moravian lawyers admitted to the Czech Lawyers Hall of Fame Ivana Cihlářová, Dagmar Koutská 8
 The 2019 Václav Mandák award again goes to an article concerning criminal law Hana Rýdlová 10
 Opinion of the Czech Bar Association on an amendment to the Code of Criminal Procedure permitting the use
 of information gathered by intelligence services as evidence in criminal proceedings 11
 Lawyers registered as mediators can newly obtain an IMI certification through the Czech Bar Association
 Martina Doležalová 13
 Recommendation of the Board of Directors of the Czech Bar Association on bringing mobile devices to prisons 13
 The Senate of the Parliament of the Czech Republic approved the nomination of Pavel Šámal, the President of the Supreme Court,
 as the judge of the Constitutional Court Ed. 14

Legal Theory and Practice

Articles

Legal profession 4.0 Martin Koudelka 15
 Monitoring of individuals after termination of criminal prosecution Jana Tlapák Navrátilová, Ingrid Galovcová 25
 Action to claim inheritance as a remedy available to an eligible heir Filip Plašil, Iveta Talandová, Adam Talanda 28
 Waiver of the confidentiality obligation under the Act on Banks Petr Liška 37
 Resources for satisfaction of creditors in debt relief procedure in the form of set instalments and sale of insolvency estate
 Jolana Maršíková 43
 Definition of the basic framework for the parents' agreement on contact with a child Romana Rogalewiczová 47
 Conditions for taking and disseminating photographs depicting individuals Hana Šerá 53

Judicial Decisions

Supreme Court: On lawyers' right to non-contractual fee under the Lawyer's Tariff 57
 Supreme Court: On applicability of the provisions of the Civil Code on physical boundaries (in Czech: "rozhrada") 58
 Constitutional Court: Reading a pre-trial record at a trial hearing in the light of the right of defence 61
 Supreme Administrative Court: Closed hearing as a rule in administrative proceedings 64
 EU Court of Justice: Opinion of Advocate General Henrik Saugmandsgaard ØE on access to insurance and reinsurance activities 67
 ECtHR: On unlawful attachment of electronic data protected by the lawyers' confidentiality obligation 68
 Comment: On the judgement of the Supreme Court concerning assessment of the protective purpose
 of the duty to proceed *lege artis* 70

Professional literature

Pavlna Uhlířová: **Procedural status of an individual with whereabouts unknown in the light of the Brussels I bis Regulation** (Petr Bříza) 73
 Petr Sprinz, Tomáš Jirmásek, Oldřich Reháček, Milan Vrba, Hynek Zoubek et al.: **Insolvency Act. Commentary** (František Kučera) 73
 Jiří Jelínek et al.: **Ten-year anniversary of the adoption of the Czech Criminal Code** (Simona Heranová) 74
 Květoslav Růžička, Bohumil Poláček, Petr Dostálík: **Development of private international law codifications. Private-law regulation
 of international relations** (Kristina Sedláková Salibová) 76
 Tomáš Moravec, Jan Pastorčák et al.: **Consumers and entrepreneurs on a dynamically developing market** (Hana Šerá) 77
 Ladislav Vojáček, Karel Schelle, Jaromír Tauchen: **The History of the Faculty of Law of Masaryk University 1919-2019,
 Volume 1, 1919-1989** (Jan Macura) 78
 Therese A. Cannon: **Ethics and Professional Responsibility for Paralegals** (Tomáš Friedel) 79

Legal Profession

Czech legal profession

Report on the Project "Lawyers Teaching at Schools" Daniela Kovářová 81
 Disciplinary decisions Jan Syka 82
 Course and results of the bar examinations, recognition tests and aptitude tests in 2019 86

From Europe and from the world

Information from representatives of the Czech Bar Association in international organisations 88
 Global phenomenon: stress in the legal profession and lawyers' well-being Eva Indruchová 90
 Information from the permanent representation of the Czech Bar Association in Brussels 92

Information and Points of Interest

You should know

Lawyers – Co-legislators of the Constitutional Charter of 1920 Stanislav Balík 93
 Lectures and seminars for lawyers and legal trainees at the educational and training centres of the Czech Bar Association 95
 Invitation to the workshops and lectures of the Czech Lawyers Association in the first half of 2020 96

Law Society

Lawyer of the Year 2019 gala evening in Brno Ivana Cihlářová, Iva Chaloupková 97

Finally

French Lidice and defence Václav Král 103
 Drawing by Lubomír Lichý 104
 Do you know that ... Stanislav Balík 104

Contents of the 2019 volumes

Inhaltsverzeichnis 105
 Zusammenfassung/Summary 111
 Table of Contents 112

K|o|n|t|o|B|a|r|i|é|r|y

POMÁHÁME. VŽDY. VŠEM.

JE MNOHO
ZPŮSOBŮ,
JAK POMÁHAT.
PŘIDEJTE SE K NÁM.

- ✓ DMS
- ✓ PŘÍKAZEM
- ✓ JEDNORÁZOVĚ
- ✓ TRVALE

DMS KONTOBARIERY 90 (60, 30)

CENA JEDNORÁZOVÉ DMS JE 90, 60 NEBO 30 KORUN.

DMS TRV KONTOBARIERY 90 (60, 30)

CENA TRVALÉ DMS JE 90, 60 NEBO 30 KORUN MĚSÍČNĚ DO ODVOLÁNÍ.

NA TEL. ČÍSLO **87 777** VÍCE NA
WWW.DARCOVSKASMS.CZ

ČÍSLO ÚČTU **17 111 444 / 5500**

PARTNER KAMPANĚ

JCDecaux

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER

Česká televize

Chytré řešení výhodné pro mě i mé klienty.

Platební terminál s EET

**PLATEBNÍ
TERMINÁL
ZDARMA**

Jednoduché a levné řešení EET:

- jeden přístroj pro EET i přijímání platebních karet za výjimečných podmínek
- plnohodnotné řešení EET včetně plateb v hotovosti za 100 Kč + DPH měsíčně
- vzdálená instalace EET zdarma
- vypůjčení platebního terminálu zdarma už při obratu 30 000 Kč měsíčně

Kompetenční centrum pro svobodná povolání
tel.: 725 435 792
e-mail: kcsp@unicreditgroup.cz
www.unicreditbank.cz

SONET, společnost s.r.o. – Member of Payten
www.sonet.cz

SONET
MEMBER OF **Payten**

Banka pro všechno,
na čem záleží.

 UniCredit Bank